

ÖSTERBOTTENS LANDSKAPSPLAN 2040

PLANBESKRIVNING

Godkänd av landskapsfullmäktige 15.6.2020
Trädde ikraft 11.9.2020
Vann laga kraft 8.1.2022

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

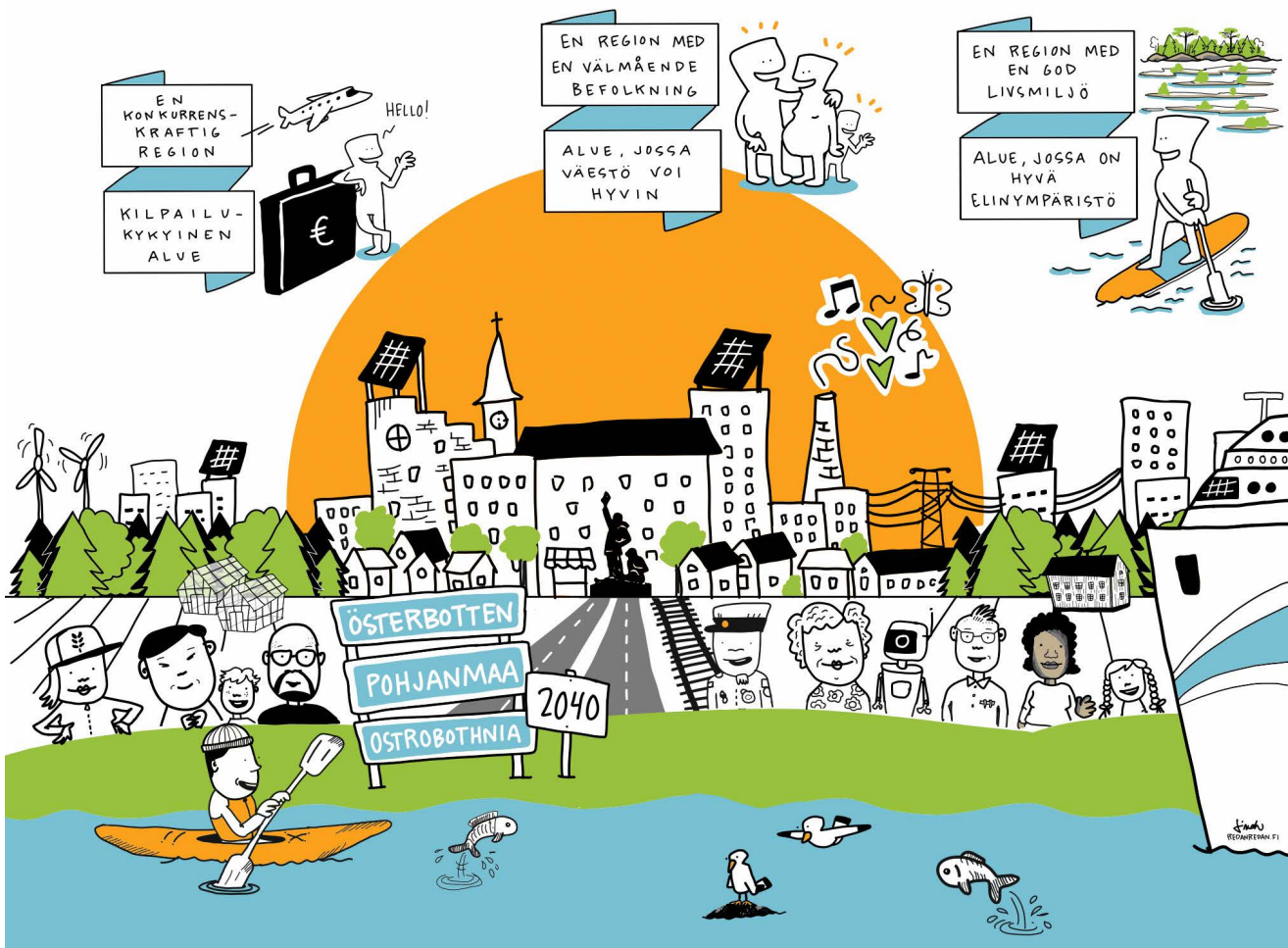
Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Innehållsförteckning

1. Österbotten 2040	4
2. Inledning	5
2.1 Vad är en landskapsplan	5
2.2 Planläggningsprocessen.....	6
2.3 Österbottens landskapsplan 2040.....	7
3. Landskapet Österbotten	9
3.1 Naturmiljö	9
3.2 Kulturarv	12
3.3 Regionstruktur.....	13
3.4 Befolkning och boende.....	16
3.5 Service	17
3.6 Näringsliv och kunnande	18
3.7 Rekreation och turism	20
4. Planens utgångspunkter	21
4.1 Markanvändnings- och bygglagen	21
4.2 De riksomfattande målen för områdesanvändningen	21
4.3 ALLI – utvecklingsbild för regionstrukturen och trafiksystemet 2050.....	23
4.4 Regionala strategier	24
5. Planprocessen	26
5.1 Deltagande och växelverkan	26
5.2 Program för deltagande och bedömning.....	26
5.3 Gjorda utredningar	27
5.4 Planutkast	28
5.5 Planförslag.....	29
5.6 Planförslag 2.....	31
5.7 Godkänd plan	31
6. Planlösningen	32
6.1 Inledning	32
6.2 Region- och samhällsstrukturen samt centrum- och servicenätverket i landskapet Österbotten	32
6.3 Trafiksystemet i landskapet Österbotten	47
6.4 Båt- och fiskehamnar i landskapet Österbotten	52
6.5 Grönområdesstrukturen i landskapet Österbotten	58
6.6 Naturskyddsområden i landskapet Österbotten	72
6.7 Tysta områden i landskapet Österbotten.....	81
6.8 Mörka områden i landskapet Österbotten	84
6.9 Kulturmiljöer i landskapet Österbotten.....	86
6.10 Primärnäringar i landskapet Österbotten	99
6.11 Arbetsplatser och industri i landskapet Österbotten.....	112
6.12 Energiförsörjning i landskapet Österbotten	116
6.13 Vattenförsörjning i landskapet Österbotten	123
6.14 Avfallshantering i landskapet Österbotten	127
6.15 Regionalt nätverk av skjutbanor i landskapet Österbotten.....	129
6.16 Datakommunikation i landskapet Österbotten	133
6.17 Miljöutmaningar i Österbotten.....	135

7. Konsekvensbedömning	141
7.1 Sammandrag över bedömningen	141
8. Landskapsplanens rättsverkningar	144
8.1 Allmänna principer för landskapsplaners rättsverkningar	144
8.2 Landskapsplanens utformning, planbeteckningar och planbestämmelser	144
8.3 Landskapsplanens styrande verkan för områdesplaneringen	144
8.4 Landskapsplanens styrande verkan för annan områdesplanering och myndighetsverksamhet...	145
8.5 Landskapsplanens förhållande till beslutsfattande enligt annan lagstiftning	145
8.6 Inlösningsrätt	146
8.7 Godkännande av landskapsplanen	146
9. Förverkligandet och uppföljning av landskapsplanen	147
10. Källförteckning	148

Österbotten 2040, Linda Saukko-Rauta

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen ska landskapsplanen skapa förutsättningar för att utsläppen från samhällena och trafiken minskar, att den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena tryggas samt att möjligheterna att utveckla näringarna förbättras. Dessutom ska planlösningen underlätta anpassningen till följderna av klimatförändringen och extrema väderförhållanden.

Enligt Österbottens landskapsöversikt ska Österbotten år 2040 vara en konkurrenskraftig region med välmående befolkning och god livsmiljö.

Ett attraktivt Österbotten är konkurrenskraftigt. Näringslivet är diversifierat och stöds av forskning och utbildning. Förhållningssättet är arbetsinriktat och entreprenörmässigt. I landskapet råder en internationell verksamhetskultur och kulturell mångfald samtidigt som den lokala identiteten och kulturarvet värdesätts. Tillgängligheten är utmärkt. Landskapets huvudstad Vasa hör till de fem viktigaste städerna i Finland.

Befolkningen i Österbotten mår bra och skillnaderna i välfärd är små. En stark sammanhållning och samarbetsanda råder i landskapet. Atmosfären är tolerant och mångkulturell vilket gör att det är bra för alla att bo, leva och arbeta i Österbotten.

Landskapet har en region- och samhällsstruktur som följer principen om hållbar utveckling samt en ren miljö med stor biologisk mångfald. Österbotten är självförsörjande på energi. El- och värmeproduktionen samt trafiken är koldioxidneutrala.

Österbottens landskapsplan 2040 skapar de rumsliga förutsättningarna för förverkligandet av landskapsöversikten. Landskapsplanen och den region- och samhällsstruktur den möjliggör skapar ett underlag för befolkningens levnadsförhållanden och näringslivets verksamhetsbetingelser samtidigt som den påverkar miljöns hållbarhet. De avgöranden gällande områdesanvändningen som träffas nu har verkningar långt in i framtiden.

2 Inledning

2.1 VAD ÄR EN LANDSKAPSPLAN

Landskapsplanen är en övergripande plan som drar upp riktlinjer för samhällsstrukturen och områdesanvändningen i landskapet på lång sikt. Landskapsplanen sammanjämkar målen för områdesanvändningen på riks- och landskapsnivå. Landskapsplanen är en överordnad plan och riktgivande för kommunernas planering av markanvändningen.

Landskapsplanens roll i planeringen av landskapet

Landskapsplaneringen omfattar en landskapsöversikt, ett landskapsprogram och en landskapsplan (lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten 7/2014, § 6). Landskapsöversikten visar den eftersträvalda utvecklingen i landskapet på lång sikt. Den förverkligas genom landskapsprogrammet och landskapsplanen. Landskapsprogrammet är ett program som styr och samordnar regionutvecklingsarbetet på kort sikt. Programmet har härletts ur målen och strategierna i landskapsöversikten. Genom landskapsplanen skapas förutsättningar för områdesanvändningen och riktlinjer för hur målen i landskapsöversikten kan nås. Även landskapsprogrammet och landskapsplanen anknyter till varandra, eftersom de utvecklingsåtgärder som fastslagits i landskapsprogrammet kan förtäta planering av områdesanvändningen. Å andra sidan kan landskapsplanen genomföras med åtgärder i landskapsprogrammet. Österbotens landskapsstrategi innehåller både en landskapsöversikt 2040 och ett landskapsprogram 2018-2021. www.obotnia.fi/landskapsstrategi

Landskapsplanen som en del av planeringssystemet

Planeringssystemet för markanvändningen omfattar enligt markanvändnings- och bygglagen (MBL) de riksomfattande målen för områdesan-

vändningen, landskapsplaner, generalplaner och detaljplaner. De riksomfattande målen för områdesanvändningen är ett styrmedel med vilket statsrådet stakar ut de frågor inom områdesanvändningen som är av riksintresse.

Enligt MBL 25 § ska i landskapsplanen anges principerna för områdesanvändningen och samhällsstrukturen och anvisas områden som är nödvändiga med tanke på landskapets utveckling. Områdesreserveringar anges endast i den mån och med den noggrannhet som behövs med tanke på de riksomfattande målen eller landskapets mål för områdesanvändningen eller för att samordna områdesanvändningen i flera kommuner.

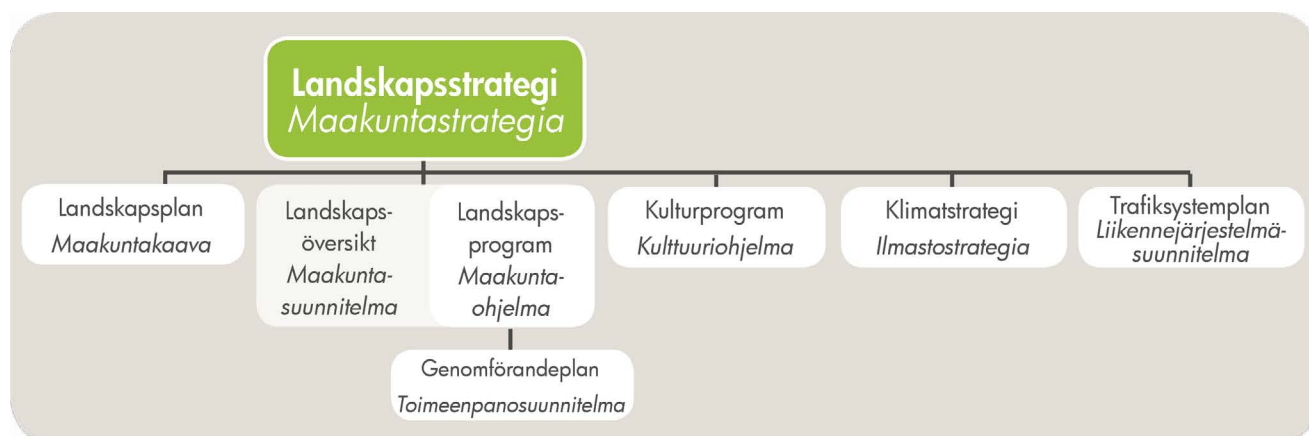
I kommunerna sker den allmänna styrningen av markanvändningen och samordningen av funktioner genom generalplanen. En generalplan är en översiktlig plan som styr markanvändningen i en enskild kommun eller i en del av kommunen. Detaljplanen styr i detalj byggande och annan reglering av områdesanvändningen.

Markanvändnings- och bygglagen revideras som bäst. Den reviderade lagen väntas bli godkänd av statsrådet år 2021.

Utanför planläggningssystemet ligger havsplanerna, som saknar rättsverkan och uppgörs gemensamt av kustlandskapsförbunden. De första havsplanerna ska vara klara år 2021.

Landskapsplanens rättsverkningar

Enligt MBL 32 § ska landskapsplanen tjäna till ledning när generalplaner och detaljplaner utarbetas och ändras samt när åtgärder annars vidtas för att reglera områdesanvändningen. På ett område som har en generalplan med rättsverkningar eller en detaljplan gäller landskapsplanen inte, utom när en generalplan ändras. För detaljplaners del styr landskapsplanen i det fall

Landskapets planeringssystem

en generalplan med rättsverkningar inte finns för området som detaljplaneras.

Enligt ovan nämnda paragraf ska myndigheter, när de planerar åtgärder som gäller områdesanvändningen och besluter om dessa åtgärder, beakta landskapsplanen, försöka främja genomförandet av planen och se till att åtgärderna inte försvårar genomförandet av planen.

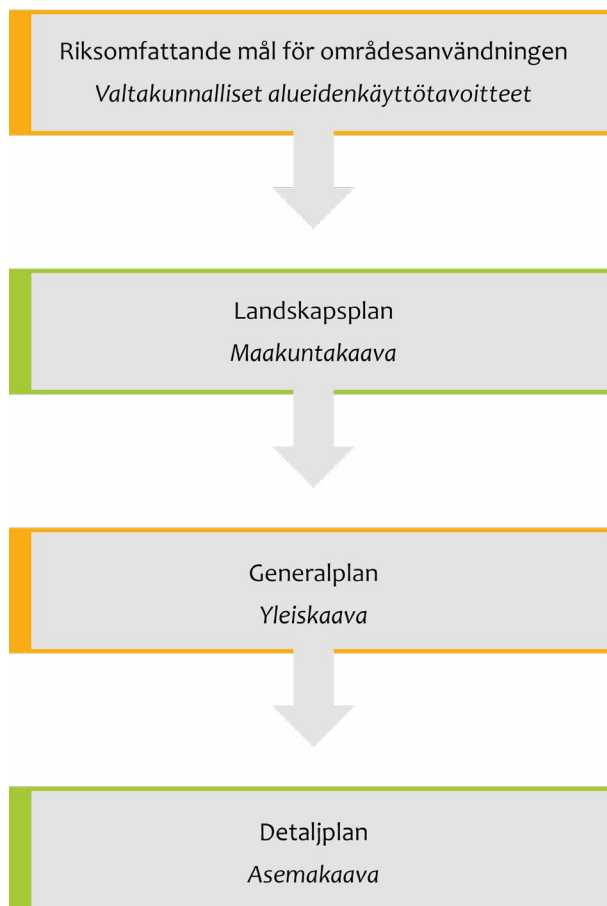
Enligt MBL 33 § gäller inskränkning av byggnade på ett område som i landskapsplanen anvisats som rekreations- eller skyddsområde eller för nätverk eller områden för trafik och teknisk service. På ett område där bygginskränkning gäller får tillstånd att uppföra byggnad inte beviljas så att genomförandet av landskapsplanen försvåras. Tillstånd ska dock beviljas, om förvägran av tillstånd på grund av landskapsplanen skulle orsaka sökanden betydande olägenhet och ifall området inte inlöses eller för området betalas en skälig ersättning för olägenheten.

Landskapsplanens handlingar och beteckningar

Österbottens landskapsplan 2040 presenteras på en karta till vilken det också hör planbeteckningar och planeringsbestämmelser. Dessa dokument är juridiskt bindande. Till planen hör också denna planbeskrivning som beskriver utgångspunkter, planprocessen, planlösningen och dess konsekvenser. Planbeskrivningen är inte juridiskt bindande men är av stor betydelse vid tolkningen av planens innehåll. Till planhandlingarna hör även ett program för deltagande och bedömning, en konsekvensbedömning samt temakartor. Landskapsplanens karta finns också som en digital karttjänst. Genom att klicka på de olika objekten på kartan fås mer information om dem.

2.2 PLANLÄGGNINGSPROCESSEN

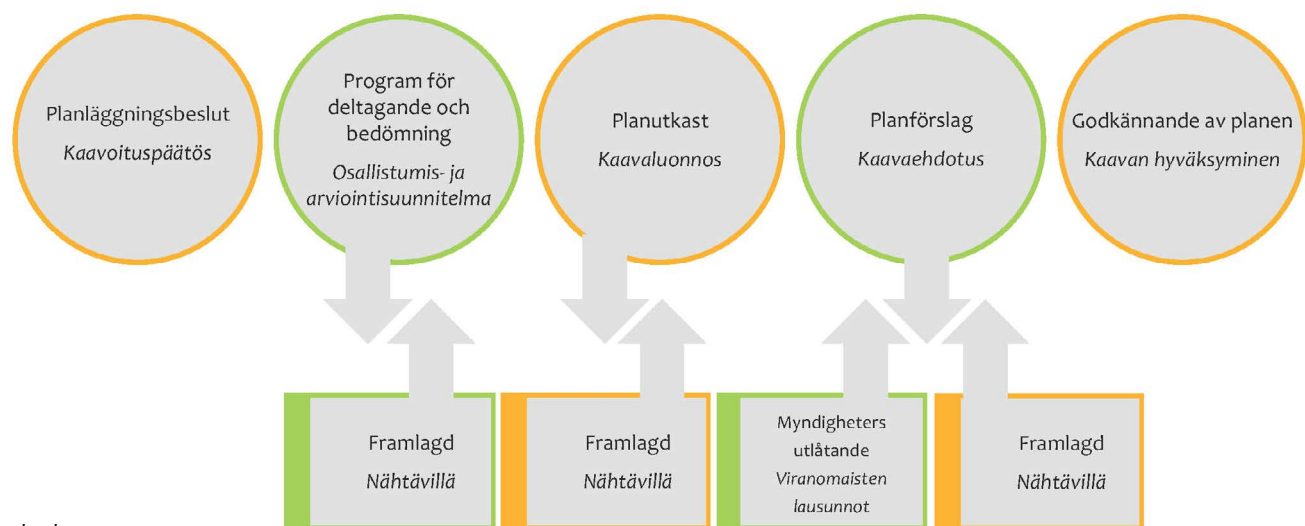
Österbottens landskapsplan 2030 fastställdes av miljöministeriet 21.12.2010. Landskapsplanen har uppdaterats genom etapplandskapsplaner.

Planeringssystemet för markanvändningen

Den första etapplandskapsplanen gällande kommersiell service fastställdes av miljöministeriet 4.10.2013 och den andra etapplandskapsplanen gällande förnybar energiförsörjning fastställdes 14.12.2015. I januari 2014 beslutade landskapsstyrelsen att inte uppgöra fler etapplandskapsplaner utan att påbörja uppgörandet av en ny helhetslandskapsplan, Österbottens landskapsplan 2040.

Programmet för deltagande och bedömning var framlagt 6.1–12.2.2016. Sammanlagt inlämnades 35 utlåtanden och 6 åsikter. Utlåtandena och åsikterna samt deras bemötanden behandlades

Planläggningsprocessen

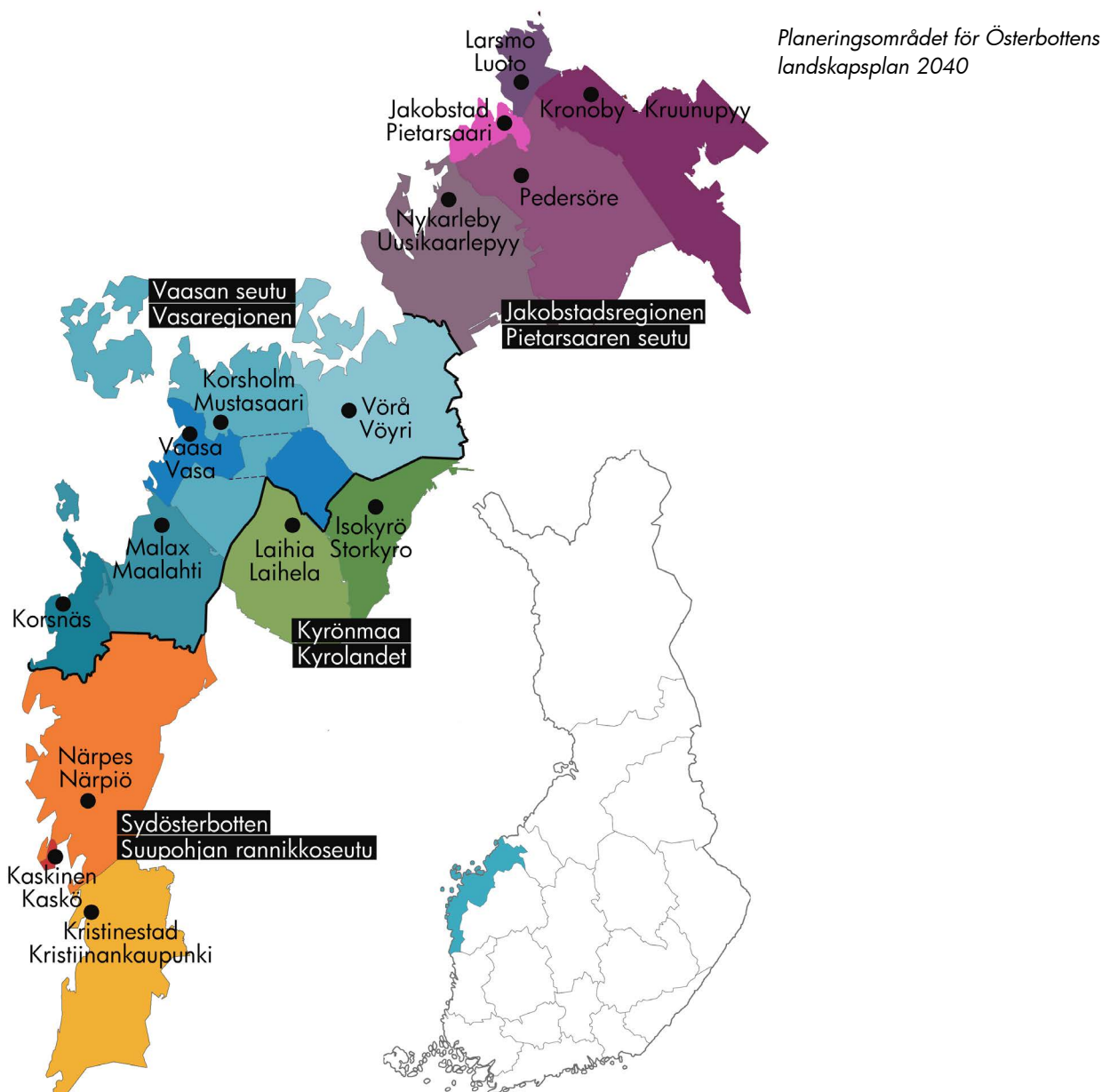
på myndighetsmötet 17.3.2016 och godkändes av landskapsstyrelsen 23.5.2016. Landskapsplanens målsättningar godkändes av landskapsstyrelsen 20.6.2016. Planutkastet var framlagt 5.2-9.3.2018. Sammanlagt inlämnades 42 utlåtanden och 32 åsikter. I den digitala karttjänsten gavs 39 öppna kommentarer. Bemötandena godkändes av landskapsstyrelsen 28.5.2018. Planförslagets remisstid var för myndigheter 3.6-16.8.2019 och för kommuner 3.6-13.9.2019. Totalt inlämnades 37 utlåtanden. Utlåtandena och deras bemötanden diskuterades på myndighetsmötet 22.10.2019. Bemötandena samt ett reviderat planförslag godkändes av landskapsstyrelsen 2.12.2019. Planförslaget var framlagt 9.12.2019-31.1.2020. Sammanlagt inlämnades 82 anmärkningar. Bemötandena godkändes av landskapsstyrelsen 24.2.2020. Det slutliga förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 behandlades av landskapsstyrelsen 20.4.2020.

Österbottens landskapsplan 2040 godkändes av landskapsfullmäktige 15.6.2020 och trädde ikraft 11.9.2020 i enlighet med 201 § i mar-

kanvändnings- och bygglagen. Två besvär över landskapsfullmäktiges beslut lämnades in till Vasa förvaltningsdomstol. Det ena anfördes av NTM-centralen i Södra Österbotten och det andra av en ornitologisk förening, Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys. NTM-centralen motsatte sig behovet av en vägförbindelse mellan Vistan på Replot och Björköby och föreningen krävde att vindkraftsområdet utanför Sideby stryks ur planen. Vasa förvaltningsdomstol förkastade NTM-centralens besvär och godkände föreningens besvär. Förvaltningsdomstolens beslut överklagades inte hos högsta förvaltningsdomstolen. Österbottens landskapsplan 2040 vann således laga kraft 8.1.2022. Förvaltningsdomstolens beslut betyder att ett havsbaserat område för vindkraft utanför Sideby inte anvisas i Österbottens landskapsplan 2040.

2.3 ÖSTERBOTTENS LANDSKAPSPLAN 2040

Österbottens landskapsplan 2040 utarbetas som en helhetslandskapsplan som täcker hela

landskapet Österbotten och behandlar alla de delområden i samhället som har en betydande inverkan på samhällsstrukturen och markanvändningen. Österbottens landskapsplan 2040 ersätter, då den träder i kraft, Österbottens landskapsplan 2030 och de därtill hörande etapplandskapsplanerna.

Planområde

Österbottens landskapsplan 2040 omfattar landskapet Österbottens alla 15 kommuner: Kronoby, Larsmo, Jakobstad, Pedersöre, Nykarleby, Vörå, Korsholm, Vasa, Laihela, Storkyro, Malax, Korsnäs, Närpes, Kristinestad och Kaskö. Storkyro kommun övergår till landskapet Södra Österbotten år 2021.

Enligt markanvändnings- och bygglagen omfattar planens influensområde förutom planområdet också sådana områden utanför planområdet där den planerade områdesanvändningen har betydande konsekvenser. Influensområdets utsträckning varierar beroende på den planerade områdesanvändningens art. Influensområdet omfattar således även grannlandskapen.

Planens målsättningar

Österbottens landskapsstrategi, som består av en landskapsöversikt 2040 och ett landskapsprogram 2018-2021, utgör den viktigaste utgångspunkten för Österbottens landskapsplan 2040. Landskapsplanen ska skapa de spatials förutsättningarna för förverkligandet av landskapsstrategin. Därför bör landskapsplanens mål vara de samma som målen för landskapsstrategin. **Målet är att Österbotten ska år 2040 vara en konkurrenskraftig region med välmående befolkning och god livsmiljö.** Utgående från landskapsstrategin, övriga strategier och program samt genom en omfattande dialog med kommunerna och övriga myndigheter, olika intressegrupper, experter och med invånare togs följande mål för Österbottens landskapsplan 2040 fram.

Österbottens landskapsplan 2040 ska skapa förutsättningar för:

1. en konkurrenskraftig region

- ▶ en tillgänglig region med en fungerande infrastruktur som är en integrerad del av markanvändningen
- ▶ en region där regionstrukturen främjar näringslivet såväl i tätorterna som på landsbygden
- ▶ en region med en energiproduktion där andelen förnybar energi täcker det egna energibehovet
- ▶ en internationell region med en stark identitet där områdets särdrag värderas och utvecklas

2. en region med en välmående befolkning

- ▶ en region där alla invånare behandlas jämlikt
- ▶ en region med boende, service och arbetsmöjligheter för alla
- ▶ en region med en trygg och trivsam livsmiljö
- ▶ en region med mångsidiga hobby- och rekreationsmöjligheter

3. en region med en god livsmiljö

- ▶ en region där samhällsstrukturens ekologiska hållbarhet, naturens mångfald och hållbara naturresursbruk tryggas
- ▶ en region med långsiktiga lösningar för klimatanpassning och begränsad klimatpåverkan
- ▶ en region där stad, tätort och landsbygd samverkar
- ▶ en region som är kulturellt och socialt hållbar

Målet för befolkningsutvecklingen är att invånarantalet i Österbotten år 2040 ska vara cirka 215 000. Gällande arbetsplatser är målet cirka 16 000 nya arbetsplatser.

Planlösningen och dess konsekvenser

Planlösningen bygger på stadsutvecklingszoner kring Vasa och Jakobstad samt på utvecklingszoner mellan Jakobstad-Karleby, Vasa-Seinäjäki och Kaskö-Seinäjäki. För stadsutvecklingszonerna är målsättningen bl.a. att nya bostads-, service och arbetsplatsområden placeras fördelaktigt med tanke på en enhetlig samhällsstruktur och utvecklandet av kollektiv-, gång- och cykeltrafiken. Utvecklingszonerna och planens övriga trafiklösningar skapar förutsättningar för en bättre tillgänglighet samt för utvecklingssamarbete mellan landskapen tack vare bättre logistiklösningar.

Rekreationsområdenas areal har ökat med över 100 %. Rekreationsområdena bildar tillsammans med kulturmiljöer och skyddsområden ett täckande nätverk som sammanbinds av cykel- och friluftsleder. Inga betydande nya områdesreserveringar anvisas till områden med höga naturvärden, vilket har en gynnsam effekt för naturens mångfald. En enhetlig samhällsstruktur är gynnsam för miljön och naturresurserna, dels genom att konsekvenserna riktas till byggd miljö och dels för att behovet av att förflytta sig minskar.

Landskapsplanen beaktar Österbottens särdrag samt landskaps-, kulturmiljö- och naturmiljövärden, genom att anvisa värdefulla områden och objekt och genom planeringsbestämmelser.

Enligt konsekvensbedömningen skapas goda förutsättningar för att Österbotten år 2040 är en attraktiv region med välmående befolkning och god livsmiljö.

3 Landskapet Österbotten

3.1 NATURMILJÖ

Landskapsstrukturen

Landskapet Österbotten är beläget i flacklands- och kustzonen. Flacklandszonen steg upp ur havet för ca 7 000–3 000 år sedan och ligger 20–90 meter över havsnivån. Östersjöns efteristida avlagringar förekommer på vidsträckt område utmed åfårorna. Till kustzonen hör det landskap som senast har höjt sig ur havet inklusive skärgården. Det här är en zon som är i ständig förvandling och där landhöjningens påverkan kan märkas tydligt under en människas livstid.

Landskapsstrukturen i Österbotten är starkt präglad av den unika och fortfarande pågående landhöjningen som beroende på platsen är 5–8 mm per år. Det är frågan om ett sköljt landskap, dvs. området har tidigare varit en del av Östersjöns havsbotten. Landskapet är flackt och vidsträckt. Det består av älv- och ålandskap, som sträcker sig utanför landskapsgränsen in i landet och åtskiljs av vattendelaryggar dvs. åsryggar. De österbottniska å- och älvdalarnas storlek varierar från de stora Kyro älvdal samt Lappo, Esse och Kronoby ådalar till kustområdets små ådalar som Purmo, Toby, Malax, Närpes och Lappfjärds ådalar. Närmare kusten mellan dessa ådalar

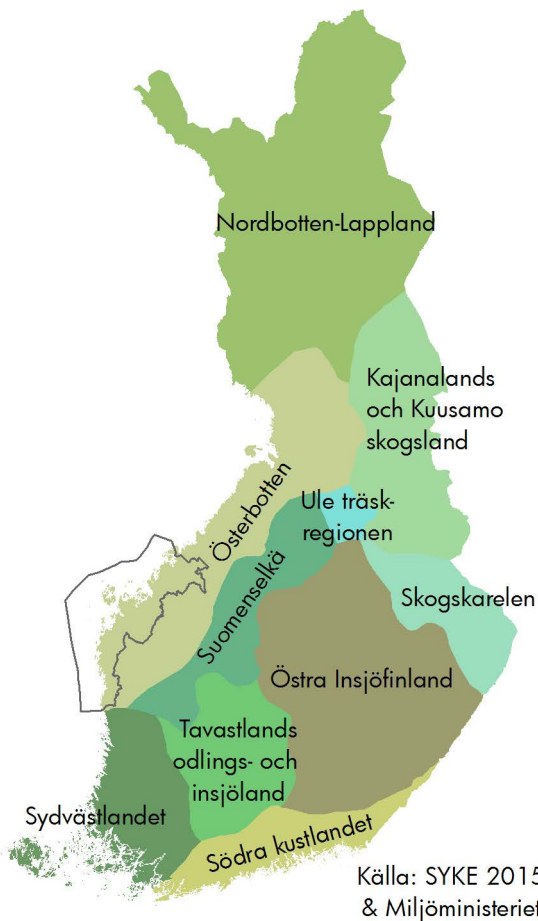
får de minsta ådalarna i området, som Oravais, Vörå och Harrströms ådalar, sin början. Närpes och Tjock ådalar sträcker sig i riktningen nordost-sydväst, de övriga i huvudsak från sydost mot nordväst. Landskapets grundstruktur med åsryggar och dalgångar styr vattnets väg genom landskapet. I flacklandszonen har åsryggarna sköljts karga och dalbottarna fyllts med finkornt material.

Formationerna i landskapet Österbotten höjer sig huvudsakligen endast svagt från omkringliggande omgivning. Områdets åsar bildar avsnitt som sträcker sig från sydost till nordväst men ställvis förekommer dock delar som går i nord-sydlig riktning. I älvdalarna finns åsar som täckts av lera och silt och kallas därför dolda åsar. Vid kusten sträcker sig åsarna ofta under havet och kan följas ända till Sverige.

En omfattande skärgård präglad av landhöjningen med otaliga öar, kobbar och skär är landskapets signum, vilket Kvarkens skärgård, Finlands enda naturarv på UNESCO:s världsarvlista entydigt bevisar. Kvarkens skärgård bildar tillsammans med Höga kusten i Sverige ett gränsöverskridande världsarv.

Fäboda i Jakobstad, foto: Christine Bonn.

Källa: SYKE 2015 & Miljöministeriet.

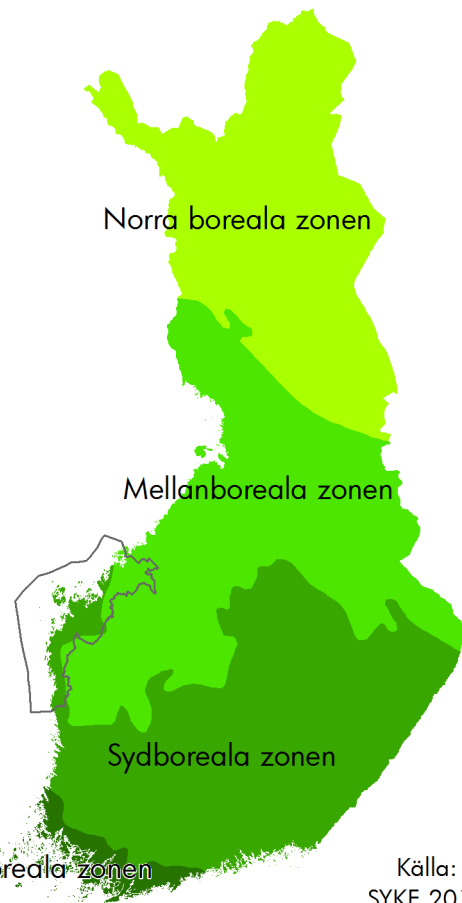
Finlands landskapsprovinser.

Finland är indelat i tio landskapsprovinser. Dessa indelas ytterligare i landskapsregioner. Indelningen i landskapsprovinser utgår från särdragen för de olika provinsernas och regionernas natur- och kulturlandskap. Österbotten ligger inom landskapsprovinserna Österbotten och till största delen inom landskapsregionen Södra Österbottens kustregion medan en liten del hör till landskapsregionen Södra Österbottens odlingslätter.

Jordarter och berggrund

Från Vasaregionen norrut består berggrunden av s.k. Vasagränit. Området söder om Vasa hör till den svekofenniska skifferzonen. I Vasaregionens skärgård finns två diabaszoner, som är 3–4 kilometer breda. De yngsta graniterna i Finland representeras av rapakivgraniter som finns i Sideby, Kristinestad. En unik formation i Österbotten är Söderfjärdens meteoritkrater som enligt dateringar har uppstått för ungefär 520 miljoner år sedan. Den är en av Finlands tolv kända meteoritkratrar.

Den vanligaste jordarten som täcker berggrunden är morän. De vanligaste moränformationerna är drumliner, kulliga moräner och De Geer-moräner. I norra delen av landskapet finns ett stort drumlinområde, som sträcker sig från Nykarleby, Pedersöre och Kronoby till Peräseinäjoki. Rogenmoräner förekommer särskilt i Vasaregionen samt i Pedersöre-Kronoby-området. Ytblock-

Källa: SYKE 2015.

Vegetationszonerna i Finland.

en är typiska för Vasaregionens Rogenmoräner. De Geer-moräner är typiska för Vasaregionens skärgård, speciellt för Björköby och Köklot. Vind- och svallavlagringar finns både uppe på högre områden, som minne av en tidigare havsstrand, och längs nuvarande kustlinje där vågor och vind fortsätter att utforma dem.

Vattenstrukturen

En tredjedel av landskapet Österbottens totala areal är vatten och kustens strandlinje är vidsträckt. Jämfört med övriga Finland finns det få sjöar i landskapet. Sjöarna är grunda och därför mycket känsliga för föroreningar. Sammanlagt elva vattendrag rinner ut i Bottniska viken. Det största av dessa är Kyrö älv. Eftersom området är flackt är åarna och älvarna översvämningskänsliga.

Vid Bergö smalnar Bottenhavet och övergår i Kvarken, som är ett grunt område med otaliga skär och öar. Kvarken bildar en tröskel mellan Bottenhavet och Bottenviken. Kvarken är ett brackvatteninnehav, en övergångszon mellan det maritima Bottenhavet och den sötvattendominerade Bottenviken. Kvarkens skärgård är en mosaik av land och hav som får sitt mönster av de låga moränåsarna. Karaktäristiska för skärgården är havsvikarna, fladorna och glosjöarna, som avsnörs under landhöjningen och så småningom skiljs av från havet helt och hållet.

Samtidigt som de gamla fladorna blir glosjöar, förändras nya havsvikar till flador. Fladorna och glosjöarna bildar globalt sett unika ekosystem.

Naturens mångfald

Naturen i landskapet Österbotten är mångskiftande och unik i jämförelse med naturen på andra håll i Finland. Landhöjningen har skapat och skapar alltså förutsättningarna för det österbottniska landskapets karaktär genom att forma en mosaik av hav, skärgård, älvar, åar, skog, myrar, åsar och åkrar. Naturens mångfald behöver skyddas, upprätthållas och utvecklas för att olika organismer och deras livsmiljöer ska tryggas.

Flora och fauna

Österbotten ligger nästan helt och hållet inom den sydboreala vegetationszonen, där granen är det dominerande trädslaget, men också delvis i den mellanboreala vegetationszonen.

Landhöjningen och det faktum att vattenlinjen sakta men säkert förflyttar sig längre ut bidrar till stora ytor nytt land och påverkar kontinuerligt vegetationen på stränderna. Olika växtzoner utvecklas parallellt med vattenlinjen i en så kallad successionskedja. Närmast vattnet växer olika gräs och örter som tål att tidvis vara under vatten, medan havtornsbuskar förekommer lite högre upp. Bland de första träden som finns ovanför strandlinjen är de vanligaste gråal och klibbal, samt olika videarter. Ovanför alarna, på torrare mark, växer granar och bara på de högsta områdena i landskapet finns tallar. Skogarnas utveckling och förändring på strandområden som stigit ur havet gör kustskogen mångformig och globalt sett intressant. En del av landhöjningsskogarna hör till redan inrättade eller planerade naturskyddsområden. De största av dessa är Valsörarna och Mickelsörarna.

Faunan består till stora delar av de djur som allmänt förekommer i den sydboreala zonen. Förekomsten av flygekorre är dock större i Österbotten än i många andra landskap i Finland. Mängden stora rovdjur håller på att öka i Österbotten och vargar, björnar och lodjur påträffas regelbundet. I Kvarken finns två sälararter, gråsäl och östersjövikaren.

Fågelfaunan i Österbotten består både av fåglar som häckar och av fåglar som flyttar via Kvarken. Österbottens havsskärgård med sina grunda vatten och rikliga skär erbjuder fåglarna utmärkta häckningsmöjligheter. Havsrörarna i Kvarken utgör en betydande del av det totala havsrörbeståndet i Finland.

Naturresurser

Grundvatten

Jämfört med övriga Finland är grundvattentillgångarna i västra Finland av dålig kvalitet och mycket ojämnt fördelade. På kustområdet finns de största grundvattentillgångarna i norr kring Nykarleby, Pedersöre och Kronoby. Det finns knappt med grundvatten i området Vasa-Korsholm, Kyroland och området Jakobstad-Larsmo. I de norra delarna av landskapet har åsarna jämnats ut av vattnets krafter i och med förändringarna som istiden fört med sig. Åsarna höjer sig mycket lite i omgivningen och grundvattnet ligger nära markytan. Avrinningskapaciteten i de grundvattenområden som i sin helhet ligger i landskapet Österbotten beräknas uppgå till ca 72 000 m³/d, medan avrinningskapaciteten i de grundvattenområden som delvis är belägna i landskapet uppskattas till ca 22 000 m³/d.

Marktäkt

För Österbotten uppgjordes en utredning om samordning av grundvattenskyddet och stenma-

Fliseldning i Närpes, foto: Christine Bonn.

terialförsörjningen under 1990-talet (POSKI-projektet Vasa-Seinäjäki 1999). Projektet omfattade samtliga kommuner i Österbotten och Södra Österbotten. Målet för utredningen var dels att anvisa marktäktsområden i enlighet med marktäktslagen och dels att skydda viktiga grundvattenområden från marktäkt, i första hand grustäkt. De största grus- och sandtillgångarna i landskapet finns i Nykarleby, Vörå, Laihela och Kristinestad. Andelen bergkross i landskapet är jämfört med naturgrus stor. Kvaliteten på bergsförekomster undersöktes också i POSKI-projektet och klassificerades därefter.

Torvtäkt

I Österbotten finns enligt Geologiska forskningscentralens utredningar ca 112 000 hektar myrar vilket utgör 0,6 % av landskapets totala yta. Av dessa ligger ca 7 350 hektar inom skyddsområdet vilket är 6,5 % av den totala ytan myrmark. I tillägg till dessa föreslår myrskyddsarbetsgruppen i sin slutrapport (YM26/2015) att 3 132 hektar myrar i Österbotten borde skyddas som nationellt värdefulla.

Det genomsnittliga djupet på myrarna i Österbotten är 1,5 meter. Myrområden motsvarande 29 600 ha överstiger detta djup. Torvmängden i de djupare myrarna är cirka 680 miljoner kubikmeter. Torvtäkt bedrivs inte i någon omfattande skala i Österbotten. 2,4 % av de djupare myrarna används för torvtäkt vilket utgör 720 hektar.

Bioenergi

I Finland och även i Österbotten utgör skogsflisen den största outnyttjade resursen av biomassa. Den totala årstillväxten i skogarna i landskapet Österbotten uppskattas vara cirka 3,5 miljoner m³. I landskapet finns några stora anläggningar som använder biomassa eller biobränslen i sin energiproduktion. Dessa är Oy Alholmens Kraft Ab och UPM Kymmene Abp i Jakobstad samt Vaskiluodon Voima Oy i Vasa. Utöver dessa finns Oy Stormossen Ab i Korsholm, biogaskraftverket i Laihela och Jeppo Biogas Ab i Nykarleby vilka använder bioavfall och/eller slam till att producera biogas, trafikbiobränsle för fordon samt fjärrvärme. Enligt utredningen "Förnybara energiformer och deras placering i Österbotten" som ligger till grund för Österbottens landskapsplan 2030, etapp 2, kunde 35 % av all producerad energi utgöras av bioenergi år 2030.

Skogsbruk och fiske behandlas närmare i kapitel 6.10.

3.2 KULTURARV

Landskapet är det förgångnas spegel. Det har uppstått genom människans och naturens samverkan under årtusenden. Kulturmiljöerna bildar en regional och tidsmässig helhet, där människans olika verksamheters natur och omfattning har haft och fortsätter att ha betydelse för hur länge spåren av verksamheten kan skönjas i omgivningen.

Jungfrudans på Storskär i Kvarkens skärgård, foto: Christine Bonn.

Havsområdet samt å- och älvdalarna och åkerfälten hör till särdragen i Österbotten. Dessa har haft en särskild inverkan på hur kulturmiljön i landskapet formats. Landhöjningen bidrar än idag starkt till att forma kulturmiljön. Kulturmiljöer är ett kulturarv som ger människorna en historisk bakgrund, kontinuitet, identitet och samhörighet.

Fornlämningar

Landskapet Österbotten är ett av landets rikaste områden på fasta förhistoriska fornlämningar. I Österbotten finns förhistoriska fynd från stenåldern före den senaste istiden i den s.k. Varggrottan i Kristinestad, samt en mängd fynd från sten-, brons- och järnåldern efter istiden. Man tror att fynden i Varggrottan kan vara t.o.m. 74 000–125 000 år gamla, dvs. från den varma period som föregick senaste istid. Fornlämningar finns även från historisk tid. På grund av landhöjningen finns de olika tidsperiodernas lämningar på olika höjd över havet, dvs. stenålderns lämningar finns längst bort från kusten, på en högre höjd och allteftersom landet höjt sig återfinns lämningar från senare förhistoriska tidsperioder även närmare kusten. På låglänta marker, t.ex. ute i skärgården, finns lämningar endast från historisk tid.

Fornlämningar är en rikedom för landskapet och ger människorna en förankring i det egna områdets historia. De kan och bör uppmärksammas både inom undervisningen och i turism- och rekreationssammanhang t.ex. vid planering av besöksmål, rekreativsområden och vandringsleder.

Fornlämningar under vatten är till största delen undervattensfynd av fartygs- och skeppsvrak samt vrakdelar, men också andra undervattenskonstruktioner har hittats. Tillsammans benämns de kulturarv under vatten.

Kulturmiljöer

Den mänskliga verksamheten – allt byggande såväl i städerna som på landsbygden – har alltid haft en avgörande inverkan på kulturlandskapet. De drag som är karaktäristiska för det österbottniska kulturlandskapet tillkom redan på 1600-talet då bebyggelsen koncentrerades till odlingsbar mark vid å- och älvränderna samt till kusten. Vid lämpliga hamnlägen uppstod täta bysamhällen och vid å- och älvränderna byggdes byarna som band. Kuststäderna från 1600-talet ligger vid å- och älvmynningar, vilket understryker sjöfartens dåtida betydelse. Vasa, Nykarleby, Jakobstad, Kristinestad och Kaskö grundades på 1600- och 1700-talen som ett led i Sveriges handels- och stadspolitik. Dessa trästäder fick ända från grundandet stadsplaner som baserade sig på renässansens regelbundenhet. Byggnadsbeståndet på landsbygden, som var enhetligt ända fram till 1950-talet, bidrog

till landskapets särprägel. Byggnadsbeståndet speglade och speglar fortfarande den regionala byggnadskulturen genom ståtliga österbottniska hus, med uthusbyggnader placerade runt ett tun, omgivna av öppna sädesfält.

Numera är byggnadsbeståndet i Österbotten bland det äldsta i landet, men i ett internationellt perspektiv är det synnerligen ungt. Jämfört med landet i övrigt finns det i Österbotten alltså en större andel gammalt byggnadsbestånd och byhelheter som har klassificerats som värdefulla. De österbottniska trähusstäderna har bevarat en enhetligare stadsstruktur och ett enhetligare byggnadsbestånd än trähusstäderna i inlandet och är därför att betrakta som framstående representanter för den traditionella byggnadskulturen i landet. Av de österbottniska trähusstäderna är byggnaderna i Kristinestad den bäst bevarade helheten. Stora helheter finns bevarade också i Kaskö, Nykarleby och Jakobstad. Kulturlandskapet präglas även av fritidsbebyggelsen, som är den äldsta i landet.

De förändringar som skett i lantbruket under de senaste årtiondena har återspeglats såväl i landsbygdslandskapet som i landsbygdsnaturens mångfald. Till följd av det intensiva jordbruket har den av det traditionella jordbruket formade landskapsbilden blivit enformigare, och de traditionella landskapen håller på att försvinna. Vårdbiotoperna i Österbotten, dvs. olika ängar, hagmarker och skogsbeten, kartlades under 1990-talet i samband med ett nationellt projekt för inventering av vårdbiotoper. Enligt inventeringen finns i Österbotten tre nationellt och 30 regionalt värdefulla vårdbiotoper.

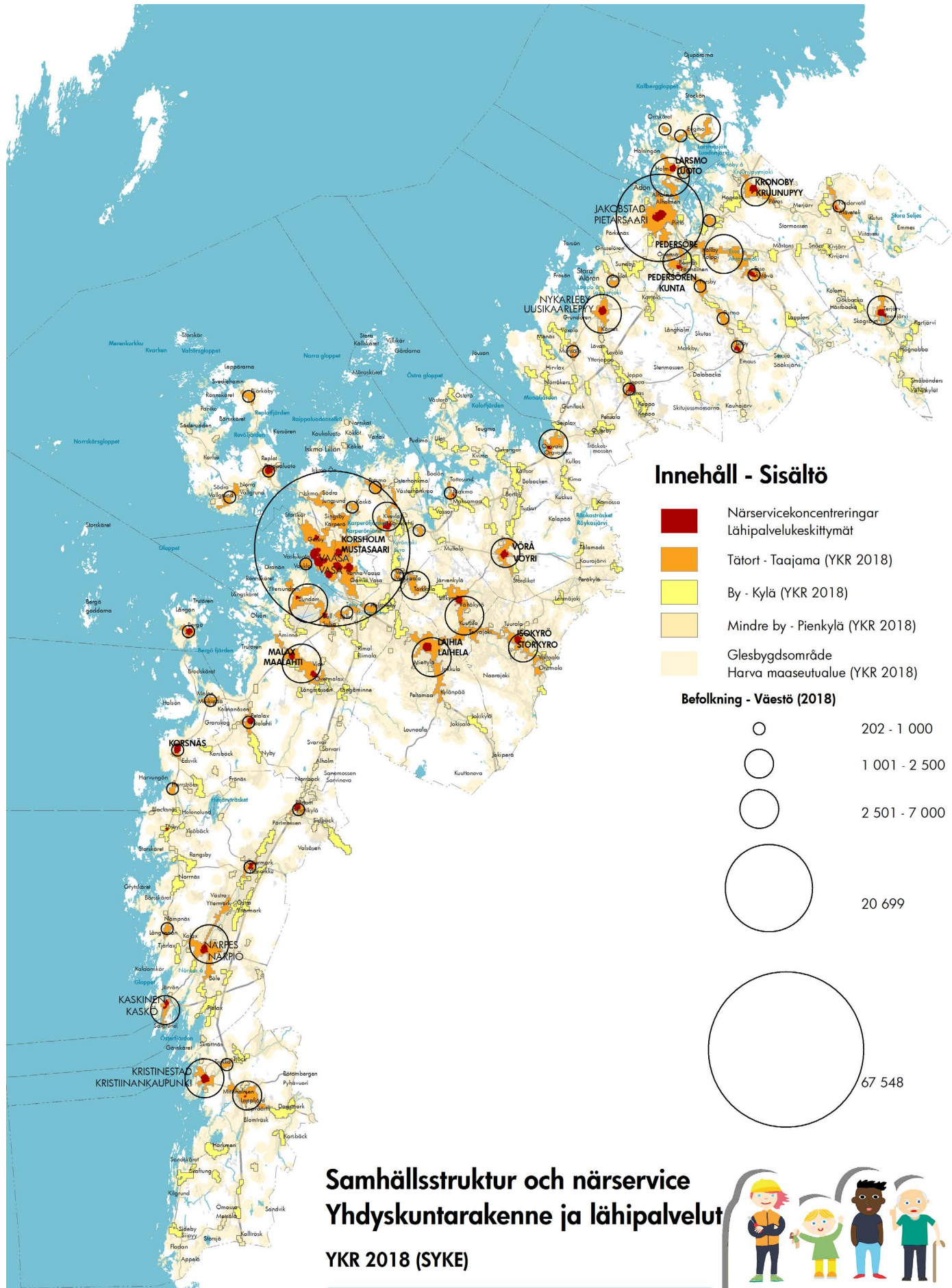
3.3 REGIONSTRUKTUR

Region- och samhällsstrukturen

Med **regionstruktur** avses den översiktliga placeringen i landskapet av befolkning och bosättning, arbetsplatser och produktionsverksamhet, tjänster och områden för fritid samt trafikleder och nätverk för teknisk service som förenar dessa funktioner och förhållandena mellan dessa.

Med **samhällsstruktur** avses den översiktliga placeringen av ovan nämnda funktioner och deras inbördes förhållanden i ett enskilt samhälle eller ett pendlingsområde. Samhället och pendlingsområdet kan innehålla en eller flera huvudcentra jämte sekundärcentra samt motsvarande funktionella och strukturella nätverk som ovan.

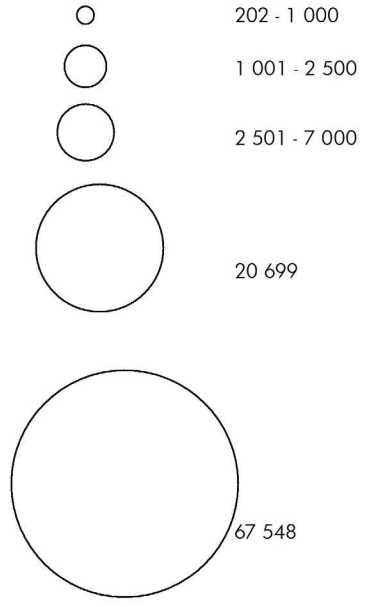
Landskapet Österbottens ställning i landets regionstruktur präglas av Vasaregionens betydelse som ett centrumområde i västra Finland och i Kvarkenområdet. Österbotten är en del av korridoren Mittnorden-Kvarken och har havsgräns mot Västerbottens och Västernorrlands län i Sve-

Innehåll - Sisältö

- Närservicekoncentrerings
Lähipalvelukeskittymät
- Tätort - Taajama (YKR 2018)
- By - Kylä (YKR 2018)
- Mindre by - Pienkylä (YKR 2018)
- Glesbygdsområde
Harva maaseutualue (YKR 2018)

Befolkning - Väestö (2018)

Samhällsstruktur och närservice Yhdyskuntarakenne ja lähipalvelut YKR 2018 (SYKE)

Ditt Sinun

ÖSTEBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntaakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmätarverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjaskarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

rige. Den geografiska placeringen vid kusten i Bottniska viken ger landskapet en förmedlingsposition nationellt i riktningen nord-syd och internationellt i riktningen väst-öst. Landskapet gränsar till landskapet Mellersta Österbotten i norr, landskapet Södra Österbotten i öster, landskapet Satakunta i söder och till havet i väster.

För att Österbotten ska klara sig i den nationella konkurrensen blir samarbetet över landskapsgränserna allt viktigare. För Österbottens del är samarbetet mellan Jakobstads och Karleby stadsregioner och mellan Vasa och Seinäjoki stadsregioner av största betydelse. Jakobstads och Karlebys stadsregioner har redan vuxit ihop till ett enda arbetspendlingsområde. Även i Sydösterbotten finns ett samarbete över landskapsgränsen. Samarbetet över Kvarken har en lång historia och är av stor betydelse för regionen. Gränskommittén Kvarkenrådets främsta uppgift är att skapa förutsättningar för konkreta samarbeten över riksgränsen.

Landskapet Österbotten består av 15 kommuner (se bilden i kapitlet 2.3) som tillsammans bildar en smal kustremsa, som är ca 230 km lång och 20-50 km bred. På en yta om drygt 7 750 km² bor ca 181 000 invånare (2018). Landskapet indelas i fyra regioner. Jakobstadsregionen består av kommunerna Kronoby, Larsmo, Pedersöre, Jakobstad och Nykarleby och här bor ca 50 000 invånare. Till Vasaregionen hör förutom Vasa också kommunerna Korsnäs, Malax, Korsholm och Vörå. Kyroland består av kommunerna Laihela och Storkyro. Storkyro kommun övergår till landskapet Södra Österbotten år 2021. Vasaregionen och Kyroland bildar tillsammans en funktionell region med ca 115 000 invånare. Sydösterbotten, längst i söder består av de tre städerna Kristinestad, Kaskö och Närpes och har ca 17 500 invånare.

Älvdalarna bildar stommen i landskapets regionstruktur och städerna har traditionellt placerat sig vid älv- och åmynningarna. Landskapet Österbotten är förhållandevis tätt bebott och hade år 2016 en befolkningstäthet på 23,3 inv./km² vilket är betydligt högre än genomsnittet i Finland. I Österbotten finns två starka stadsregioner, Vasa stadsregion och Jakobstads stadsregion. I södra delen av landskapet är de viktigaste centren Kristinestad, Kaskö och Närpes. De attraktiva regioncentren omges av livskraftiga byar och det finns inte mycket glesbygd. Trots att bosättningen så småningom har koncentrerats allt mer till städerna och tätorterna på landsbygden, och bystrukturen därför har blivit glesare, kan landsbygden i Österbotten fortsättningsvis anses vara synnerligen livskraftig. Som exempel kan nämnas att det i Österbotten fortfarande finns 90 byar med minst hundra invånare. Arbetsplatserna har däremot i en större utsträckning än boendet kon-

centrerats till centrumområden.

Städerna Jakobstad, Nykarleby, Vasa, Närpes, Kristinestad och Kaskö ligger alla vid havet och präglas av landhöjningskusten, som ständigt förändras. Samtliga städer grundades på 1600- och 1700-talen, förutom Närpes som blev stad 1993. Det gemensamma för de gamla städerna är rutnätsplanerna som uppgjordes enligt rådande stadsideal. Också Vasa som brann ner 1852 fick en ny modernare rutnätsplan år 1856 då staden efter branden på grund av landhöjningen flyttades längre ut mot havet. Rutnätsplanstrukturen finns ännu kvar i städernas centrala delar medan städerna vuxit utåt mot den omkringliggande landsbygden främst genom egnahemsområden. Efter att utvidgningen av städerna långt handlat om att bygga ut nya områden har en förtätning på senare tid kommit igång. Det märks genom att trenden med högt byggande nått även Österbotten och genom att det igen byggs nya bostadshus i centrumen och även genom att lägre bostadshus höjs, får hiss och moderniseras. Det här leder till att folk flyttar in till städernas centrum vilket stöder den service som finns där. Servicen har följt och följer samma rörelsemönster som bostäderna. Stora handelskoncentrationer har byggts utanför städernas centrum även om denna trend varit mindre märkbar i Österbotten än i många andra landskap i Finland. Men genom att städerna i sin helhet växer finns även behov av service nära bostadsområdena i städernas utkanter liksom i deras centrum.

Österbottens trafiksystem

Österbotten har ett täckande trafiknät och det är relativt lätt att ta sig till landskapet med bil, tåg, flyg eller båt även om infrastrukturen inte har utvecklats i samma takt som näringslivets behov, den förändrade markanvändningen och den ökade trafiken förutsätter.

Riksväg 8 är den viktigaste vägförbindelsen i Österbotten och fungerar som en förbindelse till hamnarna på västkusten. De viktigaste vägförbindelserna i Jakobstadsregionen är riksväg 8 längs kusten, som leder till Vasa, Åbo och Björneborg samt riksväg 19, som leder till Seinäjoki, Tammerfors och Helsingfors. I Vasaregionen är de viktigaste trafikförbindelserna riksväg 8 längs kusten och riksväg 3, söderut till Tammerfors och Helsingfors samt riksväg 18 mot Seinäjoki och Jyväskylä. Den viktigaste huvudvägen som går genom Sydösterbotten är riksväg 8 som kompletteras av stamväg 67, från Kaskö mot inlandet och Seinäjoki.

Bennäs station i Pedersöre kommun hör till Finlands stambana (Helsingfors-Uleåborg) och den betjänar hela Jakobstadsregionens persontågtrafik. Från Bennäs går också ett för skogsindustrin viktigt elektrifierat stickspår till Alholmens hamn

i Jakobstad. Längs den enspåriga bansträckan mellan Vasa och Seinäjoki finns stationer i Laihela, Tervajoki, Storkyro och Ylistaro, av vilka endast Tervajoki för tillfället används för järnvägstrafik. Spåret, utan elektrifiering, fortsätter från Vasa centrum till Vasklot hamn och därifrån finns det båtförbindelse till Umeå i Sverige. En viktig förbindelse över landskapsgränsen är godstågförbindelsen från Seinäjoki till Kaskö.

I landskapet Österbotten finns två internationella flygplatser, en i Kronoby med ca 69 000 passagerare år 2018 och en i Vasa med ca 316 000 passagerare år 2018. Vasa flygplats är landets sjätte livligaste flygplats mätt i antal passagerare. Från bägge flygplatserna går dagligen flygturer till Helsingfors och charterflyg till utlandet. Från Vasa flygplats går dessutom regelbundna flygturer till Stockholm.

I landskapet Österbotten finns det fyra djuphamnar, de ligger i Jakobstad, Vasa, Kaskö och Kristinestad. Samtliga hamnar är specialiserade för olika hamnfunktioner och tillsammans kan de betjäna olika industrisektorer på bred basis. Kaskö och Jakobstads hamnar används av den lokala skogsindustrin. I anslutning till Jakobstads hamn finns dessutom ett kraftverk som använder hamnen för bränsleimport. Målsättningen är att utveckla Björnöns hamn i Kristinestad till ett viktigt centrum för cirkulärekonomi. Jämfört med de andra hamnarna i Österbotten är Vasa hamn den mångsidigaste vad gäller godstrafik och är också den enda hamnen med passagerartrafik. Umeås och Vasas gemensamma hamnbolag Kvarken Ports grundades 2015. Samarbetet ska

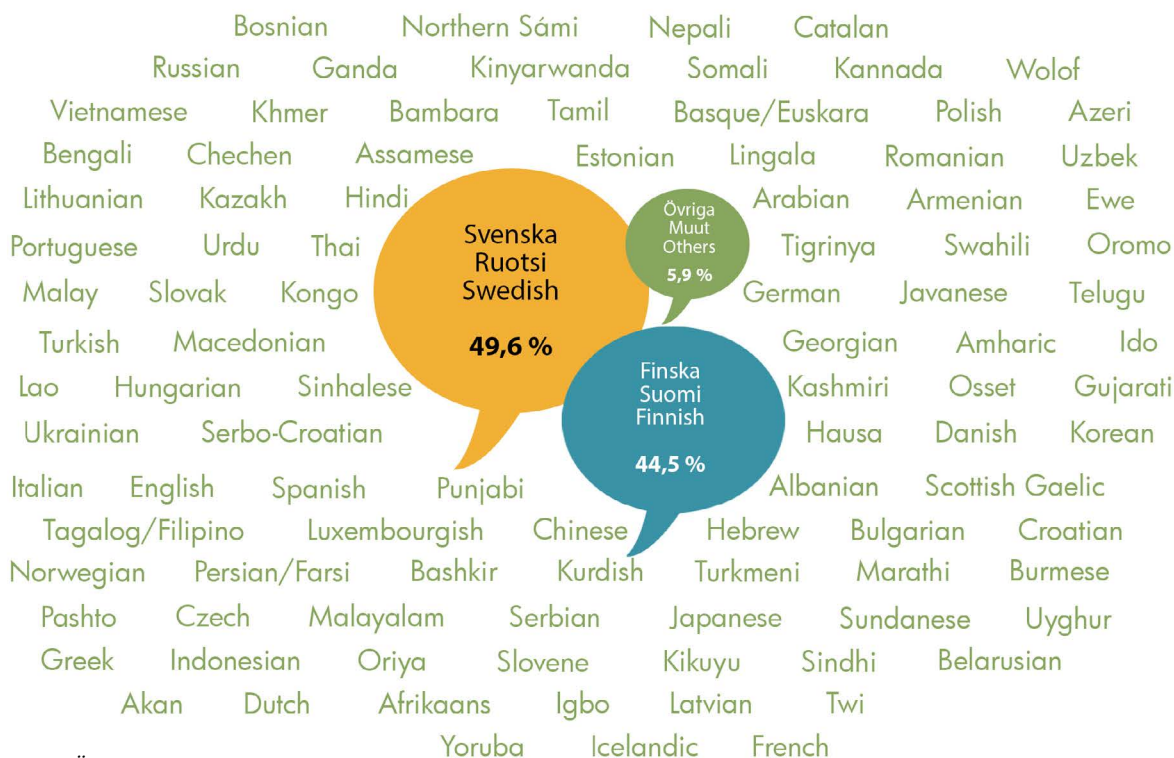
bidra till att stärka hamnarnas marknadsposition i det växande handelsutbytet mellan Östersjöländerna. Utöver djuphamnarna finns det många fiske- och småbåtshamnar i regionen. Fiskehamnen i Kaskö är landets näst största.

På grund av den traditionella bandbebyggelsen i Österbotten är behovet av att bygga gång- och cykelbanor i landskapet stort. De statliga anslagen täcker endast en bråkdel av behovet. Kollektivtrafikens ställning i landskapet är förhållandevis svag och bygger främst på skolbusstrafik och servicetrafik, vilket speciellt på landsbygden gör att tillgången på busstrafik försämras sommartid, då antalet bussturer minskar. I Vasa har antalet personer som använder kollektivtrafik ändå ökat under 2010-talet.

3.4 BEFOLKNING OCH BOENDE

Österbotten är ett landskap med ca 181 000 invånare. Folkmängden har ökat med ca 7 500 personer under 2000-talet. Sedan år 2016 har befolkningsutvecklingen ändå varit klart svagare än tidigare, speciellt på grund av ett allt större inflyttningsunderskott i fråga om flyttning inom landet och en allt långsammare naturlig befolkningstillväxt och en lägre nativitet.

Ett särdrag i fråga om befolkningsstrukturen är den jämnstarka tvåspråkigheten och flerspråkigheten. Förutom svenska och finska talas det över 100 andra språk i Österbotten. Invandringen har här en lång tradition. Det stora antalet personer från andra länder märks i gatubilden och skapar en internationell och tolerant atmosfär, som

Språken i Österbotten

ofta framträder som en positiv faktor i mätningar av regionernas dragningskraft. Flerspråkigheten är en attraktionsfaktor och en styrka som ger de internationella företagen i landskapet en konkurrensfördel.

Befolkningens åldersstruktur är för närvarande något svagare i Österbotten än i landet i genomsnitt. I en jämförelse mellan landskapen ligger försörjningskvoten på en genomsnittsnivå. Eftersom antalet äldre personer ökar kommer försörjningskvoten att försvagas ytterligare. Enligt statistikcentralens befolkningsprognos kommer andelen personer i arbetsför ålder att sjunka och andelen äldre personer att öka en aning långsammare i Österbotten än i genomsnitt i hela landet.

Välståndet och hälsan bland invånarna i Österbotten är relativt bra. Österbottningarna upplever sig som något friskare och anser sig ha en bättre livskvalitet än invånarna i landet i genomsnitt. En av de viktigaste faktorerna som främjar befolkningens välbefinnande och förebygger utslagning är arbete. Österbotten har under en längre tid haft en hög sysselsättning och låg arbetslöshet jämfört med landet i övrigt. Arbetslöshetsgraden för invandrare är klart lägre än i landet i genomsnitt, men det finns stora variationer mellan kommunerna.

Invånarna i Österbotten är socialt aktiva. Andelen människor som aktivt deltar i verksamheten inom någon klubb, organisation, förening, hobbygrupp eller en ideell gemenskap är klart högre än i hela landet i genomsnitt. Det här tar sig uttryck i ett dynamiskt förenings- och kulturliv i Österbotten, som behöver ändamålsenliga utrymmen och områden för att kunna utvecklas. Gemensam verksamhet skapar nätverk och förtroende, alltså socialt kapital, som räknas till en av Österbottens centrala styrkor.

En trivsam och trygg livsmiljö och ett bra och förmånligt boende räknas också till styrkorna i Österbotten. Medelstorleken för en bostad i Österbotten är 88 m² jämfört med 80 m² för hela landet. Mellan åren 2013 och 2017 har det byggts i medeltal 861 nya bostäder per år i Österbotten. Av befolkningen bor 64 % i egna hemshus och 24 % i våningshus, medan motsvarande siffror för hela landet är 50 % och 36 %. Korta restider från hemmet till arbete och service är verklighet för de flesta österbottningar.

3.5 SERVICE

Social- och hälsovård

Befolkningens välbefinnande förutsätter bra service i olika livssituationer och olika skeden av livet. I Österbotten, liksom i hela landet, medför social- och hälsovårdssystemet stora utmaningar. Social-

och hälsovårdstjänsterna är inte enhetliga och av jämn kvalitet, utan de försätter medborgarna i en ojämlik ställning. Österbottens servicesystem bygger traditionellt alltför mycket på institutionell vård och specialistvård, vilket återspeglas i kostnaderna. Satsningar har dock gjorts för att demontera den institutionella vården och utveckla den öppna vården.

När det gäller den privata sektorns välfärdstjänster är marknaden i Österbotten fortfarande tämligen outvecklad. Välfärdssektorn ses dock som ett framtidens tillväxtområde inom vilket nya mikroföretag och småföretag ständigt föds.

Efter att förberedelserna för landskaps- och vårdreformen avbröts på grund av regeringens avskedsbegäran 8.3.2019 utvecklades också de förberedande arbetena i Österbotten. I Österbotten ansågs landskaps- och vårdreformen dock vara en stor möjlighet, eftersom den skulle ha varit ett sätt att svara på utmaningarna inom social- och hälsovården i landskapet, till exempel splittrade tjänster, många datasystem och få förebyggande tjänster. För att kunna säkerställa att invånarna i landskapet har en trygg vardag och social- och hälsovårdstjänster av hög kvalitet är Vasa sjukvårdsdistrikt berett att fortsätta integrera socialvården, hälso- och sjukvården och den specialiserade sjukvården i kommunalt samarbete. Målet är att inrätta Österbottens välfärdsområde.

Kommersiell service

Nätverket av kommersiella tjänster är mer täckande i Österbotten än i genomsnitt på annat håll i landet. Landskapets kommersiella huvudort är Vasa. Utbudet av detaljvaror i kommuncentrumen, bycentrumen och även i olika bostadsområden, särskilt i Vasa stad, är relativt gott. Detta tack vare att stora köpcentrum inte i någon större utsträckning vuxit upp utanför befintlig samhällsstruktur. Trafikbutikerna kompletterar dagligvarunätverket i landskapet.

Övrig service

Rekreationsområden och friluftsleder utgör en viktig del av samhällsservicen. Tillsammans med allemansrätten och vidsträckt skyddsområden erbjuder de befolkningen goda möjligheter till friluftsliv och rekreation. I Österbotten finns ett stort antal rekreativleder som vandringsleder, natur- och kulturstigar, cykelleder, båtutrust- och paddlingsleder samt vintertid skidspår och snöskoterspår. Vid havet finns gott om fina badstränder. På vintern erbjuder havsisen utmärkta möjligheter till olika slags friluftsliv och rekreation. De mångskiftande skogarna i regionen erbjuder utmärkta möjligheter till friluftsliv, bärplockning och jakt. Vid kusten finns också en stark sommarstugekultur.

Campusområdet med Brändö företagarcentrum, Vasa. Foto: Christine Bonn.

Bildningsservicen i Österbotten har hög nivå, särskilt i Vasa regionen. Vasa högskolekonsortium består av sex högskolor: Vasa universitet, Åbo Akademi (Vasa), Svenska handelshögskolan, Vasa yrkeshögskola, Yrkeshögskolan Novia samt Helsingfors universitets juridiska utbildning i Vasa. Jakostadsregionen har inget eget universitet, utan det närmaste universitetet ligger i Vasa. I regionen verkar dock två yrkeshögskolor Novia och Centria och i närheten ligger dessutom Chydenius, Karleby universitetscenter, var Jyväskylä universitet, Uleåborgs universitet och Vasa universitet har verksamhet. I Sydösterbotten finns det ingen universitetsenhet. Därför är samarbetet mellan företagen och regionens yrkesläroanstalt Yrkesakademien av största vikt. Yrkesakademien, Optima och Vamia erbjuder yrkesutbildning för ungdomar och vuxna i nära samarbete med regionens näringsliv och de yrkesutbildade bidrar starkt till företagsamheten och sysselsättningen i hela landskapet.

Kulturtjänsterna i landskapet består av den samlade verksamhet som bedrivs av amatörer inom konst och kultur, professionella utövare och yrkesmässigt skötta kultur- och konstinstitutioner. Bas-servicen inom konst och kultur är avsedd för alla och understöds genom statliga och kommunala bidrag, vilket gynnar tillgängligheten till service runtom i landskapet. Stora publikevenemang och professionella kultur- och konstinstitutioner tillhandahåller viktig service också när det gäller att öka turismen till regionen.

Idrottsservicen i Österbotten består av mångsidiga ledda aktiviteter och drift av olika idrotts- och motionsanläggningar. Österbotten har ett rikt

idrottsföreningsliv, som understöds av kommunerna. I landskapet arrangeras idrottsevenemang och -tävlingar på lokal, nationell och även internationell nivå. Skolidrottsverksamheten uppmunttrar unga att röra på sig.

3.6 NÄRINGS LIV OCH KUNNANDE

Näringslivet i Österbotten är samtidigt både diversifierat och mycket specialiserat. Jämfört med näringsstrukturen i hela landet är produktionen fokuserad på i synnerhet industri och primärproduktion. I en jämförelse mellan landskapen är industrins andel av värdeökningen klart störst i Österbotten medan de privata tjänsternas andel är lägst. Arbetsplatsstrukturen inom industrin domineras av energiteknologiklustrets viktigaste näringsgrenar (maskiner och apparater, elapparatur och basmetall), inom vilka ungefär hälften av regionens industrianställda arbetar. Andra stora industriarbetsgivarbranscher är skogsindustrin, livsmedelsindustrin, den kemiska industrin samt tillverkning av fordon.

Den österbottniska industrin har en stor betydelse för hela landets välfärd. I landskapet verkar många internationella storföretag med hela världen som marknadsområde. Exportens andel av industrins omsättning varierar mellan 70 och 80 procent, och energiteknologiklustret i landskapet står för cirka 30 procent av hela Finlands energiteknologiska export. Produktionen grundar sig på hög teknologi och kompetens, och industriproduktionens förädlingsvärde per invånare är högst i en jämförelse mellan landskapen.

Vasaregionen hör till Finlands mest konkurrens-

kraftiga regioner. Framgången kan i stort förklaras med att regionen hyser Nordens största energiteknologikluster. Storföretagen i klustret är globala aktörer som producerar teknologi som används överallt i världen. Dessutom finns det i regionen många små och medelstora företag som idkar export samt nya företag som direkt siktar in sig på den internationella marknaden. Kärnkompetenserna i klustret utgörs av energiefektivitet, smart energiproduktion och framtidens elnät, som alla har en god tillväxtpotential.

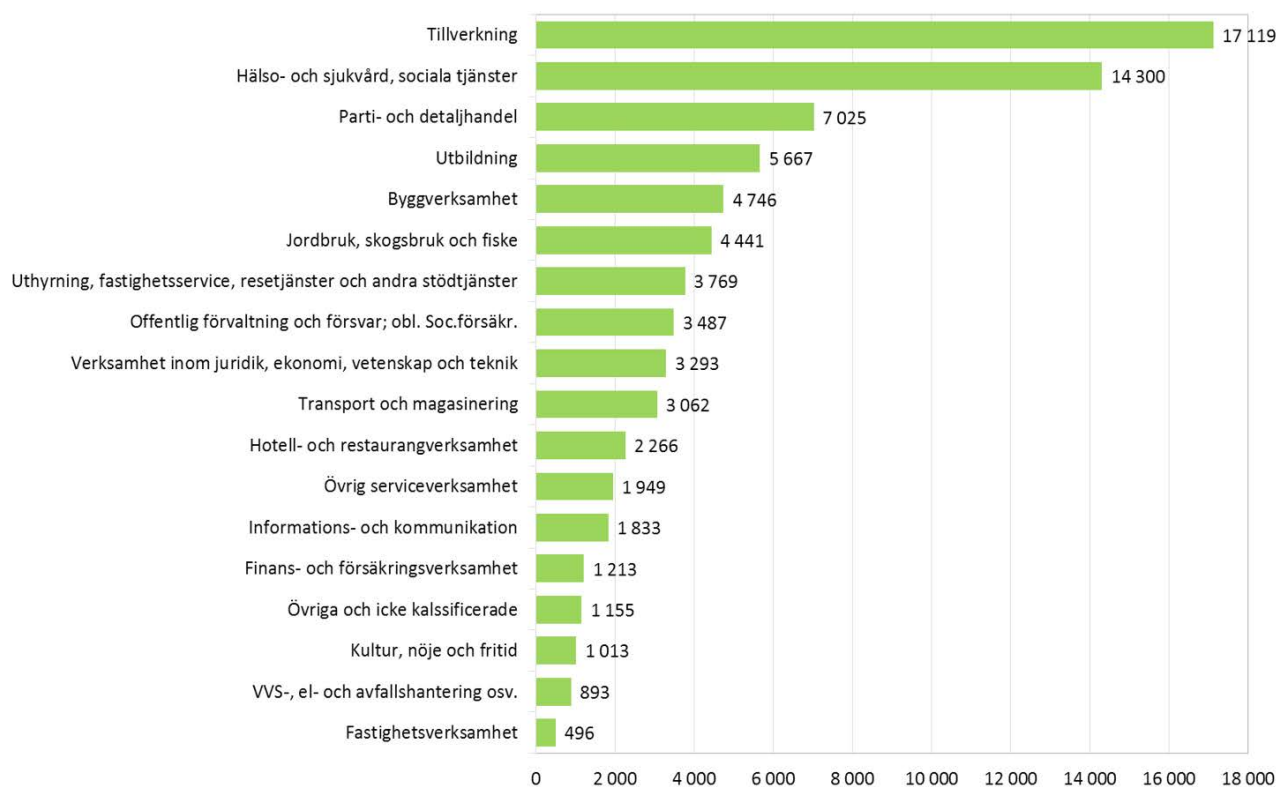
Jakobstadsregionens närings- och industristruktur är synnerligen mångsidig och arbetstillfällena fördelas jämnt mellan industri, offentlig service och privata tjänster. Andelen arbetstillfällen inom industri och primärproduktion är betydligt högre än genomsnittet medan andelen privata tjänster är mindre. Av industribranscherna är de viktigaste livsmedels-, skogs-, metall-, plast- och fordonsindustrin, där båtindustrin har en betydande roll. I regionen växer också ett betydande bioekonomikluster upp kring skogsindustrin och livsmedelsindustrin. En stor andel av industriproduktionen går på export. Den starka företagar-kulturen ses som regionens styrka och den gör också näringsstrukturen mångsidig.

Av regionerna i Österbotten har Sydösterbotten den klart svagaste utvecklingen. Näringslivsstrukturen i Sydösterbotten har sin tyngdpunkt på primärproduktion och industri. Andelen arbetstillfällen inom servicebranscherna är däremot klart mindre än i hela landet i genomsnitt. Industristrukturen koncentreras kraftigt på fordonsindustrin. Andra stora industrigrenar är skogs-, me-

tall- och livsmedelsindustrin. En styrka i regionens näringsstruktur är den täta kopplingen mellan primärproduktionen och livsmedelsindustrin. De stärker varandra och är på många sätt bundna till varandra. Livsmedelsindustrin har många möjligheter som rätt utnyttjade kan höja förädlingsgraden inom primärproduktionen. Ett annat särdrag och en styrka i regionen är det stora antalet företagare och småföretag.

Tack vare en stark affärsverksamhet är business-turismen stor i Österbotten. Även privatturismen är på uppgående och nya evenemang inhämtar turistgrupper både regionalt och nationellt. Särskilt antalet svenska turister ökar i och med att allt fler reser med Wasaline. År 2018 hade Österbotten drygt 380 000 övernattningar. För att bland researrangörer öka kännedomen om vad som finns att erbjuda och locka turister till regionen är det viktigt att samarbeta både nationellt och internationellt.

En nyckelresurs för ett livskraftigt näringsliv är kompetent arbetskraft. Ur den här synvinkeln är det en styrka för landskapet att de sju högskoleenheterna i landskapet erbjuder mångsidiga utbildningsmöjligheter och lockar unga till landskapet. Andelen högskoleutbildade är bland de högsta i en jämförelse mellan landskapen. Ändå har Österbotten brist på utbildningsplatser speciellt inom den tekniska sektorn och inom social- och hälsovårdsområdet. Också avsaknaden av en gemensam högskolepolitisk vision och målbild kan ses som en svaghet som hör ihop med frågan om kompetent arbetskraft.

Arbetsplatser enligt näringsgren i Österbotten år 2016, källa: Statistikcentralen.

Vintersportområde kombinerat med sommarsport, Baggberget i Vörå. Foto:Christine Bonn.

3.7 REKREATION OCH TURISM

Rekreation är viktigt för människornas välbefinnande. I och med en mer urbaniserad livsstil, ökad arbetsintensitet och förändrad åldersstruktur behövs natur- och grönområden närmare invånarna för att göra tillgängligheten och vistelsen i naturen enklare. Invånarna kan söka rekreation i byggda idrottsanläggningar, tillrättlagda grönområden, i mer orörda naturområden och också i historiska kulturmiljöer. Möjligheterna att sammanbinda dessa områden till större helheter, zoner och sammanhängande rutter bör stärkas så att landskapet får en enhetlig grönområdesstruktur.

Förutsättningarna för rekreation och naturturism är exceptionellt goda i landskapet. Den rena naturen lockar besökare. Kusten, skärgården, åar, kulturmiljöer till lands och sjöss, i stad och på landsbygden och fornlämningar bildar en rik mosaik som kan utvecklas för såväl landskapets invånare som besöksnäringen.

Kvarkens skärgård, som upptagits på världsarvslistan enligt geologiska kriterier och med landhöjningen som grund, är ett exempel på ett område där rekreation, skydd och turism redan samverkar samtidigt som människornas livsvillkor inom området beaktas.

4 Planens utgångspunkter

Landskapsplanen har en central roll i utvecklingen och planeringen av ett landskap. Med landskapsplanen överförs utvecklingsprinciper och strategier som uppgjorts på nationell och regional nivå till områdesreserveringar som styr markanvändningen i den önskade riktningen. Bland annat nedan uppräknade utgångspunkter ligger som grund för uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040.

4.1 MARKANVÄNDNINGS- OCH BYGGLAGEN

Markanvändnings- och bygglagen (MBL) trädde i kraft 1.1.2000. Enligt MBL 5 § är målet för områdesplaneringen att utgående från en interaktiv planering och tillräcklig bedömning av konsekvenserna främja:

- möjligheterna att skapa en trygg, hälsosam, trivsamt och socialt välfungerande livsmiljö och omgivning som tillgodoser behoven hos olika befolkningsgrupper, såsom barn, äldre och handikappade
- en ekonomisk samhällsstruktur och områdesanvändning
- förutsättningarna för en tillräcklig bostadsproduktion
- den byggda miljös skönhet och värnandet om kulturvärden
- möjligheterna att bevara naturens mångfald och andra naturvärden
- miljövården och möjligheterna att förhindra miljöolägenheter
- en sparsam användning av naturresurserna
- välfungerande samhällen och ett högklassigt byggande
- ett ekonomiskt samhällsbyggande
- näringslivets verksamhetsbetingelser och utvecklingen av en fungerande konkurrens
- tillgången till service
- ändamålsenliga trafikarrangemang samt i synnerhet betingelserna för kollektivtrafiken och gång-, cykel- och mopedtrafiken.

I MBL 28 § beskrivs kraven på landskapsplanens innehåll. När planen utarbetas ska de riksomfattande målen för områdesanvändningen beaktas och vikt fästas vid de särskilda behov som förhållandena i landskapet betingar. Planen ska i mån av möjlighet samordnas med landskapsplanläggningen av områden som gränsar till landskapsplanområdet. Naturskyddsprogram och naturskyddsbeslut som avses i 7 § och 77 § i naturvårdslagen (1096/1996) samt beslut om att inrätta landskapsvårdsområden som avses i 32 § i nämnda lag ska tjäna till ledning när pla-

nen utarbetas.

När planen utarbetas ska särskild vikt fästas vid

- att landskapets region- och samhällsstruktur blir ändamålsenlig
- att områdesanvändningen är ekologiskt hållbar
- att arrangemangen för trafik och teknisk service är hållbara med tanke på miljö och ekonomi
- att vatten- och marksubstansstillgångarna används på ett hållbart sätt
- att verksamhetsbetingelser för näringslivet i landskapet ordnas
- att landskapet, naturvärdena och kulturarvet värnas
- att det finns tillräckligt med områden som lämpar sig för rekreation.

När planen utarbetas ska avseende också fästas vid en ekonomisk områdesanvändning och att markägare eller andra rättsinnehavare inte orsakas oskäligen olägenheter. När planen utarbetas ska det klarläggas vem som ska genomföra planen och vidta de åtgärder den förutsätter. De omständigheter som nämns ovan ska utredas och beaktas i den utsträckning landskapsplanen i egenskap av översiktlig plan förutsätter.

4.2 DE RIKSOMFATTANDE MÅLEN FÖR OMRÅDEANVÄNDNINGEN

De riksomfattande målen för områdesanvändningen utgör en del av planeringssystemet för markanvändningen som definierats i markanvändnings- och bygglagen och representerar statsrådets syn på områdesanvändningsfrågor av riksintresse. Målen viktigaste uppgift är att säkerställa att angelägenheter av riksintresse beaktas vid områdesplaneringen och i de statliga myndigheternas verksamhet. Syftet med målen är också att främja verkställandet av internationella fördrag och förpliktelser samt att trygga ett ändamålsenligt genomförande av de riksomfattande lösningarna i fråga om områdesanvändningen. Med hjälp av målen för områdesanvändningen vill man minska utsläppen från samhällena och trafiken, trygga den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena samt förbättra möjligheterna att reformera näringarna. Målen ska också underlätta anpassningen till följderna av klimatförändringen och till extrema väderförhållanden. De nya riksomfattande målen för områdesanvändningen trädde ikraft 1.4.2018.

De riksomfattande målen är uppdelade i följande fem helheter:

- ▶ Fungerande samhällen och hållbara färdsätt
- ▶ Ett effektivt trafiksystem
- ▶ En sund och trygg livsmiljö
- ▶ En livskraftig natur- och kulturmiljö samt naturtillgångar
- ▶ En energiförsörjning med förmåga att vara förnybar

De mest centrala målen med tanke på uppdraget av Österbottens landskapsplan 2040 är uppräknade här nedan.

Fungerande samhälle och hållbara färdsätt

- ▶ En polycentrisk områdesstruktur som bildar nätverk och grundar sig på goda förbindelser främjas i hela landet, och livskraften och möjligheterna att utnyttja styrkorna i de olika områdena understöds. Förutsättningar skapas för att utveckla närings- och företagsverksamheten samt för att åstadkomma en tillräcklig och mångsidig bostadsproduktion som befolkningsutvecklingen förutsätter.
- ▶ Förutsättningar skapas för en kolsnål och resurseffektiv samhällsutveckling, som i främsta hand stöder sig på den befintliga strukturen.
- ▶ Tillgängligheten i fråga om tjänster, arbetsplatser och fritidsområden för de olika befolkningsgrupperna främjas. Möjlighet att gå, cykla och använda kollektivtrafik samt utvecklandet av kommunikations-, färd- och transporttjänster främjas.
- ▶ Betydande nya områden för boende-, arbetsplats- och tjänstefunktioner placeras så att de kan lätt nås med kollektivtrafik, till fots och med cykel.

Ett effektivt trafiksystem

- ▶ Det riksomfattande trafiksystemets funktionsduglighet och resurshållning främjas i första hand genom att utveckla befintliga trafikförbindelser och nätverk. Förutsättningar för rese- och transportkedjor som grundar sig på sam användning av olika trafikformer och trafik tjänster samt fungerande knutpunkter inom gods- och persontrafiken säkerställs.
- ▶ Kontinuitet och utvecklingsmöjligheter i fråga om internationellt och nationellt betydande trafik- och kommunikationsförbindelser samt utvecklingsmöjligheterna i fråga om internationellt och nationellt betydande hamnar, flygplatser och gränsövergångsställen tryggas.

En sund och trygg livsmiljö

- ▶ Man bereder sig på extrema väderförhållanden och översvämningar samt på verkningarna från klimatförändringen. Nytt byggande placeras utanför områden med översvämningsrisk.
- ▶ Olägenheter för miljön och hälsan som orsakas av buller, vibrationer och dålig luftkvalitet förebyggs.
- ▶ Ett tillräckligt stort avstånd lämnas mellan verksamheter som orsakar skadliga hälsoeffekter eller olycksrisker och verksamheter som är känsliga för effekterna.
- ▶ Anläggningarna som orsakar fara för storolyckor, transportrutter för farliga ämnen och de kemikaliebangårdar som betjänar dessa placeras på ett betryggande avstånd från bostadsområden, områden avsedda för allmänheten och områden med känslig natur.
- ▶ De behov som gäller samhällets övergripande säkerhet beaktas, i synnerhet försvarets och gränsbevakningens behov och för dem säkerställs tillräckliga regionala utvecklingsförutsättningar och verksamhetsmöjligheter.

En livskraftig natur- och kulturmiljö samt naturtillgångar

- ▶ Det sörs för den nationella värdefulla kulturmiljön och naturarvets värden tryggas.
- ▶ Bevarandet av områden och ekologiska förbindelser som är värdefulla med tanke på naturens mångfald främjas.
- ▶ Det sörs för att det finns tillräckligt med områden som lämpar sig för rekreation samt för att nätverket av grönområden består.
- ▶ Förutsättningarna för bioekonomin och den cirkulära ekonomin skapas samt ett hållbart nyttjande av naturtillgångarna främjas. Det sörs för att sammanhängande odlings- och skogsområden som är viktiga för jord- och skogsbruket bevaras.

En energiförsörjning med förmåga att vara förnybar

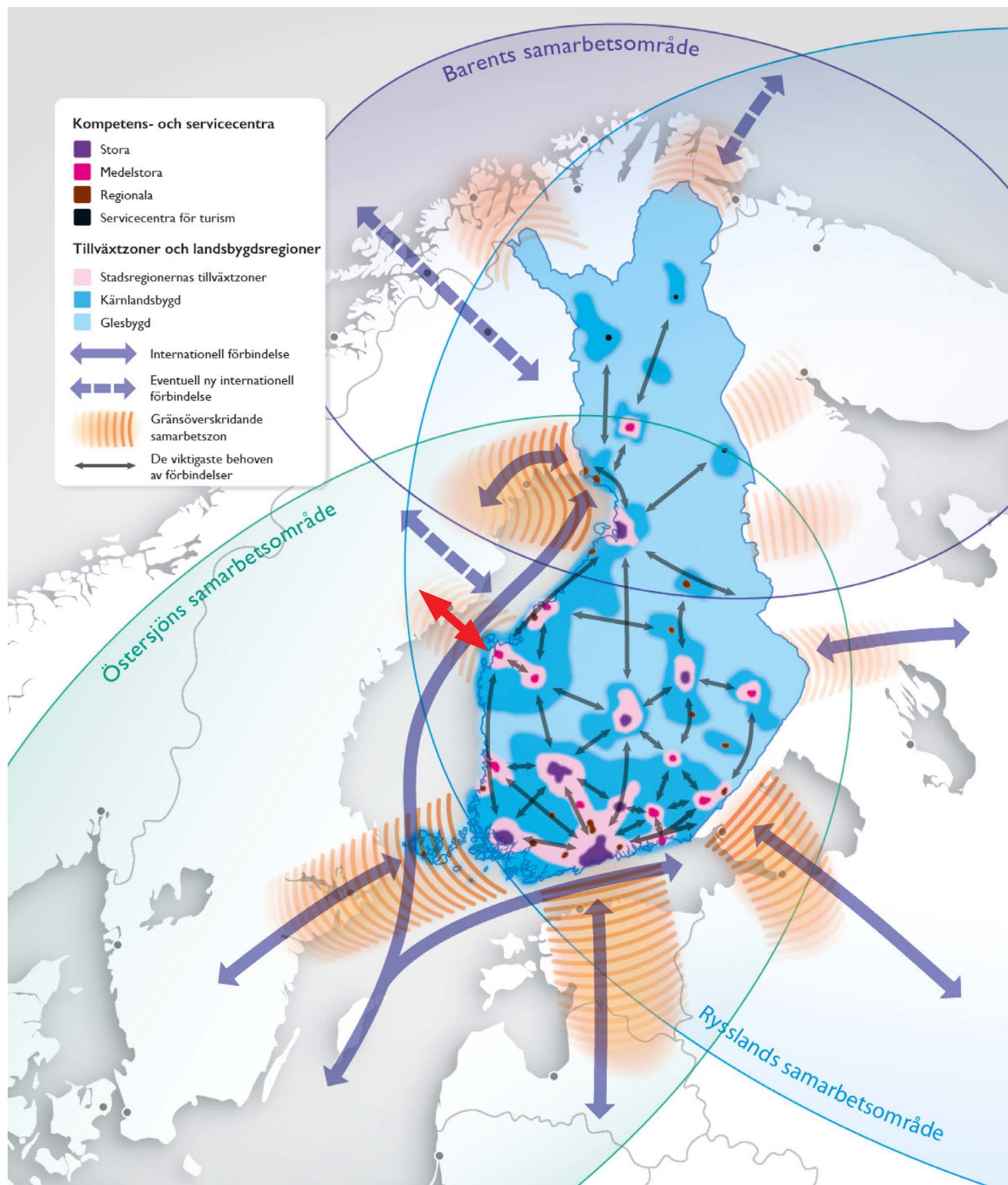
- ▶ Man bereder sig på de behov som produktionen av förnybar energi har och på de logistiska lösningar den förutsätter. Vindkraftverken placeras i första hand i enheter som består av flera kraftverk.
- ▶ De linjedragningar som behövs för kraftledningar och för gasrör för fjärrtransport, vilka har betydelse för den nationella energiförsörjningen, och möjligheterna att realisera dem säkerställs. Vid linjedragningen för kraftledningar utnyttjas i första hand redan befintliga ledningsgator.

4.3 ALLI – UTVECKLINGSBILD FÖR REGIONSTRUKTUREN OCH TRAFIKSYSTEMET 2050

Åren 2014–2015 gjordes under ledning av miljöministeriet en utvecklingsbild för regionstrukturen och trafiksystemet i Finland år 2050. Arbetet utmynnade i en gemensam vision om ett dynamiskt och möjliggörande Finland. Hörnstenarna i den eftersträlvade regionstrukturen och trafik-

systemet är en starkare internationell position för Finland, flerkärnighet, utveckling av transporttjänster samt möjliggörande infrastruktur.

En flerkärnig regionstruktur gör det möjligt att ta tillvara resurser och styrkor i olika delar av landet vid utveckling och omläggning av näringsverksamhet. Flerkärnigheten bygger på livskraftiga centrum (Vasa och Jakobstad) och på en mångsidig växelverkan mellan dem.

Den eftersträlvade utvecklingsbilden för regionstrukturen och trafiksystemet år 2050. Bilden är felaktig vad gäller förbindelsen Vasa-Umeå och kan till denna del inte utgöra en utgångspunkt för Österbottens landskapsplan 2040. Källa: Miljöministeriet 2015. Den röda pilen visar den befintliga internationella förbindelsen Vasa-Umeå.

4.4 REGIONALA STRATEGIER

Miljöstrategi för Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten 2014–2020

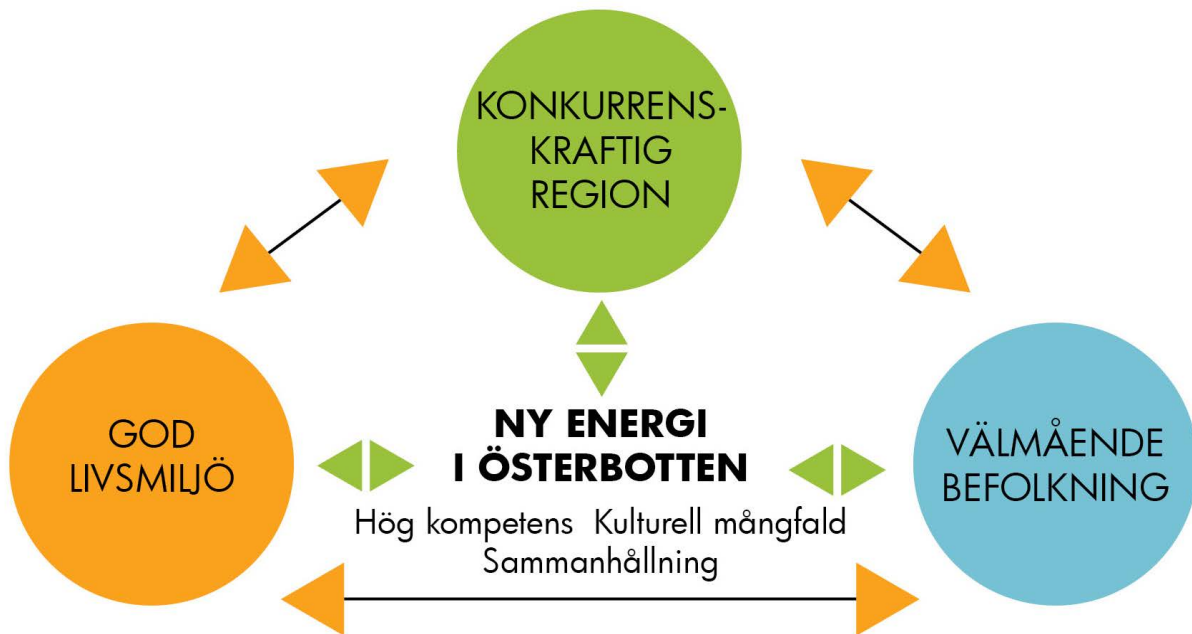
Den gemensamma regionala visionen är att Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten ska utvecklas till en europeisk föregångsregion för hållbar utveckling och en regional föregångare fram till år 2030. Enligt miljöstrategin är regionen en föregångare när det gäller:

- ▶ vattenvård i enlighet med hållbar utveckling och hantering av översvämningsrisker
- ▶ en nätverksbaserad och ekoeffektiv region- och samhällsstruktur med flera centrum, där regionens särdrag används som kvalitetsfaktorer när det gäller livsmiljön
- ▶ koldioxidsnål energiproduktion och energi-användning samt utsläppsnål energi- och

- miljöteknologi
- ▶ att förena hållbart nyttjande och skydd av naturresurserna samt att trygga naturens mångfald
- ▶ att främja regional miljömedvetenhet som stöder hållbar utveckling.

Österbottens landskapsstrategi

Österbottens landskapsstrategi består av två delar. I landskapsöversikten fastställs landskapets målbild fram till 2040 och i landskapsprogrammet beskrivs hur strategin ska genomföras åren 2018–2021. Landskapsprogrammet godkändes av landskapsstyrelsen 23.10.2017. Visionen för Österbotten 2040 är "Ny energi i Österbotten". Enligt strategin är Österbotten år 2040 en konkurrenskraftig region med välmående befolkning och god livsmiljö.

Konkurrenskraftig region

- ▶ diversifierat näringsliv
- ▶ innovationsverksamhet på hög nivå
- ▶ goda kommunikationer
- ▶ tillräckligt med kompetent arbetskraft
- ▶ värdesatta kulturmiljöer och levande kulturarv

God livsmiljö

- ▶ hållbar region- och samhällsstruktur
- ▶ koldioxidsnålt samhälle
- ▶ miljömedvetna aktörer
- ▶ natur med stor mångfald och rena vatten

Välmående befolkning

- ▶ engagerade medborgare
- ▶ integrerade invandrare
- ▶ bra service
- ▶ dynamiskt kulturliv och goda fritidsmöjligheter

De tre huvudmålen för utvecklingen av landskapet.

Österbottens klimatstrategi 2040

För Österbotten uppgjordes en klimatstrategi åren 2014-2015. På ett klimatseminarium myntades begreppet "Energikusten". Österbottens klimatstrategi godkändes av landskapsstyrelsen 21.3.2016. Visionen för Energikusten Österbotten är att:

- ▶ vi i Österbotten samarbetar energiskt och fattar modiga och långsiktiga beslut
- ▶ våra samhällen har en hållbar struktur och är goda livsmiljöer för den växande befolkningen
- ▶ vårt landskap är självförsörjande gällande energi, och all energi produceras med förnybara källor
- ▶ vårt kunnande inom närmät, energi, avfallshantering och cleantech exporteras nationellt och internationellt.

För att uppnå visionen har fem huvudmålsättningar ställts upp:

- ▶ hållbart energisystem
- ▶ optimerad samhällsstruktur
- ▶ inget avfall – allt är en resurs
- ▶ kunskap, samarbete och respekt
- ▶ klimatsmart landsbygd

Österbottens kulturprogram 2018

Visionen är att kulturen i Österbotten är en integrerad del av samhället, att alla invånare har tillgång till mångsidig kulturverksamhet och att det finns ett brett spektrum av kunniga konst- och kulturproducenter. Österbottens kulturprogram godkändes av landskapsstyrelsen 26.6.2017.

Kulturprogrammet omfattar sex åtgärdshelheter:

- ▶ kulturen som en källa till välbefinnande i vardagen
- ▶ fostran och utbildning inom konst och kultur
- ▶ värna om kulturarv
- ▶ mångsidigt samarbete inom kulturens område
- ▶ utkomst genom kultur
- ▶ marknadsföring och information inom kulturen

Österbottens trafiksystemplan 2040

Österbottens trafiksystemplan godkändes av landskapsfullmäktige 12.5.2014 och dess huvudmålsättningar är att:

- ▶ skapa förutsättningar för att samordna markanvändningen och trafiken
- ▶ utveckla tillgängligheten och möjligheterna att färdas
- ▶ förbättra verksamhetsförutsättningarna för transporter

Österbottens landskapsplan 2030

Österbottens landskapsplan 2030 fastställdes av miljöministeriet 21.12.2010. Landskapsplanen har uppdaterats genom etapplandskapsplaner. Den första etapplandskapsplanen gällande kommersiell service fastställdes av miljöministeriet 4.10.2013 och den andra etapplandskapsplanen gällande förnybar energiförsörjning fastställdes 14.12.2015. Österbottens landskapsplan 2030 samt de utredningar som ligger till grund för den utgör en viktig utgångspunkt vid uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040.

Paviljongen i Molpe. Foto: Christine Bonn.

5 Planprocessen

5.1 DELTAGANDE OCH VÄXELVERKAN

Österbottens landskapsplan 2040 uppgörs i enlighet med markanvändnings- och bygglagen (MBL) och goda planeringsprinciper, dvs. i samverkan med olika intressenter. Alla intresserade har möjlighet att delta i planprocessen. Målsättningen är att få till stånd en äkta dialog där olika intressen lyfts fram och diskuteras. En lyckad dialog ger dels planläggaren relevant kunskap och information om planområdet och dels deltagarna en möjlighet att påverka landskapsplanens innehåll. För att uppnå denna målsättning används olika modeller för och metoder av dialog.

Dialogens målsättning är att:

- ▶ erbjuda myndigheter, sakkunniga, företag, organisationer, föreningar och invånare en möjlighet att delta i och påverka uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040
- ▶ samla in och lyfta fram olika intressenters åsikter om utvecklingen av landskapet Österbotten och om landskapsplanen
- ▶ förankra landskapsplanen hos myndigheter och beslutsfattare så att de förbinder sig till förverkligandet av planen
- ▶ utveckla samarbetet mellan landskapsförbundet och intressenterna samt mellan de olika intressenterna.

Enligt MBL 62 § ska beredningen av en plan ske i växelverkan med markägare på området, de vars boende, arbete eller övriga förhållanden kan påverkas betydligt av planen samt med de myndigheter och sammanslutningar vars verksamhetsområden behandlas vid planeringen. Dessutom bereds alla de som vill vara med och utveckla landskapet Österbotten eller påverka utformandet av Österbottens landskapsplan 2040 en möjlighet att delta i planlägningsprocessen.

För att få reda på vad vanliga medborgare har för åsikt om Österbotten och hur landskapet borde utvecklas samt om landskapsplanens innehåll har ett medborgarforum bildats. Med denna grupp hålls regelbundna arbetsmöten. Medborgarforumet deltar i uppgörandet av landskapsplanen samt bedömningen av dess konsekvenser.

För att tillsammans komma fram till en gemensam tjänstemannauppfattning gällande de mest centrala planlösningarna har en referensgrupp bildats där kommunerna, övriga myndigheter och intressenter är representerade. Under planprocessens gång möts även olika temagrupper.

Tanken är att referensgruppens och temagruppernas medlemmar dels ska tillföra planeringsprocessen sitt kunnande och sina målsättningar och dels föra vidare information om planprocessen och planens innehåll inom sina egna organisationer. En särskilt viktig grupp utgör kommunernas tjänstemän eftersom de tillför kännedom om lokala målsättningar och förhållanden till planprocessen. Planläggarna på Österbottens förbund och de planlägningsansvariga i kommunerna träffas regelbundet två gånger per år för att diskutera aktuella planlägningsärenden i landskapet.

En viktig del av planlägningsprocessen är bedömningen av planlösningens konsekvenser. Detta arbete är en integrerad del av planläggningen och pågår under hela planprocessen. Konsekvensbedömningsgruppen, där centrala myndigheter och organisationer är representerade, sammanträder regelbundet under planprocessens gång. Själva bedömningen görs av Ramboll Finland Oy.

Om att Österbottens landskapsplan 2040 är framlagt informeras i dagstidningarna Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens Tidning och Syd-Österbotten. I samband med att landskapsplanen är framlagd skickas även meddelanden till pressen. För att nå österbottningarna på en bredare front används även andra typer av sätt att informera, så som infoblad, nyhetsbrev och bruk av sociala kanaler.

På Österbottens förbunds webbplats (www.obotnia.fi/landskapsplanen) informeras under hela planlägningsprocessens gång om Österbottens landskapsplan och hur arbetet framskrider.

5.2 PROGRAM FÖR DELTAGANDE OCH BEDÖMNING

I MBL 63 § står det följande: När en plan utarbetas ska ett med avseende på planens syfte och betydelse nödvändigt program för deltagande och växelverkan samt för bedömning av planens konsekvenser utarbetas i ett tillräckligt tidigt skede.

Programmet för deltagande och bedömning godkändes i landskapsstyrelsen 21.12.2015 och var framlagt 6.1–12.2.2016. Utlåtanden begärdes av 85 myndigheter, organisationer och centrala föreningar. I begäran om utlåtande ombads den yttrande instansen ta ställning till huruvida de preliminära målen för Österbottens landskapsplan var de riktiga och de planerade

utredningarna de rätta. Samtidigt informerades ett stort antal intressenter ss. universitet, föreningar, arbetsgrupper och företag om att programmet för deltagande och bedömning var framlagt och att det var möjligt att lämna in sina åsikter om det.

Om att programmet för deltagande och bedömning var framlagt informerades även i dagstidningarna Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens Tidning och Syd-Österbotten med kungörelser. Media informerades om det framlagda programmet med ett pressmeddelande och utöver det informerades allmänheten och samarbetspartner om saken via förbundets Facebook-sida samt på webbplatsen www.obotnia.fi. Programmet för deltagande och bedömning presenterades för myndigheterna 19.1.2016, samt för allmänheten 19.1.2016 i Vasa, 26.1.2016 i Närpes och 28.1.2016 i Pedersöre.

Sammanlagt inlämnades 35 utlåtanden och 6 åsikter. Allmänt ansågs programmet vara väl gjort och ge en tydlig bild av planeringsprocessen. De preliminära målen ansågs även vara de rätta och de planerade utredningarna tillräckliga. Utlåtandena handlade mer om det fortsatta arbetet.

Utlåtandena och åsikterna samt deras bemötanden behandlades på myndighetsmötet 17.3.2016 och godkändes av landskapsstyrelsen 23.5.2016. Landskapsplanens målsättningar godkändes av landskapsstyrelsen 20.6.2016.

5.3 GJORDA UTREDNINGAR

Enligt MBL 9 § ska en plan grunda sig på planering som omfattar bedömning av de betydande konsekvenserna av planen och på sådana undersökningar och utredningar som planeringen kräver. Beredningen av Österbottens landskapsplan 2040 baserar sig på ett omfattande och mångsidigt kunskapsunderlag. För Österbottens landskapsplan 2030 samlades det in rikligt med uppgifter om bl.a. kommunernas planläggning, naturförhållanden och miljöns tillstånd. Detta kunskapsunderlag har även använts vid uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040. I planeringsprocessen har också använts den stora mängd ny information som kommunerna producerat. Som exempel kan nämnas strukturplanerna för Jakobstads och Vasa stadsregioner. I planeringsprocessen har även använts en betydande mängd annan information som landskapsförbundet, kommunerna, statsförvaltningen och forskningsinstitut mm. producerat.

Nykarleby. Foto:Christine Bonn.

Följande saker har utretts eller setts över vid uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040:

Regionstruktur

- ▶ regionstrukturen (regionstrukturen i Österbottens landskapsplan 2030 utgör grundstrukturen också för Österbottens landskapsplan 2040)
- ▶ strukturplanerna för Jakobstads och Vasa stadsregioner

Centrum- och servicenätet

- ▶ centrumnätet, dvs. centrumområden, centrum med närservice och byar
- ▶ kommersiell service
- ▶ övrig service

Boende

- ▶ den regionvisa befolkningsutvecklingen (landskapsstrategins målsättning gällande invånarantal 2040 utgör grunden för Österbottens landskapsplan)
- ▶ tätorters utvidgningsriktning

Näringslivet och primärproduktion

- ▶ den regionvisa utvecklingen av antalet arbetsplatser (landskapsstrategins målsättning gällande arbetsplatser 2040 utgör grunden för Österbottens landskapsplan)
- ▶ regionalt betydelsefulla arbetsplatsområden
- ▶ regionalt betydelsefulla företags- och industriområden
- ▶ kommersiell service
- ▶ regionalt betydelsefulla åkerområden
- ▶ regionalt betydelsefulla områden för skogsbruk
- ▶ fiskerinäringen
- ▶ växthusnäringen
- ▶ pälsdjursnäringen
- ▶ djurgårdar

Kulturmiljöer

- ▶ nationellt värdefulla kulturlandskap
- ▶ byggda kulturmiljöer av riksintresse
- ▶ värdefulla kulturlandskap och byggda kulturmiljöer på landskapsnivå
- ▶ värdefulla moderna kulturmiljöer på landskapsnivå

Rekreations- och naturskyddsområden

- ▶ regionalt betydelsefulla rekreationsområden
- ▶ tysta områden
- ▶ mörka områden
- ▶ friluft-, cykel-, paddlings- och skoterleder
- ▶ skyddsområden på landskapsnivå
- ▶ regionalt betydelsefulla skjutbanor samt motor- och hästsportscentrum
- ▶ regionalt betydelsefulla idrottsanläggningar
- ▶ regionalt betydelsefulla småbåts- och fiskehamnar

Naturresurser

- ▶ bioenergi
- ▶ solenergi

Trafik och logistik

- ▶ bioenergins logistikbehov
- ▶ industriområdenas logistik
- ▶ prioritering av det lägre vägnätet
- ▶ behov av vägförbindelser
- ▶ resekedjor
- ▶ gång- och cykelvägar
- ▶ småbåts- och fiskehamnar
- ▶ flygbullerområden

Energiförsörjning

- ▶ energisystemet
- ▶ regionalt betydelsefulla vindkraftsområden
- ▶ solenergi
- ▶ bioenergi
- ▶ kraftöverföring från regionalt betydelsefulla vindkraftsområden till stamnätet

Kommunalteknik

- ▶ vattenförsörjning
- ▶ avfallshantering

Hur dessa utredningar utfördes samt resultaten från dem beskrivs i kapitel 6.

5.4 PLANUTKAST

Utgående från landskapsplanens målsättningar, responsen på programmet för deltagande och bedömning samt alla de utredningar som gjorts utarbetades genom ett brett samarbete ett landskapsplanutkast. Eftersom regionstrukturen i Österbottens landskapsplan 2030 utgör grundstrukturen också för regionstrukturen för Österbottens landskapsplan 2040 undersöktes inga alternativa lösningar utan olika mindre alternativ vägdes mot varandra under planprocessens gång.

Konsekvensbedömningen gjordes av Ramboll Finland Oy i samarbete med landskapsplanens referensgrupp, konsekvensbedömningsgrupp och planarbetsgrupp samt med medborgarforumet.

Utkastet till Österbottens landskapsplan 2040 jämte dess konsekvensbedömning godkändes i landskapsstyrelsen för framläggande 29.1.2018 och var framlagt 5.2–9.3.2018. Utlåtanden begärdes av 87 myndigheter, organisationer och centrala föreningar. Samtidigt informerades ett stort antal intressenter ss. universitet, föreningar, arbetsgrupper och företag om att planutkastet var framlagt och att det var möjligt att lämna in sina åsikter om det.

Om att utkastet till Österbottens landskapsplan 2040 var framlagt informerades i dagstidningarna Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens

Tidning och Syd-Österbotten med kungörelser. Media informerades om det framlagda planutkastet med pressmeddelanden och utöver det informerades allmänheten och samarbetspartner om saken via förbundets Facebook-sida samt på webbplatsen www.obotnia.fi. Utkastet till Österbottens landskapsplan 2040 presenterades för kommunerna 12.2.2018 i Närpes, 13.2.2018 i Pedersöre och 15.2.2018 i Vasa, samt för allmänheten 12.2.2018 i Närpes, 13.2.2018 i Jakobstad och 14.2.2018 i Vasa.

Sammanlagt inlämnades 42 utlåtanden och 32 åsikter. Under tiden planutkastet var framlagt var det också möjligt att kommentera planutkastet på en digital karttjänst. Totalt gavs 39 öppna kommentarer.

Det var svårt att göra en kort sammanfattning om vad som lyftes fram i utlåtandena. Kommunerna tittade på sina områden och lyfte sällan frågor gällande regionen eller hela landskapet. Detsamma gällde sektorsmyndigheter, organisationer och föreningar som fokuserade på sin egen sektor eller sitt eget intresse. Ur utlåtandena kunde inte läsas ifall utkastet till Österbottens landskapsplan 2040 uppfyller sin målsättning att skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt landskap med en välmående befolkning och en god livsmiljö. Den frågan som intresserade privata personer och även föreningar mest var vägar och då särskilt den riktgivande vägsträckningen Helsingby–Vassor. Detta gällde både de skriftliga åsikterna och kommentarerna i karttjänsten. Sammandraget av utlåtandena och åsikterna samt deras bemötanden diskuterades i land-

skapsplanens referensgrupp 5.4.2018 och med kommunerna 26.4.2018 samt godkändes av landskapsstyrelsen 28.5.2018.

5.5 PLANFÖRSLAG

Utgående från responsen på utkastet till Österbottens landskapsplan 2040 samt de utredningar som gjorts i förslagsskedet utarbetades ett planförslag genom ett brett samarbete. Konsekvensbedömningen gjordes av Ramboll Finland Oy i samarbete med landskapsplanens referensgrupp, konsekvensbedömningsgrupp och planarbetsgrupp samt med medborgarforumet.

Följande ändringar gjordes i planförslaget i jämförelse med planutkastet:

- ▶ Jakobstads och Vasa kvalitetskorrider har tagits bort. I stället har Jakobstads och Vasa stadsutvecklingszoners planeringsbestämmelser kompletterats med delar ur kvalitetskorriderens planeringsbestämmelser.
- ▶ Sydösterbottens utvecklingszon har ändrats till Sydösterbottens trafikutvecklingskorridor med en planeringsbestämmelse där utvecklandet av godstrafiken betonas.
- ▶ Vasa-Korsholm centrumutvecklingszon har ändrats till Vasaregionens handelsutvecklingszon
- ▶ Övermalax anvisas som ett centrum för när-service, ca.
- ▶ Avgränsningarna av områdena med tätortsfunktioner, A har justerats.
- ▶ Högback anvisas som en stor detaljhandelsenhet, Km5.

Orisberg i Storkyro. Foto: Christine Bonn.

- Den allmänna planeringsbestämmelsen gällande handel har kompletterats med en bestämmelse gällande servicenätet.
- Ett behov av tågtrafikförbindelse anvisas mellan Vasa förbindelsebana och Vasa flygfält.
- Vägavsnitt som bör förbättras, dvs. vägsträckor där det behövs omkörningsfiler anvisas längs riksväg 8 norr om Oravais.
- Behovet av vägtrafikförbindelsen Stormossen-Martois har ändrats till riktgivande eller alternativ vägsträckning.
- Behovet av vägtrafikförbindelse Peders-Granholmen har tagits bort.
- Endast nya planskilda anslutningar anvisas med röd färg.
- Samtliga rekreationsområden som i planutkastet låg inom naturaområden har ändrats till rekreations-/turismobjekt.
- Äminne rekreationsområde har ändrats till område för fritids- och turisttjänster.
- Ett behov av ekologisk förbindelse anvisas från Sandsundsfjärdens Natura-område i nordvästlig riktning.
- Riktgivande friluftsled, riktgivande cykelled och paddlingsled har ändrats från linjebeteckning till utvecklingsprincipbeteckning.
- Alla områden som är skyddade eller kommer att skyddas enligt naturvårdslagen anvisas med samma beteckning, SL.
- Områden som ingår i det riksomfattande skyddet av åsar anvisas med beteckningen S3.
- Vind- och/eller strandavlagringar som klassats som naturtyp i naturtillstånd anvisas med beteckningen S4.
- Byggningskränkningen har tagits bort för områden som ingår i nätverket Natura 2000.
- Planeringsbestämmelserna har kompletterats

med en allmän planeringsrekommendation för mörka områden. Planeringsbestämmelsen för tysta områden har ändrats till en planeringsrekommendation.

- Kulturmiljöer som är värdefulla på landskapsnivå har kompletterats med moderna kulturmiljöer. Sex teman lyfts fram och de är kapell och församlingshem, danspaviljonger, stensolor, modellområden, gågator samt ungdomsföreningshus. Temana innehåller totalt 23 områden och objekt. Dessutom anvisas 14 enskilda områden och objekt.
- Flera nya områden för arbetsplatser och industri anvisas.
- Ett förbindelsebehov för kraftledning mellan Finland och Sverige anvisas i Kvarken samt förbindelsebehov mellan Teuva och Kristinestad och mellan Rajavuori och Brändskoggen.
- Vattenförsörjningsnätverket har kompletterats enligt kommunernas önskemål.
- Alla områden för avfallshantering anvisas som område för cirkulär ekonomi. Ett nytt område är Björnö i Kristinestad.
- Nätverket av regionalt betydande skjutbanor har kompletterats med Lapinmäkis skjutbana i Storkyro.
- Datakommunikationsnätet anvisas inte på plankartan.

Förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 jämte dess konsekvensbedömning behandlades i landskapsstyrelsen 27.5.2019. Remisstiden för myndigheter var 3.6-16.8.2019 och för kommuner 3.6-13.9.2019. Förslaget presenterades för kommunerna 6.6.2019 i Jakobstad, 10.6.2019 i Kristinestad och 18.6.2019 i Vasa. Utlåtanden begärdes av 95 myndigheter, organisationer och centrala föreningar.

Kristinestad. Foto: Christine Bonn.

Sammanlagt inlämnades 37 utlåtanden. Det är svårt att göra en kort sammanfattning om vad som lyfts fram i utlåtandena. Kommunerna tittar på sina områden och lyfter sällan frågor gällande regionen eller hela landskapet. Detsamma gäller sektorsmyndigheter som främst fokuserar på sin egen sektor. Sammandraget av utlåtandena samt deras bemötanden diskuterades i landskapsplanens referensgrupp och med kommunerna 10.10.2019. Det andra myndighetsmötet hölls 22.10.2019.

5.6 PLANFÖRSLAG 2

Utgående från utlåtandena om förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 utarbetades ett uppdaterat planförslag. Följande ändringar har gjorts i planförslag 2 i jämförelse med det första planförslaget:

- ▶ Vasaregionens handelsutvecklingszon har tagits bort ur planförslaget.
- ▶ De hinderbegränsade ytorna vid flygplatserna anvisas i planförslaget.
- ▶ Waterloo skjutbana i Korsnäs har anvisats i planförslaget.
- ▶ Storträskets rekreations-/turismobjekt i Kristinestad anvisas i planförslaget.
- ▶ Ett ekologisk förbindelsebehov vid Natura-området Vedahugget anvisas i planförslaget.
- ▶ Naturskyddsområden har lagts till i planförslaget.
- ▶ Namnet på Sydösterbottens trafikutvecklingskorridor har ändrats till Sydösterbottens utvecklingszon.
- ▶ Mindre justeringar av områdesavgränsningarna.
- ▶ Förtydliganden av planeringsbestämmelser.
- ▶ Uppdateringar av planeringsbeskrivningen.

Det andra förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 jämte dess konsekvensbedömning godkändes i landskapsstyrelsen för framläggande 2.12.2019 och var framlagt 9.12.2019–31.1.2020. Inga utlåtanden begärdes men myndigheter, organisationer och centrala föreningar samt ett stort antal intressenter ss. universitet, föreningar, arbetsgrupper och företag informerades om att planförslaget var framlagt och att det var möjligt att lämna in sina anmärkningar mot det. Om att det andra förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 var framlagt informerades i dagstidningarna Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens Tidning och Syd-Österbotten med kunngörelser. Media informerades om det framlagda planutkastet med pressmeddelanden och utöver det informerades allmänheten och samarbetspartner om saken via förbundets Facebook-sida samt på webbplatsen www.obotnia.fi. Det andra förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 presenterades för allmänheten och kommunerna

9.1.2020 i Närpes, 13.1.2020 i Jakobstad och 16.1.2020 i Vasa.

Sammanlagt inlämnades 82 anmärkningar. Under den tid planförslaget var framlagt var det också möjligt att kommentera planförslaget på en digital karttjänst. Totalt gavs 14 öppna kommentarer. 16 kommentarer lämnades via ett frågeformulär på Österbottens förbunds webbplats och en del av dessa behandlades på kommentarskrivarens önskan som anmärkningar. Tre områdeshelheter lyftes upp i anmärkningarna. Dessa var vindkraft som främst privatpersoner lyfte fram, skjutbanor och då i första hand statusen av Stenträskets sportskyttecentrum samt naturmiljö och -resurser. Sammandraget av anmärkningarna samt deras bemötanden godkändes av landskapsstyrelsen 24.2.2020.

Utgående från responsen på det andra planförslaget gjordes följande ändringar i jämförelse med det första förslaget till Österbottens landskapsplan 2040:

- ▶ Ett arbetsplatsområde TP anvisas i anslutning till T/kem -området invid Långskogens / Granholmsbackens industriområde i enlighet med Korsholms kommuns planer..
- ▶ Ett förbindelsebehov för kraftledning anvisas till Långskogens / Granholmsbackens industriområde i enlighet med delgeneralplanerna för området.
- ▶ Förbindelsebehovet för kraftledning ut till den havsbaserade vindkraftsparken utanför Korsnäs stryks, eftersom anslutningspunkten till det nationella eller regionala nätet inte är utredd.
- ▶ Avgränsningen av Molnträskets rekreationsområde ändras så att det område där det för tillfället finns taktverksamhet lämnas utanför avgränsningen så att den befintliga taktverksamheten kan fortsätta.
- ▶ Beteckningen S3, område som ingår i det riksomfattande skyddsprogrammet för åsar ändras till beteckningen ge1, för att skogslagen ska gälla i områdena.
- ▶ Stenträskets skjutbana uppgraderas till ett sportskyttecentrum, eftersom den har potential att utvecklas till ett sådant.
- ▶ Uppdateringar och kompletteringar av planbeskrivningen.
- ▶ Små ändringar i beskrivningarna av beteckningarna och planeringsbestämmelserna.

Det slutliga förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 behandlades av landskapsstyrelsen 20.4.2020.

5.7 GODKÄND PLAN

Österbottens landskapsplan 2040 godkändes av landskapsfullmäktige 15.6.2020.

6 Planlösningen

6.1 INLEDNING

Österbottens landskapsplan 2040 presenteras på en karta jämte planbeteckningar och planeringsbestämmelser. Dessa dokument är juridiskt bindande. Till planen hör dessutom denna planbeskrivning och i detta kapitel beskrivs utgångspunkter, planprocessen och planlösningen för de olika markanvändningsteman.

På plankartan används planbeteckningar av tre olika kategorier: beteckningar för utvecklingsprinciper, beteckningar som anger särskilda egenskaper och beteckningar för områdesreserveringar. Med landskapsplanbeteckningarna anvisas sådan områdesanvändning som är av minst regional betydelse.

Med en utvecklingsprincipbeteckning anvisas områden och förbindelser som är betydande med tanke på landskapets utveckling. Beteckningarna för utvecklingsprinciper kan användas överlappande med andra beteckningar.

Med en egenskapsbeteckning anvisas områden med särskilda värden i natur- eller kulturmiljön, landskapet samt i naturtillgångarna. Med egenskapsbeteckningen kan också anvisas sådant område som pga. dess särskilda egenskaper lämpar sig för en viss markanvändningsform. Beteckningarna som visar särskilda egenskaper kan användas överlappande med andra beteckningar.

Med en områdesreserveringsbeteckning anvisas områden som är nödvändiga för landskapets utveckling. Områden med liten yta i förhållande till kartans skala anvisas med en objektsbeteckning. Med linjebeteckningar anges trafikförbindelser och ledningar. Beteckningarna för områdesreservering anger det ändamål området huvudsakligen ska användas för och utesluter varandra så att två olika beteckningar för områdesreservering inte samtidigt kan gälla inom samma område.

6.2 REGION- OCH SAMHÄLLSSTRUKTUREN SAMT CENTRUM- OCH SERVICENÄTVERKET I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Landskapet Österbotten består av 15 kommuner som tillsammans bildar en smal kustremsa, som är ca 230 km lång och 20-50 km bred. På en yta om drygt 7 750 km² bor ca 181 000 invånare (2018). Landskapet indelas i tre regioner. Jakobstadsregionen består av kommunerna Kronoby, Larsmo, Pedersöre, Jakobstad och Nykarleby

och har ca 50 000 invånare. Till Vasaregionen hör förutom Vasa också kommunerna Korsnäs, Malax, Korsholm och Vörå. Kyroland består av kommunerna Laihela och Storkyro. Storkyro kommun övergår till landskapet Södra Österbotten år 2021. Vasaregionen och Kyroland bildar tillsammans en funktionell region med ca 115 000 invånare. Sydösterbotten består av de tre städerna Kristinestad, Kaskö och Närpes och har ca 17 500 invånare.

Vasa är Österbottens landskapscentrum medan Jakobstad bildar ett centrum för stadsregionen i landskapets norra del. I Sydösterbotten delar de tre städerna på olika regionala servicefunktioner. I Österbotten finns över 40 närservicecentrum där det finns tillgång till affärer, skolor, daghem, hälsotjänster och annan närservice. 73 % av befolkningen bor högst 3 km från ett närservicecentrum och endast 5 % har längre väg än 10 km till ett närservicecentrum.

Handeln har förändrats drastiskt under 2000-talet. Den dominerande trenden inom detaljhandeln är att stora handelskoncentrationer etablerar sig i områden där befolkningsunderlaget är tillräckligt och trafikförbindelserna goda. En annan trend är att dagligvaruhandelns butiksnät förnyas och förtätas i kommuncentrumen medan utrymmeskrävande affärer söker sig intill goda trafikförbindelser, ofta i utkanten av städernas centrumområden. Internethandelns betydelse ökar kraftigt och år 2017 var den globala näthandelns andel, bortsett från resor, restaurangservice och evenemang, drygt 8 % av all detaljhandel. År 2020 förutspås andelen vara 15,5 %. Också i Finland har näthandeln ökat även om utvecklingen här varit lite långsammare.

Mer om region- och samhällsstrukturen i Österbotten samt om befolkning och boende kan läsas i kapitlen 3.3 och 3.4.

Utgångspunkter

Markanvändnings- och bygglagen, MBL

Enligt MBL 5 § är målet för all områdesplanering att främja en samhällsstruktur som är ekonomisk och fungerande. Enligt 28 § ska vid utarbetande av landskapsplanen särskild vikt fästas vid:

- ▶ att landskapets region- och samhällsstruktur blir ändamålsenlig
- ▶ att områdesanvändningen är ekologiskt hållbar
- ▶ att arrangemangen för trafik och teknisk service är hållbara med tanke på miljö och eko-

Vasa torg. Foto: Christine Bonn.

- nomi
- ▶ att vatten- och marksubstanstillgångarna används på ett hållbart sätt
- ▶ att verksamhetsbetingelser för näringslivet i landskapet ordnas
- ▶ att landskapet, naturvärdena och kulturarvet värnas
- ▶ att det finns tillräckligt med områden som lämpar sig för rekreation

De riksomfattande målen för områdesanvändningen

De riksomfattande målen för områdesanvändningen berör i sin helhet region- och samhällsstrukturen (se kapitel 4.2). Huvudmålsättningen gällande region- och samhällsstrukturen, centrum- och servicenätverket samt boende är att skapa förutsättningar för ett fungerande samhälle och en enhetligare samhällsstruktur. Enligt de riksomfattande målsättningarna bör eftersträvas en polycentrisk områdesstruktur som bildar nätverk och grundar sig på goda förbindelser. Målsättningen bör vara en kolsnål och resurseffektiv samhällsutveckling, som i främsta hand stöder sig på den befintliga strukturen. Betydande nya områden för boende-, arbetsplats- och tjänstefunktioner samt fritidsområden bör placeras så att de är tillgängliga och lätt kan nås med kollektivtrafik, till fots och med cykel. Allt nytt byggande bör även placeras utanför områden med översvämningsrisk.

ALLI-Utvecklingsbild för regionstrukturen och trafiksystemet 2050

Åren 2014–2015 gjordes en nationell utveck-

lingsbild för regionstrukturen och trafiksystemet i Finland år 2050. Målsättningen är bl.a. en flerkärnig regionstruktur som bygger på livskraftiga centrum och på en mångsidig växelverkan mellan dem. I ALLI är Vasa ett medelstort och Jakobstad ett regionalt kompetens- och servicecentrum. Runt dessa ligger stadsregionernas tillväxtzoner medan övriga Österbotten till största delen är kärnlandsbygd (se bilden i kapitlet 4.2)

Stadsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030

Enligt den nationella energi- och klimatstrategin har de viktigaste lösningarna för att minska CO₂-utsläppen samband med hållbar stadsutveckling: med samhällsstrukturen inom stadsregioner och hur den fungerar, med samordning av markanvändningen och trafiken, med skapandet av förutsättningar för förnybar energiproduktion och med möjliggörandet av sådant levnadssätt som medför minskade utsläpp. Inom stadsregionerna förutsätter dessa bl.a. fungerande kollektivtrafik och nätverk för den lätta trafiken, ett levande och välfungerande centrum samt lättillgängliga rekreations- och grönområden. Välfungerande stadsregioner utgör dessutom en förutsättning för näringslivet och Finlands konkurrenskraft.

Enligt strategin bör nybyggandet inom växande stadsregioner i första hand styras till områden med befintlig service och kollektivtrafik. Förverkligandet av trafikinfrastrukturen bör kopplas till planläggningen och byggandet, så att behovet av att förflytta sig och därigenom även utsläp-

pen minskar. Planeringen av markanvändningen utanför tillväxtcentra bör ske med beaktande av behovet att utveckla områdena, de nya riktningarna inom naturresursekonomin och målet med lokal energiproduktion. Centra och byar på landsbygden bör stärkas i syfte att trygga den lokala servicen.

Österbottens landskapsstrategi och Österbottens klimatstrategi 2040

Enligt landskapsstrategin är Österbotten år 2040 en konkurrenskraftig region med välmående befolkning och god livsmiljö. Detta innebär bl.a. hållbar region- och samhällsstruktur, goda kommunikationer och goda fritidsmöjligheter. Ett mål som speciellt relaterar till centrum- och servicenätverket är en mer enhetlig samhällsstruktur och att bycentrumens livskraft bevaras. Landskapsstrategins befolkningsmål är att Österbottens invånarantal år 2040 ska vara 215 000 vilket betyder 31 000 nya invånare. Ett av målen i Österbottens klimatstrategi är en optimerad samhällsstruktur.

Österbottens landskapsplan 2030

Vid uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2030 granskades tre alternativa regionstrukturer: en polariserad regionstruktur, en regionstruktur med utvecklingszoner och en regionstruktur med närcentrum. Av scenariomodellerna för regionstrukturen valdes inte bara ett alternativ som grund för landskapets regionstruktur, utan man valde sådana utvecklingsfaktorer och redan synliga tendenser som bäst stödde den utveckling man ville uppnå. Till grund för regionstrukturen i Österbottens landskapsplan 2040 ligger regionstrukturen i Österbottens landskapsplan 2030.

Kommersiell service behandlades i Etapplandskapsplan 1 "Lokalisering av kommersiell service i landskapet Österbotten". Eftersom utvecklingen av handeln i detta skede ännu inte kräver en uppdatering av landskapsplanen "överförs" beteckningar och bestämmelser för stora detaljhandelsenheter (km och kmt) samt utvecklingsprinciper från etapplandskapsplanen till Österbottens landskapsplan 2040, dock med beaktande av den lagändring angående detaljhandeln, som trädde i kraft 1.5.2017. Förändringarna som gäller landskapsplanen är följande:

- ▶ våningsytan för en stor detaljhandelsenhet har höjts från 2000 v-m² till 4000 v-m².
- ▶ skyldigheten att fastställa en maximidimensionering för stora detaljhandelsenheter inom landskapsplanens områden för centrumfunktioner har hävts.
- ▶ skyldigheten att beakta affärens art i placandet av en stor detaljhandelsenhet utanför centrumområden har hävts.
- ▶ Detaljhandeln ska fortfarande i första hand placeras i centrumområden, men kan också

placeras utanför centrum om tillgängligheten beaktas.

Landskapsplanens målsättningar

Österbottens landskapsplan 2040 ska skapa förutsättningar för:

- ▶ en region med en regionstruktur som främjar näringslivet såväl i tätorterna som på landsbygden
- ▶ en internationell region med en stark identitet där områdets särdrag värderas och utvecklas
- ▶ en region där det finns boende, service och arbetsmöjligheter för alla samt mångsidiga rekreativsmöjligheter
- ▶ en region där samhällsstrukturens ekologiska hållbarhet tryggas
- ▶ en region där stad, tätort och landsbygd samverkar

Enligt Österbottens landskapsstrategi förväntas landskapets befolkning öka med 31 000 invånare fram till år 2040. Österbottens landskapsplan 2040 bör skapa förutsättningar för denna ökning.

Utvecklandet av centrum- och servicenätverket ska bygga på befintlig infrastruktur och en enhetlig samhällsstruktur ska eftersträvas.

Planeringsprocess och planlösning

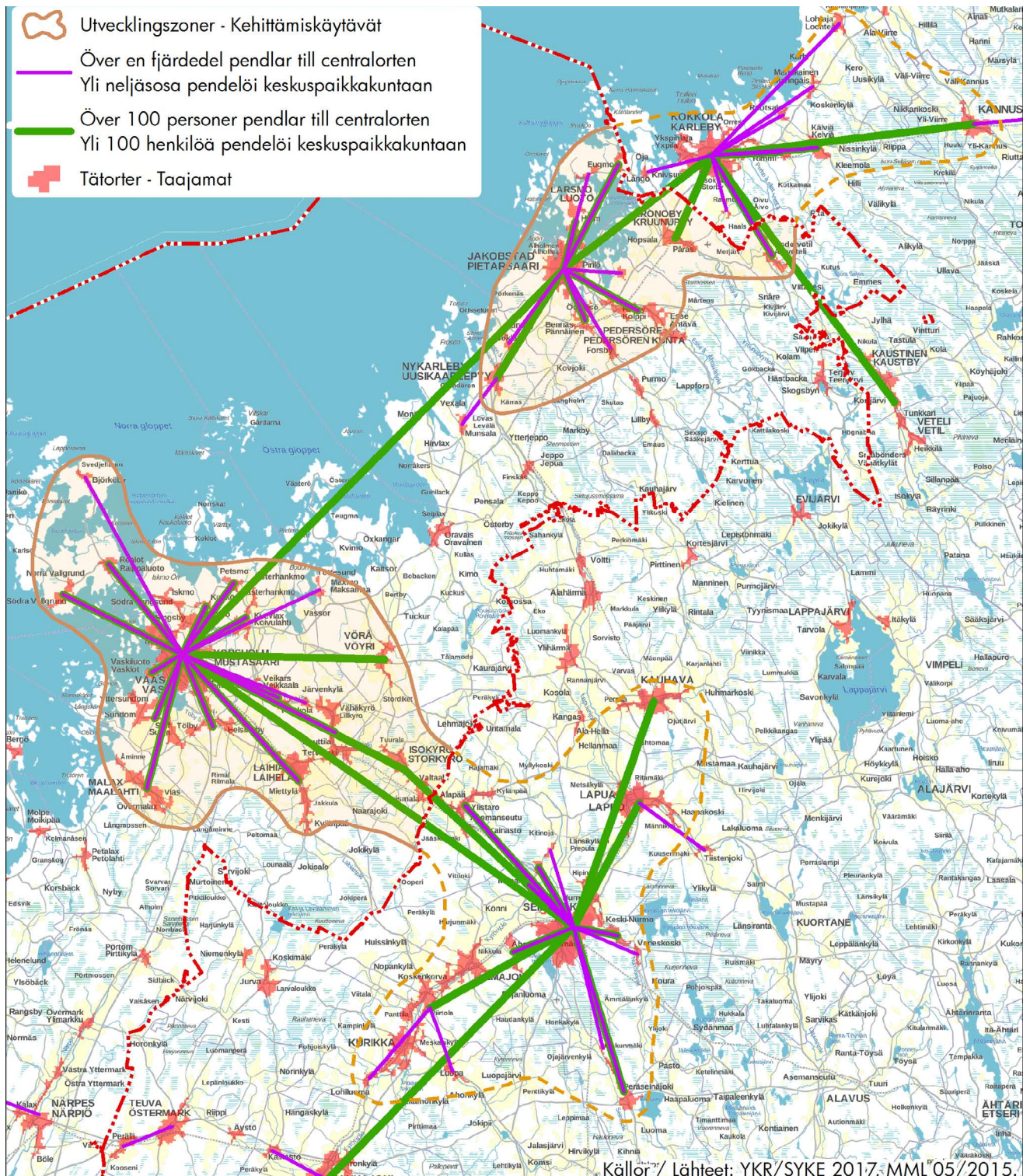
I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas områden för centrumfunktioner, centrum med när-service, områden för tätortsfunktioner, områden för detaljhandel och områden för service. Vidare anvisas utvecklingsprinciper för olika utvecklingszoner.

Under planprocessens gång har möten hållits med ansvariga tjänstemän och beslutsfattare i kommunerna där man gått igenom kommunernas utvecklingsplaner gällande centrumområden, tätorter, byar och handelsområden.

(Vasa-Seinäjoki, Jakobstad-Karleby och Sydösterbottens utvecklingszoner)

Konkurrensen om trafikströmmarna ökar allt mer. I framtiden är det troligtvis inte städer och inte ens stadsregioner som konkurrerar med varandra utan funktionella och strategiska korridorer. Dessa korridorer sträcker sig över landskapsgränserna och innehåller inte enbart trafikförbindelserna utan även deras knutpunkter och den omkringliggande markanvändningen.

Österbottens landskapsplan 2040 innehåller tre utvecklingszoner som sträcker sig över landskapsgränsen. Dessa är Vasa-Seinäjoki och Jakobstad-Karleby utvecklingszoner samt Sydösterbottens utvecklingszon som sträcker sig från Kaskö till Seinäjoki. Av dessa tre baserar sig de två förstnämnda zonerna på stadsregionernas

Vasa och Jakobstads stadsregioners pendlingsområden.

pendlingsområden, medan den tredje är mer en renodlad utvecklingskorridor för trafik.

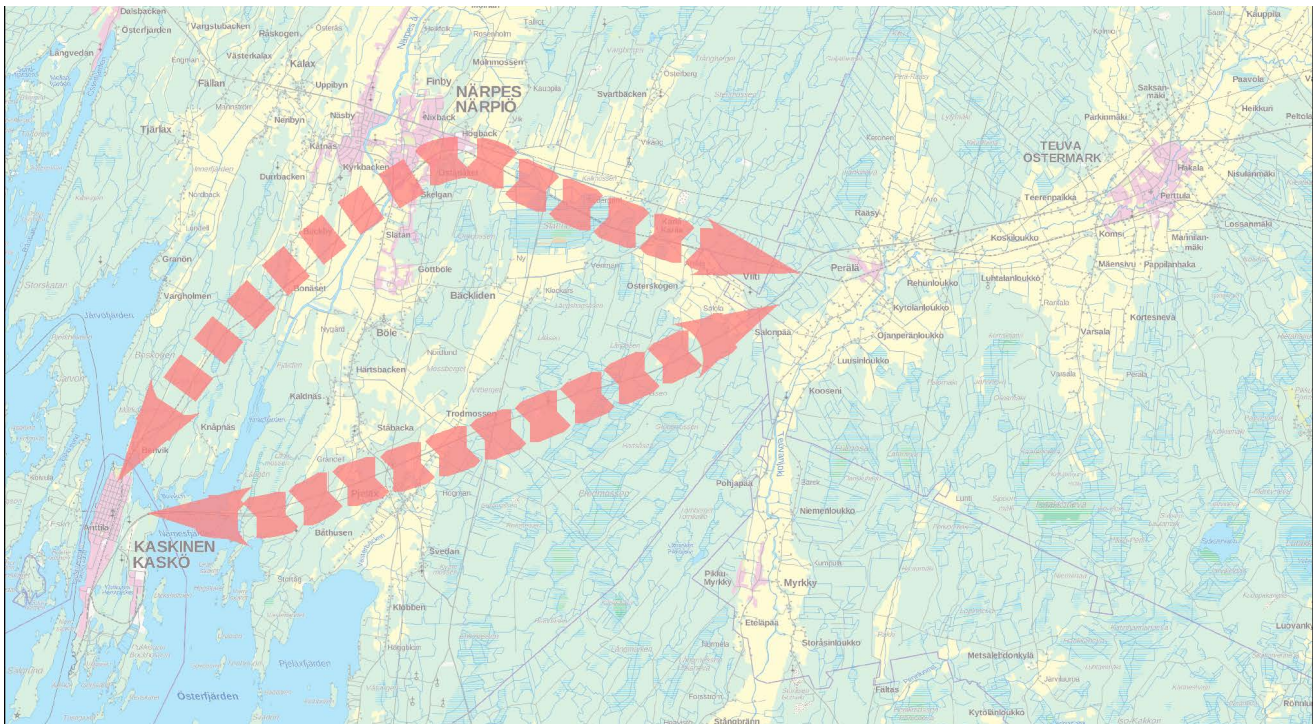
I den nationella utvecklingsbilden ALLI är Vasa-Seinäjoki och Jakobstad-Karleby utvecklingszoner anvisade som stadsregioners tillväxtzoner.

Vasa-Seinäjoki och Jakobstads-Karleby utvecklingszoners avgränsningar har i Österbottens landskapsplan 2040 definierats enligt pendlingen till centralorterna Vasa och Seinäjoki samt Jakobstad och Karleby. De tätorter där antingen över 100 arbetstagare eller en fjärdedel av

arbetskraften pendlar in till centralorterna finns inom utvecklingszonerna. Miljöcentralens uppföljningssystem över samhällsstrukturen (YKR) användes som grund vid granskningen av pendlingen.

Sydösterbottens utvecklingszon sträcker sig längs Sydbottenbanan och innesluter även stamväg 67 och Kaskö hamn.

I landskapsplanen anvisas zonerna som pilar mellan stadsregionerna.

Sydösterbottens utvecklingszon.

Stadsutvecklingszoner

Starka och attraktiva städer är en förutsättning för hela landskapets utveckling. Städerna Jakobstad och Vasa utgör stommen både för regionstrukturen och näringslivet i Österbotten. Österbottens landskapsplan 2040 bör skapa förutsättningar för att dessa städer kan utvecklas som nationellt och internationellt sett attraktiva städer både vad gäller företagsetableringar och boende samt som viktiga logistiska knutpunkter. För att säkerställa detta anvisas i landskapspla-

nen två stadsutvecklingszoner där planeringen av markanvändningen bör ske i samarbete över kommungränserna.

Metoden som användes för att definiera stadsutvecklingszonerna för Vasa och Jakobstad är den samma som Finlands miljöcentral (SYKE) använt för att definiera stadens kransområde i områdesindelningen för stad och landsbygd. Skillnaden är att för stadsutvecklingszonerna användes den framtida tätortsutbredningen bestående av områ-

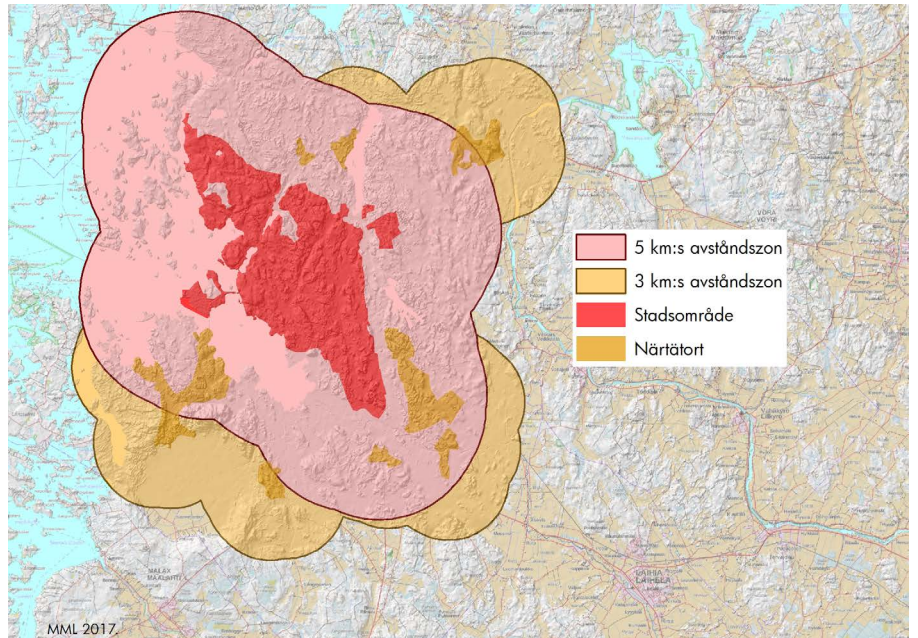

Finlands miljöcentralns klassificering av stads- och landsbygdsmråden.

Steg 1:

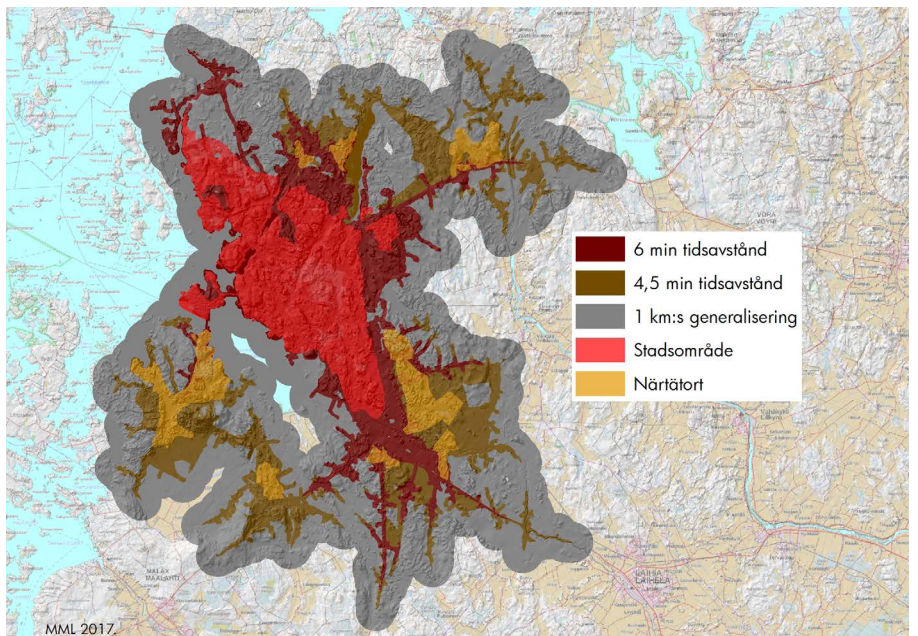
Stadsområdets och närtätorternas avgränsning är landskapsplanens områdesreserveringar för tätorter (A), centrumområden (C), industriområden (T), arbetsplatser (TP) och hamnområden (LS).

Ett område vars yttre gräns ligger 5 km från stadsområdets yttre gräns samt områden vars yttre gränser ligger 3 km från närtätorternas yttre gränser avgränsas. Dessa områden slås ihop till ett enhetligt område.

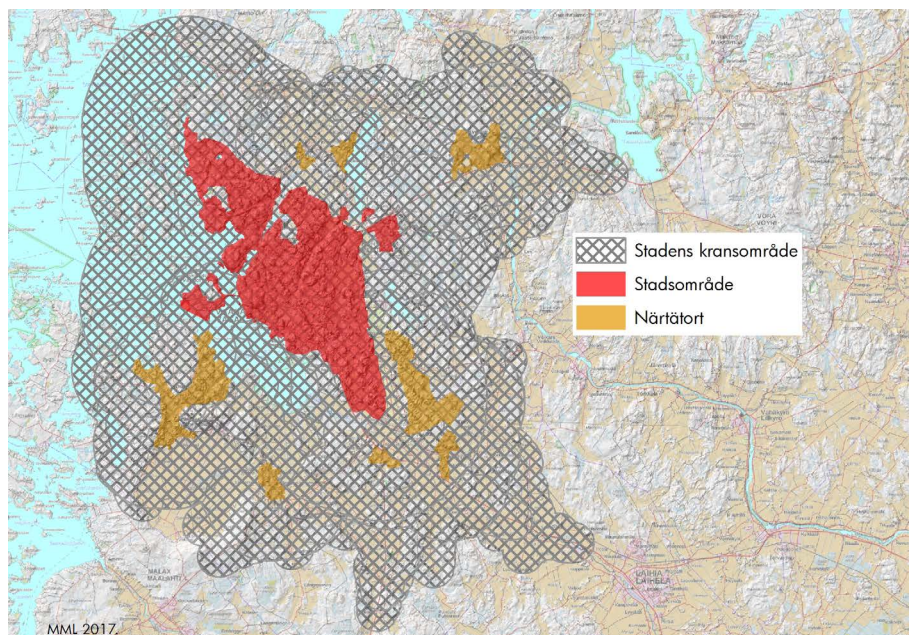
Steg 2:

Ett område med ett tidsavstånd på 6 minuter räknat från stadsområdets yttre gräns samt områden med ett tidsavstånd på 4,5 minuter räknat från närtätorternas yttre gränser avgränsas. Till dessa områden läggs en 1 km:s zon för att generalisera de annars mycket noggranna avgränsningarna.

Steg 3:

Området som avgränsats på basen av avstånd (steg 1) och området som avgränsats på basen av tid (steg 2) slås ihop till ett enhetligt område och bildar stadens kransområde.

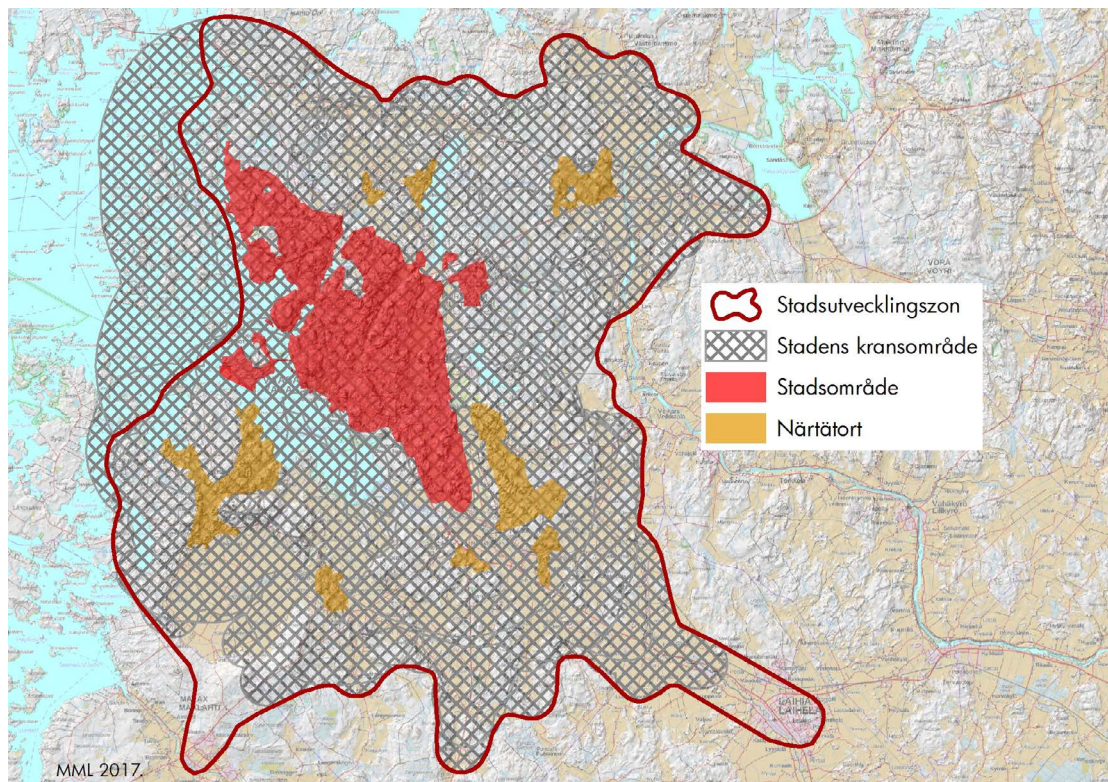
Metoden för att definiera stadens kransområde (Helminen et al, 2014).

den för tätortsfunktioner, centrumfunktioner, industri och arbetsplatser istället för nuläget.

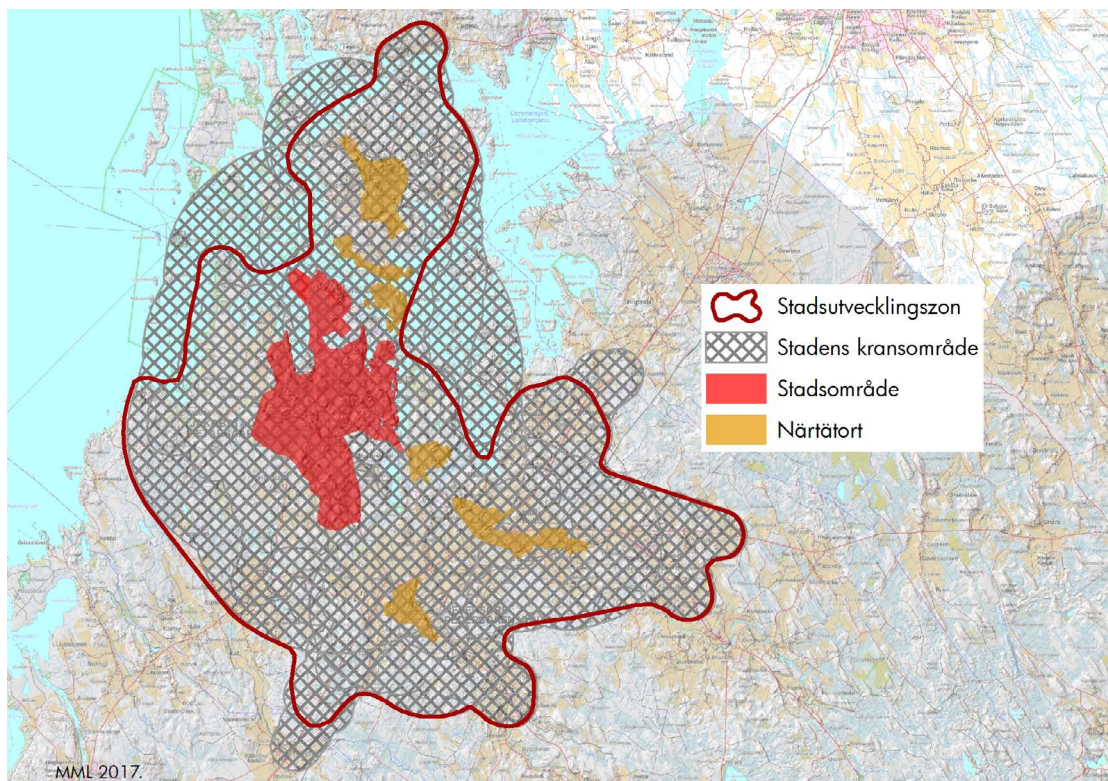
Stadens kransområde beskrivs på följande sätt av Helminen et al (2014): "Kransområdet är den del av zonen mellan stad och landsbygd som direkt är anknuten till det fysiska stadsområdet. Området grundar sig på avståndszoner från kärnstadsområdets yttre gräns och från stadsregionens närtätorters centrum. Till kransområdet hör både täta tätortsområden och glesbygdsområden på landsbygden."

Stadsutvecklingszonerna fick sin slutliga avgränsning genom att kransområdet granskades utifrån naturliga barriärer så som havs- och sjöområden samt planerade förbättringar i infrastrukturen.

För Jakobstads och Vasa stadsutvecklingszoner bör kommunerna tillsammans utarbeta gemensamma planeringsprinciper. Det är av största vikt att ny bebyggelse och infrastruktur placeras så att den inte förhindrar framtida utvidgning av den enhetliga samhällsstrukturen. En samhällsstruktur som utgår från landskapsstrukturen

Vasa stadsutvecklingszon då naturliga barriärer så som havs- och sjöområden samt planerade förbättringar i infrastrukturen beaktats.

Jakobstads stadsutvecklingszon då naturliga barriärer så som havs- och sjöområden samt planerade förbättringar i infrastrukturen beaktats.

främjar ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald, tryggar tillgången till rekreationsområden och skapar förutsättningar för utvecklandet av kollektivtrafiken. Vasa och Jakobstads stadsutvecklingszoner bör utvecklas som internationellt och nationellt sett attraktiva områden för företagsverksamhet. Vasa stadsutvecklingszon bör även utvecklas för forskning och utbildning samt innovationsverksamhet. De internationella förbindelserna via väg, järnväg, hamn och flygplats är ytterst viktiga för stadsutvecklingszonerna.

Centrumnätverket

För Österbottens landskapsplan 2040 gjordes en utredning om centrumnätverket i Österbotten. I utredningen behandlas målsättningar på nationell-, landskaps- och regionalnivå samtidigt som det redogörs för vilken typ av bakgrundsmaterial för samhällsstrukturutveckling som Finlands Miljöcentral tillhandahåller. Vidare beskrivs de strukturmodeller som uppgjorts för Vasa och Jakobstads stadsregioner. Tätorterna i landskapet analyserades med hjälp av geografisk information. [Tätorternas utveckling mellan åren 1990-2015](#) granskades och en nulägesanalys över servicenivån gjordes. Följande närservice kartlades: grundskolor, daghem, hälsocentraler eller -stationer, bibliotek, bankautomater, apotek, post och dagligvaruhandel. För att identifiera närservicekoncentrationer, där fem eller fler servicetyper finns inom 1 km från varandra gjordes en servicekartläggning. Även närservicekoncentrationernas influensområden och pendlingen analyserades. Utredningen i sin helhet återfinns på adressen www.obotnia.fi/omradesplanering/osterbottens-landskapsplan-2040/utredningar.

Vid definitionen av tätorter användes kommunernas generalplaner och övriga utvecklingsplaner. I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas med en områdesbeteckning de tätorter som innehåller ett centrum med närservice och de tätorter som har en befolkning som överstiger 1000 invånare. Dessutom anvisas några tätorter med mindre än 1000 invånare men där det finns planer att utöka tätortsfunktionerna.

Utredningen gjordes i växelverkan med kommunerna. Den presenterades för kommunernas planläggningsansvariga på ett möte i slutet av år 2016 och skickades därefter för kommentarer till kommunerna och till utvecklingsbolagen, Aktion Österbotten och Yhyres. Utredningen behandlades i landskapsstyrelsen i januari 2017 och återremitterades, varefter den skickades på en andra kommentarsrunda till kommunerna. Utredningen behandlades igen i landskapsstyrelsen i april och i maj 2017.

Det regionala bynätverket identifierades som en del av utredningen. Till denna del väckte utredningen mycket uppmärksamhet vilket ledde till

att landskapsstyrelsen beslutade att det inte är landskapsplanens uppgift att slå fast vilka byar som ska höra till det regionala bynätverket. Detta beslut ledde till att inga byar anvisas i Österbottens landskapsplan 2040.

Stadsregionernas centrum, Vasa och Jakobstad, anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 med en områdesreserveringsbeteckning medan de övriga kommun- och stadscentrumen anvisas med en objektsbeteckning. Centrum med närservice anvisas med en objektsbeteckning. Uryalet bygger på utredningen Centrumnätverket i Österbotten samt kommunernas och städernas utvecklingsplaner. De riktgivande avgränsningarna av centrumområdena togs fram i samarbete med kommunerna och finns i en kartapplikation på adressen <https://arcg.is/1u8ezH>.

Kommersiell service

Temat handel anvisas i stort sett enligt Österbottens landskapsplan 2030, etapp 1. Det redan förverkligade handelsområdet Högback anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 som stor detaljhandelsenhet, km⁵. Vasa-Korsholm centrumutvecklingszon tas bort ur landskapsplanen. Revideringen av markanvändnings- och bygglagen gällande detaljhandeln samt utvecklingen av samhällsstrukturen i området Vasa-Smedsby har resulterat i att utvecklingszonen har mist sin betydelse. I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas fyra områden för stora detaljhandelsenheter (km) och sex områden för stora detaljhandelsenheter för utrymmeskrävande specialvaruhandel (kmt). Den tidigare nämnda ändringen av markanvändnings- och bygglagen medför följande ändringar i Österbottens landskapsplan 2040:

- ▶ den undre gränsen för en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration av regional betydelse utanför områden för centrumfunktioner höjs från 2 000 v-m² till 4 000 v-m², förutom i Jakobstad och Vasa där den undre gränsen fortfarande är 5 000 v-m²
- ▶ maximidimensioneringen både för den totala kommersiella servicen och för enskilda stora detaljhandelsenheter i områden för centrumfunktioner stryks

Stenhaga handelsområde är ett befintligt handelsområde ca 3 km nordost från Vasa centrum. Handelsområdet breder ut sig på bägge sidor om riksväg 8 och är idag nästan helt utbyggt. Landskapsplanen möjliggör en utvidgning av handeln i området motsvarande 5 000 v-m².

Liselund handelsområde ligger ca 5 km sydost om Vasa centrum invid motorvägen. Området avgränsas av motorvägen i väster och Gamla Vasa kanal i norr. I området finns idag utrymmeskrävande handel på ca 12 000 v-m² vilket betyder att landskapsplanen möjliggör en utvid-

Lista över orter som har centrum- eller tätortsbeteckning i Österbottens landskapsplan 2040.

Område för centrum-funktioner, C	Centrum med närservice, ca (objekt)	Kommun	Område för tätorts-funktioner, A	Kommun
Jakobstad	Helsingby	Korsholm	Jakobstad	Jakobstad, P:söre
Vasa	Karperö	Korsholm	Kaskö	Kaskö
	Kvevlax	Korsholm	Helsingby	Korsholm
Område för centrum-funktioner, c (objekt)	Replot	Korsholm	Karperö	Korsholm
Kaskö	Solf	Korsholm	Kvevlax	Korsholm
Smedsby (Korsholm)	Lappfjärd	Kristinestad	Replot	Korsholm
Korsnäs	Nedervetil	Kronoby	Singsby	Korsholm
Kristinestad	Terjärv	Kronoby	Solf	Korsholm
Kronoby	Bergö	Malax	Tölby-Vikby	Korsholm
Laihela	Petalax	Malax	Korsnäs	Korsnäs
Larsmo	Övermalax	Malax	Kristinestad	Kristinestad
Malax	Jeppo	Nykarleby	Lappfjärd	Kristinestad
Nykarleby	Munsala	Nykarleby	Kronoby	Kronoby
Närpes	Pörtom	Närpes	Nedervetil	Kronoby
Bennäs (Pedersöre)	Övermark	Närpes	Terjärv	Kronoby
Storkyro	Esse	Pedersöre	Laihela	Laihela
Vörå	Källby	Pedersöre	Bosund	Larsmo
	Purmo	Pedersöre	Larsmo	Larsmo
	Dragnäsback	Vasa	Risöhall, Storströmmen Furu- och Vikarholmen	Larsmo
	Gamla Vasa, Liselund	Vasa	Bergö	Malax
	Gerby	Vasa	Ytter- och Övermalax	Malax
	Korsnäståget	Vasa	Petalax	Malax
	Lillkyro	Vasa	Jeppo	Nykarleby
	Merikart	Vasa	Munsala	Nykarleby
	Roparnäs	Vasa	Nykarleby	Nykarleby
	Sundom	Vasa	Närpes	Närpes
	Sunnanvik	Vasa	Pörtom	Närpes
	Tervajoki	Vasa	Övermark	Närpes
	Västervik	Vasa	Bennäs	Pedersöre
	Västerängen	Vasa	Esse	Pedersöre
	Maxmo	Vörå	Källby-Edsevö	Pedersöre
	Oravais	Vörå	Lillby	Pedersöre
			Ytteresse	Pedersöre
			Storkyro	Storkyro
			Lillkyro	Vasa
			Merikart	Vasa
			Sundom	Vasa
			Vasa	Vasa, Korsholm
			Tervajoki	Vasa, Storkyro
			Maxmo	Vörå
			Oravais	Vörå
			Vörå	Vörå

gning av handeln motsvarande 43 000 v-m². Liselund-Gamla Vasas har i landskapsplanen även beteckningen centrum med närservice (ca).

Risö handelsområde är ett nytt handelsområde som ligger 7 km sydost om Vasas centrum invid motorvägen. Området avgränsas av motorvägen i väster, Laihelavägen i öster och Farmarevägen i norr. I området finns idag endast en trafikbutik. Landskapsplanen möjliggör en utvidgning av handeln i området motsvarande ca 120 000 v-m².

Högback handelsområde är ett befintligt handelsområde ca 2 km öster om Närpes centrum invid regionalväg 673 inom Närpes tätort. Landskapsplanen möjliggör ingen utvidgning av handeln i området.

Strandlandsvägens handelsområde sträcker sig längs med Strandlandsvägen ca 4 km sydost om Vasas centrum. Området avgränsas av järnvägen i norr, motorvägen i söder och Förbindelsevägen i öster. Området är i dag till cirka två tredjedelar förverkligat, främst med bilhandel vilket betyder att landskapsplanen möjliggör en utvidgning av bilhandeln i området motsvarande ca 10 000 v-m².

Tervajoki handelsområde är en befintlig handelsplats på gränsen mellan Storkyro och Vasas. I området finns idag utrymmeskrävande specialvaruhandel (främst bilhandel) på ca 20 000 v-m² vilket betyder att landskapsplanen möjliggör en utvidgning av den utrymmeskrävande handeln motsvarande ca 30 000 v-m². Tervajoki har i landskapsplanen även beteckningen centrum med närservice (ca).

Kronoby handelsområde ligger i korsningsområdet mellan Flygplansvägen och Riksväg 8. Om-

rådet avgränsas i väster av riksväg 8. Området är idag ett etablerat område med logistisk verksamhet och småskalig utrymmeskrävande handel i anslutning till produktion. Landskapsplanen möjliggör utrymmeskrävande handel i området motsvarande 6 000 v-m².

Vikby handelsområde är ett nytt handelsområde som ligger ca 10 km från Vasas centrum intill korsningen av motorvägen och riksväg 8. Området avgränsas i norr av motorvägen, i väster av Strandvägen och i öster av riksväg 8. Området är idag obebyggt. Landskapsplanen möjliggör utrymmeskrävande handel i området motsvarande 6 000 v-m².

Lålby handelsområde ligger invid riksväg 8 ca 4 km sydost om Kristinestads centrum. Området avgränsas i öster av riksväg 8, i väster av Lålbyvägen och i söder av Lappfjärdsvägen. I området finns idag en trafikbutik samt småskalig utrymmeskrävande handel och logistisk verksamhet. Landskapsplanen möjliggör utrymmeskrävande handel i området motsvarande 6 000 v-m².

Åsändans handelsområde ligger i Kristinestad ca 3 km från Lålby längs riksväg 8 söderut. Området avgränsas i väster av riksväg 8. På området finns idag utrymmeskrävande handel och transportföretag. Landskapsplanen möjliggör utrymmeskrävande handel i området motsvarande 6 000 v-m².

I Österbottens landskapsplan 2040 finns en allmän bestämmelse för den undre gränsen för en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration av regional betydelse utanför områdena för centrumfunktioner. Denna gräns är 4 000 v-m² förutom i Vasas och Jakobstad där gränsen är 5 000 v-m².

I Österbottens landskapsplan 2040 finns även

Lista över områdena för stora detaljhandelsenheter (km) och stora detaljhandelsenheter för utrymmeskrävande handel (kmt).

Område	Beteckning	Kommun	Total våningsyta (v-m ²)	Dagligvaruhandel (v-m ²)	Utrymmeskrävande specialvaruhandel (v-m ²)	Övrig specialvaruhandel (v-m ²)
Stenhaga	km2	Vasa	115 000	10 000	75 000	30 000
Liselund	km3	Vasa	55 000	6 000	35 000	14 000
Risö	km4	Vasa	124 000	5 000	89 000	30 000
Högback	km5	Närpes	30 000			
Strandlandsvägen	kmt1	Vasa	30 000		30 000	
Tervajoki	kmt2	Storkyro/Vasa	50 000		50 000	
Kronoby	kmt3	Kronoby	6 000		6 000	
Vikby	kmt3	Korsholm	6 000		6 000	
Lålby	kmt3	Kristinestad	6 000		6 000	
Åsändan	kmt3	Kristinestad	6 000		6 000	

Lista över områden för privat eller offentlig service (p).

Område för service	Kommun	Beskrivning
Nyvägen	Jakobstad	Nyvägen finns inom Jakobstads tätort invid stamväg 68. Området är till stor del utbyggt med kommersiell service.
Bottenhavets sjukhus	Kristinestad	Bottenhavets sjukhus finns i Kristinestads tätort på östra sidan om Norrfjärden invid regionalväg 663. På området finns service inom hälsovård.
Edsevö	Pedersöre	Edsevös serviceområde finns invid riksväg 8 och stamväg 68. På området finns hotell och trafikbutik och det finns utrymme att bygga ut området med fler servicefunktioner.
Kungsgården	Vasa	Kungsgården finns ca 6 km sydost om Vasa centrum, söder om Liselund. På området finns främst funktioner för yrkesutbildning på andra stadiet.

en allmän bestämmelse för handelsnätverket. I den fastslås bl.a. att vid placering av detaljhandel bör utvecklingen av servicenätet i sin helhet beaktas så att servicen i centrumområdena inte försämras.

Övrig service

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas fyra områden för privat eller offentlig service. Dessa områden är befintliga områden för service och finns alla utanför områdena för centrumfunktioner men innanför områdena för tätortsfunktioner.

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

Vasa stadsutvecklingszon (kk-1)
Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas de centrala områdena av Vasa stadsregion där stadens påverkan är betydande. Området består av Vasa med närliggande tätorter och stadsnära landsbygdsområden. I avgränsningen ingår även Korsholms, Laihela och Malax centrum.

Planeringsbestämmelse: Vasa bör utvecklas som landskapets centrum och som en del av det nationella nätverket av stadsregioner. För området bör utvecklas en fungerande samhällsstruktur som tryggar de ekologiska funktionerna. Landskapsstrukturen och enhetliga planeringsprinciper för en högklassig stads- och landskapsbild bör ligga till grund för allt byggande. Ny bebyggelse bör placeras så att den inte förhindrar framtida utvidgning av den enhetliga samhällsstrukturen, som bör främja ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald samt trygga tillgången och tillgängligheten till rekreationsområden. Nya bostads- och arbetsplatsområden bör placeras fördelaktigt med tanke på utveckling av kollektiv-, gång- och cykeltrafiken. Service av regional betydelse bör styras till områden i stadens centrum eller i dess närhet.

Området bör utvecklas som ett internationellt sett attraktivt område för forskning och utbildning

samt innovations- och företagsverksamhet. Områdets tillgänglighet bör säkerställas och utvecklas. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid de internationella förbindelserna via väg, järnväg, hamn och flygplats.

Planeringsrekommendation: Planering av markanvändningen och utveckling av området bör ske i samarbete över kommungränserna.

Jakobstads stadsutvecklingszon (kk-2)

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas de centrala områdena av Jakobstads stadsregion där stadens påverkan är betydande. Området består av Jakobstad med närliggande tätorter och stadsnära landsbygdsområden. I avgränsningen ingår även Pedersöre och Larsmo centrum.

Planeringsbestämmelse: Jakobstad bör utvecklas som regionens centrum och som en del av det nationella nätverket av stadsregioner. För området bör utvecklas en fungerande samhällsstruktur som tryggar den ekologiska funktionen. Landskapsstrukturen och enhetliga planeringsprinciper för en högklassig stads- och landskapsbild bör ligga till grund för allt byggande. Ny bebyggelse bör placeras så att den inte förhindrar framtida utvidgning av den enhetliga samhällsstrukturen, som bör främja ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald samt trygga tillgången och tillgängligheten till rekreationsområden. Nya bostads- och arbetsplatsområden bör placeras fördelaktigt med tanke på utveckling av kollektiv-, gång- och cykeltrafiken. Service av regional betydelse bör styras till områden i stadens centrum eller i dess närhet.

Området bör utvecklas som ett internationellt sett attraktivt område för företagsverksamhet. Områdets tillgänglighet bör säkerställas och utvecklas. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid de internationella förbindelserna via väg, järnväg, hamn och flygplats.

Planeringsrekommendation: Planering av markanvändningen och utvecklandet av området bör ske i samarbete över kommungränserna.

Vasa-Seinäjäoki utvecklingszon

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas en zon som baserar sig på Vasa och Seinäjoki stadsregioners pendlingsområden.

Planeringsbestämmelse: Zonen bör utvecklas så att pendlingen inom den främjas. Särskild vikt bör fästas vid utveckling av fungerande rese- och transportkedjor och deras knutpunkter samt kollektiv-, gång- och cykeltrafik. Färjetrafiken över Kvarken samt flyg- och tågförbindelserna bör säkerställas. För Vasa hamn, Vasa flygplats och Vasa resecentrum samt för Storkyro, Tervajoki och Laihela anslutningsstationer bör anslutningstrafiken och tillgängligheten utvecklas.

Jakobstad-Karleby utvecklingszon

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas en zon som baserar sig på Jakobstads och Karleby stadsregioners gemensamma pendlingsområde.

Planeringsbestämmelse: Zonen bör utvecklas så att pendlingen inom den främjas. Särskild vikt bör fästas vid utveckling av fungerande rese- och trafikkedjor och deras knutpunkter samt kollektiv-, gång- och cykeltrafik. Flyg- och tågförbindelserna bör säkerställas. För Karleby-Jakobstads flygplats samt Jakobstads och Bennäs anslutningsstationer bör anslutningstrafiken och tillgängligheten utvecklas.

Sydösterbottens utvecklingszon

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas en trafikkorridor där godstrafiken mellan Kaskö och Seinäjoki utvecklas. Med beteckningen anvisas Sydbottenbanan, stamväg 67 och Kaskö hamn.

Planeringsbestämmelse: Zonen bör utvecklas så att förutsättningar för godstrafiken skapas. Utvecklingen av fungerande trafikkedjor och deras knutpunkter bör styras så att landsvägs- och järnvägstrafiken kan komplettera varandra. På Sydbottenbanan bör godstågstrafiken säkras. Tillgängligheten bör utvecklas till Kaskö hamn, Närpes järnvägsanslutningsstation samt till de trävaruterminaler som möjligen anläggs mellan stamväg 67 och Sydbottenbanan.

→ Utvecklingsriktning

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen visas i vilken riktning Smedsby centrum bör utvecklas gällande kommersiell service.

C Område för centrumfunktioner

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas områden för centruminriktade service-, förvaltnings-, välfärds- och fritidsfunktioner samt boende, med tillhörande trafikområden och parker i Vasa och i Jakobstad.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen bör förutsättningar skapas för utveckling av ett livskraftigt och trivsamt stadscentrum med tydlig identitet och högkvalitativ arkitektur. I förtättnings- och omvandlingsområden ska en hög exploateringsgrad eftersträvas med hänsyn till platsens karaktär, stadsbild samt kulturmiljö- och naturvärden. Grönområden som har stort värde för rekreation och/eller stadsmiljön ska inte exploateras. Förutsättningar för ett välfungerande promenadcentrum bör skapas och tillräckligt med gång- och cykeltrafikleder in till centrum samt cykelleder inom centrum anvisas.

C Område för centrumfunktioner

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas kommun- och stadscentrum (förutom Vasa och Jakobstad). Beteckningen anvisar områden för centruminriktade service-, förvaltnings-, välfärds- och fritidsfunktioner samt boende, med tillhörande trafikområden och parker.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen bör förutsättningar skapas för utveckling av ett livskraftigt och mångsidigt centrum. Uppmärksamhet bör fästas vid övergången mellan området för centrumfunktioner och den övriga tätorten. Byggnad ska ske med hänsyn till platsens karaktär, tätortsbild samt kulturmiljö- och naturvärden. Grönområden som har stort värde för rekreation och/eller tätortsmiljön ska inte exploateras. Tillräcklig tillgång till närreklamationsområden bör säkras. Nätverket av gång- och cykeltrafikleder bör utvecklas för att förbättra tillgängligheten till offentlig och kommersiell service samt rekreativområden. Avgränsningen av området för centrumfunktioner bör i den kommunala planläggningen utredas och anvisas.

ca Område för centrumfunktioner, Centrum med närservice

Beskrivningen av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas centrum med närservice. Till sammans bildar områdena för centrumfunktioner ett täckande centrumnätverk för Österbotten.

Planeringsbestämmelse: Kommunerna och städerna ska i sin strategiska planering skapa förutsättningar för närservice i dessa centrum. Avgränsningen av centrum med närservice bör i den kommunala planläggningen utredas och anvisas.

Område för tätortsfunktioner

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas områden för boende och andra tätortsfunktioner såsom service, arbetsplatser och industri, trafikområden och gång- och cykeltrafikleder, rekreations- och parkområden samt specialområden.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen bör området planeras i huvudsak för boende, service och arbetsplatser. En enhetligare samhällsstruktur bör främjas med hänsyn till tätortens karaktär. Bebyggelse bör inte placeras på enhetliga åkerområden ifall den inte gör tätortsstrukturen mer enhetlig. Kollektivtrafiken och nätverket av gång- och cykeltrafikleder bör utvecklas för att förbättra tillgängligheten till offentlig och kommersiell service samt rekreationsområden. Kompletterande byggande bör anpassas till den befintliga bebyggelsen samt till kulturmiljö-, landskaps- och naturvärdena.

Stor detaljhandelsenhet (km2)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration i Stenhaga i Vasa.

Planeringsbestämmelse: I området är det möjligt att placera en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration med en total våningsyta på högst 115 000 v-m², varav 10 000 v-m² för dagligvaruhandel, 75 000 v-m² för utrymmeskrävande specialvaruhandel och 30 000 v-m² för övrig specialvaruhandel.

Stor detaljhandelsenhet (km3)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration i Liselund i Vasa.

Planeringsbestämmelse: I området är det möjligt att placera en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration med en total våningsyta på högst 55 000 v-m², varav 6 000 v-m² för dagligvaruhandel, 35 000 v-m² för utrymmeskrävande specialvaruhandel och 14 000 v-m² för övrig specialvaruhandel. I den mer detaljerade planeringen bör uppmärksamhet fästas vid samordning av den kommersiella verksamheten och trafikarrangemangen samt vid kulturmiljön och stadsbilden.

Stor detaljhandelsenhet (km4)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration i Risö i Vasa.

Planeringsbestämmelse: I området är det möjligt att placera en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration med en total våningsyta på högst 124 000 v-m², varav 5 000 v-m² för dagligvaruhandel, 89 000 v-m² för utrymmeskrävande specialvaruhandel och 30 000 v-m² för övrig specialva-

ruhandel. I den mer detaljerade planeringen bör uppmärksamhet fästas vid samordning av den kommersiella verksamheten och trafikarrangemangen, kulturmiljön och stadsbilden, samt vid översvämningssåtgärder.

Stor detaljhandelsenhet (km5)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration i Högback i Närpes.

Planeringsbestämmelse: I området är det möjligt att placera en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration med en total våningsyta på högst 29 700 v-m², varav 3 000 v-m² för dagligvaruhandel, 21 700 v-m² för utrymmeskrävande specialvaruhandel och 5 000 v-m² för övrig specialvaruhandel.

Stor detaljhandelsenhet för utrymmeskrävande specialvaruhandel (kmt1)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration för utrymmeskrävande specialvaruhandel vid Strandlandsvägen i Vasa.

Planeringsbestämmelse: I området är det möjligt att placera en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration med utrymmeskrävande specialvaruhandel, dvs. handel med motorfordon samt reservdelar och tillbehör till motorfordon. Detaljhandelsenhetens eller -koncentrationens totala våningsyta får vara högst 30 000 v-m². I den mer detaljerade planeringen bör uppmärksamhet fästas vid samordning av den kommersiella verksamheten och trafikarrangemangen samt vid stadsbilden.

Stor detaljhandelsenhet för utrymmeskrävande specialvaruhandel (kmt2)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration för utrymmeskrävande specialvaruhandel i Tervajoki i Storkyro och Vasa.

Planeringsbestämmelse: I området är det möjligt att placera en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration med utrymmeskrävande specialvaruhandel, dvs. handel med motorfordon, möbler, järnvaror, byggnadsmaterial, trädgårdsartiklar, hemteknik samt lantbrukshandel. Detaljhandelsenhetens eller -koncentrationens totala våningsyta får vara högst 50 000 v-m². I den mer detaljerade planeringen bör uppmärksamhet fästas vid samordning av den kommersiella verksamheten och trafikarrangemangen samt vid tätortsbilden.

Stor detaljhandelsenhet för utrymmeskrävande specialvaruhandel (kmt3)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration för utrymmeskrävande specialva-

ruhandel i Kronoby, Vikby i Korsholm samt i Lålby och Åsändan i Kristinestad.

Planeringsbestämmelse: I området är det möjligt att placera en stor detaljhandelsenhet eller -koncentration med utrymmeskrävande specialvaruhandel, dvs. handel med motorfordon, järnvaror, byggnadsmaterial, trädgårdsartiklar samt lantbrukshandel. Detaljhandelsenhetens eller -koncentrationens totala våningsyta får vara högst 6 000 v-m². I den mer detaljerade planeringen bör uppmärksamhet fästas vid samordning av den kommersiella verksamheten och trafikarrangemangen samt vid landskapsbildningen.

P Område för service

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas områden för offentlig eller privat service utanför områden för centrumfunktioner.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen ska uppmärksamhet fästas vid områdets tillgänglighet, särskilt med kollektivtrafik, med cykel och till fots, vid trafikarrangemang samt vid kultur-, landskaps- och naturmiljövärden.

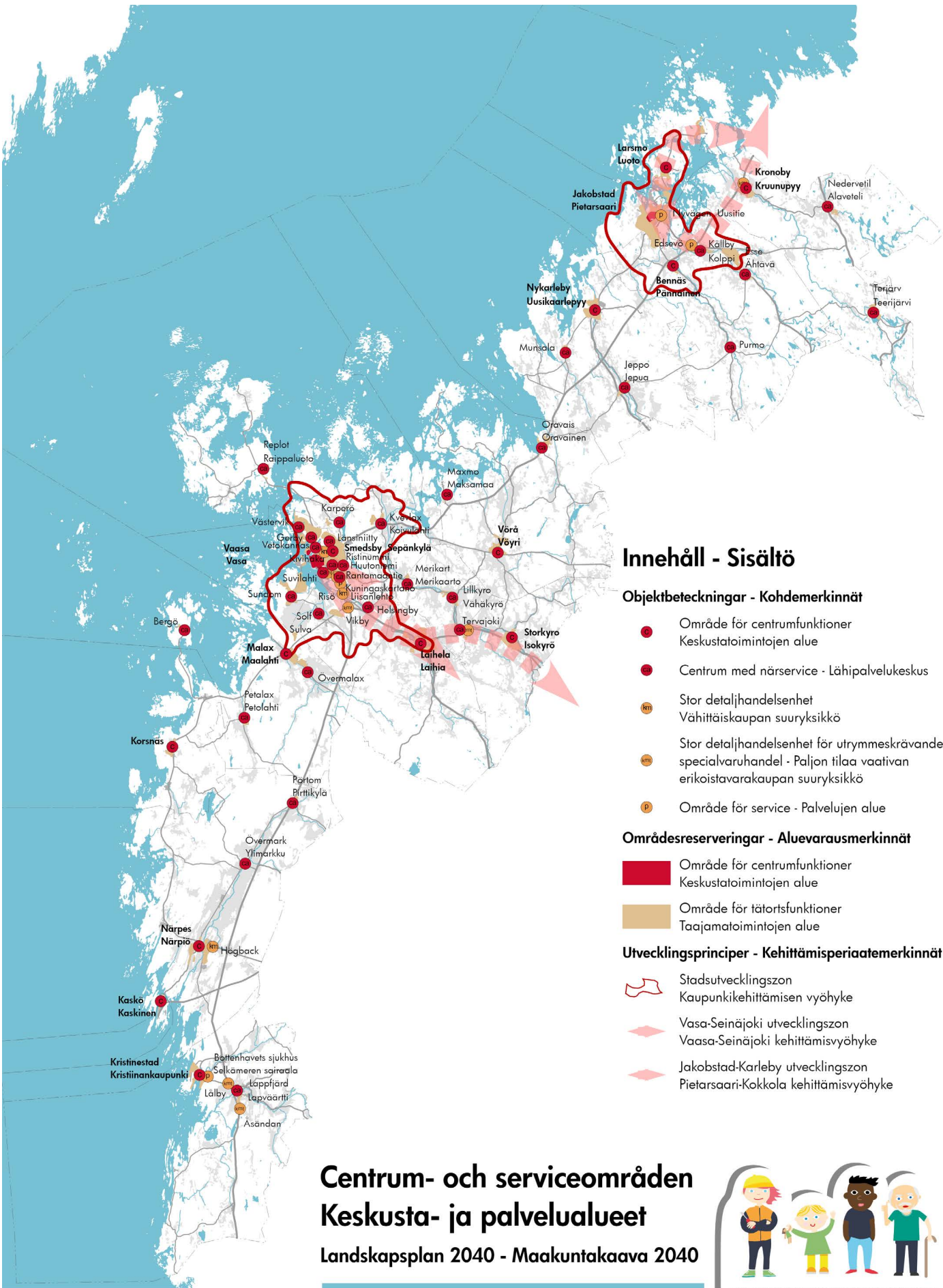
Allmän planeringsbestämmelse gällande handel

Den undre gränsen för en stor detaljhandelsenhet eller detaljhandelskoncentration av regional betydelse utanför områden för centrumfunktioner är följande:

Dagligvaruhandel:	Dimensionering (v-m²)
Hela landskapet	4 000
Utrymmeskrävande specialvaruhandel:	Dimensionering (v-m²)
Hela landskapet	4 000
Övrig specialvaruhandel:	Dimensionering (v-m²)
Jakobstad och Vasa	5 000
Övriga landskapet	4 000

Detaljhandelsenheter eller detaljhandelskoncentrationer utanför områden för centrumfunktioner som överstiger dessa gränser kräver en km-beteckning i landskapsplanen eller en handelsutredning på landskapsnivå som visar att enheten eller koncentrationen inte har regional betydelse.

Vid placering av detaljhandel bör det befintliga servicenätet beaktas så att servicen i centrumområdena inte försämras. Detaljhandeln bör komplettera både det regionala serviceutbudet samt tillgången på service för olika befolkningsgrupper. Detaljhandeln bör stöda sig på befintlig infra- och samhällsstruktur.

Innehåll - Sisältö

Objektbeteckningar - Kohdemerkinnät

- Område för centrumfunktioner
Keskustatoimintojen alue
- Centrum med närservice - Lähipalvelukeskus
- Stor detaljhandelsenhet
Vähittäiskaupan suuryksikkö
- Stor detaljhandelsenhet för utrymneskrävande specialvaruhandel - Paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö
- P Område för service - Palvelujen alue

Områdesreserveringar - Aluevarausmerkinnt

- Område för centrumfunktioner
Keskustatoimintojen alue
- Område för tätortsfunktioner
Taajamatoimintojen alue

Utvecklingsprinciper - Kehittämisperiaatemerkinnät

- ▭ Stadsutvecklingszon
Kaupunkikehittämisen vyöhyke
- ▭ Vasa-Seinäjoki utvecklingszon
Vaasa-Seinäjoki kehittämisvyöhyke
- ▭ Jakobstad-Karleby utvecklingszon
Pietarsaari-Kokkola kehittämisvyöhyke

Centrum- och serviceområden Keskusta- ja palvelualueet

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakaarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

6.3 TRAFIKSYSTEMET I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Utvecklingen av trafiksystemet skiljer sig något från planeringen av den övriga markanvändningen. Trafiken, lederna och olika transportsätt kopplar samman områdena och stöder genom olika service människornas och varornas mobilitet samt förflyttning från en plats till en annan. Trafiksystemet möjliggör en ändamålsenlig användning av olika områden och deras tillgänglighet. Syftet med trafiksystemet är att sammanlänka användningen av områden och tjänster samt möjliggöra för att den synergi som dessa ger är mer än den nytta området eller tjänsten ensamt i sig ger.

Geografiskt sett är Österbotten ett långt och smalt landskap. Grannarna är landskapen Satakunta, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten samt Region Västerbotten på andra sidan Kvarken. Förutom flygrutterna går alla trafikleder genom grannars land- och havsområden. Därför kan man inte nog betona vikten av samarbete i trafiksystemplaneringen och dess genomförande.

Mer information om Österbottens trafiksystem finns i stycke 3.3.

Utgångspunkter

Av trafikförbindelserna i Österbotten är de viktigaste vägförbindelserna riksväg 8 (E8), riksväg 3 (E12) och riksväg 18. Dessutom kompletterar riksvägarna 13 och 19 huvudförbindelserna och stamvägarna 67 och 68 är mycket betydelsefulla för regionernas konkurrenskraft. Ökad tung trafik i kombination med ökad fordonstrafik, samt en blandning av långväga trafik, pendlingstrafik samt jord- och skogsbrukstrafik på landsvägarna har lett till ett större behov av att bygga omkörningsfiler och lägga om trafiken.

Farleden mellan Vasa och Umeå är en del av trafikkorridoren som överskrider riksgårnsen och den har klassats som en fast del av europaväg E12. Landskapets viktigaste hamnar som lämpar sig för kommersiell sjöfart finns i Kristinestad, Kaskö, Vasa och Jakobstad. Från Vasa hamn går det regelbunden person- och godstrafik till Umeå. Hamnarna i Kaskö och Jakobstad är betydande hamnar för skogs- och kemiindustrin. Meningen är att utveckla Kristinestads hamn för bl.a. förvaring och behandling av bränslen. Båt- och fiskehamnarna behandlas i stycke 6.4.

I spårtrafiken möjliggör Vasabanan och Finlands huvudbana pendling, arbets- och studieresor med tåg mellan resecentren i Vasa och Seinäjoki samt förbindelser till huvudstadsregionen och de andra större städerna i vårt land. Sydbottenbanan och Jakobstadsbanan används för godstra-

fik och betjänar i huvudsak skogs- och kemiindustrin. Järnvägarna i Österbotten är generellt sett i dåligt skick, vilket försvårar trafikeringen av dem och utgör utmaningar för trafiksäkerheten.

De viktigaste internationella flygförbindelserna går via de nationella knutpunkterna Helsingfors och Stockholms flygplatser. Flygförbindelserna från Vasa till dessa två hubbar säkrar näringslivet tillräckligt med internationella förbindelser för att utöva affärsverksamhet i landskapet. Från Karleby-Jakobstad flygplats finns det förbindelser enbart till Helsingfors. Det finns behov av förbindelser även till Stockholm.

Enligt 17 § i **lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten** svarar landskapen för inledandet av planeringsprocessen för trafiksystemplanen, för att leda samarbetet kring planeringen och samordna den med övrig planering på landskapsnivå.

Enligt **markanvändnings- och bygglagen** ska områdesplaneringen främja ändamålsenliga trafikarrangemang samt i synnerhet betingelserna för kollektivtrafiken och gång-, cykel- och mopedtrafiken. När planen utarbetas ska särskild vikt fästas vid att arrangemangen för trafik är hållbara med tanke på miljö och ekonomi.

I **kommunikationsministeriets förordning om landsvägs- och järnvägsnätets huvudleder och om deras servicenivå** fastställs vilka landsvägar och banor som utgör landsvägsnätets respektive järnvägsnätets huvudleder. För Österbottens del är dessa:

- ▶ Riksväg 3: Laihela–Vasa
- ▶ Riksväg 8: Björneborg–Vasa–Ytterjeppo–Karleby
- ▶ Riksväg 18: Seinäjoki–Laihela
- ▶ Riksväg 19 Seinäjoki–Ytterjeppo
- ▶ Seinäjoki station–Vasa
- ▶ Seinäjoki station–Uleåborgs station

I förordningen fastställs även servicenivån på landsvägsnätets och järnvägsnätets huvudleder.

Riksomfattande mål för områdesanvändning

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen bör

- ▶ en polycentrisk områdesstruktur som bildar nätverk och grundar sig på goda förbindelser främjas
- ▶ förutsättningar för en kolsnål och resurseffektiv samhällsutveckling, som i främsta hand stöder sig på den befintliga strukturen skapas
- ▶ tillgängligheten i fråga om tjänster, arbetsplatser och fritidsområden för de olika befolkningsgrupperna främjas

- ▶ möjlighet att gå, cykla och använda kollektivtrafik samt utvecklandet av kommunikations-, färd- och transporttjänster främjas
- ▶ betydande nya områden för boende-, arbetsplats- och tjänstefunktioner placeras så att de kan lätt nås med kollektivtrafik, till fots och med cykel
- ▶ det riksomfattande trafiksystemets funktionsduglighet och resurshållning främjas genom att i första hand utveckla befintliga trafikförbindelser och nätverk
- ▶ förutsättningarna för rese- och transportkedjor som grundar sig på sam användning av olika trafikformer och trafiktjänster samt fungerande knutpunkter inom gods- och persontrafiken säkerställas
- ▶ kontinuiteten och utvecklingsmöjligheterna i fråga om internationellt och nationellt betydande trafik- och kommunikationsförbindelser samt utvecklingsmöjligheterna i fråga om internationellt och nationellt betydande hamnar och flygplatser tryggas

Den nationella energi- och klimatstrategin fram till 2030

Enligt strategin är en central metod för att minska CO₂-utsläppen att samordna trafiken och markanvändningen vilket leder till förbättrade förutsättningar för gång-, cykel- och kollektivtrafik särskilt inom stadsregionerna.

Riksomfattande trafiksystemplan 2021-2032

Finlands första riksomfattande trafiksystemplan uppgörs som bäst. Genom den långsiktiga tolvårsplanen säkerställs att utvecklingen av trafiksystemet är förutsägbar. I planen behandlas utöver trafiknätet bl.a. person- och godstransporterna samt funktioner som stöder trafiksystemet, såsom kommunikationsnät, trafikreglering och trafik-tjänster samt utnyttjande av information. I planen inkluderas ett 12-årigt åtgärdsprogram och ett statligt finansieringsprogram. Avsikten är att den riksomfattande trafiksystemplanen ska vara färdig 2021. Planen ger utgångspunkterna för planeringen av trafiknätet och transportservicen i hela Finland och påverkar på det sättet även förverkligandet av Österbottens landskapsplan 2040.

Österbottens trafiksystemplan 2040

För Österbottens trafiksystem har uppgjorts en plan som täcker hela landskapet. Planen beskriver trafikmålen för Österbottens landskap och definierar närmare åtgärder för att nå dem. Måläret för genomförandet av trafiksystemplanen är 2040 vilket sammanfaller med måläret för Österbottens landskapsplan 2040.

Huvudmålen i Österbottens trafiksystem är att:

- ▶ skapa förutsättningar för att samordna markanvändningen och trafiken
- ▶ utveckla tillgängligheten och möjligheterna

- att färdas
- ▶ förbättra verksamhetsförutsättningarna för transporter

Landskapsplanens mål

Österbottens trafiksystemplan anger de mål för trafiken som man strävar efter att nå genom planbeteckningar i Österbottens landskapsplan 2040.

För trafikens del är landskapsplanens mål att säkerställa näringslivets och högskolornas verksamhetsförutsättningar, kontinuiteten hos fartygs-, flyg- och spårtrafiken samt att möjliggöra bättre tillgänglighet och smidigare trafik till och från arbetsplatserna. Genom landskapsplanen strävar man även efter att genomföra de mål som ställts upp i trafiksystemplanen samt i det pågående trafiksystemarbetet och i landskapsstrategin.

De mål som ställts upp för trafiksystemet är att:

- ▶ förbättra tillgängligheten och möjligheterna att färdas
- ▶ sammanjämka markanvändning med trafiken
- ▶ möjliggöra fungerande transporter
- ▶ säkerställa områdets livskraft och näringslivets konkurrensförmåga
- ▶ effektivisera servicenätet och användningen av hållbara metoder för mobilitet

Syftet med planbeteckningarna är att trafikprojekt i olika skeden samt den markanvändning och markanvändningsbegränsningar som dessa medför beaktas i ett så tidigt skede som möjligt.

Planläggningsprocessen

Österbottens trafiksystemplan 2040 och de mål för trafiken som finns i planen har varit utgångspunkten för planläggningsprocessen. Trafiksystemplanen godkändes av landskapsfullmäktige 12.5.2014. De åtgärder som presenteras i trafiksystemplanen granskades efter detta i de regionala trafikarbetsgrupperna åren 2016–2017 och trafiksystemplanens listor av projekt uppdaterades. De regionala arbetsgrupperna är trafikarbetsgrupperna för Sydösterbotten, Vasa- och Kyrolandsregionen samt Jakobstadsregionen. Landskapsplanens övriga utgångsmaterial består av bl.a. städernas och kommunernas planer samt planer uppgjorda av Södra Österbottens NTM-central och Trafikverket.

Trafiksystemarbetets styrgrupp med representanter bl.a. från alla kommuner, Södra Österbottens NTM-central och Trafikverket tog ställning till vilka av de presenterade projekten som är av största vikt för landskapet. Landskapsstyrelsen fattade beslut om spetsprojekten för landskapets trafik och logistik utifrån de regionala arbetsgruppernas förslag. Österbottens spetsprojekt är:

- a) Riksväg 3 (E12) mellan Tammerfors och Vasa (omkörningsfiler + avlägsnande av flaskhalsar)
- b) Kvarkens trafikförbindelse (E12)
- c) Riksväg 8 (E8) mellan Vasa och Uleåborg (inkl. Vasa förbindelseväg + omkörningsfiler bl.a. Vasor-Kärklax)
- d) Sydösterbottens utvecklingskorridor (Sv 67 + banan + markanvändning)

De projekt som överskrider landskapsgränserna diskuterades i den s.k. landskapsöverskridande trafiksystemarbetsgruppen som leds av närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten.

För Österbottens landskapsplan 2030 granskades de beteckningar som inte förverkligats och sådana som inte längre förväntas förverkligas eller vars behov har försvunnit har tagits bort. Jämfört med Österbottens landskapsplan 2030 presenteras som trafikmässiga åtgärder nu endast sådana projekt som antas ha åtminstone regional betydelse för markanvändningen. Därför anvisas inte många av de behov och projekt som identifierats i de regionala trafikarbetsgrupperna på plankartan. Dessa genomförs och förs ändå vidare via landskapets trafiksystemarbete och -plan.

Planlösning

I planlösningen identifieras och i landskapsplanen anvisas sådana trafikmässiga och logistiska projekt och åtgärder som har en mer omfattande inverkan på markanvändningen och som dessutom förbättrar områdenas tillgänglighet, näringslivets transporter, arbetspendlingen, smidigheten i arbets- och studieresor (kollektivtrafik) samt gynnar regionens konkurrenskraft.

I planlösningen identifieras tre utvecklingszoner: Jakobstad-Karleby, Vasa-Seinäjoki och Kaskö-Seinäjoki. De två förstnämnda betjänar arbetspendlingen och näringslivet samt boendet och det är möjligt att skapa förutsättningar för utvecklingen av kollektivtrafiken i dem. Den tredje utvecklingszonen är en trafikutvecklingskorridor som betjänar godstrafiken och förbättrar industrins transportförutsättningar. Arbetspendlingen där baserar sig i huvudsak på användningen av egen bil. I utvecklingszonerna är det möjligt att förtäta den befintliga markanvändningen bl.a. kring Bennäs, Laihela och Tervajoki stationer samt naturligtvis kring centrala trafikknutpunkter och resecentrum i närheten av de större städernas och kommunernas centrum. Dessutom finns det förutsättningar för att sammanlänka olika trafikformer.

I planlösningen för landsvägstrafiken och spårtrafiken är syftet att öka säkerheten och förbättra tillgängligheten mellan landskapscentrumen samt att öka resetidens förutsägbarhet. En förbättring av servicenivån eftersträvas genom att öka på

antalet omkörningsfiler på landsvägarna, skapa mötesplatser längs spåren samt genom att ordna anslutnings- och plankorsningarna mer säkra så att även hastigheten på spåren kan höjas. Förbättringarna av spårtrafiken är en del av förberedelserna för en utvidgning av den europeiska kärnkorrideren TEN-T (Extension to North Sea – Baltic Core Corridor) kring Bottenviksbågen.

De senaste åren har Vasaregionen arbetat för en ny färja mellan Vasa och Umeå. Hösten 2018 har den finska regeringen beviljat statsstöd för byggandet av färjan och nödvändig infrastruktur. Fartygstrafiken över Kvarken erbjuder en genväg mellan Finland och Sverige som förkortar körsträckan med cirka 830 km jämfört med att köra via Torneå-Haparanda. De banavsnitt som anvisas som banavsnitt som bör förbättras är Sydbottenbanan och Vasabanen, varav den första betjänar godstrafiken och den andra långväga persontrafik samt pendling mellan landskapscentren. Dessutom anvisas ett behov av tågtrafikförbindelse som sammanbinder Vasa flygplats med det nya Gigafactory-industriområdet och Vasabanen.

För flygtrafikens del granskades flygtrafikområdena i Vasa och Karleby-Jakobstad. Vasa flygplats har haft två landningsbanor varav den ena inte på flera år har använts för trafik. De delar av landningsbanan som inte används avgränsades från Österbottens landskapsplan 2040 i en strävan efter att frigöra området för andra användningsändamål.

I Österbottens landskapsplan 2030 presenteras plankorsningar som bör förbättras (ev. genom kanalisering eller som rondeller). Deras inverkan på markanvändningen på landskapsplannivå är dock så små att beslut fattades om att inte anvisa dessa i Österbottens landskapsplan 2040. Planskilda anslutningar finns kvar i Österbottens landskapsplan 2040 eftersom de har större konsekvenser för markanvändningen. De bl.a. minskar hindereffekten hos vägar och banor och gör det möjligt för likvärdig anslutning från korsande huvudväg till en annan huvudväg.

Gång- och cykeltrafikleder i landskapet utreddes 2018 genom kartanalyser där potentiella pendlingsområden och behov av gång- och cykeltrafikleder identifierades. Gång- och cykeltrafiklederna konstaterade i analyserna vara av lokal betydelse och de behandlas därmed i den kommunala planeringen.

Upprättandet och skötseln av snöskoterleder i Finland styrs genom terrängtrafiklagen. I Österbotten finns ett flertal föreningar som för sina medlemmar upprätthåller snöskoterleder. Dessa bildar inte ett heltäckande nätverk. I landskapsplanen anvisas inte snöskoterleder av regional

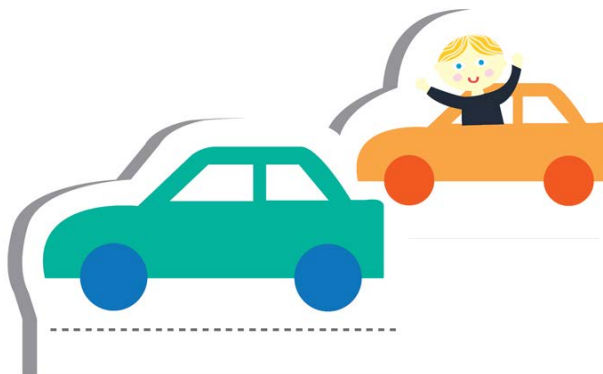
betydelse.

Med landskapsplanen är det svårt att direkt påverka trafik tjänsterna eller uppkomsten av dem. Tjänsterna är ofta knutna till en viss operatör eller ett specifikt färdstätt och har ingen spatial dimension i sig, utan de är direkt relaterade till resan eller resandet. Trafiktjänsterna kan därför inte kopplas direkt till långsiktig markanvändning och heller inte anvisas på landskapsplankartan.

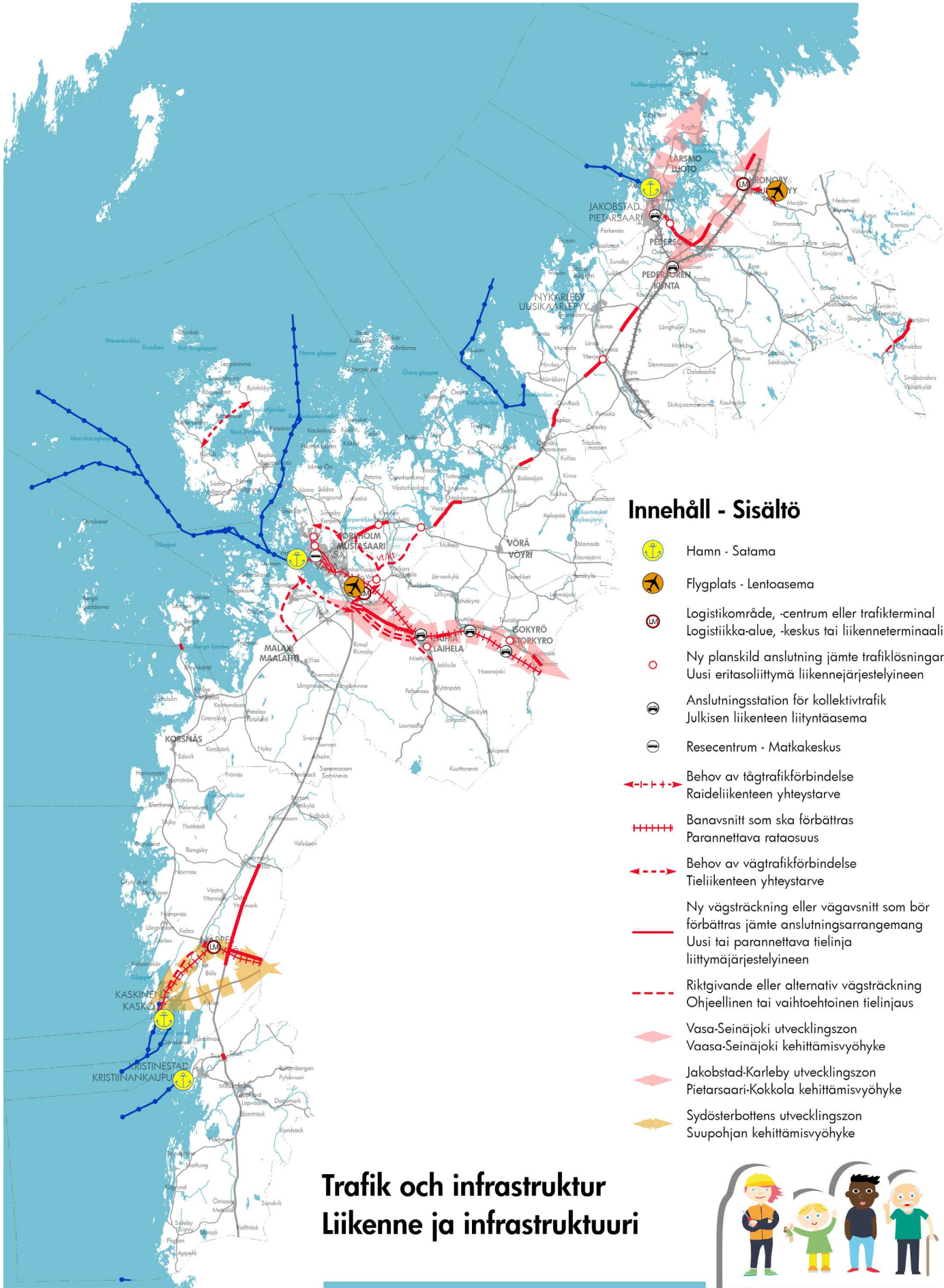
I landskapsplanen anvisas ett antal markanvändningsformer med planbeteckningar och därtillhö-

rande planeringsbestämmelser som indirekt kan bidra till uppkomsten av nya trafik tjänster eller som syftar till att säkerställa befintliga tjänster. Sådana är bland annat stationsplatser för kollektivtrafik, hamnar, flygtrafikområden, resecentrum och vissa beteckningar för förbättring av trafiknätet. I trafiksystemplanen är möjligheterna att ta hänsyn till trafik tjänster och kvalitetsfaktorer i trafiken avsevärt större och bättre än i landskapsplanen.

Planbeteckningarna och planeringsbestämmelserna är samlade i slutet av kapitel 6.4.

Trafikledjor. Foto: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

- Hamn - Satama
- Flygplats - Lentoasema
- Logistikområde, -centrum eller trafikterminal
Logistiikka-alue, -keskus tai liikenneterminaali
- Ny planskild anslutning jämte trafiklösningar
Uusi eritasoliittymä liikennejärjestelyineen
- Anslutningsstation för kollektivtrafik
Julkisen liikenteen liityntäasema
- Resecentrum - Matkakeskus
- Behov av tågtrafikförbindelse
Raideliikenteen yhteystarve
- Banavsnitt som ska förbättras
Parannettava rataosuus
- Behov av vägtrafikförbindelse
Tieliikenteen yhteystarve
- Ny vägsträckning eller vägavsnitt som bör förbättras jämte anslutningsarrangemang
Uusi tai parannettava tielinja liittymäjärjestelyineen
- Riktgivande eller alternativ vägsträckning
Ohjeellinen tai vaihtoehtoinen tielinjaus
- Vasa-Seinäjoki utvecklingszon
Vaasa-Seinäjoki kehittämisvyöhyke
- Jakobstad-Karleby utvecklingszon
Pietarsaari-Kokkola kehittämisvyöhyke
- Sydösterbottens utvecklingszon
Suupohjan kehittämisvyöhyke

Trafik och infrastruktur Liikenne ja infrastruktuuri

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.4 BÅT- OCH FISKEHAMNAR I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Österbotten är ett havsnära landskap med en över 200 km lång kustlinje. Havet är en del av landskapets identitet där fisket och skärgårdsnaturen spelar en viktig roll. I landskapet vill man mer aktivt lyfta fram Kvarkens skärgård, Finlands enda naturarv på Unescos världsarvslista, och göra området enklare att nå även för turister. Hamnarna står i en central position när man eftersträvar ökad tillgänglighet till kusten, skärgården och havet. Österbotten har fler än 100 hamnar som klassas som hamnar eller gästbryggor varav många dock endast betjänar närområdets båtfolk.

Det kustnära fisket är en viktig del av kulturarvet i Österbotten och har bidragit till den byastruktur som vi ännu idag ser. Själva utförandet av fisket har genom åren ändrats och idag minskar antalet yrkesfiskare med fisket som huvudsyssla. Fisket anses dock fortfarande vara mycket viktigt som huvudsyssla, bisyssla och inte minst som fritidssyssla. Förekomsten av fisk och ett hållbart fiske utgör naturligtvis grunden för fiskerinäringen. Men fiskerinäringen behöver också ett nätverk av hamnar där det finns tillgång till service så som vatten och el samt vägförbindelser.

Det finns många olika typer av hamnar. En del används för fiske och en del erbjuder tjänster för turismen. En del fungerar endast som bryggor, en del är skyddshamnar för nödsituationer och en del stöder havsnära rekreation eller havsnära boende och stugliv.

Utgångspunkter

I Österbottens landskapsplan 2030 finns anvisat fiskehamnar, fiskebaser och gästhamnar. I planen finns anvisade de största och viktigaste fiskehamnarna som har en välfungerande infrastruktur och god service. Fiskebaserna är hamnar i yttre skärgården från vilka fiske bedrivs och som ger skydd under ogynnsamma väderförhållanden. Gästhamnarna har en varierande servicenivå. En del av gästhamnarna ligger intill fiskehamnar där den befintliga infrastrukturen stöder gästhamnsfunktionerna. De i Österbottens landskapsplan 2030 anvisade hamnarna återspeglar i stora drag nuläget.

Landskapsplanens målsättningar

Målet med landskapsplanen är att anvisa ett tillräckligt heltäckande nätverk av fiskehamnar i planen och därmed skapa förutsättningar för att utöva fiske som näring och fritidssysselsättning. För båthamnarnas del är målet att stöda turismnäringar och göra det möjligt för nya näringar att uppstå i hamnarnas närhet. För farledsnätets del är målet att erbjuda tillräckligt heltäckande

rutter till hamnarna. Ett allmänt mål är även säkerheten ute på havet.

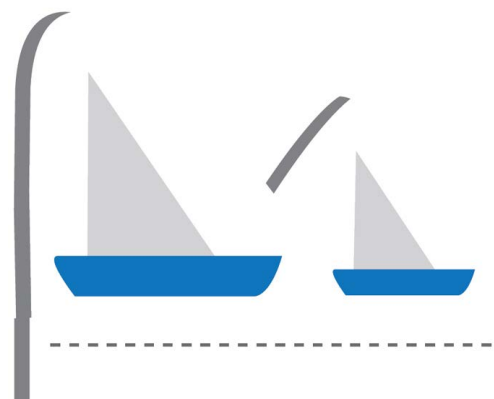
Planeringsprocess

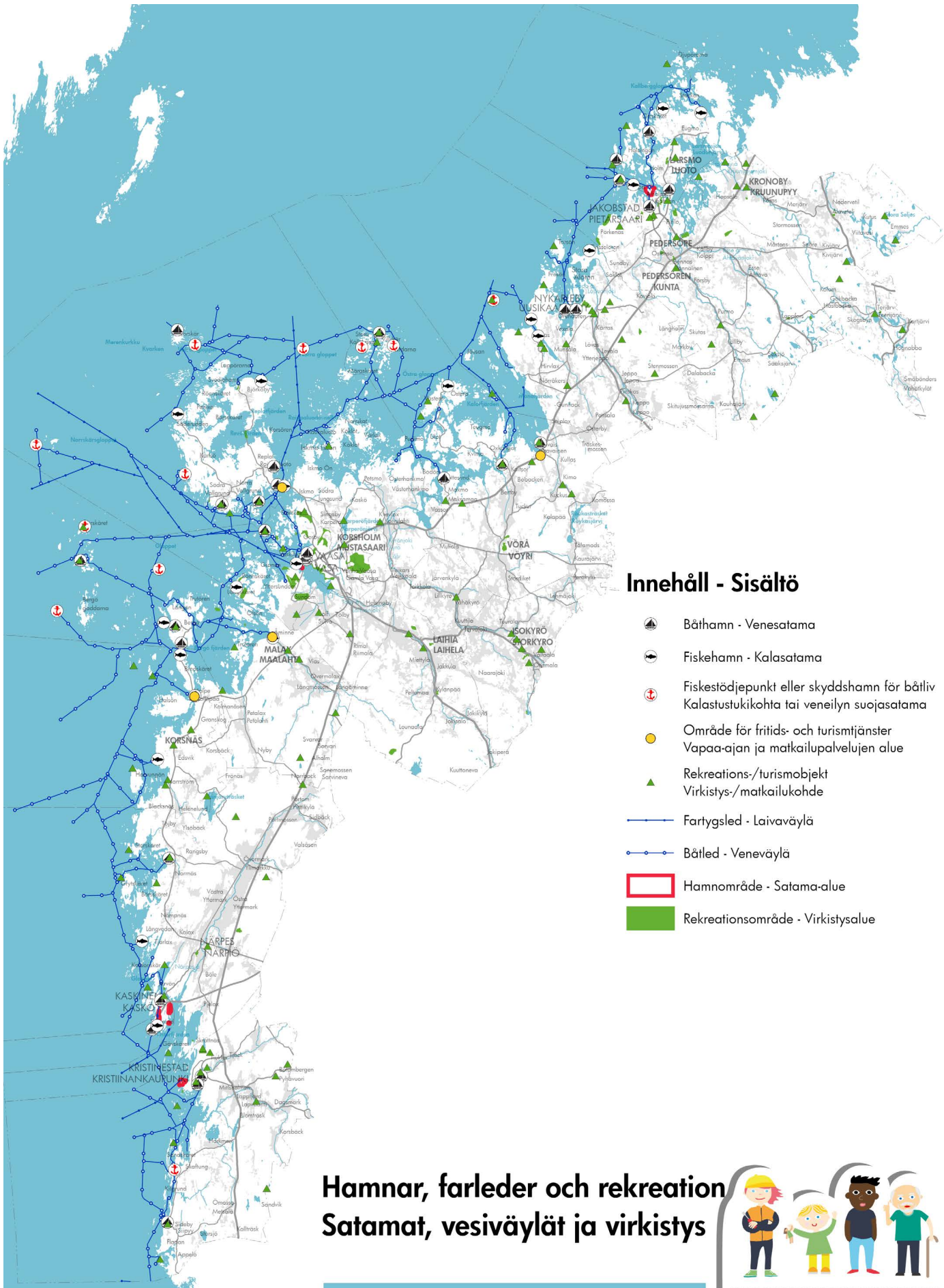
För Österbottens landskapsplan 2040 gjordes 2015-2016, som ett slutarbete vid Vaasan Ammattikorkeakoulu, en utredning över vilka hamnar som har en regional betydelse för fiskeri- och turismnäringen samt för rekreation. Utredningen utmynnade i en klassificering av befintliga hamnar utgående från servicenivån. Resultatet sändes för kommentarer till kommunerna i landskapet. Kommunerna kunde även föreslå hamnar som ännu inte har tillräckligt med service, men som kommunen planerar att utveckla och samtidigt höja servicenivån för. Uppgifterna kompletterades och som en ny hamn togs Vasa stadsstrand med. Även Andelslaget Solruttens uppgifter om hamnar i Österbotten användes. Uppgifter erhöles också från sjöfartsverket och Österbottens fiskarförbund.

Planlösning

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas regionalt betydande båthamnar som har en tillräcklig servicenivå eller en god utvecklingspotential. Speciell uppmärksamhet har fästs vid hamnarnas möjlighet att erbjuda service för båtförare och turister och på det viset främja turismnäringen. Förutom dessa hamnar anvisas även mindre båthamnar som på grund av sitt läge kompletterar nätverket av båthamnar. De anvisade båthamnarna bildar tillsammans med fiskehamnarna ett nätverk av hamnar som ger goda förutsättningar för utveckling av turism och rekreation i landskapet Österbotten.

Fisket i Österbotten är utspritt över hela kusten och fiskare använder sig av olika hemhamnar varifrån fisketurerna utgår och anlöper. I landskapsplanen anvisas de för fisket mest betydande fiskehamnarna som har en god infrastruktur och utvecklingsmöjligheter. Nätverket av fiskehamnar kompletteras av skyddshamnar som också används som fiskestöddepunkter och tillfälliga ankringsplatser. De i landskapsplanen anvisade fiskehamnarna säkerställer goda förutsättningar för en fungerande fiskerinäring i Österbotten.

Innehåll - Sisältö

- Båthamn - Venesatama
- Fiskehamn - Kalasatama
- Fiskestödjecpunkt eller skyddshamn för båtlinv Kalastustukikohta tai veneilyn suojasatama
- Område för fritids- och turistmjnster Vapaa-ajan ja matkailupalvelujen alue
- Rekreatjns-/turismobjekt Virkistys-/matkailukohde
- Fartygsled - Laivaväylä
- Båtljed - Veneväylä
- Hamnområde - Satama-alue
- Rekreatjnsområde - Virkistysalue

Hamnar, farleder och rekreation Satamat, vesiväylät ja virkistys

0 5 10 20 30 km
 Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
 Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
 ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
 Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

Vasa-Seinäjäoki utvecklingszon

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas en zon som baserar sig på Vasa och Seinäjoki stadsregioners pendlingsområden.

Planeringsbestämmelse: Zonen bör utvecklas så att pendlingen inom den främjas. Särskild vikt bör fästas vid utveckling av fungerande rese- och transportkedjor och deras knutpunkter samt kollektiv-, gång- och cykeltrafik. Färjetrafiken över Kvarken samt flyg- och tågförbindelserna bör säkerställas. För Vasa hamn, Vasa flygplats och Vasa resecentrum samt Storkyro, Tervajoki och Laihela anslutningsstationer bör anslutningstrafiken och tillgängligheten utvecklas.

Jakobstad-Karleby utvecklingszon

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas en zon som baserar sig på Jakobstads och Karleby stadsregioners gemensamma pendlingsområde.

Planeringsbestämmelse: Zonen bör utvecklas så att pendlingen inom den främjas. Särskild vikt bör fästas vid utveckling av fungerande rese- och trafikkedjor och deras knutpunkter samt kollektiv-, gång- och cykeltrafik. Flyg- och tågförbindelserna bör säkerställas. För Karleby-Jakobstads flygplats samt Jakobstads och Bennäs anslutningsstationer bör anslutningstrafiken och tillgängligheten utvecklas.

Sydösterbottens utvecklingszon

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas en trafikkorridor där godstrafiken mellan Kaskö och Seinäjoki utvecklas. Med beteckningen anvisas Sydbottenbanan, stamväg 67 och Kaskö hamn.

Planeringsbestämmelse: Zonen bör utvecklas så att förutsättningar för godstrafiken skapas. Utvecklingen av fungerande trafikkedjor och deras knutpunkter bör styras så att landsvägs- och järnvägstrafiken kan komplettera varandra. På Sydbottenbanan bör godstågstrafiken säkras. Tillgängligheten bör utvecklas till Kaskö hamn, Närpes järnvägsanslutningsstation samt till de trävaruterminaler som möjligen anläggs mellan stamväg 67 och Sydbottenbanan.

●^{LM} Logistikområde, logistikcentrum eller trafikterminal

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas Vasaregionens logistikområde och Kronoby logistikcentrum samt ett område för spårtrafikterminal i Närpes.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av logistik- och trafikterminalområdet bör olika trafik- och transportformer sammanjämkas.

●^{LM} Resecentrum

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas Vasa resecentrum.

Planeringsbestämmelse: Resecentret bör utvecklas som en nationell knutpunkt i trafiksystemet och möjliggöra resor med olika färdmedel.

●^{LM} Anslutningsstation för kollektivtrafik

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas anslutningsstationerna för kollektivtrafik i Jakobstad, Bennäs, Laihela, Tervajoki och Storkyro.

Planeringsbestämmelse: Anslutningsstationen för kollektivtrafik bör utvecklas som en regional knutpunkt i trafiksystemet.

Planeringsrekommendation: I den mer detaljerade planeringen bör uppmärksamhet fästas vid anslutningsparkering och samordning av trafikformer. I närheten av anslutningsstationerna i Bennäs, Laihela och Tervajoki bör etablering av boende och service främjas.

Ifall verksamheten vid en anslutningsstation för spårtrafik upphör bör det säkras att stationsområdet senare kan tas igen i bruk som trafikplats. Alternativt bör en ersättande och mer ändamålsenlig plats anvisas för den anslutningsstation som läggs ned.

◀-|+ +|-▶ Behov av tågtrafikförbindelse

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas ett behov av en tågtrafikförbindelse mellan Vasa förbindelsebana och Vasa flygplats. Järnvägssträckningens exakta läge bestäms i den mer detaljerade planeringen.

Planeringsbestämmelse: I den fortsatta planeringen bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvården samt översvämningsskyddsåtgärder beaktas.

+++++ Banavsnitt som ska förbättras

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas banavsnitt som ska förbättras. De är Vasabanan från Vasa till Seinäjoki och Sydbottenbanan från Kaskö till Seinäjoki. På banområdet gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: På banavsnittet mellan Vasa och Seinäjoki bör uppmärksamhet fästas vid utveckling av snabb och säker spårtrafik, vilket förutsätter avsnitt med dubbelspår eller mötesplatser i närheten av Laihela, Tervajoki och

Storkyro trafikplatser samt ett minskat antal plankorsningar. Dubbelspår och mötesplatser möjliggör även en utveckling av närtågstrafik.

Godstrafiken på Sydbottenbanan mellan Kaskö och Seinäjoki bör säkras. I planeringen bör man fästa uppmärksamhet fästas vid trafiksäkerheten samt trafikeringshastigheten genom att avlägsna plankorsningar och förbättra banans bärighet. Dessutom bör elektrifiering av banan samt behövliga terminal- och lastningsområden möjliggöras.

+++++ Stambana

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas stambanan för järnvägstrafik. På banområdet gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

+++++ Förbindelsebana

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas förbindelsebanor för järnvägstrafik. På banområdet gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

LL Område för flygtrafik

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas de nationellt betydande flygplatserna i Vasa och Karleby-Jakobstad. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av markanvändning i flygplatsens omgivning bör tillräckliga trafikförbindelser till flygplatsen samt nödvändig infrastruktur säkerställas. På området tillåts byggande i anslutning till flygverksamheten eller som stöder densamma. Flygplatsområdets kulturhistoriska värden bör beaktas.

me! Flygbullerområde

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas flygbullerområden med bullernivåer L_{den} som överstiger 55 dB vid Vasa och Karleby-Jakobstad flygplatser.

Planeringsbestämmelse: Vid mer detaljerad planering får ny verksamhet som är känslig för negativ påverkan av buller inte placeras i området. Befintlig bebyggelse och annan bullerkänslig verksamhet kan finnas kvar i området.

sv] Hinderfri zon för flygtrafik

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anges de hinderfria zoner vid Vasa och Karleby-Jakobstad flygplatser som krävs med tanke på flygsäkerheten.

Planeringsbestämmelse: Den största tillåtna höjden på byggnader, konstruktioner och anordningar samt växande trädbestånd och annan växtlighet inom zonen varierar beroende på läget. Vid placering av byggnader och konstruktioner som planeras och ska uppföras på området ska kraven i 158 § i luftfartslagen beaktas. Om byggen som är högre än normalt eller som överskrider gränserna för den hinderbegränsade ytan inom zonen ska man samråda med Transport- och kommunikationsverket.

o Utredningsområde

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas Bockholmen i Kaskö och Södra Vallgrund i Korsholm där möjligheterna till hamnfunktioner ska utredas.

Planeringsbestämmelse: Då områdets lämplighet för hamnfunktioner utreds bör man beakta trafikarrangemang, byggandets effekter för landskapet, bebyggelsen, undervattensnaturen och fornlämningar under vatten samt utreda det mest förmånliga alternativet med tanke på de samlade konsekvenserna. Markanvändning och åtgärder som planeras i området eller i dess närhet får inte hindra förverkligande av en eventuell hamn.

LS Hamnområde

Beskrivning av beteckningen: Med områdesbeteckningen anvisas de nationellt betydelsefulla, för handelssjöfart lämpade hamnarna i Kristinestad, Kaskö, Vasa och Jakobstad. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av markanvändning i hamnområdet samt dess omgivning bör tillräckliga trafikförbindelser och nödvändig infrastruktur till havs och på land säkerställas. Hamnområdets kulturhistoriska värden bör beaktas.

Byggbestämmelse: På området tillåts byggande i anslutning till hamnverksamheten eller som stöder densamma.

●^{KS} Fiskehamn

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas för fiskerinäringen betydande hamnar.

Planeringsbestämmelse: Vid planering och utveckling av hamnområdet bör tillräckliga trafikförbindelser och nödvändig infrastruktur säkerställas. På hamnområdet kan rekreation och turism samt övrig verksamhet placeras och utvecklas förutsatt att den inte hindrar fiskerinäringens verksamhetsförutsättningar.

●^{KT} Fiskestödjepunkt eller skyddshamn för båtliv

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas hamnar i den yttre skärgården som fungerar som stödjepunkter för det kommersiella fisket samt som skyddshamnar för fritidsbåtar.

Planeringsbestämmelse: Vid utveckling av fiskestödjepunkten och skyddshamnen bör dess roll i det regionala hamn- och farledsnätverket beaktas. Med tanke på extrema väderförhållanden och nödsituationer bör trygg ilandtagning och möjligheterna att ta skydd i hamnen säkerställas. Hamnen bör trygga utövandet av fiskeri- och turismnäringar samt rekreation.

●^{VS} Båthamn

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas båthamnar.

Planeringsbestämmelse: Vid planering och utveckling av hamnområdet bör tillräckliga trafikförbindelser och nödvändig infrastruktur samt mångsidig turism- och rekreationsservice säkerställas.

●●● Fartygsled

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas fartygslederna för handelssjöfart (Trafikledsverkets klasser 1 och 2).

○●○ Båtled

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas de mest centrala båtlederna med tanke på rekreation, turism, nöjesbåtliv och fiske samt grunda farleder för nyttotrafik (Trafikledsverkets klasser 3–5).

◀-----▶ Behov av vägtrafikförbindelse

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas behov av vägtrafikförbindelser. Vägsträckningarnas exakta läge bestäms i den mer detaljerade planeringen.

Planeringsbestämmelse: I den fortsatta planeringen bör översvämningsskyddsåtgärder kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas samt förutsättningar för primärnäringarna tryggas.

^{mo}
== = Riktgivande eller alternativ
^{vt/kt}
- - - vägsträckning
st
- - - Beskrivning av beteckningen: Med ut-
^{yt}
- - - vecklingsprincipsbeteckningen anvisas den alternativa vägsträckningen mellan Helsingby och Laihela (riksväg 3, förlängning av motorvägen) samt de riktgivande vägsträckningarna mellan Helsingby och Vassor (riksväg 8), Mar-tois-Stormossen, Öjen och Malax (Sundom omfartsväg), Högnabba och Kortjärvi (stamväg 63) samt mellan Närpes och Kaskö (regional väg 676). För dessa vägsträckningar har gjorts en utredning, utredningsplan eller preliminär vägplan. Vägsträckningarnas exakta läge bestäms i den mer detaljerade planeringen.

Planeringsbestämmelse: Den markanvändning och de åtgärder som planeras längs med vägsträckningen får inte äventyra förverkligande av vägen. I den fortsatta planeringen bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas samt förutsättningar för primärnäringarna tryggas.

==== Ny vägsträckning eller vägavsnitt som bör förbättras jämte anslutningsarrangemang

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas nya vägsträckningar eller vägavsnitt som bör förbättras jämte anslutningsarrangemang. Som ny vägsträckning anvisas Skarpängsvägen i Närpes, medan de övriga anvisade vägavsnitten bör förbättras. Som Vägavsnitt med behov av omkörningsfiler anvisas på riksväg 8, norr om Vasa, samt på riksväg 18. På vägområdet gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: Nya vägsträckningar eller vägavsnitt som bör förbättras och speciellt avsnitt med omkörningsfiler bör planeras och anläggas samtidigt med övrig planering av markanvändningen och förverkligande av den. I den mer detaljerade planeringen bör nödvändiga trafikförbindelser (ss. anslutnings- och parallellvägsarrangemang, under- och överfarter, ekologiska korridorer) beaktas och tillräckliga arealer reserveras för dem. Vid planering och förverkligande av en vägsträckning bör konsekvenserna för den omkringliggande markanvändningen samt kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas.

^{mo}==== Motorväg

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas motorvägar. På vägområdet gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

vt/kt/st **Väg med två körbanor**

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas vägar med två körbanor. På vägområdet gäller byggnadskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

vt/kt **Riksväg eller stamväg**

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas riksvägar eller stamvägar. På vägområdet gäller byggnadskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

st **Regional väg eller huvudgata**

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas regionala vägar eller huvudgator. På vägområdet gäller byggnadskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

yt **Förbindelseväg**

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas de mest betydande förbindelsevägarna (i medeltal minst 350 fordon per dygn). På vägområdet gäller byggnadskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

○ **Ny planskild anslutning**

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas nya planskilda anslutningar jämte trafiklösningar. På vägområdet gäller byggnadskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: En planskild anslutning bör planeras och anläggas samtidigt med övrig planering av markanvändningen och förverkligande av den. I den mer detaljerade planeringen bör nödvändiga trafikarrangemang beaktas och tillräckliga arealer reserveras för dem. Kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden bör beaktas. Förverkligande av ett planlagt bostads- eller serviceområde som i betydande grad stöder sig på en ny planskild anslutning får inte påbörjas innan den planskilda anslutningen har byggts eller innan det finns ett finansieringsbeslut.

○ **Planskild anslutning eller anslutning som ska förbättras jämte trafiklösningar**

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas befintliga planskilda anslutningar och anslutningar som ska förbättras jämte trafiklösningar. På vägområdet gäller byggnadskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: Förbättringen av en planskild anslutning bör planeras och utföras samtidigt med övrig planering av markanvändningen och förverkligande av den. I den mer detaljerade planeringen bör nödvändiga trafikarrangemang beaktas och tillräckliga arealer reserveras för dem.

Färjan mellan Kaskö och Eskilsö. Foto: Christine Bonn.

6.5 GRÖNOMRÅDESSTRUKTUREN I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

En grönområdesstruktur är grunden för en ekologiskt fungerande samhällsstruktur och ett sammanhängande rekreativnätverk. En enhetlig grönområdesstruktur binder samman stad och landsbygd, tätort och byar samt möjliggör vidsträckt naturupplevelser och även vattendrags- och dagvattenhantering som helhet.

Att leva i naturnära miljöer ger förutsättningar för invånarnas såväl fysiska som psykiska välmående. Tillgängliga friluftsområden, rekreativnätverksområden, skogar, stränder och parker utgör både lungor i tätbebyggda områden och mötesplatser för alla invånare oberoende ålder, bakgrund och tillhörighet. Naturområden och grönområden är en viktig del av en attraktiv och god livsmiljö och är därmed också en konkurrensfaktor för inflyttning men också för företagstableringar. Grönområdesstrukturen utgör ramen för ekosystemtjänster och därigenom är det av största vikt att upprätthålla och utveckla den på ett hållbart sätt. Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som på något sätt är till nytta för människan.

En grönområdesstruktur byggs upp av naturskyddsområden, rekreativnätverksområden, stora enhetliga skogsområden, naturens kärnområden och förbindelser mellan dessa. Ekologiska förbindelser mellan naturområden är viktiga som spridningskorridorer för vilda djur och växter. I grönområdesstrukturen ingår även vattenområden som älvar, åar, kärr och andra mindre och större vattenelement i landskapet. Tillsammans med havsområdet bildar de landskapets blåstruktur. Rena vatten är det viktigaste för en hållbar blåstruktur. Markanvändningsplaneringen bör alltid utgå från områdets landskapsstruktur. Landskapsstrukturen bildas av en dynamisk helhet bestående av landskapets terrängformer med dess naturprocesser samt de kulturmiljöer som formas av människan. Landskapsstrukturen delas in enligt terrängformerna i vattendelarområden, låglänta områden dit vattnen samlas och sluttningarna mellan dem. Grönområdesstrukturens uppgift är att stöda och upprätthålla landskapsstrukturens livskraft och tolerans.

Utgångspunkter

Europeiska kommissionen har formulerat behovet av en grön infrastruktur för att förhindra den pågående fragmenteringen av naturområden och förbindelser mellan dessa. Målet är att utveckla en **strategi för grön infrastruktur för hela EU**. Som faktum lyfts fram att fysisk planering underlättar utvecklingen av grön infrastruktur och genom att mer integrera den med övrig markanvändning skapas det utrymme för naturen.

Grön infrastruktur kan definieras som ett ekologiskt fungerande nätverk av livsmiljöer, både naturområden och anlagda grönområden, som används och utvecklas så att den biologiska mångfalden bevaras och att viktiga ekosystemtjänster främjas.

Den **nationella miljöstrategin** har som en åtgärd att grönstrukturen och blåstrukturen ska utvecklas genom områdesplanering.

I **Miljöstrategin för Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten 2014-2020** är ett mål att naturens mångfald ska tryggas. En åtgärd för att uppnå detta är att skyddsområdenas goda sammankoppling och förening med större ekosystem- och landskapshelheter tryggas.

I 28 § i **markanvändnings- och bygglagen** står det att då landskapsplanen utarbetas skall särskild vikt fästas vid att det finns tillräckligt med områden som lämpar sig för rekreation.

Enligt de **riksomfattande målen för områdesanvändningen** ska områdesanvändningen

- ▶ främja tillgängligheten i fråga om fritidsområden för de olika befolkningsgrupperna
- ▶ främja bevarandet av områden och ekologiska förbindelser som är värdefulla med tanke på naturens mångfald
- ▶ sörja för att det finns tillräckligt med områden som lämpar sig för rekreation och för att nätverket av grönområden består
- ▶ sörja för att sammanhängande odlings- och skogsområden som är viktiga för jord- och skogsbruket bevaras.

Österbottens landskapsstrategi

I Österbottens landskapsstrategi står det att för att ha en välmående befolkning behövs ett dynamiskt kulturliv och goda fritidsmöjligheter. Det konstateras att den vackra och rena naturen i Österbotten är en mångsidig källa till rekreation och att det är viktigt att friluftsleder och rekreativnätverksområden utvecklas och underhålls på olika håll så att de är tillgängliga för alla invånare. Som styrkor för regionens konkurrenskraft lyfts en unik skärgård och vackert världsarv fram.

Österbottens landskapsplan 2030

I Österbottens landskapsplan 2030 ingår 37 rekreativnätverksområden, 88 rekreativnätverksområden och turismobjekt samt ett cykel- och friluftslednätverk.

Landskapsplanens målsättningar

För Österbottens landskapsplan 2040 har i ett brett samarbete tagits fram målsättningar som även omfattar invånarnas välmående. Planlösningen ska skapa förutsättningar för en region med en trygg och trivsamt livsmiljö samt med mångsidiga hobby- och rekreativnätverksområden. Den ska även ge förutsättningar för en region

där samhällsstrukturens ekologiska hållbarhet, naturens mångfald och hållbara naturresursbruk tryggas.

Målet är en enhetlig grönområdesstruktur som består av naturskyddsområden, rekreationsområden, stora enhetliga skogsområden samt grönområdes- och ekologiska förbindelser mellan dessa. Grönområdesförbindelser avser cykel- och friluftsleder som förbinder olika typer av naturområden som erbjuder invånare och besökare rekreationsmöjligheter samt naturupplevelser. Ekologiska förbindelser avser nödvändiga förbindelser för flora och fauna för tryggheten av den biologiska mångfalden. Rekreationsområdena stöder även den växande naturturismnäringen.

Planeringsprocess

Rekreationsområden och rekreationsobjekt/turismobjekt

Österbottens förbund inventerade och uppdaterade 2016 de på landskapsnivå viktiga rekreationsområden och rekreationsobjekt/turistattraktioner som finns i Österbottens landskapsplan 2030. Rekreationsområdena har i Österbottens landskapsplan 2030 beteckningen (V) *”Området är avsett för rekreation. På området gäller byggnadskränkning enligt 33 § i MBL”* och är 37 till antalet. Rekreationsobjektens/turistattraktionernas beteckning är en grön triangel och beteckningens beskrivning lyder *”Området är avsett för rekreation och turism. På området gäller inte byggnadskränkning enligt 33 § i MBL”* och är 88 till antalet. Inventeringen som gjordes på 1980-talet ligger som grund för de områden som är med i Österbottens landskapsplan 2030.

Områden samt objekt som inte ingår i Österbottens landskapsplan 2030, men som vid genomgång med kommunerna lyftes fram som viktiga på landskapsnivå utreddes också.

I inventeringsarbetet utreddes rekreationsområden och rekreationsobjektens/turistattraktionernas tillgänglighet samt service- och rekreationsutbud. Rekreationsområden kan vara tillgängliga naturområden där servicen främst består av vandringsled, skidspår och t.ex. rastplats, utsiktstorn, grillplats och/eller båthamn. De kan också vara tillgängliga anlagda områden med större serviceutbud. Servicen kan bestå av idrottsanläggning, restaurang, övernattningsmöjlighet, båtplats, servicebyggnad, museum, danspaviljong, vandringsled, utsiktstorn, rastplats, simplats, bastu mm. Hästsportcenter, motorsportbanor och golfbanor ingår också.

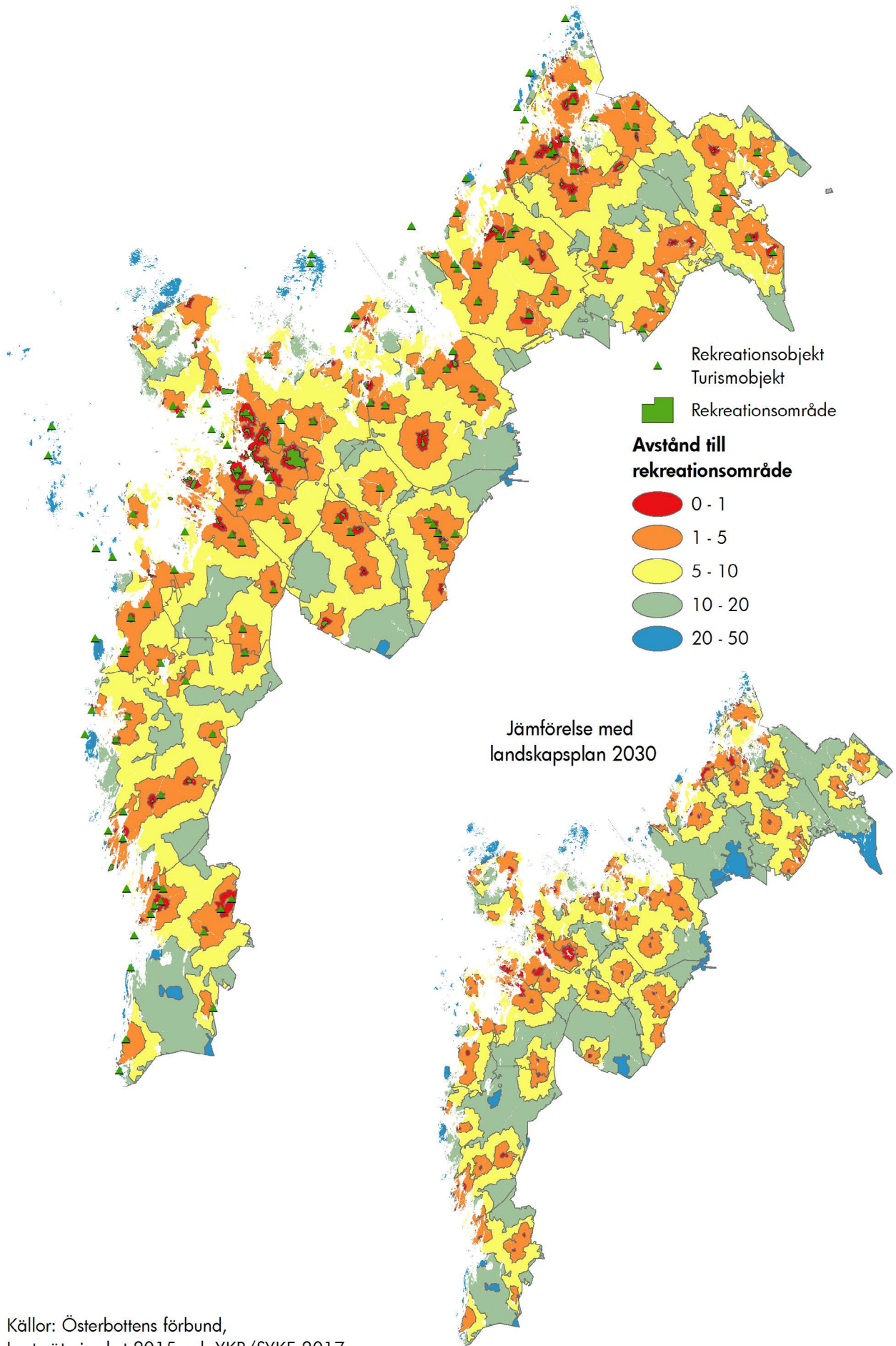
Rekreationsobjekt/turistattraktioner kan också vara antingen naturområden eller anlagda områden men de är oftast mindre till arealen än re-

kreationsområden. Viktigt för samtliga är att de är tillgängliga och kan nås till fots, med cykel, båt och/eller bil. En del är tillgängliga via vägförbindelse en del via väg- och båtförbindelse och en del endast via båtförbindelse.

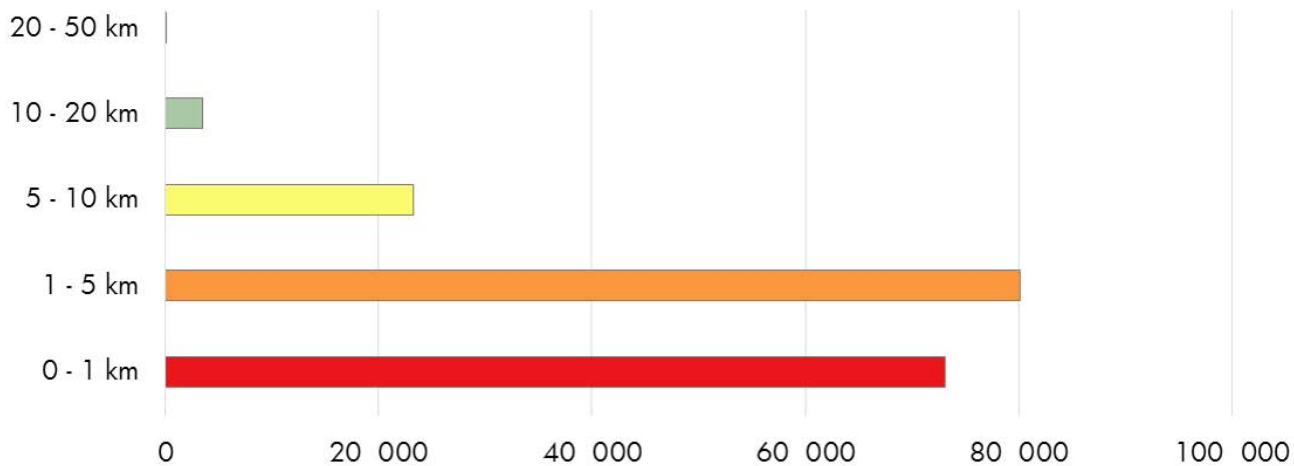
Österbottens förbund uppdaterade också cykel- och friluftsledsnätverket år 2017. Utgångspunkten var de riktgivande friluftslederna och cykellederna, som finns i Österbottens landskapsplan 2030. Friluftskartan Retkeily GT Länsi-Suomi, kommunernas webbplatser, kommunernas och landskapens turistwebbplatser, Forststyrelsens utflytskartor, byars och samkommuners webbplatser samt opencyclemap.org användes i uppdateringsarbetet. I friluftskartan Retkeily GT har en cykelled längs hela landskapets kust blivit klassad som EuroVelo-rutt, vilket innebär att takorganisationen för nationella cykelorganisationer (European Cyclists' Federation) har som mål att inkludera ruten i ett nätverk av cykelrutter som binder samman hela europeiska kontinenten. Behovet av att binda ihop leder granskades och lederna klassades som förverkligade eller riktgivande. Paddlingslederna granskades och det konstaterades att Kvarken i sin helhet erbjuder goda paddlingsmöjligheter. Det finns även åar och älvar som är fina paddlingsrutter. I Österbottens landskapsplan 2030 finns tio åar och älvar märkta som paddlingsleder. Till dessa föreslås ytterligare två åar som paddlingsleder: Ullava å och Laihela-Toby å.

I juni 2016 gjordes en kommunrunda där bland annat samtliga rekreationsområden och rekreationsobjekt/turistattraktioner samt cykel- och friluftsleder genomgicks med kommunens tjänstemän och i en del kommuner deltog även förtroendevalda. De åsikter och de behov av ändringar, i förhållande till reserveringarna i Österbottens landskapsplan 2030, som då framfördes har beaktats och bearbetats. Sedan ett förslag till utkast över rekreationsområden och rekreations-/turismobjekt samt cykel- och friluftsleder blev klart hade kommunerna möjlighet att kommentera och ge ändringsförslag. Nio av landskapets kommuner meddelade sina åsikter. Dessa har beaktats i det vidare arbetet.

Även invånarna i Österbotten har deltagit i processen att skapa ett heltäckande rekreationsnätverk för landskapet. Som en del av arbetet med landskapsplanen 2040 använde Österbottens förbund en kartapplikation för att samla information om vilka platser som lockar många till rekreation och friluftsliv. Invånarna prickade själva in sina favoritplatser på kartan. Enkäten fick 900 svar. Bland de svarande var den största andelen i åldern 45–60 år (cirka 49 %) och den näst största åldersgruppen var 26–45-åringar (35 %). Enkäten gjordes 1.11–5.12.2016.

Källor: Österbottens förbund,
Lantmäteriverket 2015 och YKR/SYKE 2017.

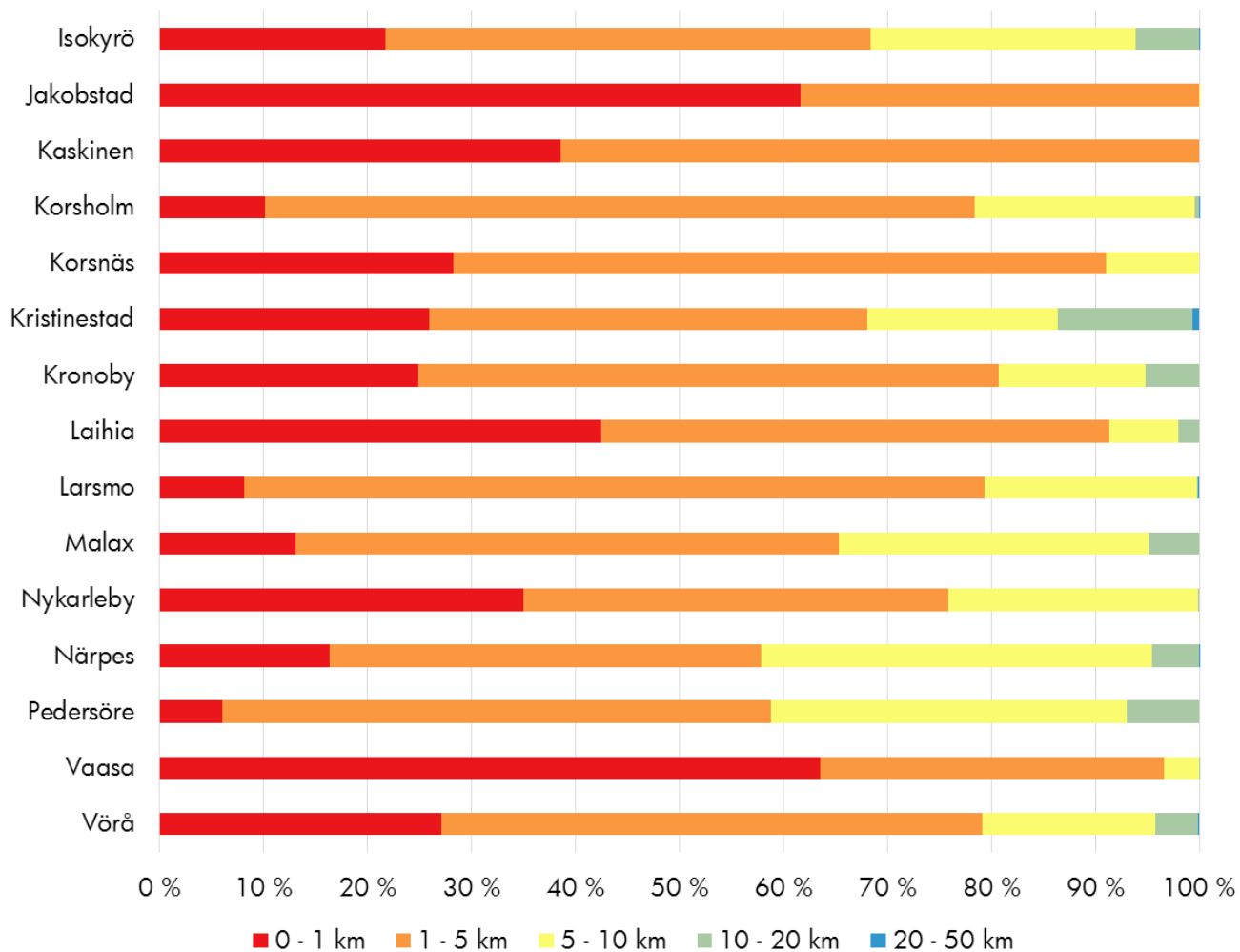
Enligt förslaget till Österbottens landskapsplan 2040 över rekreationsområden och rekreations-/turismobjekt har en stor del av invånarna möjlighet att rekreatera sig inom en radie på 0-5 km.

De områden som flest märkte ut var:

- ▶ Gamla hamnen – Fäboda – Pörkenäs, Jakobstad
- ▶ Andra sjön – Tisskärssand – Storsand, Nykarleby
- ▶ Baggberget och Kummelskär, Vörå
- ▶ Svedjehamn, Sommarö fort, Degerträsk och Stundars-Söderfjärden, Korsholm
- ▶ Söderfjärden – Öjberget – Öjen – Risö – Stadsstranden – Metviken – Skogsberget –

- ▶ Storberget, Vasa
- ▶ Äminne och Fäliskäret, Malax
- ▶ Levaneva – Rajavuori och Kotaneva, Laihela
- ▶ Strömmen och Storhamn, Korsnäs
- ▶ Vargberget och Öjskogsparken, Närpes
- ▶ Sälgrund, Kaskö
- ▶ Bötomberget och Norrfjärden, Kristinestad

Sådana platser som tydligt lyftes fram av invånarna och som har en regional betydelse föreslås

Den kommunvisa granskningen av tillgången på rekreationsområden och rekreations-/turismobjekt i relation till avstånd.

som nya rekreationsområden eller rekreations-/turismobjekt i Österbottens landskapsplan 2040.

Över rekreationsområden och rekreationsobjekt/turistattraktioner som ingår i Österbottens landskapsplan 2030 gjordes en tillgänglighetsanalys. En motsvarande analys gjordes över rekreationsområden och rekreations-/turismobjekt i förslaget till Österbottens landskapsplan 2040. Tillgängligheten analyserades utifrån antalet invånare och avstånd till rekreationsområde. I nuvarande landskapsplan har ca 30 000 invånare ett rekreationsområde inom 0-1 km och ca 110 000 invånare ett rekreationsområde inom 1-5 km. I planförslaget har ca 73 000 invånare ett rekreationsområde inom 0-1 km och ca 80 000 invånare ett rekreationsområde inom 1-5 km. Avståndet har betydelse både då det gäller frekvensen av användningen men också för möjligheterna att ta sig till platsen.

Stora enhetliga skogsområden

Stora enhetliga och vidsträckta skogsområden är viktiga för biologisk mångfald och speciellt för djurlivets utbrednings- och levnadsmöjligheter. Enhetliga skogsområden är också viktiga med tanke på skogsvården och virkesproduktionen. Genom kartanalys togs stora enhetliga skogsom-

råden i Österbotten fram. Stora enhetliga skogsområden som är större än 10 000 ha är 12 till antalet. I grönområdesstrukturen på landskapsnivå är det främst de här områdena som är av betydelse.

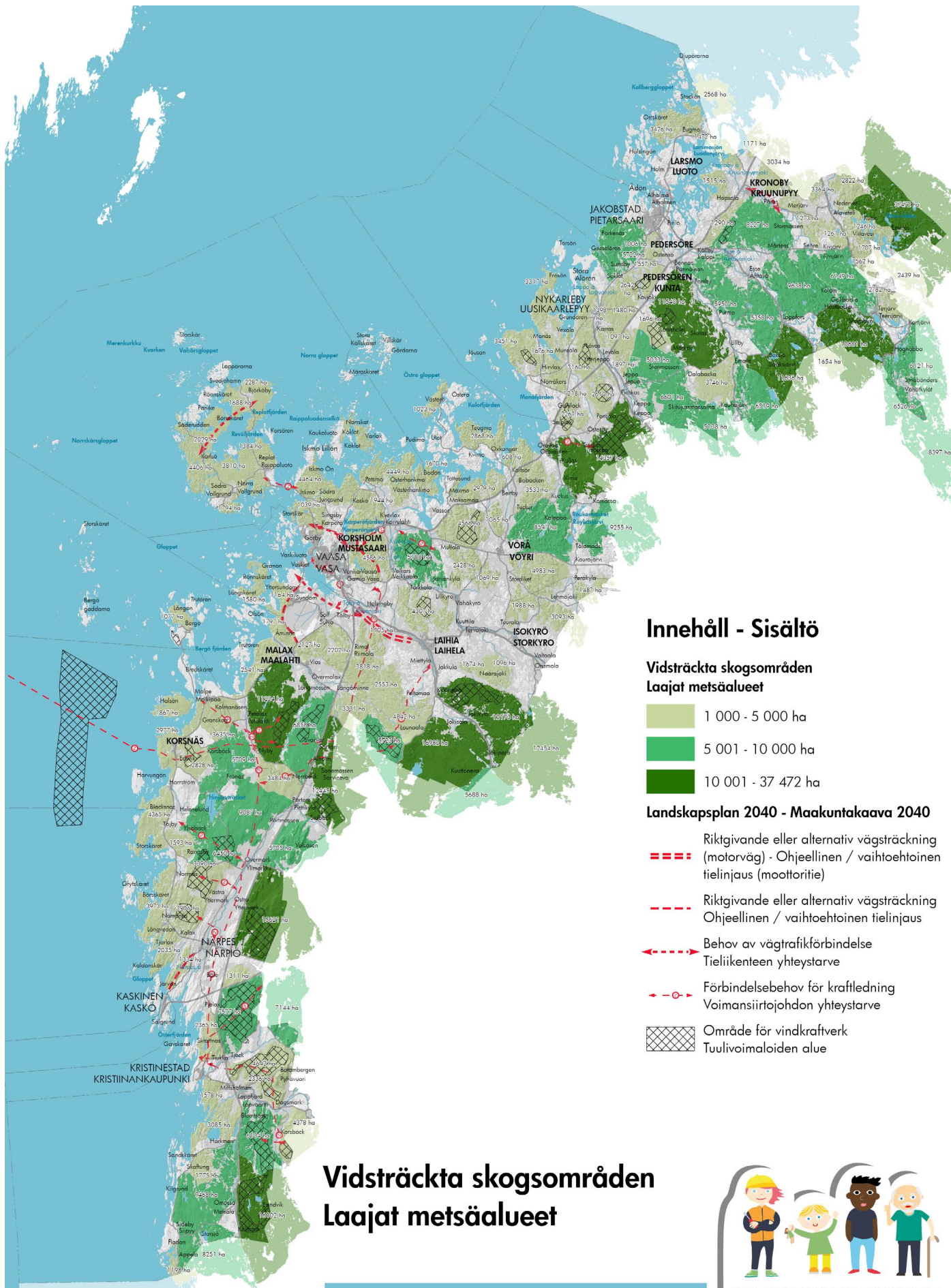
Som källdata i utredningen användes data-materialet CORINE Land Cover 2012 från Finlands miljöcentral. Områden som överskrider landskapsgränsen beaktades också. För att identifiera skogsområden användes i analysen olika klasser av vegetationsområden som t.ex. skogbevuxna åkrar och gärdar, björkskog på stenig mark, barrskog på torvmark, blandskog, naturängar osv.

De vidsträckta skogsområdena klassificerades i tre klasser enligt areal:

Areal i hektar	Antal områden i landskapet
1 000 – 5 000	99
5 001 – 10 000	28
större än 10 000	12

13,2 % av Österbottens landområden är täckta av vidsträckta enhetliga skogsområden. De skogsområden i Österbotten som är större än 10 000 ha är:

Kommuner	Sträcker sig till landskapet	Område	Hektar
Kristinestad	Södra Österbotten, Satakunta	Stormossen mm.	16 102
Kronoby	Mellersta Österbotten	Seljesområdet mm.	37 472
Kronoby, Pedersöre	Södra Österbotten	Från Kiisk till Högnabba	10 681
Laihela	Södra Österbotten	Levaneva mm.	16 982
Laihela, Storkyro	Södra Österbotten	Från Kylänpää till Paloneva	12 173
Malax		Från Köpings till Petalax	11 234
Malax, Närpes	Södra Österbotten	Sanemossen mm.	12 445
Nykarleby, Vörå	Södra Österbotten	Från Oravais till Keppo	14 357
Närpes	Södra Österbotten	Vargberget mm.	15 621
Pedersöre	Södra Österbotten	Från Nars till Huvudsjön	11 636
Pedersöre, Nykarleby		Från Kovjoki till Lillby	11 540
Storkyro	Södra Österbotten	Från Kotilampi mot Ilmajoki	12 454

Innehåll - Sisältö

Vidsträckt skogsområden Laajat metsäalueet

- 1 000 - 5 000 ha
- 5 001 - 10 000 ha
- 10 001 - 37 472 ha

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

- Riktgivande eller alternativ vägsträckning (motorväg) - Ohjeellinen / vaihtoehtoinen tielinjaus (moottoritie)
- Riktgivande eller alternativ vägsträckning Ohjeellinen / vaihtoehtoinen tielinjaus
- Behov av vägtrafikförbindelse Tielikenteen yhteystarve
- Förbindelsebehov för kraftledning Voimansiirtöjohdon yhteystarve
- Område för vindkraftverk Tuulivoimaloiden alue

Vidsträckt skogsområden Laajat metsäalueet

0 5 10 20 30 km
 Baskarta: Lanmateriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
 ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
 Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

Även mindre skogsområden analyserades för att avgränsa deras kärnområden. Kärnområdet definierades så att det är ett område vars yttre gräns ligger 260 meter från skogsbrynets yttre kant. De områden som klassas som skogars kärnområden har en areal på över 100 ha. Resultatet användes då ekologiska förbindelsebehov utredes. De har, tillsammans med alla andra faktorer som räknas upp nedan, använts för att hitta de viktigaste behoven av ekologiska förbindelser.

Ekologiska förbindelser

För att binda samman befintliga naturområden behövs ekologiska förbindelser. De möjliggör att vilda djur och växter kan nå sina utbredningsområden genom områden där markanvändningen är ogynnsam för dem. Bland annat åkerholmar, obrukade zoner längs åkerkanter och små vattendrag kan fungera som ekologiska förbindelser. I vissa fall finns det behov att skapa konstgjorda ekologiska förbindelser i form av ekologiska broar eller underfarter. Speciellt över vägar där älg- och hjortdjur har sina stråk behöver säkerheten tryggas både för trafikanter och djur genom tekniska lösningar.

Österbottens förbund utredde behovet av ekologiska förbindelser. Bakgrundsmaterial för arbetet var:

- ▶ Myndigheters geografiska information om älgstängsel, älgvarningar samt älg- och hjortdjursolyckor
- ▶ Finlands miljöcentral och Finlands skogscentrals geografiska information om naturvärden i skogliga livsmiljöer (Zonation, version 7)
- ▶ Finlands viltcentral Kust-Österbottens och nejdernas jaktvårdsföreningars inventering av älg- och hjortdjurens samt rovdjurens behov av förbindelser
- ▶ Finlands viktiga fågelområden (FINIBA)
- ▶ Områden som är särskilt viktiga med tanke på naturens mångfald (Österbottens landskapsplan 2030)
- ▶ Naturskyddsområden
- ▶ Områden som hör till nätverket Natura 2000
- ▶ Landskapsstrukturen
- ▶ Stora enhetliga skogsområden > 10 000 ha
- ▶ Skogsområden, alla i landskapet och specifikt skogars kärnområden
- ▶ Åkrar och trädgårdar
- ▶ Vattendrag

Analysmetoden av geografisk information för att bedöma naturvärden i skogliga miljöer har utarbetats av Helsingfors universitet och har namnet Zonation. Finlands skogscentral och Finlands miljöcentral arbetar vidare med att utveckla och utvidga användningen av analysmaterialet. Med Zonation-programmet gjordes sju analysomgångar, s.k. versioner. I varje omgång lades ny

geografisk information till och analyserades och värderades utifrån naturvärden tillsammans med de tidigare inmatningarna. Geografisk information som användes är:

Version 1: 20 växtplatsklasser och trädslag

Version 2: 1 + Skogsvårdsåtgärder som försämrat förhållandena för biologisk mångfald

Version 4: 1+2 + Sammankopplingen av skogslagren

Version 5: 1 + 2 +4 + Skogarnas rödlistade arter

Version 6: 1 + 2 +4 + 5 + Sammankoppling med områden som avses i skogslagens 10§

Version 7: 1 + 2 +4 + 5 + 6 + Sammankopplingen till naturskyddsområden

Med analysen kan i kartform visas vilka skogliga områden som har de högsta naturvärdena baserade på ovannämnda faktorer.

Ett förslag till ekologiska förbindelsebehov på landskapsnivå togs fram i samarbete med Finlands viltcentral Kust-Österbotten och vid temagruppens workshop med deltagare från kommuner, Södra-Österbottens NTM-central, Finlands skogscentral, Forststyrelsen, Kvarkens världsarv, Ostrobothnia Australis rf, Merenkurkun lintutieellinen yhdistys, Aktion Österbotten, ProAgraria Keski-Pohjanmaa och Finlands jägarförbund, svenska Österbottens distrikt.

Planlösning

Med planlösningen eftersträvas ett för hela landskapet täckande nätverk av rekreationsområden, övriga naturområden och utvecklingsområden för turism samt förbindelser mellan dessa.

Rekreationsområden och rekreations-/turismobjekt anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 så att de på ett mer heltäckande sätt än tidigare tillgodoser invånarnas rekreationsbehov och profilerar landskapet som ett område med stort och varierat naturupplevelse- och rekreationsutbud. I planlösningen anvisas även större idrottscentra, som olika idrottshallar och hästsportcenter, med objektsbeteckning. De här är anläggningar som dagligen har en stor besökarmängd med ännu större toppar vid evenemang. De ställer krav på infrastrukturen och de logistiska lösningarna.

Sammanlagt anvisas 60 rekreationsområden och 119 rekreations-/turismobjekt i Österbottens landskapsplan 2040. Rekreationsområden kan liksom rekreations-/turismobjekt redan idag vara viktiga turistattraktioner och vid utvecklandet av dem bör naturturism och besöksnäringen beaktas.

Cykel- och friluftslederna anvisas så att de sammanbinder landskapets rekreationsområden, rekreations- och turismobjekt, nationellt värdefulla kulturmiljöer, värdefulla kulturmiljöer på

Kommun	Rekreatiomsområde	Rekreatiomsobjekt / turismobjekt
Jakobstad	Fäboda	Jakobstads centralplan/idrottscenter
	Kittholmen	Jakobstads motorsportbana
	Pirilö	Mässkär
	Pörkenäs	Nanoq
	Rosenlund - Jakobstads mässplan	Skolparken
	Torsviken	
	Vestersundsby skidcentrum	
	Östanpå friluftsområde	
Kaskö	Sälgrund	Sjöbobacken - Kaskö idrottscenter
	Ådskär	
Korsholm	Bullerås	Carpella
	Fjärdsgrund	Degerträsk
	Klobbskat	Furuskäret
	Snärörarna	Korsholms idrottspark
	Svedjehamn	Kvevlax idrottsområde
		Larsbjörkaskär
		Sommarö fortområde
		Sommarösund
		Stundars
		Wahlrooska hästsportcenter
Korsnäs		Båtskatudden
		Harrström simstrand
		Kamb
		Koberget
		Korsnäs kyrkby
		Korsnäs Minecenter
		Molpehällorna
		Storhamn
Kristinestad	Kanonvikens rekreatiomsområde	Bergmansberget
		Bockholmen
		Bötomberget
		Carlsro
		Kilen
		Kristinaplan
		Lotsklobben
		Soldattorpet
		Storholmen
		Storträsket
		Södra Yttergrund
		Tegelbruksbacken
		Varggrottan
	Österskäret	
Kronoby	Forsbacka fritidsområde	Cronholmens skeppsvarv
	Nedervetil idrottscenter	Emetträsk
	Tössbacka skidcentrum	Emmes retreat

		Huhta-Ottos grotta
		Hästöskatan
		Korpholmens spetälskehospital
		Kortjärvi
		Kronoby idrottscentrum
		Orrnabba raceway
		Seljes
		Terjärv hembygdsgård
Laihela	Kalliolaakso	Hulmi
	Kylänpää	Laihela idrottscenter
	Potilanmäki	
	Rajavuori	
Larsmo	Inre Bergskäret	Hebenetta
	Köpmanholmen	Kåsören
	Larsmo idrottscenter	Olasören
		Molnviken
		Tolvmansgrunden
		Öuran
Malax	Högskäret	Bredhällan
	Malskäret	Brinken
		Fäliskäret
		Kajane
		Kolnebacken
		Pixne idrottscenter
		Storskäret
		Trutören
		Vägvik
Nykarleby	Andra sjöskogen	Blekmossen
	Andra sjön	Bredkangan
	Hysalträsket	Finlands svenska skolmuseum
		Finnhamnen
		Hummelholmen
		Juthbacka
		Kackurdunten
		Lillön
		Munsala friluftsområde
		Måtasberget
		Nykarleby hästsportcenter
		Nykarleby idrottscenter
		Storsand
		Stubben
	Tisskärssanden	
Närpes	Björkholmen	Dalbacken
	Markarsskatan	Fagerö nöjespark
	Vargbergets fritidscentrum	Gåshällan-Trutörskobbarna
	Öjskogsparken	Hamnskäret

		Järvöfjärden
		Lilla Roskan
		Närpes idrottscentrum
		Högåsen
		Risnästräsket
		Truthällan
		Verkan
Pedersöre	Arbetsplatsberget	Fallet
	Bergö	Lostenen
	Kiisk/Lampi	Narssjön
	Lappfors vildmarkscenter	Stinasholmarna
	Remson	Fagerbacka fäbodställe
	Sexsjön	
	Sursik centralidrottsområde	
Storkyro	Orisberg	Storkyro museiområde
	Yläpää rekreatiomsområde	Kalliojärvi
		Napo
		Pukkilansaari
		Vuoressalo
Vasa	Degermossen	Andören
	Granskär	Kirkkolampi
	Långskärs ända	Kopparfurusjär
	Molnträsket	Meteorian
	Nagelskär	Risö
	Skogsberget-Infjärden	Öjen
	Stadsstranden	
	Storberget	
	Vasklot	
	Västerskäret	
	Öjberget	
	Vasa/Malax	Långskäret
Vörå	Abborgrundet	Brudhamn
	Bytesholmarna	Equity
	Vörå idrotts- och kultursentrum	Finnholmen
		Hällnäs
		Kalkskär, norra ändan
		Kimo bruk
		Kisbocken
		Klemetsgårdarna
		Kummelskär
		Kyroboas
		Söderskatan
		Wilhelm von Schwerins bro

landskapsnivå och naturskyddsområden. På det sättet fås ett nätverk som sträcker sig över hela landskapet och som bildas av ett så enhetligt led-

system som möjligt. Friluftslederna har indelats enligt förverkligade leder och riktgivande leder, vilket framgår av temakartan.

Innehåll - Sisältö

- Förverkligad friluftsled
Toteutettu ulkoileureitti
- - - Riktigivande friluftsled
Ohjeellinen ulkoileureitti
- EuroVelo rutt - EuroVelo-reitti
- Riksomfattande/regional cykelled
Valtakunnallinen/maakunnallinen pyörämatkailureitti
- - - Lokal cykelled - Paikallinen pyöräretkeilyreitti
- · · · · Paddingsled - Melontareitti
- Område för fritids- och turismtjänster
Vapaa-ajan ja matkailupalvelujen alue
- ▲ Rekreatiions-/turismobjekt
Virkeistys-/matkailukohte
- Rekreatiionsområde - Virkeistysalue

Rekreatiionsleder Virkeistysreitit

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Paddlingsleder anvisas i de vattendrag som lämpar sig för paddling. Kvarken i sin helhet erbjuder goda paddlingsmöjligheter och därmed finns det inte behov av att anvisa reserveringar för det till havs. Paddlingsleder märks in för Perho å, Ullava å, Kronoby å, Esse å, Purmo å, Nykarleby älv, Kyro älv, Laihela-Toby å, Malax å, Närpes å, Lappfjärds å med bigrenar och Tjock å.

För landskapet viktiga ekologiska förbindelsebehov anvisas mellan och genom områden där naturvärdena är höga och som är viltstråk. Det här är områden där det vid planering och förverkligandet av markanvändning och åtgärder, speciellt gällande trafikinfrastruktur, bör fästas uppmärksamhet vid behovet av ekologiska förbindelser.

Världsarvet Kvarkens skärgård, Söderfjärdens meteoritkraterområde och de kulturhistoriskt värdefulla trähusstäderna är unika och internationellt intressanta besöksmål i Österbotten. Dessa

anvisas som utvecklingsområden för turism och rekreation. Ankomstområden till världsarvet Kvarkens skärgård, dvs. norra världsarvsporten Fjärdsändan i Oravais, Vörå, södra världsarvsporten Strömmen i Molpe, Korsnäs och mittersta världsarvsporten invid Replotbron, Korsholm anvisas som områden för fritids- och turisttjänster. Dessutom anvisas Äminne i världsarvs- och skärgårdskommunen Malax som område för fritids- och turisttjänster.

Småbåtsfarleder och småbåtshamnar är viktiga både med tanke på rekreation och turism. I Kvarkens skärgård finns en mängd småbåtshamnar, naturhamnar, gästhamnar och utfärdshamnar som erbjuder båtfarare varierade upplevelser och besöksmål. Andelslaget Solrutten upprätthåller en webbsida där småbåtsfarare får information och rekommendationer om farleder, hamnar och utfärdsmål (<http://solrutten.fi>). Hamnar och farleder behandlas under temat trafik.

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

Utvecklingsområde för turism och rekreation

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas områden som är attraktiva med tanke på turism och rekreation. Beteckningen omfattar världsarvet Kvarkens skärgård och Söderfjärdens meteoritkraterområde samt Jakobstads, Nykarlebys, Kaskös och Kristinestads historiska trähusbebyggelse, som anvisas med objektsbeteckningar.

Planeringsbestämmelse: Området bör utvecklas

som ett nationellt och internationellt intressant besöksmål. Vid planering och utveckling av turism- och rekreationsrelaterad verksamhet bör uppmärksamhet fästas vid områdets särdrag och dess upplevelsepotential nyttjas. Tillgängligheten bör utvecklas. Vid planering, byggande och övriga åtgärder bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärdena beaktas.

Område för fritids- och turisttjänster

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas områden som bör utvecklas så att de är attraktiva med tanke på turism och rekreation. Beteckningen omfattar

tar Fjärdsändan i Oravais, Strömmen i Molpe, Aminne i Malax och området vid Replotbron i Korsholm.

Planeringsbestämmelse: Området bör utvecklas som ett nationellt och internationellt intressant besöksmål. Vid planering och utveckling av turismrelaterad verksamhet bör uppmärksamhet fästas vid områdets särdrag och dess upplevelsepotential nyttjas. Tillgängligheten bör beaktas. Vid planering, byggande och åtgärder bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas.

v

Rekreationsområde

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas områden avsedda för allmän rekreation och friluftsliv. Inom områdena kan finnas befintliga bostäder och fritidshus. På området gäller byggnadskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder i området bör planeras så att förutsättningarna för att använda området för allmän rekreation och friluftsliv, områdets tillgänglighet samt tillräcklig service- och utrustningsnivå tryggas. Området ska planeras så att det stöder naturturismnäringen. På området tillåts utöver sådant byggande som behövs för rekreation och friluftsliv även reparations- och ändringsarbeten samt utvidgning av befintliga byggnader. Då rekreationsområden planeras ska uppmärksamhet fästas vid deras betydelse i grönområdesstrukturen och de bör om möjligt via cykel- och friluftsleder bilda samverkande nätverk på landskapsnivå. Vid planering och åtgärder bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas. För rekreationsområdet bör en utvecklings- och skötselplan uppgöras.

Byggbestämmelse: På området är det tillåtet att bygga byggnader som möjliggör förverkligandet av rekreations- och naturturismservice.

▲ Rekreations-/turismobjekt

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas områden avsedda för allmän rekreation, idrott och turism.

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder i området bör planeras så att förutsättningarna för att använda området för allmän rekreation, idrott och turism, områdets tillgänglighet samt tillräcklig service- och utrustningsnivå tryggas. Området ska planeras så att det stöder naturturismnäringen. Då rekreations-/turismobjekt planeras ska uppmärksamhet fästas vid deras betydelse i grönområdesstrukturen och de bör om möjligt via cykel- och friluftsleder bilda samverkande nätverk på landskapsnivå. Vid planering och åtgärder bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden uppmärksammas.

••••• Riktgivande friluftsled

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas friluftsleder.

Planeringsbestämmelse: Mer detaljerad planering och utmärkning av friluftsleden bör ske i samarbete med markägare och myndigheter. Då friluftsleden planeras ska uppmärksamhet fästas vid dess betydelse i grönområdesstrukturen och den bör om möjligt sammanbinda rekreationsområden, rekreations- och turismobjekt, värdefulla kulturmiljöer och naturskyddsområden till samverkande nätverk på landskapsnivå. Vid planering och åtgärder bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas.

••••• Riktgivande cykelled

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas cykelleder.

Planeringsbestämmelse: Mer detaljerad planering och utmärkning av cykelleden bör ske i samarbete med markägare och myndigheter. Vid planering av leden ska man sträva efter att använda befintliga vägar och gång- och cykeltrafikleder. Då cykelleden planeras ska uppmärksamhet fästas vid dess betydelse i grönområdesstrukturen och den bör om möjligt sammanbinda landskapets rekreationsområden, rekreations- och turismobjekt, värdefulla kulturmiljöer och naturskyddsområden till samverkande nätverk på landskapsnivå. Vid planering och åtgärder bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas.

••••• Paddlingsled

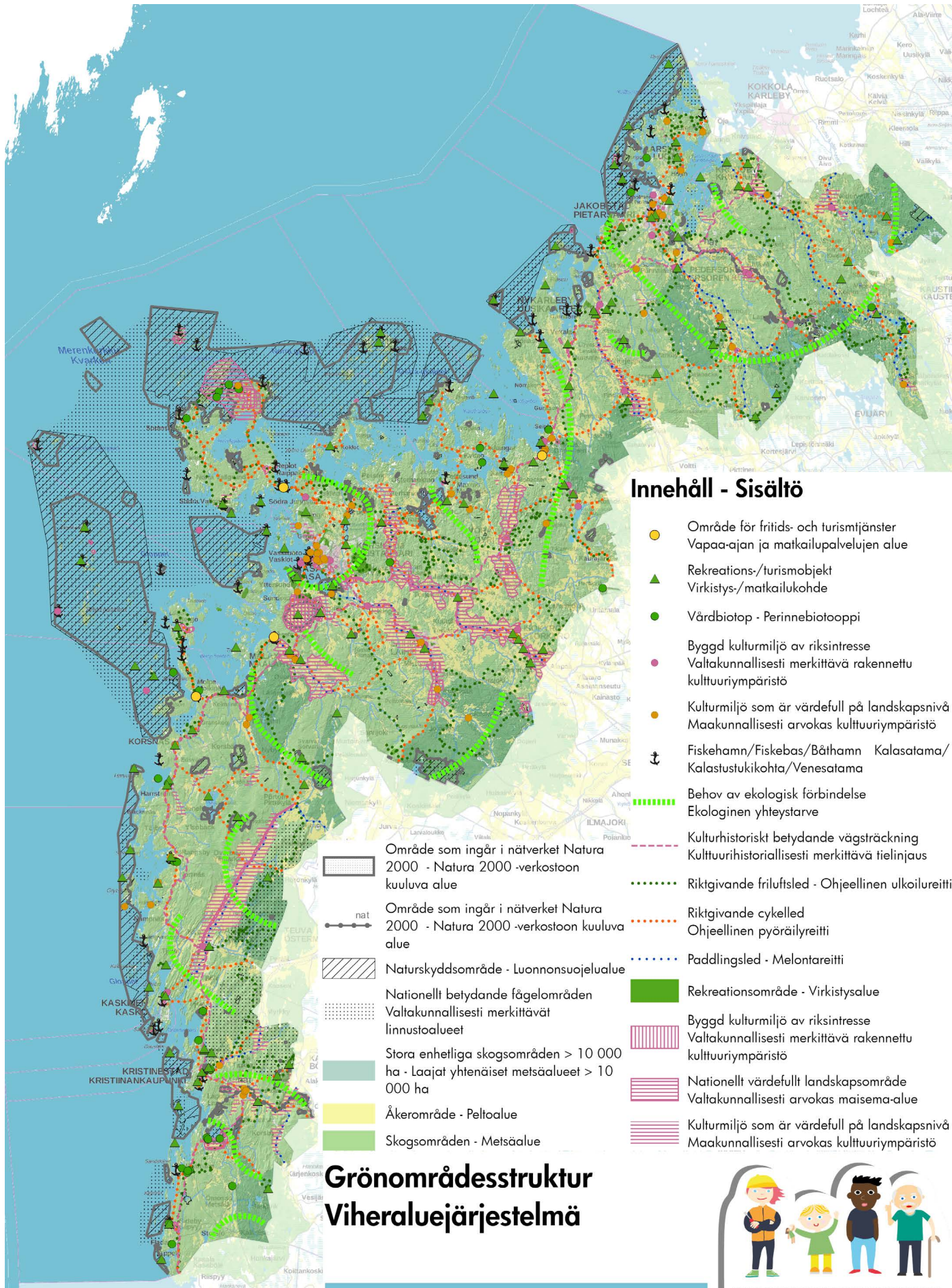
Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas paddlingslederna Perho å, Ullava å, Kronoby å, Esse å, Purmo å, Nykarleby älv, Kyro älv, Laihela-Toby å, Malax å, Närpes å, Tjock å och Lappfjärds å med bigrenar.

Planeringsbestämmelse: Mer detaljerad planering och utmärkning av paddlingsleden samt sjösättnings- och rastplatser bör ske i samarbete med markägare och myndigheter. Vid planering och åtgärder bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärdena beaktas.

◀ ■ ■ ▶ Behov av ekologisk förbindelse

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas ekologiska förbindelsebehov. De ekologiska förbindelserna säkerställer rörelse- och fortplantningsmöjligheterna för sådana arter som är viktiga för naturens mångfald.

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder i området bör planeras och genomföras så att de ekologiska förbindelserna kan tryggas, utvecklas och förverkligas.

Innehåll - Sisältö

- Område för fritids- och turismtjänster
Vapaa-ajan ja matkailupalvelujen alue
- ▲ Rekreatiiviset/turismikohteet
Virkistys-/matkailukohteet
- Värdbiotop - Perinnebiotooppi
- Byggt kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- ⚓ Fiskehamn/Fiskebas/Båthamn Kalasatama/
Kalastustukikohta/Venesatama
- ▬ Behov av ekologisk förbindelse
Ekologinen yhteystarve
- - - Kulturhistoriskt betydande vägsträckning
Kultuurihistoriallisesti merkittävä tielinjaus
- ⋯ Riktgivande friluftsled - Ohjeellinen ulkoilureitti
- ⋯ Riktgivande cykelled
Ohjeellinen pyöräilyreitti
- ⋯ Paddlingsled - Melontareitti
- Rekreatiivialue - Virkistysalue
- ▨ Byggt kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- ▨ Nationellt värdefullt landskapsområde
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- ▨ Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö

- Område som ingår i nätverket Natura 2000 - Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue
- nat Område som ingår i nätverket Natura 2000 - Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue
- Naturskyddsområde - Luonnonsuojelualue
- Nationellt betydande fågelområden
Valtakunnallisesti merkittävät linnustoalueet
- Stora enhetliga skogsområden > 10 000 ha - Laajat yhtenäiset metsäalueet > 10 000 ha
- Åkerområde - Peltoalue
- Skogsområden - Metsäalue

Grönområdesstruktur Viheraluejärjestelmä

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Östergötlands förbund
Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

6.6 NATURSKYDD SOMRÅDEN I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Med naturskydd strävar man efter att trygga bevarandet av ursprunglig natur för kommande generationer. Det är viktigt att i landskapsplanen reservera tillräckligt vidsträckta områden, inom vilka olika biotoper typiska för regionen är representerade. Enbart fredande av arter tryggar inte den biologiska mångfalden.

I Finlands grundlag 20 § heter det att "Var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna skall verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön". I Finland är det miljöministeriet som ansvarar för att styra och övervaka naturvården. Det betyder att det är miljöministeriet som bereder lagar som tryggar naturens mångfald och svarar för lagarnas verkställelse samt bereder naturskyddsprogram, inrättar naturskyddsområden samt godkänner skötsel- och användningsplaner för dessa.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna) främjar och övervakar naturvården och landskapsvården inom sina områden. De tryggar naturens mångfald bland annat genom att

- ▶ inrätta naturskyddsområden på privat mark
- ▶ anskaffa områden till staten för naturskyddsändamål
- ▶ godkänna fridlysningsförslag och skötsel- och nyttjandeplaner för skyddsobjekt
- ▶ trygga naturvården i planeringen av markanvändning
- ▶ planera hur Natura 2000-områdena ska skötas och användas.

Utgångspunkter

Den **internationella biodiversitetskonventionen** syftar till att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald samt rättvist fördela den nytta som uppstår vid utnyttjandet av genetiska resurser. Statsrådet tog ett principbeslut 20.12.2012 om **Finlands strategi för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden för åren 2012-2020** som ett led i att nationellt förverkliga biodiversitetskonventionens mål. I strategin sägs gällande markanvändning bland annat att "för planeringen av markanvändningen tas fram planeringsinstrument på landskapsnivå, med vilkas hjälp man kan trygga den biologiska mångfalden hos olika typer av ekosystem och zonerna mellan dem."

I **Markanvändnings- och bygglagens** 28 § anges att naturskyddsprogram som avses i naturvårdslagen ska tjäna som ledning när landskapsplanen utarbetas. Enligt de **riksomfattande målen**

för områdesanvändningen ska det sörjas för att naturarvets värden tryggas.

Världsarvet Kvarkens skärgård

Kvarkens skärgård upptogs på Unescos världsarvslista år 2006 och bildar ett gemensamt naturarv med Höga Kusten i Sverige. Tillsammans erbjuder områdena de bästa möjligheterna i världen att se olika geologiska formationer som uppstod när inlandsisen smälte samt den rekordsnabb landhöjningens inverkan på den levande naturen och den mänskliga kulturen. Värdefulla geologiska formationer är bl.a. De Geer-moränerna, drumlinerna och fornstränderna. Värdefulla naturtyper som hör till landhöjningsfenomenet är olika undervattensnaturtyper, flador, glosjöar, strandängar, hedar samt landhöjningskustens myrar och primärskogar.

Nationella naturskyddsprogram

De av statsrådet godkända naturskyddsprogram och -beslut som ingår i landskapsplanen är:

- ▶ Basprogrammet för myrskydd 19.4.1979 och 26.3.1981
- ▶ Programmet för skydd av fågelrika insjöar och havsvikar 3.6.1982
- ▶ Lunds skyddsprogrammet 13.4.1989
- ▶ Skyddsbeslutet för Mickelsörarna 24.8.1989
- ▶ Strandskyddsprogrammet 20.12.1990
- ▶ Skyddsprogrammet för gamla skogar 27.6.1996

I landskapsplanen anvisas också sälskyddsområdet i Kvarken, som med stöd av förordning (736/2001) inrättats som statligt naturskyddsområde. Sälskyddsområdet är Snipansgrund - Medelkalla, till vilket hör cirka 3260 hektar statliga områden i Korsholms kommun.

Det riksomfattande skyddet av åsar är inget sådant naturskyddsprogram som nämns i 77 § i naturvårdslagen utan ses som en på områdets naturvården baserad inventering på riksnivå (kommittébetänkande 1980: 41), vilken statsrådet godkände 3.5.1984. I detta program ingår två åsområden i Österbotten, Storsand i Nykarleby och Stenringarna i Kristinestad. Storsands åsområde ingår i landskapsplanens Natura 2000-nätverk och strandskyddsprogrammet.

Enligt forsskyddslagen 1 § får inte för byggande av nytt kraftverk beviljas i vattenlagen (264/61) nämnda tillstånd i följande vattendrag och delar av vattendrag i landskapet Österbotten: vattendraget Lappfjärds å-Isojoki i Kristinestad, vattendraget i Esse ås nedre lopp ända till nedanför Evijärvi i Evijärvi och Pedersöre kommuner samt vattendraget i Perho å från Murickforsen till järnvägsbron i Kronoby kommun och Karleby stad.

Dessutom har det för Kyro älv instiftats en lag om

Levaneva i Laihia. Foto: Christine Bonn.

specialskydd där det stadgas att utöver vad som stadgas i forsskyddslagen (35/87) får något tillstånd enligt vattenlagen (264/61) inte beviljas för byggande av ett nytt kraftverk för Kyrö älvs mellersta och nedre lopp i Storkyrö, Korsholms och Ylistaro kommuner samt Vasa stad nedanför forsen Hanhikoski.

I en rapport över nationellt värdefulla vind- och strandavlagringar, Miljön i Finland 32/2011, klassas 14 geologiska formationer i landskapet Österbotten som nationellt värdefulla. Dessa finns i Kristinestad, Jakobstad, Nykarleby och i Vasa. Utredningen utgör inget skyddsprogram och har inga direkta lagstadgade verkningar. Av dessa 14 vind- och/eller strandavlagringar har åtta klassats som sådan naturtyp i naturtillstånd som definieras i 29 § i naturvårdslagen och har därmed skyddats.

I en rapporten över nationellt värdefull stenbunden mark, Miljön i Finland 2/2018, ingår fem geologiska formationer i landskapet Österbotten. Nationellt tämligen värdefulla, klass 4, är Tjädermossen i Vasa, Stormossen i Korsholm, Landsbacken i Pedersöre och Ruokosharju i Kronoby. Lostenen i Pedersöre hör till klass 3 dvs. nationellt värdefull. Utredningen utgör inte ett skyddsprogram och den har inga rättsliga verkningar som direkt grundar sig på lag.

I myrskyddsarbetsgruppens slutrapport (YM 26/2015) föreslås 32 myrar i landskapet Österbotten som nationellt värdefulla myrar. Sammanlagt är det 3132 ha varav 225 ha är statsägda och 2907 ha är privatägda myrmarker. Skydd av privat mark bygger på frivillighet, och det att områden ingår i förslaget om komplettering av myrskyddet har inga nya rättsverkningar som inkräktar på markägarnas användning av områdena.

Natura 2000-nätverkets områdesavgränsning-

ar baserar sig på statsrådets beslut 20.8.1998 samt en senare komplettering enligt statsrådets beslut 8.5.2002 och 2.6.2005. Översiktsplanerna för nätverket Natura 2000 uppdaterades i mars 2017 av NTM-centralerna tillsammans med Forststyrelsens naturtjänster. Syftet med Natura 2000 -nätverket är att skydda den biologiska mångfalden. Områden som ingår i nätverket är också viktiga för rekreation och friluftsliv. I Österbotten finns 53 områden som ingår i Natura 2000-nätverket. Deras sammanlagda areal är ca 182 000 ha.

Områden som representerar Finlands viktiga fågelområden (Finnish Important Bird Areas, FINIBA) grundar sig på ett register sammanställt av föreningen Bird Life Finland och Finlands miljöcentral. FINIBA-områdena är nationellt viktiga häcknings- och samlingsområden för hotade arter. Registret är inget officiellt program, men kan ligga som grund vid planering av markanvändning och vid förverkligandet av naturskyddet. Registret användes då förslaget till Natura 2000-programmet uppgjordes.

Den internationella Ramsarkonventionen omfattar skydd av våtmarker och Finland har förbundit sig till den år 1975. Konventionen förpliktar parterna att inrätta naturskyddsområden på våtmarker och att främja skyddet av internationellt betydelsefulla våtmarker och vattenfåglar. I Österbotten finns fyra Ramsar-områden: Kvarkens skärgård, Levaneva, Lappfjärds fågelvatten och Vassorfjärden. Samtliga områden ingår i Natura 2000 -nätverket.

Project Aqua -programmet för vattendrag uppgjordes på uppdrag av det internationella biologiska programmet (IBP) år 1969 och objekten som upptogs fastställdes av UNESCO. I programmet ingår sådana vattendrag som är oersättliga för den internationella vattendragsforskningen. I Österbotten finns ett internationellt Project Aqua

-objekt och det är Lappfjärds ås - Storås avrinningsområde. Programmet är till sin natur informellt och besitter inga direkta rättsverkningar.

FN-konventionen om biologisk mångfald utsåg i november 2018 Kvarkens skärgård till ett område som fyller CBD:s (Convention on Biological Diversity) vetenskapliga kriterier för ekologiska eller biologiskt signifikanta marina områden (EBSA). Därigenom inkluderas Kvarkens skärgård i den globala databasen för områden med denna status, som inte medför något krav på skydd eller förvaltning. Informationen om områden som finns i databasen kan användas som kunskapsunderlag vid t.ex. planläggning och havsplanering.

Kriterierna för att Kvarkens skärgård tagits med som ett EBSA-område är:

- ▶ 10 000 öar och skär
- ▶ unika De Geer-moränformationer som formades under senaste istiden (10.000–8.000 f.Kr)
- ▶ pågående landhöjning (8 mm/år) -> kustnära laguner
- ▶ övergångszon för sötvattensarter och marina arter
- ▶ viktigt område för fisk- och fågelarter
- ▶ endemisk havslekande harr
- ▶ viktig migrationskorridor för vandrande sik, lax och havsöring
- ▶ viktiga häckningsområden för fåglar, t ex Östersjöpopulationen av tobisgrissla

Skogens biologiska mångfald kan sedan 2008 skyddas genom METSO-handlingsprogrammet. Målet med programmet är att hejda minskningen av naturtyper med skog och skogsarter samt att ge möjlighet till den biologiska mångfaldens utveckling i skogarna. METSO-programmet baserar sig på skogsägarnas frivillighet att skydda den biologiska mångfalden i sin skog och skyddet kan vara tidsbegränsat eller permanent. Staten betalar ersättning för skydd och naturvård som är i linje med programmet.

Min naturgåva till hundraåringen var en kampanj som inrättades inför Finlands 100 år av självständighet 2017. Genom kampanjen kunde privatpersoner på frivillig basis och utan ersättning skydda privatägda naturområden. Staten förband sig till att skydda å sin sida en lika stor areal som den som privatpersoner donerade.

Av den totala arealen i landskapet Österbotten är 19 % naturskyddsområden, Natura-områden eller luo-områden.

Österbottens landskapsstrategi

I Österbottens landskapsstrategi ingår i målbilden för Österbotten 2040 att landskapet ska ha natur med stor mångfald och rena vatten. För

att uppnå målsättningen *”Utnyttjande och skyddande av naturresurserna är i harmoni”* har tre åtgärder formulerats. Åtgärderna är att främja ekoeffektiv användning av naturresurser, främja bevarandet av naturens särdrag vid planeringen av områdesanvändningen och arbeta för genomförandet av skyddsprogrammen.

Österbottens landskapsplan 2030

I Österbottens landskapsplan 2030 ingår de områden som är med i nationella skyddsprogram samt skyddsområden på landskapsnivå.

Landskapsplanens målsättningar

För Österbottens landskapsplan 2040 har i ett brett samarbete tagits fram målsättningar som även omfattar naturmiljön. Planlösningen ska skapa förutsättningar för en region där samhällsstrukturens ekologiska hållbarhet, naturens mångfald och hållbara naturresursbruk tryggas.

Landskapsplanen strävar till att i områdesanvändningen ge förutsättningar för att bevara värdefulla naturområden och deras mångfald.

Planeringsprocess

Österbottens förbund inventerade och reviderade åren 2016–2017 de skyddsområden på landskapsnivå som finns i Österbottens landskapsplan 2030. Utredningen är en uppdatering av de naturskyddsområden som finns i landskapsplanen och har beteckningen *”Skyddsområde på landskapsnivå”* (S2). Dessa områden härstammar från regionplanen. Inventeringen gjordes av EssNature, biolog Mattias Kanckos.

Totalt finns 13 skyddsområden på landskapsnivå i Österbottens landskapsplan 2030. De områden som EssNature inventerat är skyddsområden för fågelbestånd och kärrlandskap vilka är sju till antalet. Två områden är viktiga lekområden för fiskebestånden, tre områden är skyddsområden för åslandskap och ett är skyddsområde för berglandskap.

Skyddsområden på landskapsnivå har behandlats i samarbete med berörda kommuner samt med sakkunniga för myndigheter och organisationer.

Planlösning

Naturskyddsområdena är en viktig del av landskapets grönområdesstruktur och utgör basen för tryggheten av stora enhetliga naturområden samt naturens mångfald. I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas områden som är skyddade eller avses bli skyddade enligt naturvårdslagen, områden som är med i nationella skyddsprogram och skyddsområden på landskapsnivå samt statliga områden som skyddats genom Metso-programmet och naturområden som donerades med anledning av Finlands 100-årsjubileum under

kampanjen "Min naturgåva till hundraåringen". I Österbotten finns naturskyddsområden som hör till strandskyddsprogrammet, myrskyddsprogrammet, skyddsprogrammet för fågelvatten, skyddsprogrammet för gamla skogar och lundskyddsprogrammet, samt Mickelsörarna, som är skyddat genom stadsrådets beslut, och ett sälkskyddsområde.

I Österbottens landskapsplan 2040 finns sammanlagt 53 områden som ingår i Natura 2000-nätverket. Skyddet av områdena förverkligas i huvudsak genom förfaranden enligt naturvårdslagen. I nätverket Natura 2000 ingår helt eller delvis de av statsrådet godkända naturskyddsprogrammen samt redan existerande naturskyddsområden.

SAC anger sådana områden som med EU-kommissionens beslut tagits med i nätverket som särskilda bevarandeområden. På dessa områden vidtas skyddsåtgärder som är viktiga med tanke på naturtyperna och arterna. Det är medlemsländerna som ska verkställa detta.

SPA anger sådana skyddsområden som avses i fågeldirektivet för skydd av vilda fåglar. Dessa väljs ut av medlemsländerna själva och anmäls till EU-kommissionen.

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas för hotade fågelarter nationellt viktiga häcknings-

och samlingsområden (FINIBA) som är utanför skyddsområden.

De myrar som myrskyddsarbetsgruppen föreslår som nationellt värdefulla beaktas genom att ingen markanvändning som hotar deras värden anvisas till dem.

I landskapsplanen tas med vind- och/eller strandavlagringar som klassats som sådan naturtyp i naturtillstånd som definieras 29 § i naturvårdslagen.

De geologiska formationer som klassats som nationellt värdefulla vind- och strandavlagringar, bergsområden, moränformationer och stenbunden mark men som inte omfattas av något skyddsprogram anvisas i landskapsplanen.

Skyddsområden på landskapsnivå som anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 är elva till antalet. Två av områdena som tidigare klassats som skyddsområden på landskapsnivå anvisas enligt rekommendationerna i EssNatures inventering som rekreationsområden. Ett område som tidigare klassats som skyddsområde för kärrlandskap (Pittjärv, Vörå) bör restaureras för att behålla sin status. Med tanke bland annat på att det finns flera viltsjöfågelbestånd med en minskande trend är det viktigt att restaurering av våtmarker görs.

Natura 2000-områden

Kommun	Sträcker sig till kommunerna	Områdets kod	Områdets namn	Areal (ha)	Områdets direktiv
Alahärmä	Oravais, Nykarleby	FI0800025	Paljakanneva-Åkantmossen	1 218	SAC
Jakobstad		FI0800099	Fänäsabban	28	SAC
		FI0800143	Gubbräskberget	21	SAC
Korsholm		FI0800142	Furubacken	19	SAC
		FI0800144	Igelträsket	26	SAC
		FI0800095	Iskmo ön	236	SAC, SPA
		FI0800096	Sidländet	507	SAC, SPA
		FI0800097	Vedahugget	40	SAC
		FI0800160	Ängesholmen	54	SAC
	Vasa	FI0800057	Södra Stadsfjärden-Söderfjärden-Öjen	2 855	SAC, SPA
	Vörå	FI0800056	Vassorfjärden	1 537	SAC, SPA
	Vörå, Vasa, Malax, Korsnäs, Nykarleby	FI0800130	Kvarkens skärgård	128 162	SAC, SPA
Korsnäs		FI0800019	Degermossen	508	SAC
Kristinestad		FI0800077	Bötomborgen	126	SAC
		FI0800112	Lappfjärds våtmarker	1 224	SAC, SPA
		FI0800162	Lålby åkrar	135	SPA
		FI0800154	Skog vid Norrfjärden	82	SAC

Kristinestad		FI0800140	Tegelbruksbacken	47	SAC	
	Bötom, Kauhajoki, Storå	FI0800111	Lappfjärds ådal	234	SAC	
	Kaskö, Närpes	FI0800134	Kristinestads skärgård	8 059	SAC, SPA	
Kronoby		FI0800052	Hällörsfjärden	313	SAC, SPA	
	Karleby	FI1000004	Bredviksfjärden	194	SAC, SPA	
	Kelviå	FI1000029	Ristimossen	272	SAC	
Laihela		FI0800147	Kaijan Kryytimaa	12	SAC	
	Jurva	FI0800032	Levaneva	3 343	SAC, SPA	
Larsmo	Jakobstad, Karleby	FI0800132	Larsmo skärgård	14 460	SAC, SPA	
Malax		FI0800157	Kajaneskogen	47	SAC	
		FI0800054	Petalax åmyrning	543	SAC, SPA	
	Närpes	FI0800018	Kackurmossen	760	SAC, SPA	
Nykarleby		FI0800141	Brymsören	21	SAC	
		FI0800064	Lappo åmyrning-Bådaviken	610	SAC, SPA	
		FI0800044	Mesmossen	675	SAC	
		FI0800133	Nykarleby skärgård	3 210	SAC, SPA	
Närpes		FI0800085	Bredmossmyrn	27	SAC	
		FI0800020	Risnämossen	727	SAC	
	Korsnäs	FI0800059	Hinjärv	420	SAC, SPA	
	Korsnäs	FI0800135	Närpes skärgård	11 828	SAC, SPA	
	Malax	FI0800021	Sanemossen	1 053	SAC, SPA	
	Närpes	FI0800084	Orrmossleden	26	SAC	
		FI0800098	Djuplottbacken	43	SAC	
Pedersöre		FI0800063	Kalisjön	83	SPA	
		FI0800046	Passmossen	244	SAC	
		FI0800045	Angjärvmossen	134	SAC	
	Jakobstad	FI0800067	Sandsundsfiärden	159	SAC, SPA	
	Larsmo	FI0800110	Esse å	50	SAC	
	Vasa	Laihela	FI0800105	Peräskogen	38	SAC
	Vörå		FI0800093	Gamla kastet	39	SAC
		FI0800066	Kalapää träsk	102	SPA	
		FI0800107	Kalomskogen	66	SAC	
		FI0800086	Lågpelt	21	SAC	
		FI0800023	Norrmossen	199	SAC	
		FI0800022	Norrskogens myrområden	95	SAC	
	FI0800152	Skog vid Nörrträsk	21	SAC		

Skyddade naturtyper

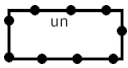
Kommun	Områdets namn	Objektsbeskrivning	Markareal (ha)
Jakobstad	Sammetskogen	vind- och svallavlagring	22
	Sandmo	vind- och svallavlagring	9
Nykarleby	Bovekan	vindavlagring	20
	Harrgrundet	vindavlagring	11
	Krokösundssandarna	vindavlagring	4
	Laxörssanden	vindavlagring	3
	Slätören	vindavlagring	1,9
	Tisskärssanden	vindavlagring	18

Nationellt värdefulla geologiska formationer

Kommun	Områdets namn	Objektsbeskrivning	Markareal (ha)
Korsholm	Furuskäret–Lillagnan	moränformationer	101
	Kåtaskatan	moränformationer	209
	Köklot Furuskäret	moränformationer	71
	Lillhagen	moränformationer	1003
	Stormossens blockfält	moränblockfält	2
	Svedjehamn	moränformationer	707
	Västra Norrhag	moränformationer	413
Kristinestad	Bötombergen	bergsområden	80
	Bötombergens svallavlagring	svallavlagring	45
	Norrberget	bergsområden	70
	Norrbergets svallavlagring	svallavlagring	36
	Söderberget	bergsområden	69
	Vargberget	bergsområden	46
	Vargbergets svallavlagring	svallavlagring	26
Kronoby	Drumlinryggarna i Kolam	moränformationer	211
	Drumlinryggarna i Rånön	moränformationer	101
	Drumlinryggarna i Skogby	moränformationer	111
	Finnsjöns drumlinryggar	moränformationer	172
	Hannusas Annas	moränformationer	102
	Korvenkangas	moränformationer	90
	Ruokosharju	strandstenfält	0,5
Laihela	Suutarinkosken kumpumoreenialue	moränformationer	76
Nykarleby	Hällviken	vindavlagring	0,6
	Jutberget	bergsområden	16
	Nybacka	moränformationer	86
	Palometsä	moränformationer	167
Närpes	Valsberget	bergsområden	55
Pedersöre	Landsbacken	moränblockfält	3
	Lostenen	flyttblock	0,2
	Passmossens drumlinryggar	moränformationer	167
Storkyro	Niemenmaanmäki	moränformationer	83
	Tuomaanmäki	bergsområden	35
	Vuoessalo	bergsområden	55
	Korkoistenvuori-Takaisenmäki	bergsområden	73
Vasa	Tjädermossens blockfält	moränblockfält	3
	Öjberget	svallavlagring	0,6
Vörå	Boberget-Kärresberget	bergsområden	144
	Bötesberget	bergsområden	27
	Jånbacken	bergsområden	35
	Kondivor	bergsområden	36
	Kvarnhusback	bergsområden	6
	Pörkmonäset	moränformationer	123
	Ryssberget	bergsområden	24

Kommun	Områdets namn	Objektsbeskrivning	Markareal (ha)
Kronoby	Harju-Salmenharju	Skyddsområde för åslandskap	14
	Köyrisenharju-Bläckisharju	Skyddsområde för åslandskap	149
	Seljesåsen	Skyddsområde för åslandskap	10
Larsmo	Storträsket	Skyddsområde för fågelbestånd	43
Malax	Unjärv	Skyddsområde för fågelbestånd	66
	Lisansjön	Skyddsområde för fågelbestånd	280
Närpes	Mellanfjärden	Viktigt lekområde för fiskbeståndet	65
Storkyro	Vuoressalon kalliot	Skyddsområde för berglandskap	61
Vasa	Penikar-Storbotten	Viktigt lekområde för fiskbeståndet	45
Vörå	Kimo åmynning	Skyddsområde för fågelbestånd	63
	Pittjärv	Skyddsområde för kärrlandskap/ Bör restaureras	29

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

Objekt som ingår i Unescos världsarvslista

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas området som ingår i FN:s organ för kultur- och vetenskap Unescos förteckning över världsarvsobjekt. Höga Kusten/Kvarkens skärgård har utnämnts till världsarv på geologiska grunder.

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder i området bör planeras och genomföras så att landhöjningen och de geologiska formationerna beaktas.

S1

Enligt forsskyddslagen skyddat vattendrag mot bygge av nya kraftverk

Beskrivning av beteckningen: FMed områdesreserveringsbeteckningen anvisas vattendrag skyddade med stöd av forsskyddslagen. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Skyddsbestämmelse: För byggande av nytt kraftverk får inte beviljas i vattenlagen (264/61) nämnda tillstånd.

Planeringsbestämmelse: Speciell uppmärksamhet ska fästas vid att bevara och trygga de värden på grund av vilka området är skyddat med stöd av forsskyddslagen.

S2

Skyddsområde på landskapsnivå

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas värdefulla skyddsområden på landskapsnivå som kan bildas med stöd av flera lagar eller med stöd av markanvändnings- och bygglagen och bestämmelser enligt den. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: Speciell uppmärksamhet ska fästas vid att bevara och trygga områdets naturvärden.

S4 Skyddad naturtyp

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas sådana naturtyper i naturtillstånd som definieras i 29 § i naturvårdslagen. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Skyddsbestämmelse: Området får inte ändras så att detta äventyrar naturtypens karakteristiska drag.

SL

SL

Område som är skyddat eller avses bli skyddat enligt naturvårdslagen

Beskrivning av beteckningarna: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas områden som är skyddade eller avses bli skyddade enligt naturvårdslagen. Till arealen mindre skyddsområden anvisas med en objektsbeteckning. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Skyddsbestämmelse: Speciell uppmärksamhet ska fästas vid att bevara och trygga områdets naturvärden samt vid att undvika sådana åtgärder som äventyrar de värden för vilka området bildats eller är avsett att bildas till ett naturskyddsområde.

Område som ingår i nätverket Natura 2000

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas områden som ingår i nätverket Natura 2000.

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att sådana naturvärden för vilkas skydd området har tagits med i nätverket Natura 2000 inte försämras.

ras i betydande grad.

Område som är särskilt viktigt med tanke på naturens mångfald

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas de viktigaste nationellt betydande fågelområdena (FINIBA).

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att bevarandet av områdets biologiska mångfald och naturvärden främjas. Inom området kan finnas flera olika markanvändningsformer. Beteckningen begränsar inte områdets användning för t.ex. jord- och skogsbruk.

Värdefull geologisk formation

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas de geologiska formationer som klassats som nationellt värdefulla vind- och strandavlagringar, bergsområden, moränformationer eller stembunden mark, men som inte omfattas av något skyddsprogram. Till arealen mindre geologiska formationer anvisas med en objektsbeteckning.

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att de geologiska särdragen tryggas.

Område som ingår i det riksomfattande skyddsprogrammet för åsar

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas Storsand i Nykarleby och Stenringarna i Kristinestad, vilka ingår i det riksomfattande åsskyddsprogrammet.

Skyddsbestämmelse: Åtgärder som på ett skadligt sätt förändrar områdets särdrag är förbjudna. Särskilt avseende bör fästas vid att skydda och vårda geologiskt värdefulla formationer i området.

Project aqua-vattendrag

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas ett vattendragsområde i Lappfjärds-Isojoki å som kräver särskilt skydd och klassificerats som ett internationellt värdefullt Project aqua-objekt.

Planeringsbestämmelse: Områdets status som ett internationellt värdefullt skyddsobjekt bör beaktas. Vid åtgärder i området bör särskild uppmärksamhet fästas vid vattenkvaliteten i vattendraget.

Ekologiskt eller biologiskt signifikant marint område

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas Kvarkens skärgård, som klassificerats som ett ekologiskt eller biologiskt signifikant marint område (EBSA, Ecologically or Biologically Significant Marine Areas).

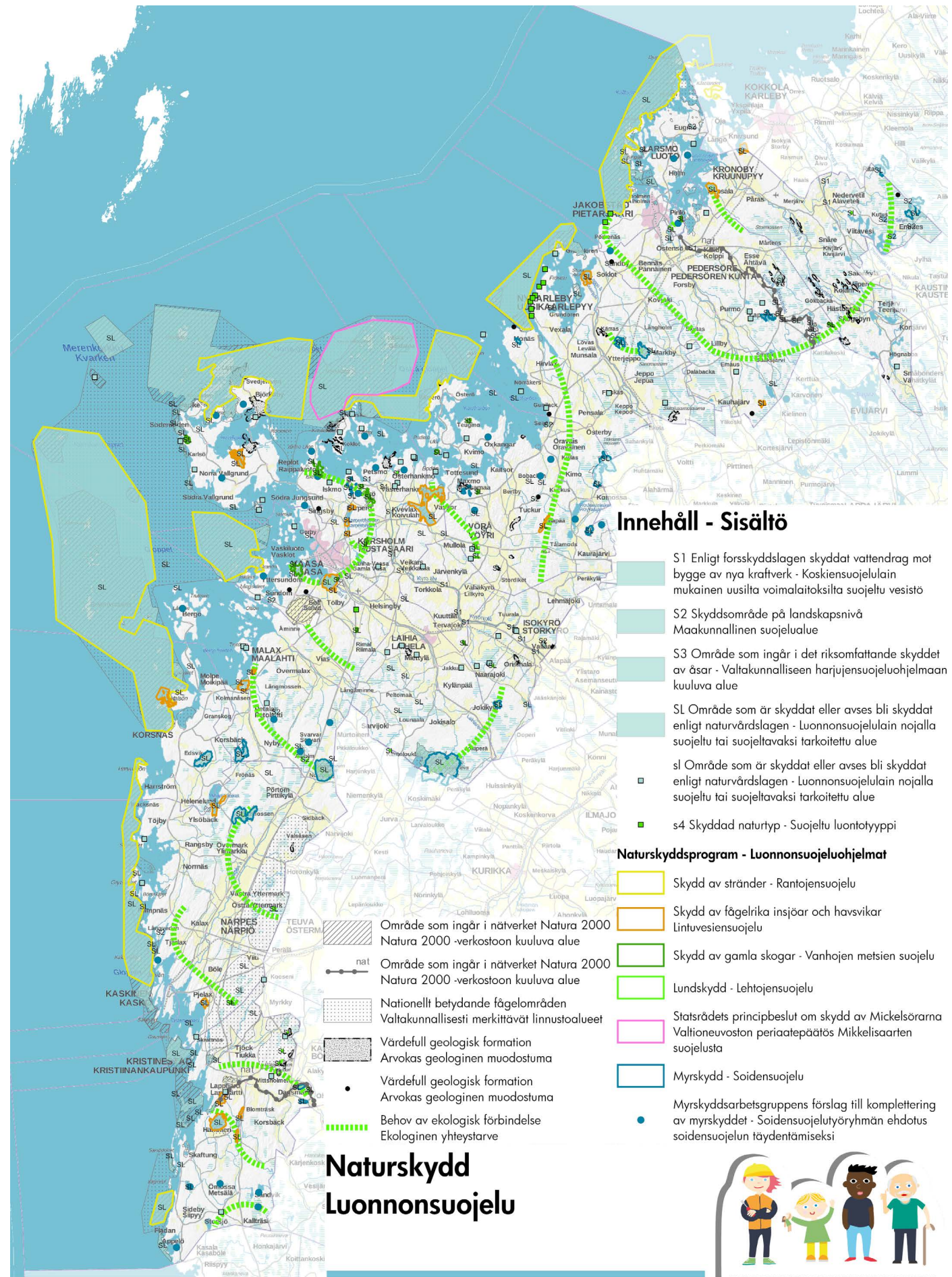
Planeringsbestämmelse: Områdets status som internationellt värdefullt område bör beaktas.

Allmän planeringsbestämmelse för myrar

Myrar som i myrskyddsarbetsgruppens rapport föreslås som nationellt värdefulla ska beaktas i den noggrannare planläggningen så att deras naturvärden inte hotas. Skyddet av myrar på privatägd mark bör förverkligas på frivillig basis.

Kvarkens världsarv, Björkö. Foto: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

- S1 Enligt forsskyddslagen skyddat vattendrag mot bygge av nya kraftverk - Koskiensuojelulain mukainen uusilta voimalaitoksilta suojeltu vesistö
- S2 Skyddsområde på landskapsnivå - Maakunnallinen suojealue
- S3 Område som ingår i det riksomfattande skyddet av åsar - Valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan kuuluva alue
- SL Område som är skyddat eller avses bli skyddat enligt naturvårdslagen - Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu alue
- sl Område som är skyddat eller avses bli skyddat enligt naturvårdslagen - Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu alue
- s4 Skyddad naturtyp - Suojeltu luontotyyppi

Naturskyddsprogram - Luonnonsuojeluohjelmat

- Skydd av stränder - Rantojensuojelu
- Skydd av fågelrika insjöar och havsvikar - Lintuvesiensuojelu
- Skydd av gamla skogar - Vanhojen metsien suojelu
- Lundsdydd - Lehtojensuojelu
- Statsrådets principbeslut om skydd av Mikkelsåra - Valtioneuvoston periaatepäätös Mikkelsaarten suojelesta
- Myrskydd - Soidensuojelu
- Myrskyddsarbetsgruppens förslag till komplettering av myrskyddet - Soidensuojeluyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi

- Område som ingår i nätverket Natura 2000 - verkstoon kuuluva alue
- Område som ingår i nätverket Natura 2000 - verkstoon kuuluva alue
- Nationellt betydande fågelområden - Valtakunnallisesti merkittävät linnustoalueet
- Värdefull geologisk formation - Arvokas geologinen muodostuma
- Värdefull geologisk formation - Arvokas geologinen muodostuma
- Behov av ekologisk förbindelse - Ekologinen yhteystarve

Naturskydd Luonnonsuojelu

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäterverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjarkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

6.7 TYSTA OMRÅDEN I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Utgångspunkter

Med tysta områden avses områden dit bullret människan orsakar inte når eller där det är ringa och där naturens ljud dominerar ljudlandskapet. Tysta områden är en betydande del av en livskraftig naturmiljö samt av en hälsosam och trivsam bostadsmiljö.

Bullret har identifierats som ett betydande miljö- och hälsoproblem. I Finland utsätts cirka en miljon människor för miljöbuller varav cirka 85 procent orsakas av trafiken. Samtidigt ökar betydelsen av de tysta områdena, eftersom människan i dessa områden har upplevt dem ha positiv inverkan på hälsan, välmåendet och trivselen.

Tysta områden är viktiga vid rekreation och har en allt större betydelse vid utvecklandet av nya former av naturturism- och välfärdstjänster samt även av övrig näringsverksamhet. Dessutom kan tysta områden ha en indirekt betydelse på stärkandet av jord- och skogsbrukets ställning.

Tystnaden är en försvinnande naturresurs. Planeringen av markanvändningen står i nyckelposition för bevarandet av områden med låg bullernivå. De bästa möjligheterna för att beakta enhetliga tysta områden finns på landskapsplan-nivå.

Direktivet om omgivningsbuller

Målet med direktivet om omgivningsbuller (2002/49/EG) är att förebygga eller minska de negativa konsekvenserna av utsättning för omgivningsbuller, inklusive störningens grad. Direktivet förutsätter att EU-länderna reserverar tysta områden i tätorterna och utanför dessa.

Statsrådets principbeslut

År 2002 presenterade miljöförvaltningen linjer för bullerbekämpning i tysta områden och att tysta områden avser sådana miljöer där naturljud råder och där de bullernivåer människan orsakar är klart lägre än riktvärdena. Riktvärdena ges genom statsrådets beslut (993/1992) där rekreatiomsområden och naturskyddsområden ges strängare riktvärden än övriga områden för att säkerställa tystnaden och möjligheten att njuta av naturens ljud.

I statsrådets principbeslut för att utveckla rekreationen i det fria och naturturismen (13.2.2003) önskas att landskapsförbunden utreder de viktigaste tysta naturområdena som gäller naturens rekreatiomsanvändning och naturturismen samt möjligheterna att bevara dessa områden.

I sitt principbeslut 31.5.2006 ställde statsrådet upp ett mål för bullerbekämpningen enligt vilket

antalet personer som utsätts för medelnivån på över 55 dB dagtid senast 2020 ska vara minst 20 % mindre än 2003, då uppskattningsvis en sjättedel av finländarna tillhörde den här gruppen.

Riksomfattande mål för områdesanvändning

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändning bör områdesanvändningen förebygga olägenheter för miljön och hälsan som orsakas av buller.

Nationella riktlinjer och handlingsprogram för bullerbekämpning (2004–2020)

Enligt utlåtandet av arbetsgruppen för de nationella riktlinjerna och handlingsprogrammet för bullerbekämpning är målet på lång sikt att säkerställa medborgarna en hälsosam och trivsam miljö med låga bullernivåer. Målet uppnås genom att förebygga uppkomsten och spridningen av buller, genom att placera funktionerna på ett ändamålsenligt sätt med tanke på bullret och genom att bevara olika typer av tysta områden.

Landskapsplanens målsättningar

I planeringen av markanvändningen ska bevarandet av olika tysta områden säkerställas. På landskapsplannivå är det viktigt att särskilt säkerställa bevarandet av naturskyddsområden och vidsträckta tysta områden som passar för turism och rekreation.

Planprocessen

Österbottens förbund gjorde år 2016 en utredning över tysta områden. Utifrån utredningen avgränsades potentiella tysta naturområden i landskapet. Definitionen av de tysta områdena i Österbottens landskap baserar sig på motsvarande tidigare gjorda utredningar, eftersom det inte finns en entydig definition av tysta områden.

I bullermodelleringen användes en GIS-baserad metod. I analysen användes bullerkällor orsakade av människan. De bullerkällor som beaktades var vägar, järnvägar, industriområden, marktäktsområden, torvproduktionsanläggningar, motorsportsbanor, snöskoterleder, skjutbanor, jordbruksområden, tätorter, byar, bosättning och semesterbosättning. Både byggda och planerade vindkraftsparker beaktades. För vägtrafiken beaktades också vägavsnittens trafikmängd och hastighetsbegränsning enligt de mätresultat som finns presenterade i Nylands förbunds utredning över tysta områden.

För bullerkällorna beräknades decibelvärden som användes i SSpread-GIS vertyget. Med hjälp av SSpread-GIS räknades ljudets spridning och hur vegetationen påverkar spridningen. Ju tätare vegetationen är, desto mer dämpas bullret. De landområden som enligt bullermodellen inte påverkas av buller över 35 dB presenteras på tema-

kartan över tysta områden.

Det buller som vattentrafiken orsakar utredes inte eftersom det inte finns tillräckligt med forskningsdata om vattentrafikens bullernivåer, bullerspridning och bullrets tidsmässiga fördelning.

I utredningen av tysta områden beaktades dagslägets bullerkällor. Bullerkällorna kommer antagligen att öka, men i framtiden kan bullerkällornas bullernivåer även sjunka tack vare nya tekniska lösningar som t.ex. elfordon, däck med mindre buller eller nya typer av vägbeläggningen.

Planlösning

Österbottens tysta områden finns i vidsträckta skogsområden, på myrar, i skärgården samt i närheten av rekreationsområden och rekreations-/turismobjekt. I tysta områden kan skogsbruksåtgärder utföras samt verksamheter som gäller rekreationsanvändning, utflykter och naturturism. Områdesplaneringen strävar efter att de vidsträckta enhetliga skogsområdena inte splittras på grund av byggande eller infrastruktur. Tystheten i rekreationsområden beaktas.

Levanevas omfattande och mosaikliknande högmosseområde utgör ett särskilt omfattande tyst område. Genom Levaneva myrskyddsområde går Kurjen kierros (Tranrutten) utflyktsrutt så området är lätt tillgängligt för att uppleva naturens ro. Även Risnästräsket, Kackurmossen och Norrmossen är tysta myrområden som omfattas av skyddsprogrammet. Andra tysta myrområden är Bredkangan och Kalapää myrområden.

I många vidsträckta enhetliga skogsområden finns tysta områden så som Levaneva, Emmes samt de södra och östra delarna av Pedersöre kommun. I Sideby finns även ett stort tyst skogsområde. Skärgårdens tysta områden finns i Kvarkens skärgård och på Halsön.

Stadsnära tysta områden är bl.a. Degermossen och Degerträsk.

Cirka 63 % av de potentiella tysta områdena ligger i områden där Österbottens landskapsplan 2040 inte anvisar annan markanvändning. Cirka 14 % av skogsområdenas arealer är potentiella tysta områden och för de vidsträckta enhetliga skogsområdena är motsvarande siffra cirka 24 % av arealen. 198 ha av rekreationsområdenas areal är potentiellt tysta och det största området är 92 ha i Degermossens område. Av rekreations- och turismobjekten är Blekmossen det enda som ligger i ett potentiellt tyst område. Cirka 41 % av de skyddsområden som ligger på land är potentiella tysta områden. Inga tysta områden ligger inom turisttjänsternas områden eller i åkerområden.

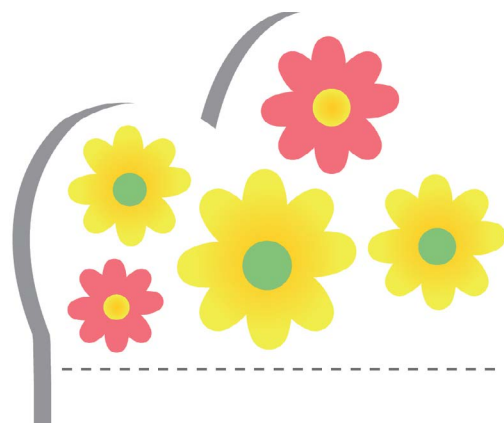
Det finns vandringsleder, naturstigar, utflykts- och cykelrutter samt utflyktsverksamheter i nästan varje av de ovan nämnda tysta områdena.

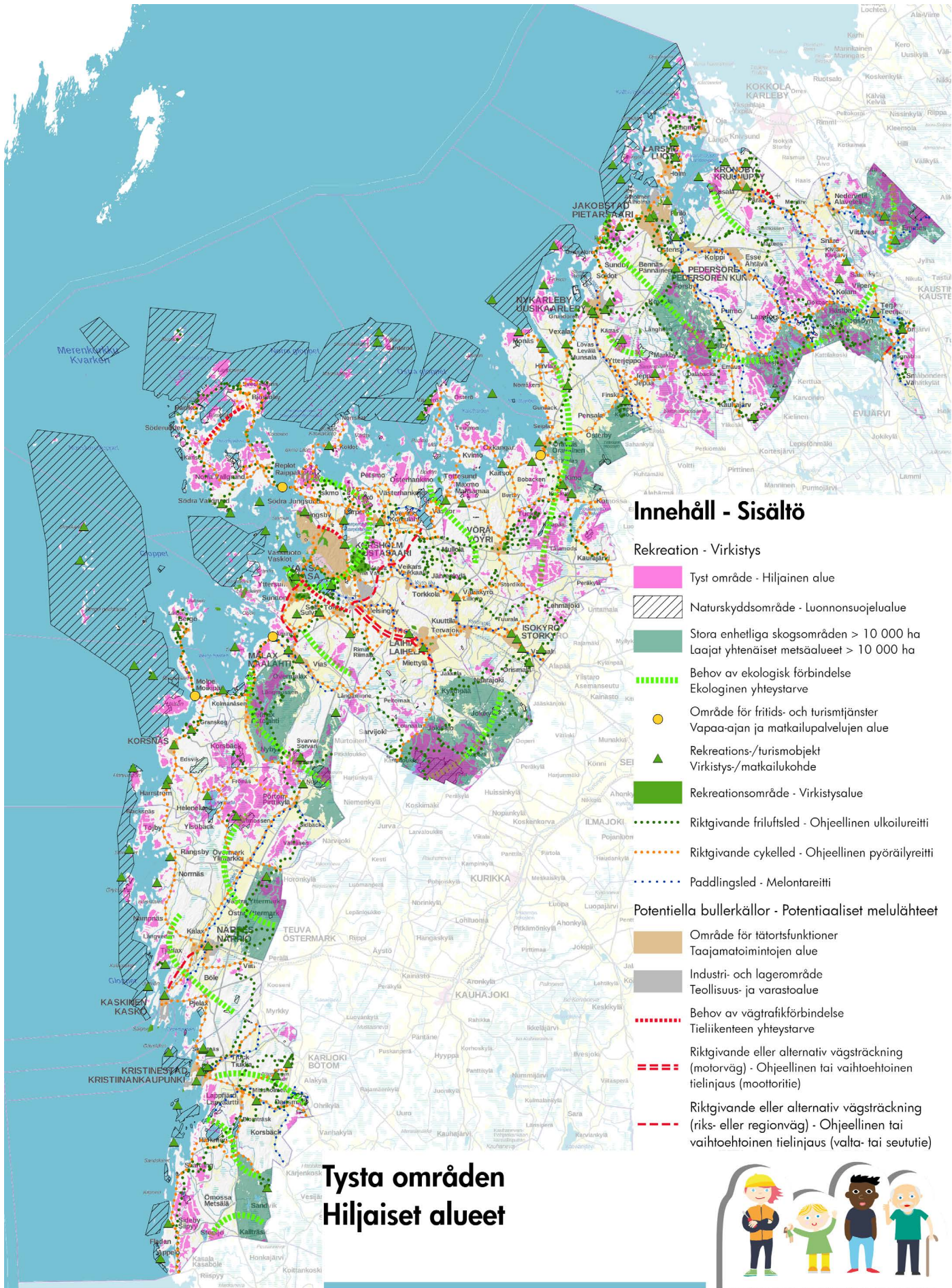
De tysta områdena har beaktats i Österbottens landskapsplan 2040. Klasserna för Österbottens tysta områden är områden med naturens lugn (< 35 dB) samt landsbygdslika tysta områden (35–40 dB). I Österbottens landskapsplan 2040 hänvisas inga tysta områden, men i planeringsbestämmelserna ingår en allmän rekommendation som gäller tysta områden i hela planområdet.

Upplevelser av tysthet i rekreations- och naturområden nära tätorterna bör ställas i relation till karaktären hos de omkringliggande verksamheterna, som är annorlunda än till exempel i de tysta områdena som ligger i vidsträckta enhetliga skogsområden.

Allmän planeringsrekommendation för tysta områden

Vid planering och förverkligande av markanvändning och åtgärder bör de tysta områden som finns anvisade på temakartan samt deras närområden beaktas så att det är möjligt att njuta av naturens ljud och tystnaden. Upplevelsen av tystnaden i rekreationsområden som ligger i tätorter eller i deras närhet bör sättas i relation till de omkringliggande verksamheternas art.

Innehåll - Sisältö

Rekreation - Virkistys

- Tyst område - Hiljainen alue
- Naturskyddsområde - Luonnonsuojelualue
- Stora enhetliga skogsområden > 10 000 ha
Laaajat yhtenäiset metsäalueet > 10 000 ha
- Behov av ekologisk förbindelse
Ekologinen yhteystarve
- Område för fritids- och turisttjänster
Vapaa-aajan ja matkailupalvelujen alue
- Rekreatiions-/turismobjekt
Virkistys-/matkailukohte
- Rekreatiionsområde - Virkistysalue
- Riktigvande friluftsled - Ohjeellinen ulkoilureitti
- Riktigvande cykelled - Ohjeellinen pyöräilyreitti
- Paddlingsled - Melontareitti
- Potentiella bullerkällor - Potentialiset melulähteet**
- Område för tätortsfunktioner
Taajamatoimintojen alue
- Industri- och lagerområde
Teollisuus- ja varastoalue
- Behov av vägtrafikförbindelse
Tieliikenteen yhteystarve
- Riktigvande eller alternativ vägsträckning
(motorväg) - Ohjeellinen tai vaihtoehtoinen
tielinjaus (moottoritie)
- Riktigvande eller alternativ vägsträckning
(riks- eller regionväg) - Ohjeellinen tai
vaihtoehtoinen tielinjaus (valta- tai seututie)

Tysta områden Hiljaiset alueet

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.8 MÖRKA OMRÅDEN I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Utgångspunkter

Med mörka områden avses områden dit ljuset som människan orsakar inte når, det vill säga områden utan ljusföroreningar. Någon vedertagen definition finns inte för ljusföroreningar men då ljuset från konstgjord belysning blir för starkt, störande eller skadligt benämns det som ljusförorening. Det är främst den nattliga belysningen som räknas som ljusföroreningar och en form som upplevs speciellt besvärande är bländning vilket kan orsakas av olika strålkastare och felriktad belysning. Trafiken och upplysta byggnader är det som främst orsakar ljusföroreningar vilket medför att natthimlen blir diffus så att stjärnhimlen och skymningsljuset inte går att uppleva. Enligt de senaste studierna har den del av jordytan som belyses på natten ökat med 2,2 % per år. Samtidigt har ljusintensiteten ökat i samma takt. Trots LED-belysningens intåg har inte ljusföroreningarna minskat utan ökat. Detta på grund av att upplysning av byggnader, gårdar och vägar ökat. Finland är ett av de länder där ljusföroreningarna har ökat snabbast och det är 34 % av befolkningen som inte alls upplever nattmörker. Bara en procent av Europas och USAs befolkning kan se natthimlen utan störning av ljusföroreningar.

Mörkret är en försvinnande naturresurs och således en försvinnande ekosystemtjänst. Ljusföroreningarna har identifierats som ett miljö- och hälsoproblem för människan och mörkret är en viktig faktor för djurens livsmiljöer. Även vegetationen påverkas av ljusföroreningar.

Det finns ingen EU-lagstiftning gällande ljusföroreningar, inte heller någon nationell lagstiftning i Finland. Däremot har man vid Västkustens miljöenhet beslutat att kräva miljötillstånd för nya växthus ifall det går att påvisa att ströljuset kan förorsaka sanitära olägenheter. Det här har lett till att odlarna har börjat använda gardiner i växthusen.

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen ska ett tillräckligt stort avstånd lämnas mellan verksamheter som orsakar skadliga hälsoeffekter och verksamheter som är känsliga för effekterna eller också ska riskerna hanteras på annat sätt.

Mörkret som ekosystemtjänst har gett nya former av naturturism- och välfärdstjänster. Ljusföroreningarna har lett till att det uppstått ett behov av mörka områden och stjärnreservat. I Utah, USA bildades år 2007 världens första stjärnpark och Nordens första internationella mörkerpark finns i Danmark på öarna Mön och Nyord.

Planeringen av markanvändningen och förverkligandet av den står i nyckelposition för bevarandet av områden med lite ljusföroreningar.

Planprocess

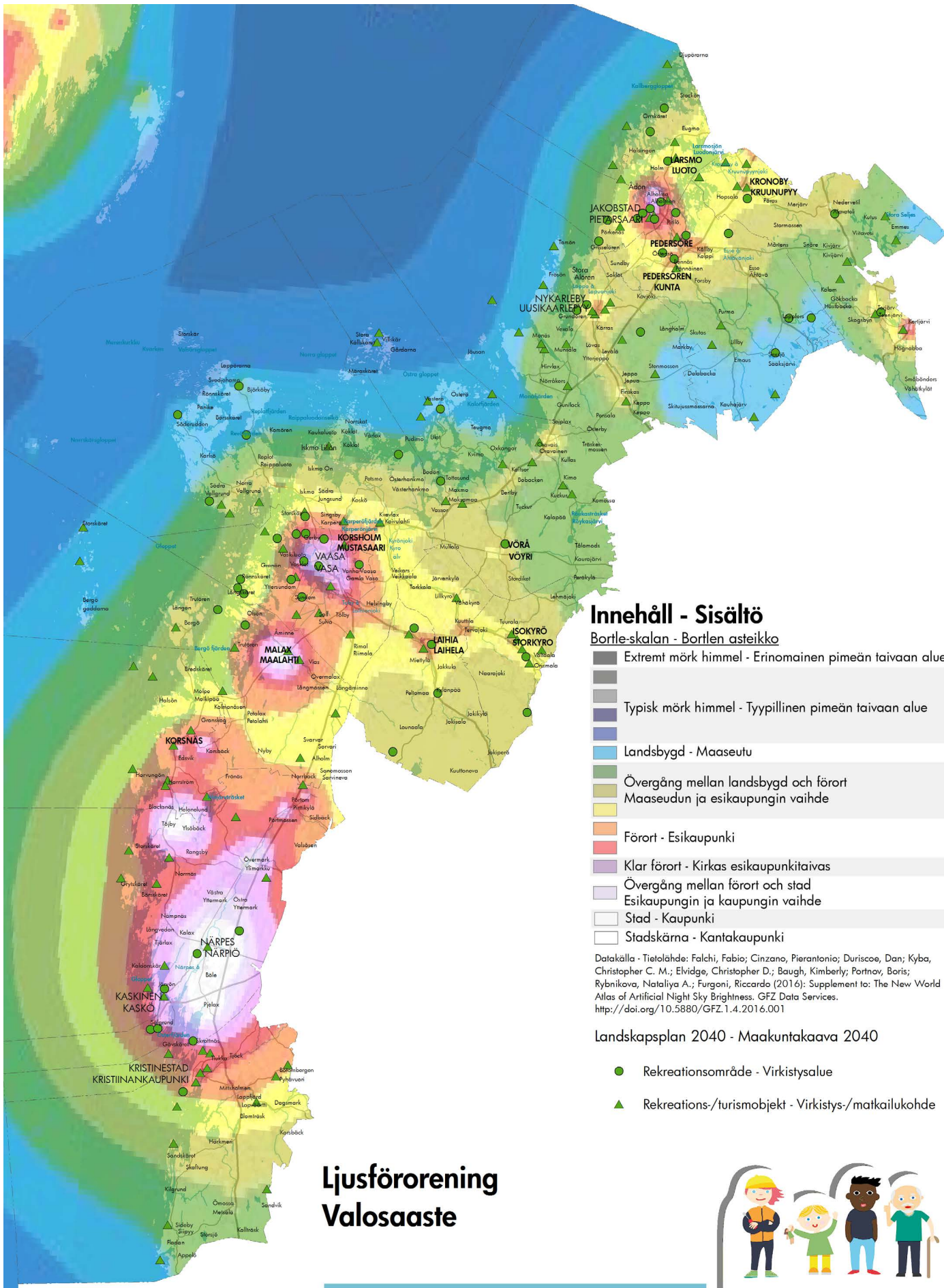
För att kartlägga mörka områden i Österbotten gjordes en GIS-analys vars resultat presenteras på en temakarta. Datamaterialet om ljusföroreningar kommer från The New World Atlas of Artificial Night Sky Brightness av Falchi et al. Materialet bygger på satellitdata där bl.a. mätinstrumentet VIIRS (Visible Infrared Imaging Radiometer Suite) har använts. På temakartan presenteras ljusföroreningarna med hjälp av Bortle-skalan som beskriver mängden ljusföroreningar på en natthimmel. Skalan har nio grader. Under en extremt mörk himmel kan hela stjärnhimlen skönjas medan upplevelsen av de naturliga ljuselementen under en typisk mörk himmel blir mer diffusa. På en landsbygdshimmel kan skönjas en ljusförorening vid horisonten medan himlen ovanför är mörk. På en förortshimmel är molnen ljusare än himlen och man ser Andromedagalaxen utan hjälpmedel. På en klar förortshimmel når ljusföroreningen upp till 35 grader från horisonten medan den når zenit i övergången till stad.

Planlösning

I Finland finns extremt mörk himmel i några nationalparker i Lappland samt ute på Bottenhavet. I Österbotten finns ingen extremt mörk himmel men en typisk mörk himmel finns i den yttre skärgården och i havsområdet. Inom detta område finns tre rekreations-/turismobjekt; Kisbocken och Kummelskär på Mickelsörarna i Vörå samt Stubben i Nykarleby. Områden med landsbygdshimmel finns i kust- och skärgårdsområden i Nykarleby, Vörå, Korsholm, Malax och södra Kristinestad samt i delar av inlandet i Nykarleby, Pedersöre och Kronoby. Inom dessa områden finns sammanlagt 18 rekreationsområden eller rekreations-/turismobjekt. På temakartan ses området kring Närpes som ett område med stadshimmel. Den huvudsakliga orsaken till detta är växthusens belysning. Ljusföroreningen motsvarar huvudstadsregionens ljusförorening.

Allmän planeringsrekommendation om mörka områden

Vid planering och utveckling av områden som finns inom zonerna med typisk mörk himmel eller landsbygdshimmel på temakartan över mörka områden bör uppmärksamhet fästas vid den upplevelsepotential som mörkret erbjuder. Sådana områden finns i yttre delarna av Kvarkens skärgård och skogsområden i östra delen av Pedersöre kommun.

Innehåll - Sisältö

Bortle-skalan - Bortlen asteikko

- Extremt mörk himmel - Erinomainen pimeän taivaan alue
- Typisk mörk himmel - Tyypillinen pimeän taivaan alue
- Landsbygd - Maaseutu
- Övergång mellan landsbygd och förort
Maaseudun ja esikaupungin vaihde
- Förort - Esikaupunki
- Klar förort - Kirkas esikaupunkitaivas
- Övergång mellan förort och stad
Esikaupungin ja kaupungin vaihde
- Stad - Kaupunki
- Stadskärna - Kantakaupunki

Datakälla - Tietolähde: Falchi, Fabio; Cinzano, Pierantonio; Duriscoe, Dan; Kyba, Christopher C. M.; Elvidge, Christopher D.; Baugh, Kimberly; Portnov, Boris; Rybnikova, Nataliya A.; Furgoni, Riccardo (2016): Supplement to: The New World Atlas of Artificial Night Sky Brightness. GFZ Data Services.
<http://doi.org/10.5880/GFZ.1.4.2016.001>

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

- Rekreatiomsområde - Virkistysalue
- Rekreatioms-/turismobjekt - Virkistys-/matkailukohde

Ljüsfröorening Valosaaste

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
 Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.9 KULTURMILJÖER I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Det österbottniska landskapet präglas av de odlade älvdalarna, de enhetliga skogsområdena längs gränsen mot landskapet Södra Österbotten, det bebodda kustområdet, havet och den vidsträckta skärgården. Det unika österbottniska landhöjningslandskapet, som bebotts och brukats både till lands och havs, har inte fått sina kulturmiljöskiktningar enbart på grund av olika samhälleliga förändringar i markanvändning utan präglas starkt av de nya landområden och förändrade naturförhållanden som landhöjningen medfört och medför. På så sätt är kulturmiljöerna på landhöjningsområdena en unik identitetsskapande faktor.

Förutsättningen för att kulturmiljöerna ska bevaras och utvecklas är att de är i aktiv användning. Det gäller såväl den byggda kulturmiljön som det kultiverade landskapet. De kräver användare, vård och bruk.

Utgångspunkter

I 28§ i **markanvändnings- och bygglagen** anges att när landskapsplanen utarbetas skall särskild vikt fästas vid att landskapet, naturvärdena och kulturarvet värnas. Enligt **de riksomfattande målen för områdesanvändningen** ska de nationellt värdefulla kulturmiljöerna tryggas.

Nationell kulturmiljöstrategi

Statsrådet fattade i mars 2014 ett principbeslut om en kulturmiljöstrategi för åren 2014–2020. I strategin definieras kulturmiljön så här: "Kulturmiljön är en miljö som uppstått till följd av människans verksamhet eller i växelverkan mellan människan och naturen. Den omfattar kulturlandskap, områdeshelheter och enskilda objekt." I kulturmiljöstrategin indelas kulturmiljön i tre kategorier; kulturlandskap, den byggda kulturmiljön och det arkeologiska kulturarvet.

Österbottens landskapsstrategi

I Österbottens landskapsstrategi ingår i målbilden för Österbotten 2040 att landskapet ska ha ett levande kulturarv. Ett rikt kulturarv räknas som en styrka med tanke på landskapets konkurrenskraft. För att uppnå den långsiktiga målsättningen "*Värdesatta kulturmiljöer och levande kulturarv*" har tre åtgärder formulerats för att bevara värdefulla kulturmiljöer. Åtgärderna är att främja vård och bevarande av värdefulla kulturmiljöer och kulturhistoriskt byggnadsbestånd, att genomföra projekt som förändrar landskapsbilden väsentligt så att de inte orsakar större skada på värdefulla kulturlandskap samt att utarbeta kommundspecifika kulturmiljöprogram.

Nationella kulturmiljöer

Med landskapsprovinsindelningen som grund utsåg statsrådet år 1995 allt som allt 156 nationellt värdefulla landskapsområden. Dessa landskapsområden inventerades igen under 2010–2014. I landskapet Österbotten inventerades de nationellt värdefulla landskapsområdena 2013. De reviderade landskapsområdena i Österbotten är till antalet 13 och behandlas för tillfället vid miljöministeriet. På grund av att statsrådets principbeslut saknas för inventeringen anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 endast de sju nationellt värdefulla landskapsområden som redan finns i Österbottens landskapsplan 2030. Bygda kulturmiljöer av riksintresse (RKY) uppdaterades år 2009 och i Österbotten finns 89 områden och objekt med denna status.

Vårdbiotoper

Vårdbiotoper är områden som uppstått genom traditionell jordbruksdrift. De är kulturpåverkade naturmiljöer där man bedrivit slätter eller använt som betesmarker. Av vårdbiotoptyperna finns i Österbotten främst strandängar och strandbeten men även hagmarker, ängar, torrängar och hedar finns representerade. De traditionella jordbruksformerna, som bedrivits under lång tid, har gett vårdbiotoper med en unik artsammansättning. Hur jordbruk bedrivs har förändrats kraftigt under senaste årtionden och därför har många vårdbiotoper gått förlorade. Det är viktigt både med tanke på kulturhistoriska värden och den biologiska mångfalden att vårdbiotoper upprätthålls, vårdas och restaureras.

I början av 1990-talet inledde den statliga miljöförvaltningen kartläggningen och inventeringen av värdefulla vårdbiotoper i Finland. Inventeringsresultaten har presenterats i områdesvisa vårdbiotoperapporter. För de nationellt värdefulla vårdbiotoperna har kriterierna varit att det traditionella betet eller slättern ska ha pågått länge, helst över 50 år, genom vilket en karakteristisk mångsidig ängsväxtlighet utvecklats. För de regionalt värdefulla biotoperna gäller att de ska ha betats traditionellt eller nästan traditionellt vilket gett en typisk växtlighet ofta med mångsidig artsammansättning. På delar av de regionalt värdefulla vårdbiotoperna kan åkerbruk ha bedrivits.

För Österbottens del publicerades år 2003 vårdbiotoperapporten "*Ängar, hagmarker och skogsbeten i Södra Österbotten och Österbotten*". Enligt den finns det i landskapet Österbotten tre vårdbiotoper som är nationellt värdefulla och 30 som är värdefulla på landskapsnivå. Dessa ingår i Österbottens landskapsplan 2030. Dessutom innehåller rapporten 95 vårdbiotoper som anses vara värdefulla på lokal nivå.

De nationella vårdbiotopernas sammanlagda areal är 28,4 ha medan vårdbiotoperna på

De nationellt värdefulla vårdbiotoperna i Österbotten är:

Kommun	Objekt	Vårdbiototyp	Areal (ha)
Korsholm	Stora Långgraden	skogsbete, torräng, havsstrand, hed	13
Korsnäs	Yttre Utstenarna	havsstrandäng, skogsbete	12,7
Kristinestad	Kilen	hagmark, torräng, hällmarkstorräng	2,7

Vårdbiotoper värdefulla på landskapsnivå i Österbotten är:

Kommun	Objekt	Vårdbiototyp	Areal (ha)
Jakobstad	Ådöns beteshage	skogsbete, havsstrandäng, äng	22,3
Kaskö	Sjöbobacken	hagmark, hällmarkstorräng, äng	4,1
Korsholm	Bodbacks sambete	torräng, äng, havsstrandäng	7,3
	Långgrunds fårbeta	skogsbete, havsstrandäng, torräng	70,6
	Sondasören	hed, skogsbete, havsstrandäng	9
	Gloskärets beteshage	skogsbete, hagmark, havstrandäng, äng	4,2
	Åkerlunds beteshage	skogsbete, hagmark, före detta åkermark	4,2
	Korsnäs	Fjärdsbådan	skogsbete, havsstrandäng
Åminnets strandäng		havsstrandäng, skogsbete	10,6
Röngrundens		havsstrandäng	32
Kristinestad	Skaffungs beteshage	hagmark, äng	5,1
	Bodbacks beteshage	hagmark, äng	3,1
	Hartskatas strandbete	skogsbete, strandäng, hagmark, före detta åker	8,2
	Byvikens strandbete	hagmark, strandäng, skogsbete	3,1
	Tegelbruksbacken	äng, hällmarkstorräng	18
	Jossfolks äng	äng, hällmarkstorräng	1,4
	Heinolas beteshage	äng, hällmarkstorräng, skogsbete	1,7
	Byvikens strandhage	hagmark	3,3
	Ingves äng	äng	1
	Jaakkolas hagmark	hagmark, äng, hällmarkstorräng	2
Kronoby	Sandkullas beteshage	hagmark	0,7
Larsmo	Grisselörgrundet	havsstrandäng	3,2
Närpes	Pjelaxfjärdens havsstrandäng	havsstrandäng	21,8
	Strandbergs beteshage	skogsbete, havsstrandäng, äng	33,9
	Nässkatfjärdens strandbete	skogsbete, havsstrandäng	4,3
	Storvikens strandbete	havsstrandäng, skogsbete	8,9
Storkyro	Lepimaa hagmark	hagmark	1,1
Vörå	Fårholmen	havsstrandäng, hagmark	10,2
	Lötets strandäng	havsstrandäng, skogsbete	11,2
	Rexholms strandbete	skogsbete, äng, havsstrandäng	7,6

landskapsnivå har en sammanlagd areal på 318,1 ha.

Fornlämningar

Museiverket upprätthåller ett landsomfattande register över fasta fornlämningar och svarar för skyddet av fornlämningarna på land och under vatten. I fornlämningsregistret, som uppdateras

kontinuerligt, finns information om fornlämningarnas läge, typ och datering. Som exempel kan nämnas att det finns uppgifter om över 1 800 undervattensfynd varav 740 är fredade fornlämningar.

Lagen om fornminnen skyddar såväl fornlämningar på land som fornlämningar under vatten.

Museiverket ansvarar tillsammans med landskapsmuseerna för vården av det arkeologiska kulturarvet i Finland.

Kulturhistoriskt betydande vägsträckningar

Genom Österbotten gick redan på medeltiden vägarna Österbottens Strandväg och Kyrökangas väg. Vägarna gick till Korsholms slott. Strandvägen Ulfsby–Korsholm gick genom kustbyarna söder om Korsholm till Korsholm (Vasa) och fortsatte norrut som Österbottens Strandväg via Lillkyro, Vörå och Oravais. Österbottens Strandvägs hela sträckning Åbo–Torneå längs Bottniska viken var en av de två huvudvägsträckningarna i Finland under svenska tiden, den andra var sträckningen Åbo–Viborg.

Kyrökangas (sommar)väg från Övre Satakunta gick via Torkkola i Ylistaro och i nuvarande Österbotten längs Kyrö älvs södra strand till stenkyrkan i Storkyro och vidare till Lillkyro och Korsholm.

De gamla sträckningarna för vägarna Österbottens Strandväg och Kyrökangas väg finns idag ställvis under nyare vägar, och här och där används de som byvägar, skogsvägar och stigar. De är fortfarande kända och finns i folks medvetande. Delar av dem är av Trafikverket kulturmärkta som museivägar eller -broar. Dessa är Minnesstodsvägen från 1600-talet i Oravais, Toby stenbro från 1781 i Korsholm, Nybro från 1842 i Närpes och Harrström bro från 1898 i Korsnäs. Även Perttilä hängbro från 1910 i Storkyro är kulturmärkt av Trafikverket. Från Källby till Esse, genom Esse kyrkby, går en väg som byggdes redan på 1600-talet. Än idag följer vägen nästan samma vägsträckning.

Längs de gamla vägsträckningarna, eller i deras närhet, är mycket kulturhistoria samlad, både imateriell och materiell. De utgör viktiga leder för besöksnäringen och utvecklingen av den.

Skydd av byggnadsarvet

I Österbotten finns även ett flertal byggnader som är skyddade enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010), enligt kyrkolagen (1054/1993), enligt lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006) och enligt Järnvägsavtalet (1998). En kyrklig byggnad som är uppförd före 1917 är skyddad enligt kyrkolagen, men dessutom kan kyrkostyrelsen besluta om skydd av nyare kyrkliga byggnader. I Österbotten finns 38 kyrkliga byggnader som är skyddade enligt kyrkolagen och en byggnad som är skyddad enligt lagen om ortodoxa kyrkan. Enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet är 36 områden eller objekt i landskapet skyddade och dessutom är sju järnvägsstationer/-stationsområden skyddade enligt Järnvägsavtalet.

Landskapsplanens målsättningar

För Österbottens landskapsplan 2040 har i ett brett samarbete tagits fram målsättningar som även omfattar kulturmiljöer. Planlösningen ska skapa förutsättningar för en internationell region med en stark identitet där områdets särdrag värderas och utvecklas för att Österbotten ska vara en konkurrenskraftig region. En region med en trygg och trivsam livsmiljö ger förutsättningar för att befolkningen mår väl och en region som är kulturellt och socialt hållbar erbjuder goda livsmiljöer. För att uppnå de här målen bör landskapets kulturmiljöer identifieras, värdesättas, vårdas och tryggas.

Landskapsplanen strävar efter att i områdesanvändningen ge förutsättningar för att bevara och utveckla kulturmiljöerna samtidigt som deras värde som identitetsskapande och viktiga livsmiljöer betonas.

Planeringsprocess

Kulturmiljöer på landskapsnivå

Österbottens förbund inventerade och reviderade åren 2014-2015 de på landskapsnivå värdefulla landskapsområdena och byggda kulturmiljöerna som finns i Österbottens landskapsplan 2030. Utredningen är en uppdatering av de kulturmiljöer som finns i landskapsplanen och har beteckningen (ma) "Område som är värdefullt för landskapet eller regionen med tanke på kulturmiljön eller landskapsvården". Inventeringen som gjordes på 1980-talet ligger som grund för de områden som är i Österbottens landskapsplan 2030.

Dessutom utreddes områden samt objekt som inte ingår i Österbottens landskapsplan 2030, men som vid värdering kan visa sig vara värdefulla kulturlandskap eller byggda kulturmiljöer på landskapsnivå. Dessa är områden och objekt som finns med i Museiverkets databas, eller som ingår i Österbottens förbunds kulturmiljöinventering gjord på 1980-talet, eller som på annat sätt lyfts fram bland annat av kommunerna.

Totalt inventerades 209 områden och objekt, av vilka 110 finns i Österbottens landskapsplan 2030.

I arbetet med uppdateringen av kulturmiljöer på landskapsnivå användes den nationella kulturmiljöstrategins indelning av kulturmiljöer. Det vill säga att kulturmiljöer delas in i kulturlandskap och byggd kulturmiljö. Som urvalskriterier användes i stort sätt samma kriterier som använts vid uppdateringen av de nationella kulturmiljöerna.

Urvalskriterier som användes för kulturlandskap

- ▶ Landskapsstrukturen och hur kulturlandskapet har vuxit fram utifrån den
- ▶ Landskapets och markanvändningens historiska utveckling och utvecklingens kontinuitet
- ▶ Kulturdragens representativitet, sällsynthet, ursprunglighet samt hur väl dragen är bevarade
- ▶ Områdets livskraftighet och nuvarande funktionalitet
- ▶ Landskapsbildens enhetlighet, harmoni och effektivitet
- ▶ Landskapsområdet som representant för regionala särdrag
- ▶ Störningar i landskapet samt skador och hotfaktorer som sänker värdena

Urvalskriterier som användes för byggda kulturmiljöer

- ▶ Byggnader som har format den fysiska miljön och inspirerat byggandet på landskapsnivå
- ▶ Byggnader/områden som har bevarats i ursprungligt skick med tanke på placeringen i landskapet och områdesstrukturen
- ▶ Byggnader/områden som representerar en unik företeelse, t.ex. ett byggnadssätt
- ▶ Byggnader/områden som relaterar till en historisk näringsform, person eller händelse
- ▶ Byggnader/områden eller helheter planerade av kända arkitekter/byggmästare
- ▶ Områden med enhetligt byggnadsbestånd, en enhetlig stadsplan eller en arkitektonisk helhet
- ▶ Områden där den gamla strukturen, t.ex. vägnätet, åkrarna och byggnadernas traditionella placering i landskapet eller i förhållande till varandra, har bevarats
- ▶ Hotfaktorer mot kulturmiljöhelheten, som t.ex. nybyggnation och förfall

För varje område har ett kort med en kort beFör varje område har ett kort med en kort beskrivning och fotografier av området eller objektet gjorts. Korten är kopplade till den digitala landskapsplanen så att man enkelt kan få information om kulturmiljön.

Kulturmiljöerna i landskapet Österbotten behandlades i samarbete med berörda kommuners planläggningsansvariga samt med sakkunniga för myndigheter och organisationer. Kommuner na ombads att behandla de reviderade kulturmiljöerna i för kommunen lämpligt beslutsorgan. Sju av landskapets kommuner behandlade de reviderade kulturmiljöerna och meddelade sina åsikter. Dessa har beaktats i det vidare arbetet.

Moderna kulturmiljöer på landskapsnivå

Den moderna kulturmiljön har inte tidigare inventerats i Österbotten. Under hösten 2018 gjordes en inventering och utredning av den moderna

kulturmiljön av konsult på beställning av Österbottens förbund. I utredningen är fokus på efterkrigstidens uppbyggnadsperiod på 1940–50-talet och fram till idag. Utredningen gjordes genom att samla uppgifter från gjorda inventeringar, ur databaser, från kart- och bildarkiv, av sakkunniga i kommuner och berörda myndigheter samt genom inventering på plats.

Vid inventeringen av moderna kulturmiljöer på landskapsnivå granskades i första hand byggnadsgrupper och områdeshelheter. Av enskilda byggnader värderades endast speciellt värdefulla och sällsynta.

I urvalsarbetet värderades objekt och områden från kulturhistorisk, byggnadshistorisk och landskapsmässig synpunkt. I första hand användes den värdering som Österbottens museum använder i sina byggnadsinventeringar. Dessutom beaktades kriterierna för byggd miljö av riksintresse (RKY 2009) och lagen om skydd av byggnadsarvet.

En rapport över utredningen finns på Österbottens förbunds webbsida, <https://www.obotnia.fi/omradesplanering/osterbottens-landskapsplan-2040/utredningar/>.

I arbetet deltog representanter för NTM-centralen i Södra Österbotten, Österbottens museum, Jakobstadsregionen, Vasaregionen och Sydösterbotten. Dessutom informerades Museiverket kontinuerligt och gavs således möjlighet att delta i arbetet.

För varje område och objekt gjordes ett kort med en kort beskrivning och fotografier av området eller objektet. Korten är kopplade till den digitala landskapsplanen så att man enkelt kan få information om kulturmiljön.

Planlösning

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas de nationellt värdefulla landskapsområdena samt de nationellt värdefulla byggda kulturmiljöernas objekt och områden. Eftersom behandlingen av de nationellt värdefulla landskapsområdena vid miljöministeriet inte är klar i detta skede, överförs de områden som finns i Österbottens landskapsplan 2030 till landskapsplanförslaget. I och med det kvarstår även ett område med statusen nationellt värdefull landskapssevärdhet.

Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009) förs till landskapsplanen enligt den uppdaterade inventering Museiverket gjort och som med statsrådets beslut trätt i kraft den 1.1.2010.

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas sammanlagt 142 kulturmiljöer värdefulla på landskapsnivå varav 73 är nya i förhållande till den

nuvarande landskapsplanen. Av dessa 142 kulturmiljöer har 98 klassats som byggda kulturmiljöer och 44 som kulturlandskap. Två nya teman som lyfts fram är ladlandskap och sommarstugeområden, vilka är identitetsskapande miljöer för det österbottniska landskapet. De flesta kulturmiljöers avgränsningar har justerats. Av de som inte längre föreslås ingå har en del mist sitt värde på grund av ingen eller bristande vård. I en del fall har områden slagits ihop och en del har inte ansetts uppnå värdet på landskapsnivå eller regional nivå men de kan däremot ha ett värde på lokal nivå. Fem områden förs över från Österbottens landskapsplan 2030 med avgränsningen från RKY 1993 på grund av att miljöministeriet inte har behandlat inventeringen av de nationellt värdefulla landskapsområdena gjord 2013 och inget statsråds principbeslut föreligger. I den inventeringen har dessa fem områden föreslagits med en ny avgränsning som nationellt värdefulla. Detta gäller Valsörarna i Korsholm, Laihela ådals kulturlandskap mellan Kylänpää – Ruto i Laihela, kulturlandskapet kring Närpes å norr om centrum i Närpes, Purmo kyrknejd i Pedersöre och Kimo bruks område i Vörå.

Kulturmiljöer som är värdefulla på landskapsnivå kompletteras med moderna kulturmiljöer. Sex teman lyfts fram och de är danspaviljonger, stensolor, modellområden, gågator, ungdomsföreningshus samt kapell och kyrkhem. Objekt och/eller områden inom dessa teman bildar nätverk. De tematiska nätverken av moderna kulturmiljöer, innehållande totalt 23 områden och objekt samt 14 enskilda områden och objekt anvisas som kulturmiljöer värdefulla på landskapsnivå i Österbottens landskapsplan 2040. En del av

de moderna kulturmiljöerna värdefulla på landskapsnivå som anvisas finns inom avgränsningen för byggda miljöer av riksintresse (RKY 2009). Detta beror på att de moderna kulturarvet inte beaktades i ifrågavarande områden då de byggda miljöerna av riksintresse definierades.

Vid general- och detaljplanläggning blir det ofta nödvändigt att precisera avgränsningarna av områdena när detaljnivån ökar. Väsentliga ändringar ska motiveras och tas upp vid myndigheternas samråd. På alla plannivåer är det viktigt att sörja för att lösningarna inte står i konflikt med kulturmiljöernas särdrag och värden.

I Österbottens landskapsplan 2040 visas alla de fornlämningar som för tillfället finns i Museiverkets fornlämningsregister. Vid planering av markanvändning och åtgärder ska man enligt fornminneslagen uppmärksamma de fasta fornlämningarna. Information om dessa fås från det fornlämningsregister som Museiverket upprätthåller och uppdaterar. För att det nationella arkeologiska kulturarvet ska bevaras är främsta målsättningen att skydda fornlämningarna. De kan också vara intressanta besöksmål och identitetsskapande element för regionen.

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas tre nationellt värdefulla vårdbiotoper och 30 vårdbiotoper som är värdefulla på landskapsnivå.

I Österbottens landskapsplan 2040 visas de gamla vägsträckningarna Strandvägen och Kyrönkangas väg samt Kållby-Överesse gamla vägavsnitt som kulturhistoriskt betydande vägsträckningar.

Vörå. Foto: Christine Bonn.

Kommun	Nationellt värdefulla landskapsområden (Statsrådets principbeslut 1995)	Byggda miljöer av riksintresse (RKY 2009)	Kulturmiljöer värdefulla för landskapet: byggda kulturmiljöer (Bk) och kulturlandskap (Kl)
Jakobstad		Alholmens cikoriafabrik och järnvägsstationsområde	Permo (Bk)
		Bostadsområdet Kråkholmen	Kvarnbacken (Bk)
		Gamla hamnen i Jakobstad	Västanpå (Bk)
		Jakobstads historiska stadskärna	Vestersundsby (Kl)
		Jakobstads järnvägsstation med omgivning	Fäboda (Kl)
		Mäskkärs fyr- och lotsamhälle	Hällören (Bk)
		Norrmalms trädstadsdel och Strengbergs tobaksfabrik	Gamla sjukhuset (Bk)
		Pedersöre kyrka och Kyrkostrand	Bostadmässområdet i Korsgrund (Bk)
		Rosenlunds prästgård	Gågatan i Jakobstad (Bk)
		Östanlid sanatorium	Johanneskapellet (Bk)
			Östermalm (Bk)
			Affärsbyggnad, Köpmansg.8 (Bk)
			Radhusområde, Permo (Bk)
Kaskö		Rutplaneområdet i Kaskö	
		Sälgrunds fyr, lotsstation och Laxhamn	
Korsholm	Björköby by och Svedjehamn	Bruksherrgårdarna i Österbotten / Grönvik	Kulturlandskapet i Sommarösund (Kl)
	Kulturlandskapet vid Malax å	Bylandskapet på Björkö	Kulturlandskapet i Södra Vallgrund (Kl)
	Kulturlandskapet vid Kyro älv	Fyr- och lotsöar i Kvarkens skärgård / Norrskär, Valsörarna, Yttre Uddskär, Ritgrund, Ensten	Hamnen i Norra Vallgrund (Bk)
	Söderfjärden	Museibron / Toby stenbro	Gårdsgrupp i Karperö (Bk)
		Replot by och fiskehamn	Bygatan i Koskö (Bk)
		Stengärdesgårdarna i Moippe by	Västerhankmo kulturlandskap (Kl)
		Söderfjärdens odlings- och bylandskap	Kulturlandskapet i Österhankmo (Kl)
			Kulturlandskapet vid Laihela och Toby å (Kl)
			Kulturlandskapet i Tölby-Solf-Munsmo (Kl)
			Kulturlandskapet i Kuni (Kl)
			Bolot, Tölby (Bk)
			Ladlandskapet i Norra Vallgrund (Kl)
			Valsörarna (Kl) (RKY 1993)
		Replot bro (Bk)	

Kommun	Nationellt värdefulla landskapsområden (Statsrådets principbeslut 1995)	Byggda miljöer av riksintresse (RKY 2009)	Kulturmiljöer värdefulla för landskapet: byggda kulturmiljöer (Bk) och kulturlandskap (Kl)
			Utsiktstornet Saltkaret (Bk)
Korsnäs	Harrströms by och fiskehamn	Fyr- och lotsöar i Kvarkens skärgård / Svettgrund	Paviljongområdet i Molpe (Bk)
		Harrström fiskehamn och by	Bjurbäck-Taklax ladlandskap (Kl)
		Korsnäs kyrka och prästgård	Korsnäs gruvområde (Bk)
		Molpe fiskehamn	Harrström kulturlandskap (Kl)
			Kyrkbyvägens miljö (Bk)
Kristinestad	Härkmeri	Butsbackens bosättning	Kulturlandskapet i Korsbäck (Kl)
		Kristinestads rutplaneområde	Storå kulturlandskap i Lappfjärd (Kl)
		Sideby och fiskhamnen i Kilen	Lappfjärds kyrkomiljö (Bk)
		Villa Carlsro	Skatan (Bk)
		Yttergrundens fyr- och lotssamhälle	Alesundet (Bk)
			Tegelbruksbacken (Kl)
			Jåfsbacken (Bk)
			Sårbacken (Bk)
			Ådalens kulturlandskap i Tjock (Kl)
			Gårdsmiljöer i Lappfjärds centrum (Bk)
			Högholmen och Hemgrundet (Bk)
			Lappfjärds skola (Bk)
			Lappfjärds ungdomsföreningshus (Bk)
Kronoby		Kronoby kyrka med omgivning och Torgare prästgård	Kronoby kulturlandskap (Kl)
		Kronoby reservkompani	Nedervetil kulturlandskap (Kl)
		Nedervetil kyrka	Haavisto (Bk)
		Tast by	Nabba (Kl)
		Terjärv kyrka och prästgård	Småbönders (Kl)
			Sandbacka sanatorium (Bk)
			Kaitåsen (Kl)
			Emet Folkpark (Bk)
	Tidigare Småbönders skola (Bk)		
Laihela		Laihela kyrka	Kulturlandskapet vid Laihela och Toby å (Kl)
		Österbottensgårdar längs Laihela å	Bebyggelsen i Jokikylä (Bk)
			Laihela ådals kulturlandskap mellan Kylänpää-Ruto (Kl) (RKY 1993)

Kommun	Nationellt värdefulla landskapsområden (Statsrådets principbeslut 1995)	Byggda miljöer av riksintresse (RKY 2009)	Kulturmiljöer värdefulla för landskapet: byggda kulturmiljöer (Bk) och kulturlandskap (Kl)
Larsmo			Kirkonkylä skola (Bk)
			Kylänpää skola (Bk)
		Fiskeläget på Öuran	Viss (Bk)
		Larsmo kyrka med omgivning	Västerbyn (BK)
			Finnäs (Kl)
			Kaptensbacken (Bk)
			Kackur (Bk)
			Lilla Lysarholmen (Bk)
Malax	Kulturlandskapet vid Malax å	Bergö hamnar och skärgårdsby	Petalax kyrkomiljö (Bk)
		Bruksherrgårdarna i Österbotten / Äminneborg	Mamrelund (Bk)
		Bränno by	Bockörens hamn (Bk)
		Fyr- och lotsöar i Kvarken skärgård / Rönnskär lotsplats, Lillsanden, Rönnskär fyrplats, Strömmingsbådan	Velkmossens ladlandskap (Kl)
		Malax kyrka och prästgård	Bygdegården (Bk)
		Söderfjärdens odlings- och bylandskap	Petalax ungdomsföreningshus (Bk)
		Äminne fiskehamn	Malax kyrkhem (Bk)
		Nykarleby	Bruksherrgårdarna i Österbotten / Kiitola, Juthbacka, Keppo
Nykarleby historiska stadskärna	Nykarleby centrum (Bk)		
Seminariet och Seminariegatan i Nykarleby	Kulturlandskapet vid Lappo ås nedre lopp (Kl)		
Skrivars radby	Monå by (Bk)		
Socklothällans fyr- och lotsamhälle	Källmossen (Bk)		
Stubbens fyrsamhälle	Kovjoki station (Bk)		
Topelius barndomshem Kuddnäs	Österby (Kl)		
Närpes	Bruksherrgårdarna i Österbotten / Benvik		
		Museibron / Närpes Nybro	Velkmossens ladlandskap (Kl)
		Närpes kyrka och kyrkstallar	Märigrunds fiskeläge (Bk)
			Gåshällans fiskeläge och lotsstation (Bk)
			Nornäs (Bk)

Kommun	Nationellt värdefulla landskapsområden (Statsrådets principbeslut 1995)	Byggda miljöer av riksintresse (RKY 2009)	Kulturmiljöer värdefulla för landskapet: byggda kulturmiljöer (Bk) och kulturlandskap (Kl)
			Kulturlandskapet kring Närpes å norr om centrum (Kl) (RKY 1993)
			Nämnäs danspaviljong (Bk)
			Fagerö Folkpark (Bk)
Pedersöre		Bennäs järnvägsstation	Näsibacka (Bk)
		Kyrkan och prästgårdarna i Esse	Tarvos, Gästgivars och Hans-ten gårdsgrupper i Östensö (Bk)
		Kyrkbacken i Purmo	Esse kyrknejd (Kl)
		Lagmansgården och Östensö skolhem	Lillby (Bk)
		Lappfors by och Heidegård	Lappfors by och Högkullbackens husgrupp (Kl)
		Lassfolk och Härmälä gårdsgrupper	Kiisk (Kl)
		Staraby	Lepplax-Södö (Kl)
		Storsandsunds bosättning	Fors-Gers (Kl)
			Styrmans (Kl)
			Purmo kyrknejd (Kl) (RKY 1993)
			Purmo kyrkhem (Bk)
Storkyro		Storkyros gamla och nya kyrka	Orisberg kulturlandskap (Kl)
		Orisbergs bruksområde	Pukkilansaari (Bk)
		Perttilänmäki och Napo slagfält	Storkyro centrum (Bk)
Vasa	Kulturlandskapet i Gamla Vasa	Brändö hamn-, varvs- och fabriksområde	Norra Grundfjärden och Gamla Vasa gravgård (Kl)
	Kulturlandskapet vid Kyro älv	Finska Sockers Vasafabrik med bostadsområde	Östergränden och Sundom prästgård (Bk)
	Söderfjärden	Gamla Vasa och Korsholms kyrka	Vapenbrödraby (Bk)
		Höstves bystråk	Kulturlandskapen i Västervik och Gerby (Kl)
		Lillkyro kyrkbacke, kyrkholmen Kirkkosaari och Lillkyro prästgård	Vikinga och Brändö (Bk)
		Roparnäs kyrka	Kappsäcken (Bk)
		Merikarts forsar med kvarnar, bebyggelsen längs älvstranden och Golkas herrgård	Bodfladan och Strömsö (Bk)
		Strömbergs industri- och bostadsområde	Bengtsskär-Revlarna (Kl)
		Söderfjärdens odlings- och bylandskap	Dammbrunnsgården (Bk)
		Vasa Gamla begravningsplats	Sandviken (Bk)

Kommun	Nationellt värdefulla landskapsområden (Statsrådets principbeslut 1995)	Byggda miljöer av riksintresse (RKY 2009)	Kulturmiljöer värdefulla för landskapet: byggda kulturmiljöer (Bk) och kulturlandskap (Kl)
		Vasa järnvägsstation	Vasklots gamla sommarvillor (Bk)
		Vasa skarpskyttebataljons kaserner	Roparnäs sjukhusområde (Bk)
		Vasa stads esplanader och brandgator	Kulturlandskapet i Gamla Vasa (Kl)
		Vasa strandparksområde med offentliga byggnader och Vasa Ångkvarn	Vasa promenadcentrum (Bk)
		Vasklot järnvägsstationsområde	Bostadmässområdet i Sunnanvik (Bk)
			Uppståndelsekapellet (Bk)
			Sandvikens höghus, radhus och folkskola (Bk)
			Yrkesinstitutet (Bk)
			Gerby ekologiska stadsplan (Bk)
			Läroverken i Brändö (Bk)
			Malmögården (Bk)
		Bofinken (Bk)	
		Sunnanvik (Bk)	
Vörå	Vörå ådals kulturlandskap	Kimo bruk och Oravais industriområden	Bebyggelsegrupperna i centrum och kring kyrkan, Oravais (Bk)
		Klemetsgårdarna	Eljasus (Bk)
		Oravais kyrka och begravningsplats	Solstrands bebyggelsegrupp (Bk)
		Oravais slagfält och Minnestodsvägen	Bandbebyggelsen mellan Kärklax och Falisa (Bk)
		Rejpelts bosättning	Strandby (Bk)
		Vörå kyrka med omgivning	Kyrkbackens och Kyrkofladdans miljö (Bk)
		Överstebostället Tottesund	Bebyggelsegrupper i Kalapää (Bk)
			Öurstranden (Bk)
			Österby (Kl)
			Kaitsor (Bk)
			Kålax (Kl)
	Oravais danspaviljong (Bk)		
	Årvasgården		
	Oravais församlingshem (Bk)		

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

Nationellt värdefullt landskapsområde (statsrådets beslut 1995)

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas nationellt värdefulla landskapsområden och landskapssevärdheter på landsbygden (statsrådets beslut 1995).

Planeringsbestämmelse: Om en områdesreserveringsbeteckning anvisas för ett område anger den beteckningen den primära användningsformen i området. Vid användning av området måste det säkerställas att kulturmiljön och naturarvet bevarar sina värden.

I den mer detaljerade planeringen samt vid byggande ska landskapsområdet eller landskapssevärdheten som helhet samt dess särdrag och tidsmässiga skiktning beaktas så att värden som hänförs till det tryggas och området kan utvecklas.

Målsättningen bör vara att åkrarna i området hålls öppna och används inom jordbruket samt att skogarna sköts. Med undantag av jord- och skogsbrukets behov bör byggplatser inte planeras på enhetliga åkerområden.

Byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009)

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas områden, vägar och objekt som hör till byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009). Till arealen mindre områden anvisas med en objektsbeteckning.

Planeringsbestämmelse: Om en områdesreserveringsbeteckning anvisas för ett område anger den beteckningen den primära användningsformen i området. Vid användning av området måste det säkerställas att kulturmiljön och naturarvet bevarar sina värden.

I den mer detaljerade planeringen samt vid byggande ska den byggda kulturmiljön som helhet samt dess särdrag och tidsmässiga skiktning beaktas så att de värden som hänförs till den tryggas och området kan utvecklas.

Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas kulturlandskap och byggda kulturmiljöer som är värdefulla på landskapsnivå. Till arealen mindre områden anvisas med en objektsbeteckning.

Planeringsbestämmelse: Om en områdesreserveringsbeteckning anvisas för ett område anger den beteckningen den primära användningsformen i området. Vid användning av området mås-

Styrmans i Pedersöre. Foto: Christine Bonn.

te det säkerställas att kulturmiljön och naturarvet bevarar sina värden.

I den mer detaljerade planeringen samt vid byggande ska kulturmiljön som helhet samt dess särdrag och tidsmässiga skiktning beaktas så att de värden som hänförs till den tryggas och området kan utvecklas.

Målsättningen bör vara att åkrarna i området hålls öppna och används inom jordbruket samt att skogarna sköts. Med undantag av jord- och skogsbrukets behov bör byggplatser inte planeras på enhetliga åkerområden.

■ **Fornlämningar som fredats med stöd av fornminneslagen**

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas fasta fornlämningar som fredats enligt fornminneslagen (295/1963).

Skyddsbestämmelse: Vid planering av markanvändning och åtgärder som kan inverka på fornlämningar bör man rådgöra med museimyndigheten. Bestämmelsen gäller alla fasta fornlämningar, även de som inte ännu är införda i Museiverkets fornminnesregister.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av markanvändningen och åtgärder i ett område med fornlämningar bör kulturmiljö-, landskaps- och naturvärdena beaktas.

● **Vårdbiotop**

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas de vårdbiotoper som klassats som nationellt värdefulla eller värdefulla på landskapsnivå.

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att bevarandet av områdets kulturpåverkade naturvärden och biologiska mångfald främjas. Vid användning av området måste det säkerställas att kultur- och naturarvet bevarar sina värden.

Planeringsrekommendation: För området bör uppgöras en skötsel- och användningsplan.

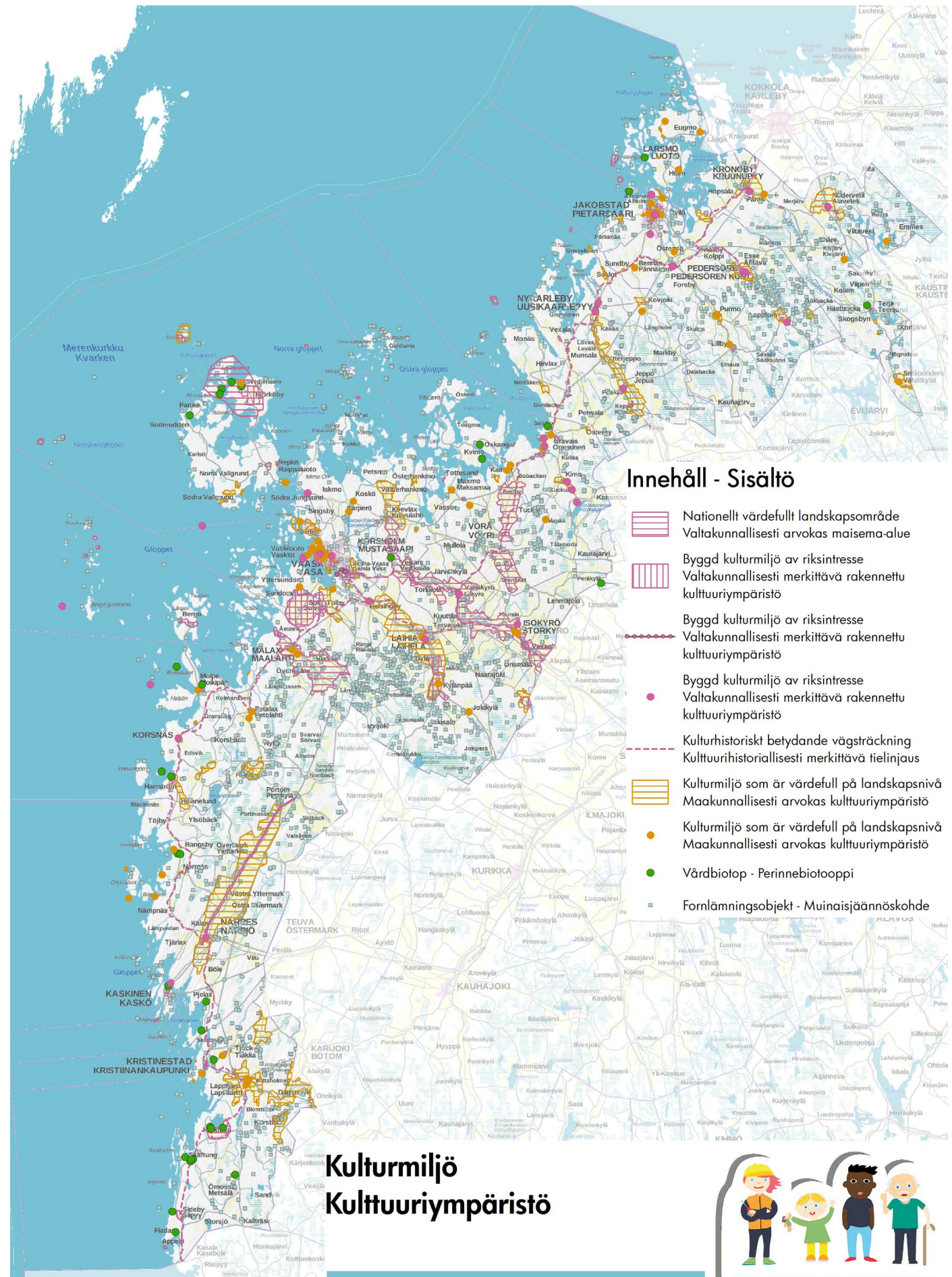
----- **Kulturhistoriskt betydande vägsträckning**

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas av Trafikverket kulturmärkta museivägar samt andra kulturhistoriskt och landskapsmässigt värdefulla vägsträckningar. Dessa är Strandvägen och Kyrönkangas väg samt Kållby-Överesse gamla vägsträckning.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av markanvändning och åtgärder bör vägsträckningens landskapsmässiga och kulturhistoriska värden beaktas. Möjligheterna att använda den historiska rutten för att främja turism och rekreation bör uppmärksammas

Kapténs i Larsmo. Foto: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

- Nationellt värdefullt landskapsområde
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- Byggd kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Byggd kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Byggd kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Kulturhistoriskt betydande vägsträckning
Kulttuurihistoriallisesti merkittävä tielinjaus
- Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- Värdbiotop - Perinnebiotooppi
- Fornlämningsobjekt - Muinaisjäännöskohde

Kulturmiljö Kulttuuriympäristö

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjarkarta: Maanmittauslaitoksen maastokarto 05/2015.

6.10 PRIMÄRNÄRINGAR I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

År 2016 fanns 5,7 % av arbetsplatserna i Österbotten inom primärnäringarna, medan motsvarande siffra för hela landet var 3,5 %. Primärnäringarna spelar alltså en förhållandevis stor roll inom det österbottniska näringslivet. De primärnäringar som har en direkt betydelse för markanvändningen på regional nivå är jord- och skogsbruk, fiske, växthusodling, pälsdjursuppfödning, boskapsuppfödning samt mark- och bergtäkt.

Jordbruk

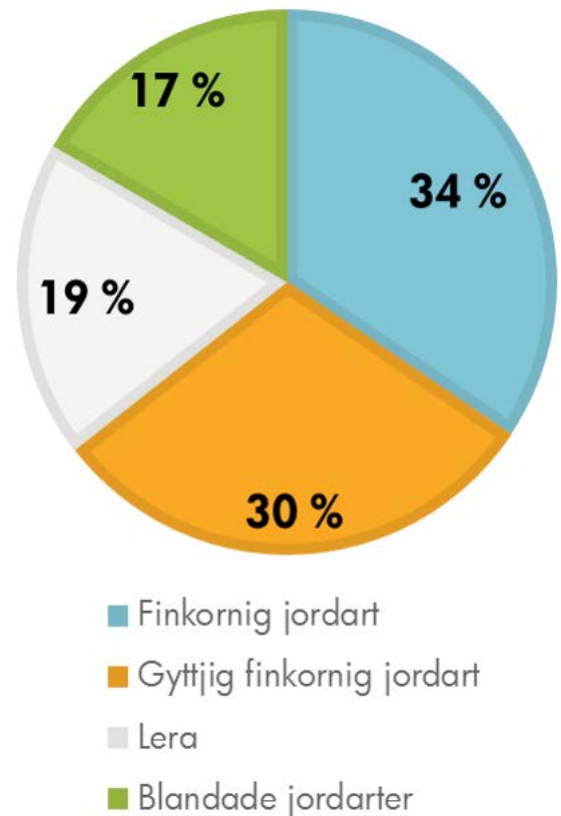
Den odlade arealen i Österbotten är ca 138 000 ha vilket motsvarar ca 18 % av landskapets totala landareal. Motsvarande siffra för hela landet är 8 %. Österbottens jordbruksmark utgör 6,1 % av hela landets odlade areal. Foderkorn odlas på en tredjedel av Österbottens åkrar medan 24 % används för vall och 14 % för havre. Arealerna för vall och foder behövs eftersom Österbotten har en betydande boskapsuppfödning. Vårvete odlas på 6 % av arealen och lika mycket används som naturvårdsåkrar. Potatis odlas på 2,5 % av åkrarna varav 63 % finns i Kristinestad. (Lukes statistik från år 2017) Behovet av jordbruksmark består i landskapet även om antalet gårdar minskar. Mellan åren 2000 och 2012 ökade jordbruksmarken i Österbotten med en knapp procent.

Skogsbruk

De finländska och österbottniska skogarna växer mera än någonsin tidigare under den tid som Finland varit ett självständigt land. Skogsbruket i Österbotten upptar ca 561 000 ha vilket motsvarar ca 72 % av landskapets totala landareal. Motsvarande siffra för hela landet är 89 %. Av Österbottens skogar växer 83 % på moar medan 17 % finns på myrar. Myrarna är oftast dikade. Av skogsbruksområdena är 88 % i privat ägo. Enligt den senaste riksskogstaxeringen (VMI 11) är de Österbottniska skogarnas totala volym 63,2 miljoner m³ vilket motsvarar 2,7 % av hela landets totala volym på 2 356 miljoner m³. Tillväxten i Österbotten är 3,1 miljoner m³/år vilket betyder 2,9 % av den nationella tillväxten. Träförädlingsindustrin i Österbotten använde år 2013 totalt 3,9 miljoner m³ inhemskt virke medan avverkningen i Österbotten uppgick till 2,1 miljoner m³. Inom bioekonomisektorn planeras nya investeringar som innebär en större virkesanvändning i landet. I Österbotten finns det möjligheter att öka avverkningen och det finns också en stor kapacitet att använda energived. (Skogscentralen, 2016.)

Fiske

Fisket i Österbotten är betydande nationellt sett. Nästan 30 % av de yrkesfiskare som fiskar till

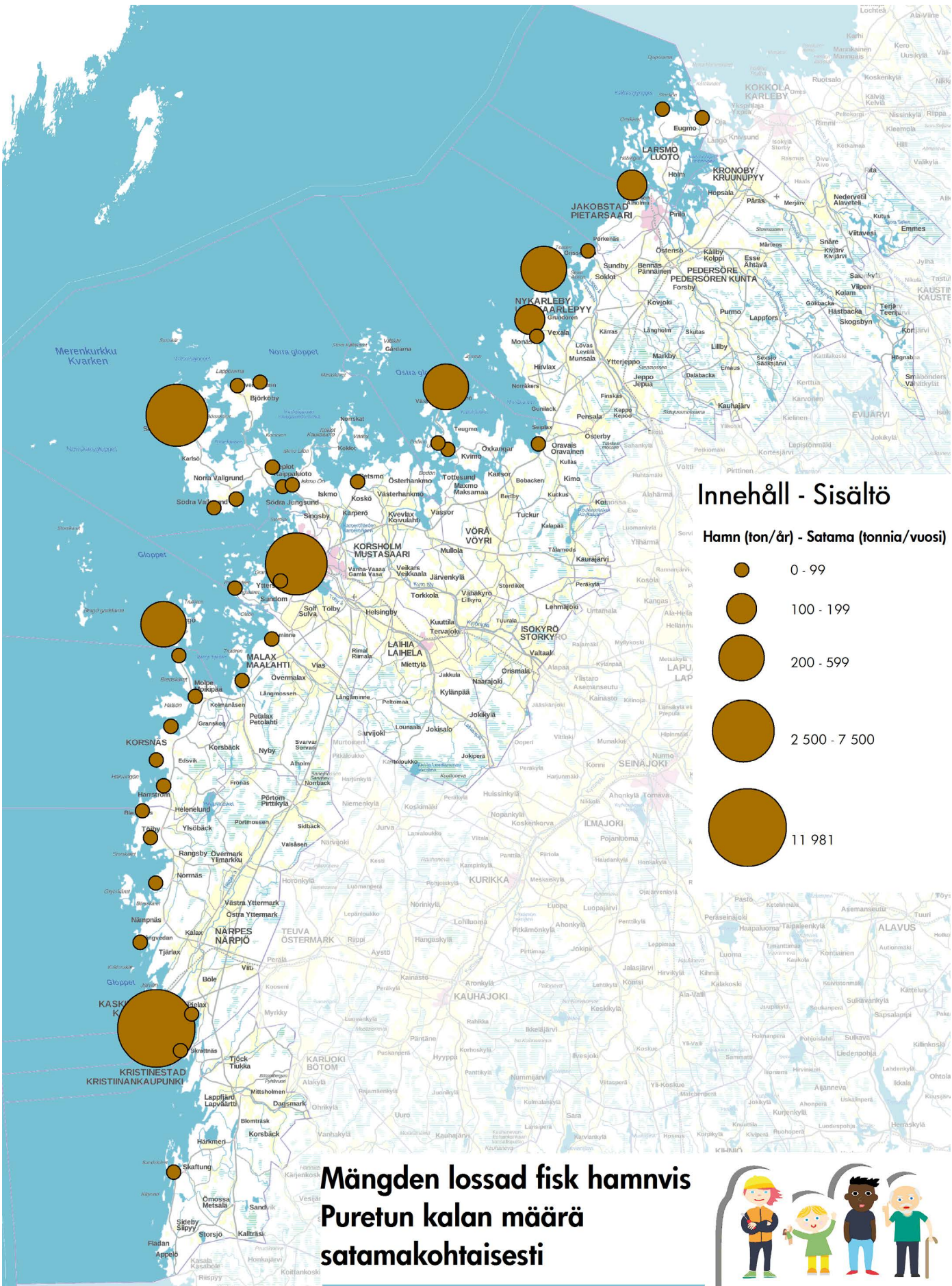

Åkerområden i Österbotten består till stor del av gammal havsbotten som kommit fram genom landhöjningen. Figuren visar jordmån fördelningen i de enhetliga åkerområdena enligt Geologiska forskningscentralens (GTK) jordmånskarta i skalan 1:200 000.

havs i Finland är österbottningar. Av den totala fiskfångsten på ca 145 000 ton/år fångas 14 000 ton i Österbotten. Fångsterna domineras av strömming, sik och abborre men de senaste åren har också andra arter så som nors och braxen fångats i betydande mängder. Den näst största fiskehamnen i landet, Ådskär, finns i Kaskö.

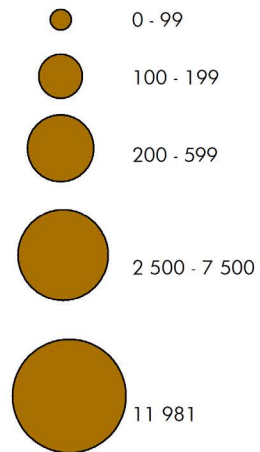
Fritidsfisket har en stor roll inom fiskerinäringen i Österbotten. De österbottniska fritidsfiskarnas årliga fångst uppgår till ca 24 000 ton. Mängden fisk, speciellt abborre och gädda, som fångas inom fritidsfisket och för husbehov är till och med större än den mängd som fångas inom yrkesfisket. För många i Österbotten är fiske en viktig fritidssysselsättning, rekreationsform och källa till självhushållning. Fritidsfiske klassas som den viktigaste naturhobbyn i Finland.

Ca 14 400 ton matfisk föds upp i Finland. Av denna mängd produceras två tredjedelar i havet och ca 40 % av det produceras i Skärgårdshavet. Den vanligaste fisken är regnbågslax och näst vanligast är sik. Också röding, öring och gös föds upp. Vattenbruk anses vara en av de mest hållbara metoderna för att producera animaliskt protein. Fisk kan betydligt mer effektivt tillgodogöra sig näringsämnen än landlevande djur. Detsamma gäller vattenväxter och alger

Innehåll - Sisältö

Hamn (ton/år) - Satama (tonnia/vuosi)

Mängden lossad fisk hamnvis Puretun kalan määrä satamakohtaisesti

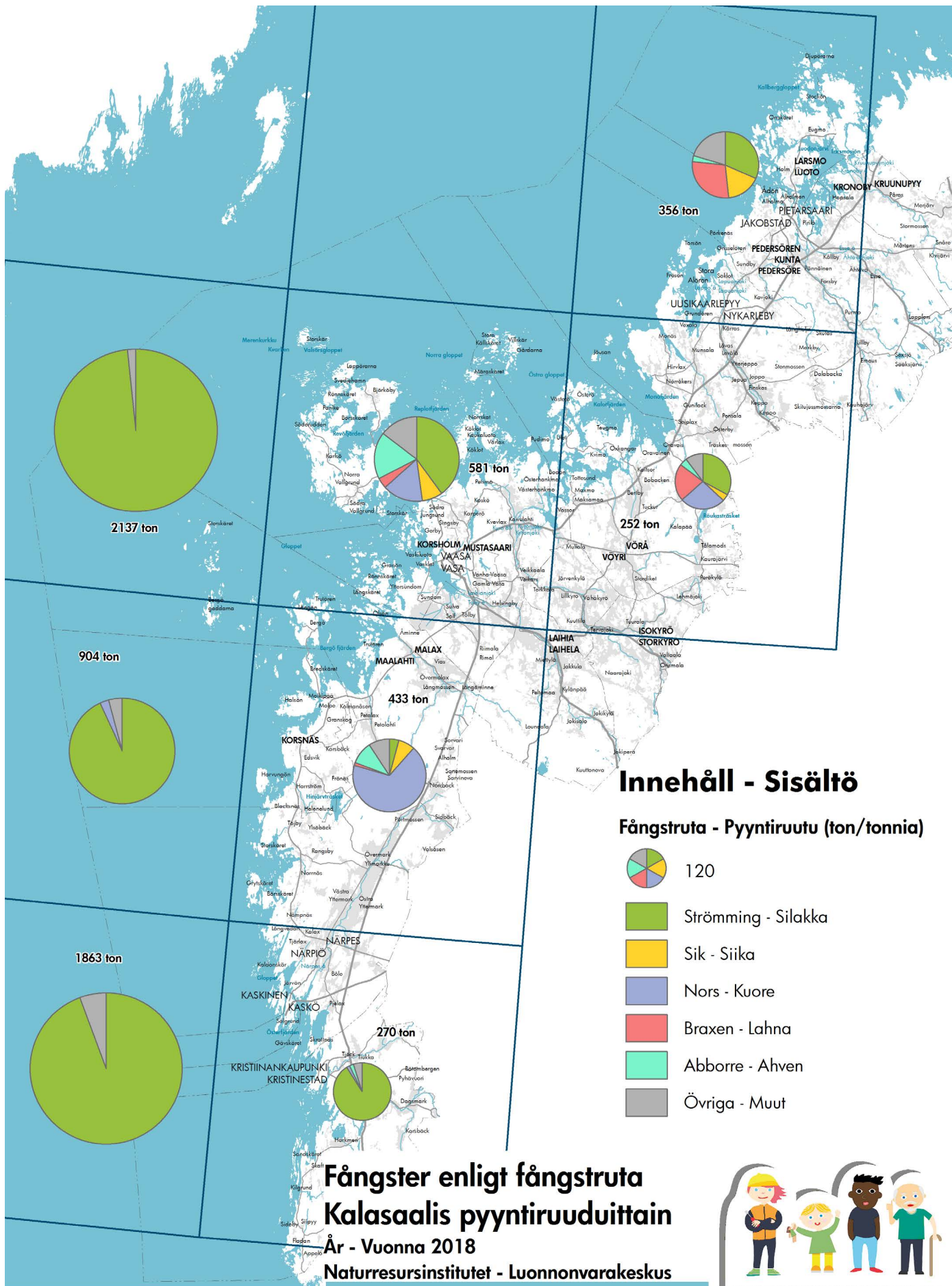

Ditt Sinun

ÖSTEBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Östergötlands förbund
Pohjanmaan liitto

0 5 10 20 30 km
 Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
 Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
 ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
 Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

vars produktionskapacitet är mångfaldig jämfört med landlevande växters. Målet i den nationella strategin för placering av vattenbruksområden är att styra dessa till lämpliga områden med tanke på naturskydd och övrig användning av vattenområden. (Uppgifterna har fått från Luke och Österbottens fiskarförbund och är från 2017.)

Växthusodling

I Österbotten bedrivs växthusodling på 177 ha, vilket motsvarar 29 % av hela landets areal som används för växthusodling. Den största koncentrationen finns i Närpes där det odlas i växthus på 92 ha. Odlingarna i Österbotten är fördelade på 282 växthusföretag varav 138 finns i Närpes. 90 % av växthusarealen i Österbotten används för tomat- och gurkproduktion. Tomater odlas på 68 ha och produktionen på 29,1 milj. kg är 72 % av hela landets tomatproduktion. Gurkor odlas på 37 ha och produktionen på 26,8 milj. kg motsvarar 69 % av hela landets gurkproduktion. Övriga produkter som produceras i österbottniska växthus är bl.a. paprika och grönsaker i kruk. (ÖSP, 2017)

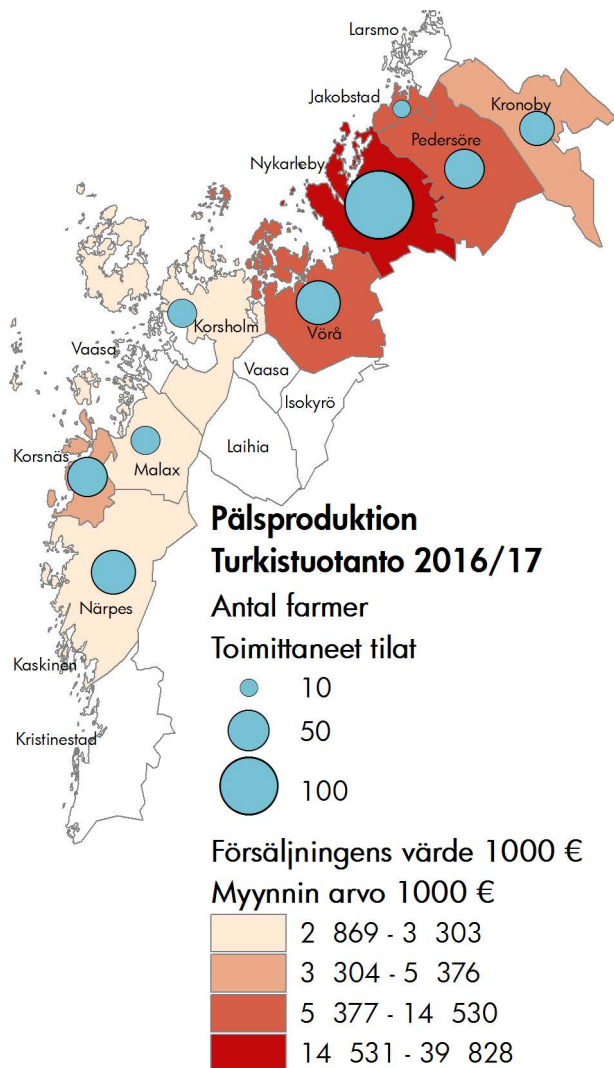
Inom växthusnäringen pågår en förändringspro-

cess som bl.a. leder till att produktionen koncentreras till större odlingsenheter. Detta innebär att både nya produktionsbyggnader och en utvidgning av befintliga behövs medan mindre växthus som tagits ur bruk kan användas för nya ändamål.

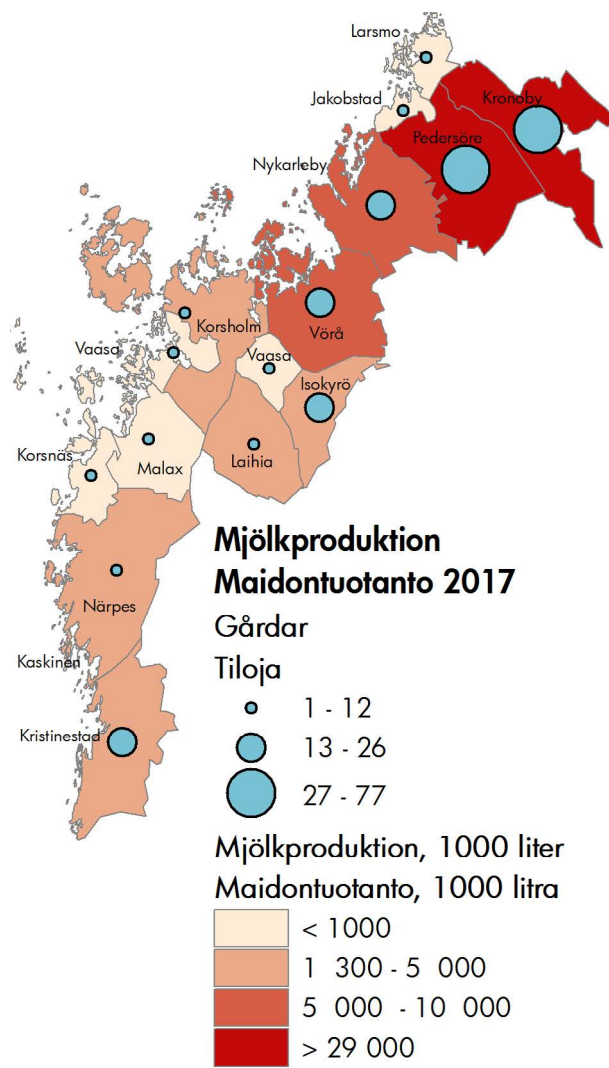
För växthusnäringen är det viktigt med en bra vatten- och energiförsörjning samt god logistik. Bioavfallet från växthusodlingarna kunde användas effektivare.

Pälsdjursuppfödning

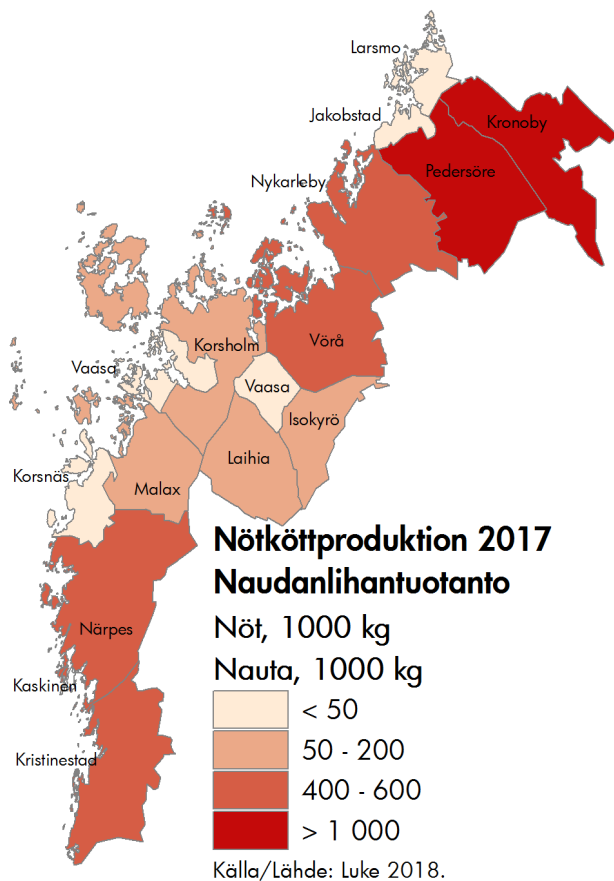
Pälsdjursnäringen i Österbotten utgör hälften av hela landets försäljningsomsättning. Säsongen 2016/2017 var värdet av skinnförsäljningen 99 miljoner euro. Störst utbredning har näringen i de norra delarna av landskapet; Nykarleby, Pedersöre, Vörå, Jakobstad och Kronoby. Men också i kommunerna Korsnäs, Närpes, Malax och Korsholm finns många farmar. I Nykarleby är näringen mest omfattande med drygt 140 farmar år 2018 som omsatte 40 miljoner euro. (ProFur, 2018.) Foderkök finns i kommunerna Kronoby, Pedersöre, Nykarleby, Korsnäs och Närpes.

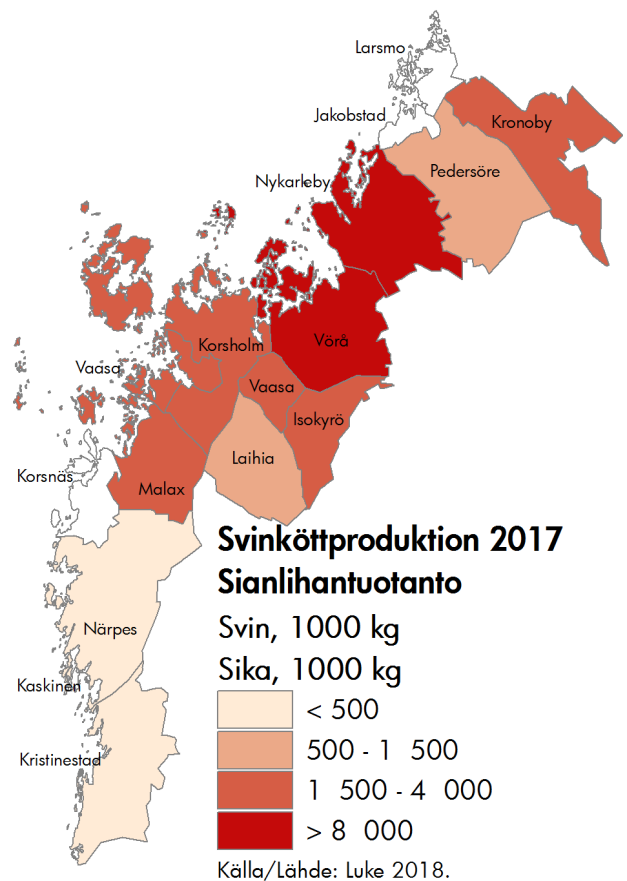
Pälsdjursproduktionen samt dess värde i Österbotten.

Mjölproduktion i Österbotten.

Nötköttsproduktion i Östergötland.

Svinköttsproduktion i Östergötland.

Pälsdjursnäringens omsättning varierar från år till år och är starkt beroende av världsmarknaden. När det gäller rävskind har landet en stor andel av världsmarknaden och därför förväntas en jämn tillväxt av rävsdjursproduktionen. Gällande minkskinn är den finländska marknadsandelen lägre och därför finns det tillväxtpotentialer för minkdjursproduktionen.

Boskapsuppfödning

Östergötlands mjölkproduktion uppgår till ca 100 miljoner liter vilket motsvarar 4,3 % av hela landets produktion. Nötköttproduktionen i Östergötland är ca 5,3 miljoner kg vilket motsvarar 6,2 % av hela landets produktion. Över hälften av landskapets mjölk- och nötköttproduktion sker i kommunerna Pedersöre och Kronoby. Östergötlands svinköttproduktion är 33 miljoner kg, vilket är 18,1 % av hela landets produktion. Av landskapets svinköttproduktion sker över hälften i Nykarleby och Vårå. (Luke, 2017.) Eftersom Östergötlands andel av landets befolkning är 3,3 % är produktionen av mjölk, nöt- och svinkött nationellt sett betydande.

Djurgårdarna har blivit större men färre till antalet, vilket är en trend som fortsätter. Behovet av odlingsmark består.

Mark- och bergtäkt

Totalt används i Finland ca 100 miljoner ton stenmaterial årligen. Användningen av stenmate-

rial kan förenklat indelas på följande sätt:

- ▶ vägbyggnad ca 50 %,
- ▶ asfalt ca 10 %,
- ▶ betongprodukter ca 10 %
- ▶ byggnader ca 15 %.

Sand- och grusförekomsterna är relativt jämt fördelade över hela landet, medan användningen av dem koncentreras till tillväxtområdena. Annan markanvändning kan begränsa täkt av sand- och grusförekomster samt det faktum att platser med högkvalitativ marksubstans ofta sammanfaller med viktiga grundvattenområden.

Utgångspunkter

Markanvändnings- och bygglagen

Enligt markanvändnings- och bygglagens 5 § är målet för områdesanvändningen bl.a. att främja näringslivets verksamhetsbetingelser och i 28 § anges att när en landskapsplan utarbetas ska särskild vikt fästas vid att region- och samhällsstrukturen blir ändamålsenlig och att verksamhetsbetingelser för näringslivet i landskapet ordnas.

De riksomfattande målen för områdesanvändningen

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen bör förutsättningar för att utveckla näringsverksamhet skapas. Vid markanvändningsplanering bör det sörjas för att sammanhängande odlings- och skogsområden som är

viktiga för jord- och skogsbruket bevaras. Även ett hållbart nyttjande av naturtillgångar bör främjas.

Österbottens klimatstrategi 2040

En av huvudmålsättningarna i Österbottens klimatstrategi 2040 är en klimatsmart landsbygd. Målsättningen innehåller bl.a. följande teman som berör primärnäringsar: lättillgänglig information om klimatanpassat jord- och skogsbruk, ökad andel närmat och ökad användning av trä.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Syftet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik är att utveckla gemenskapens jordbruksproduktion på ett balanserat sätt med beaktande av miljöns och djurens välbefinnande och genom att främja landsbygdsområdenas livskraft. Jordbruksprodukter ska produceras för att täcka marknadens behov.

Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020

Programmet för utveckling av landsbygden eller landsbygdsprogrammet är det viktigaste instrumentet när det gäller att reformera jordbruket och utveckla landsbygden. Programmets huvudmål är att bevara en livskraftig landsbygd, förbättra miljöns tillstånd och använda förnybara resurser på ett hållbart sätt. Ett mer detaljerat mål är ökad biologisk mångfald i naturen, bättre vattenstatus och bättre tillstånd i jordmånen som används för jordbruksändamål.

Programmets tre strategiska insatsområden är att:

- ▶ främja bioekonomin och bedriva jordbruk i samband med den på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samt etiskt godtagbart sätt
- ▶ diversifiera landsbygdsnäringsar och förbättra sysselsättningen genom företagens bättre konkurrenskraft, nytt företagande och företagets nätverksbildning
- ▶ öka livskraften och livskvaliteten på landsbygden

Ett livskraftigt och aktivt jordbruk är viktigt med tanke på landskapsvården och upprätthållandet av kulturmiljöer.

Finlands nationella skogsstrategi 2025

Skogsstrategins vision lyder "Hållbar vård och användning av skogar skapar ökad välfärd". Utifrån denna vision har man satt upp följande strategiska mål i den skogspolitiska redogörelsen: 1) Finland är en konkurrenskraftig omvärld för skogliga affärsfunktioner, 2) skogsbranschen och dess strukturer förnyas och diversifieras och 3) skogen används på ett aktivt, ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart samt mångsidigt sätt. För att strategin ska kunna tillämpas krävs åtgär-

der vars mål är att skapa allt bättre förutsättningar för att öka skogsbranschens välfärdseffekter och för att trygga ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Skogsstrategins mål förverkligas också i samband med genomförandet av strategierna för bioekonomi, energi och klimat samt biologisk mångfald.

Bioekonomi är en faktor som gör Finlands skogsbruk mer konkurrenskraftigt i framtiden. Bioekonomi skapar nya produkter och erbjuder nya jobb och den är starkt kopplad till skogsbranschen. Den nationella skogsstrategin stöder genomförandet av bioekonomistategin. Finland har som målsättning att bli ledande i bioekonomi inom EU-området.

Österbottens skogsprogram 2016–2020

Utifrån den nationella strategin utarbetades Österbottens skogsprogram. Det regionala skogsprogrammet har samma tre huvudmålsättningar som den nationella strategin. I Österbottens regionala skogsprogram prioriteras följande åtgärder:

- ▶ Vi ökar avverkningsnivån till den högsta hållbara avverkningsnivån med beaktande av kommande investeringar.
- ▶ Vi jobbar för att skogsbruksfastigheterna blir större och att generationsskiftena sker snabbare.
- ▶ Vi fortsätter att utveckla och stöda de österbottniska företagen i skogsbranschen.
- ▶ Vi säkerställer att den ökade aktiviteten i skogen beaktar naturvården samt ökar skogens användning för rekreation och turism samt som råvarukälla för förnybara ekosystemtjänster.

Skogsprogrammets målsättning är att skogsfrågorna beaktas i landskapsplaneringen och att vikt fästs vid skogsbrukets samverkan med samhällsplanering och andra näringar i landskapet.

EU:s fiskeripolitik och nationell fiskodlingsstrategi

EU:s fiskeripolitik lyfter vattenbruket som ett prioriteringsområde. Vattenbruket bör miljömässigt, socialt och ekonomiskt vara en hållbar näring. Medlemsländerna åläggs att uppgöra nationella fiskodlingsstrategier samt beskriva åtgärder som förbättrar förutsättningarna för fiskerinäringen.

Målen som ställs upp i Finlands vattenbruksstrategi 2022 är att skapa konkurrenskraftiga verksamhetsförutsättningar som stöder och möjliggör en tillväxt inom och utveckling av ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar fiskodling. För detta ändamål krävs lämpliga områden med tanke på övrig användning av vattenområden och branschens fortlevnad. Tillväxten bör ske i samklang med skyldigheterna som gäller vattenkvaliteten och andra miljömål.

Landskapsplanens målsättningar

Landskapsplanen strävar till att i områdesanvändningen främja näringslivet såväl i tätorterna som på landsbygden samtidigt som ett hållbart naturresursbruk tryggas.

Planeringsprocess och planlösning

Primärnäringarna utreddes genom tillgängligt material, information av sakkunniga och kartanalyser. Planlösningen har tagits fram tillsammans med en temagrupp bestående av representanter från intresseorganisationer och myndigheter.

Regionalt betydande åkerområden

Bördiga och enhetliga åkrar är viktiga att bevara för odlingsändamål. Ett livskraftigt och aktivt jordbruk är viktigt även för landskapsvården och för upprätthållandet av kulturlandskapen. Med hjälp av geografiska analyser identifierades enhetliga åkerområden och åkerfigurer på över 100 ha. Ett åkerområde bildas av flera närliggande åkerfigurer medan en åkerfigur är ett enhetligt odlingsområde som kan bestå av flera skiften och därigenom ha många markägare. Nylands förbund har i samarbete med sakkunniga utvecklat den metod som använts. "Nylandsmodellen" kan sammanfattas i följande steg:

- ▶ 1. Åkerfigurer hämtas från Lantmäteriverkets terrängkarta 1: 100 000.
- ▶ 2. Åkerfigurer som är under 20 hektar avgränsas bort eftersom mindre områden leder till högre produktionskostnader.
- ▶ 3. Över 20 ha stora åkerfigurer som ligger mindre än 300 m från varandra avgränsas såsom hörande till samma åkerområde eftersom längre avstånd mellan åkerfigurerna leder till högre transportkostnader.
- ▶ 4. De åkerområden som bildas i steg 3 eller enskilda åkerfigurer som är under 100 ha tas bort eftersom odling på större arealer är mer produktionseffektiv.

Slutresultatet av analysen är en helhet bestående

de av dels enskilda åkerfigurer på minst 100 ha och dels åkerområden på minst 100 ha som bildas av åkerfigurer på minst 20 hektar som ligger högst 300 meter från varandra.

Enligt Lantmäteriverkets terrängkarta 1:100 000 finns det totalt 150 653 ha åkermark i Österbotten. Analysen visar att 132 005 ha, eller 87,6 % av all åkermark kan anses höra till enhetliga åkerområden och därigenom ha en regional betydelse.

Under diskussioner med intresseorganisationer och andra sakkunniga framkom att det med tanke på jordbruksnäringen och dess utveckling inte är nödvändigt att med en egen beteckning anvisa åkerområden i Österbottens landskapsplan 2040. I mån av möjlighet har ingen annan markanvändning anvisats på de bördiga och enhetliga åkerområdena och dessa har beaktats särskilt vid avgränsningen av områden för tätortsfunktioner (A).

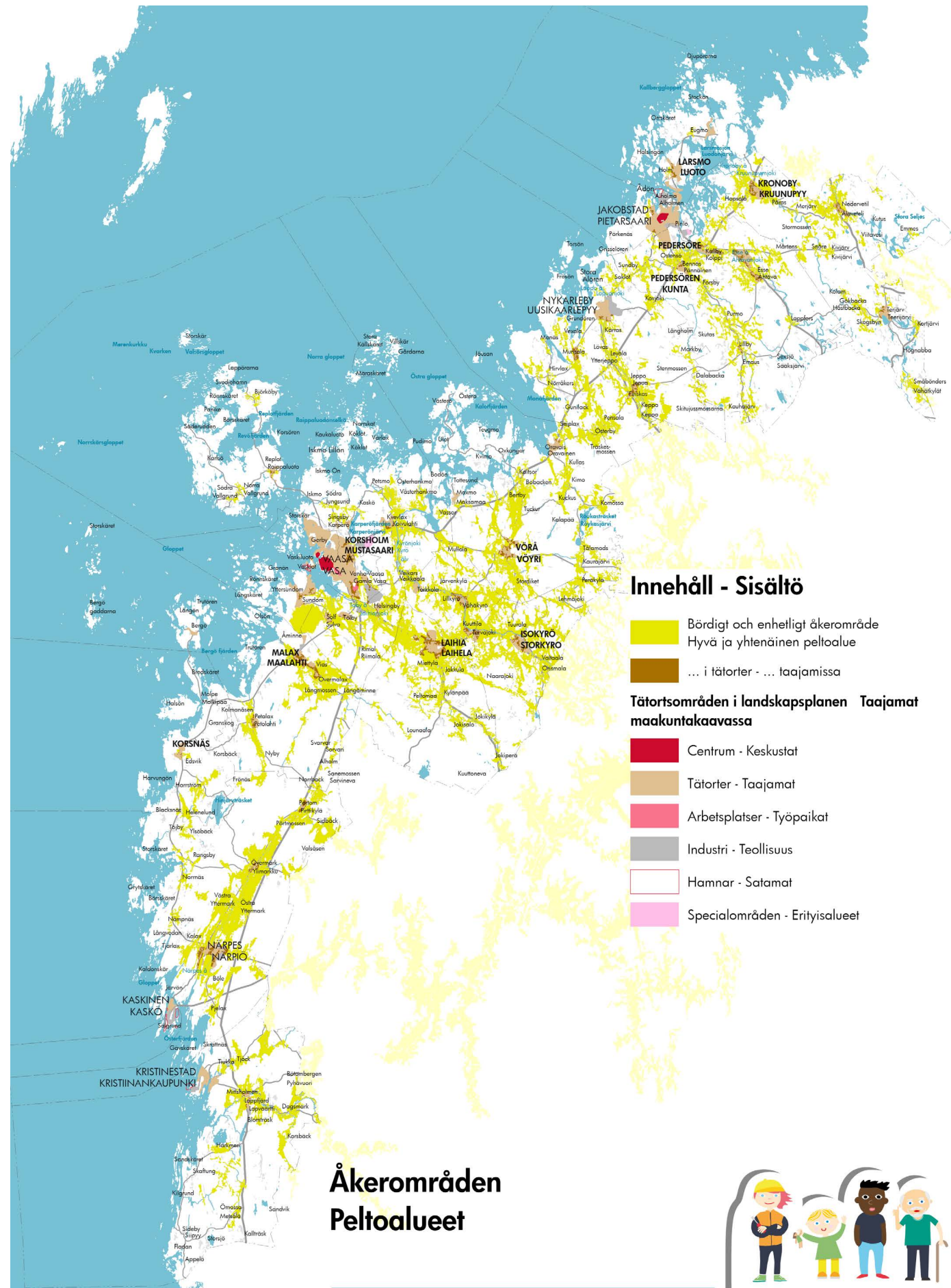
Regionalt betydande områden för skogsbruk

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen bör sammanhängande skogsområden som är viktiga för skogsbruket bevaras. Enhetliga skogsområden är viktiga för skogsbruket och rekreation samt för att tillräckliga skogliga naturområden ska tryggas för djur- och växtlivet.

En kartanalys gjordes för att identifiera vidsträckta skogsområden. I Österbotten är tolv skogsområden större än 10 000 ha, 28 områden är mellan 5 000 och 10 000 ha och 99 områden är mellan 1 000 och 5 000 ha. I avsnittet om grönområdesstrukturen beskrivs tillväggångsättet närmare och där finns även en tabell med de största skogsområdena. På temakartan "Vidsträckta skogsområden" är förbindelsebehov för kraftledning och vägar samt vindkraftområden utritade, eftersom dessa, ifall de förverkligas, påverkar skogsbruket. För skogsbruket är också det lägre vägnätverket viktigt.

Höbalar i Småbönders. Foto: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

 Bördigt och enhetligt åkerområde
Hyvä ja yhtenäinen peltoalue

 ... i tätorter - ... taajamissa

Tätortsområden i landskapsplanen Taajamat maakuntakaavassa

 Centrum - Keskustat

 Tätorter - Taajamat

 Arbetsplatser - Työpaikat

 Industri - Teollisuus

 Hamnar - Satamat

 Specialområden - Erityisalueet

Åkerområden Peltoalueet

Ditt Sinun

ÖSTEBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Östergötlands förbund
Pohjanmaan liitto

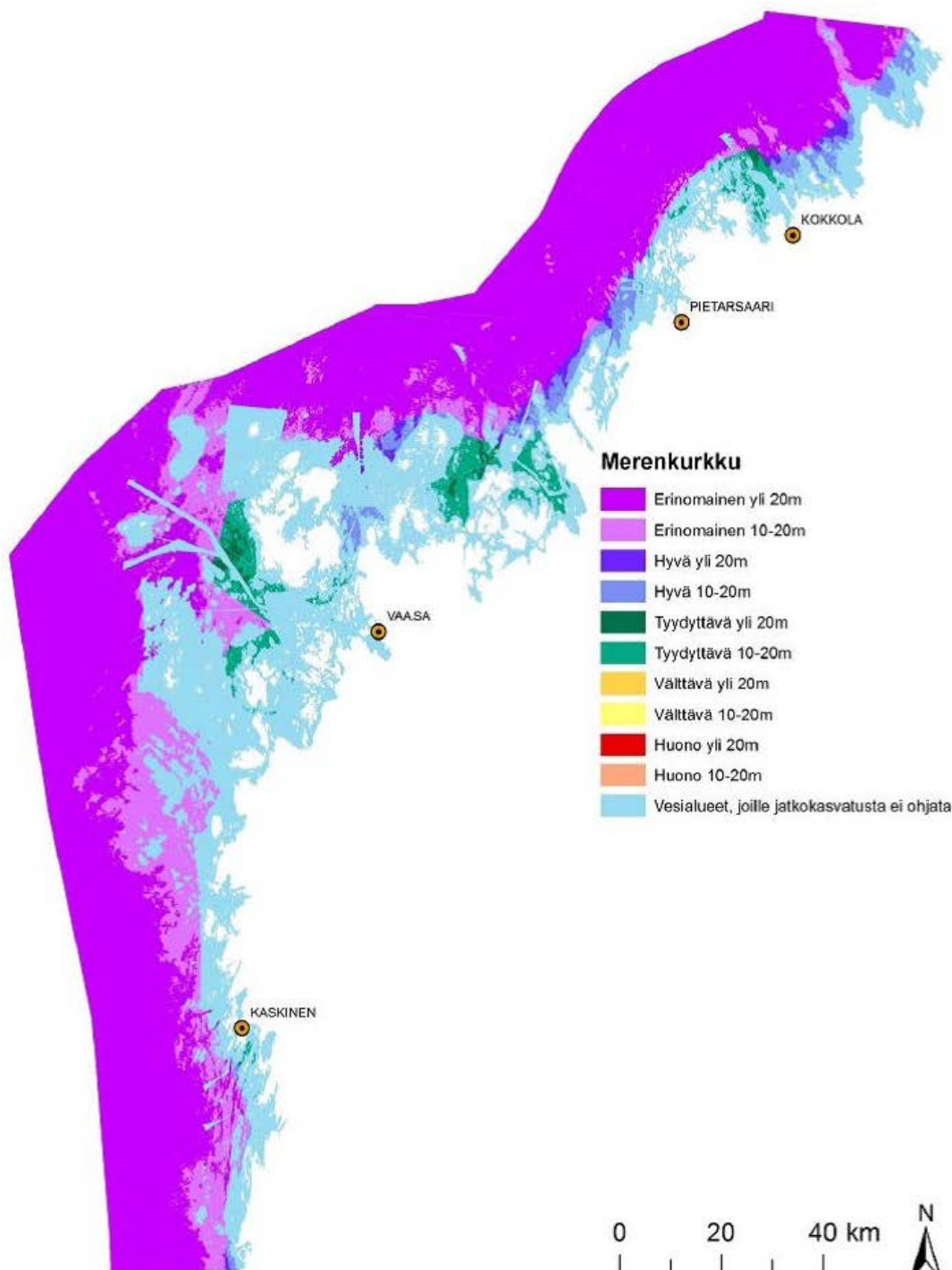
Under diskussioner med intresseorganisationer och andra sakkunniga framkom att det med tanke på skogsbruket och dess utveckling inte är nödvändigt att med en egen beteckning anvisa skogsområden i Österbottens landskapsplan 2040. De vidsträckta skogsområdena ska i mån av möjlighet beaktats vid förverkligande av olika förbindelsebehov för att minimera risken att de splittras.

Fiskerinäringen

Havet, insjöarna och övriga vatten drag utgör en stor potential för den blå bioekonomin. Den största möjligheten att öka fiskproduktionen anses finnas inom vattenbruket. Men eftersom det finns stora fiskresurser i de österbottniska vatten-

dragen kan även fiskfångsten ökas och bli mer mångsidig. Inom fisket är det i första hand fråga om att öka värdet på fiskfångsten. Framst gäller detta inom matfiskproduktionen men även för fiskens användning inom foderindustrin, för bio-bränslen och för hantverksprodukter. Att bättra och mer effektivt utnyttja vårt lokala fiskbestånd är också i linje med Finlands strategi för bioekonomi. Den långa kustremsan med grunda havsområden utgör ett stort sammanhängande och viktigt område för det kustnära fisket. Detta ger goda förutsättningar för ett stabilt yrkesfiske i Österbotten.

Den österbottniska kusten med sina havsvikar, glosjöar och andra grunda vattenområden er-

Nationella strategin för placering av vattenbrukets funktioner visar de bäst lämpade områdena för nya fiskodlingar (Jord- och skogsbruksministeriet 2014)

bjuder områden med goda förhållanden för många fiskarters lek- och yngelproduktion. Längs kusten finns många viktiga lekområden för bland annat abborre, gädda, gös och nors samt havsområden lämpliga för havslekande sik och strömming. De viktigaste områdena för fiskens lek- och yngelproduktion är de å- och älvmynningar som finns i landskapet. Lek- och yngelområdena som finns längs hela kusten är en förutsättning för ett hållbart fiske i landskapet.

Jord- och skogsbruksministeriet har i samarbete med LUKE och miljöministeriet uppgjort en nationell strategi för placering av vattenbrukets funktioner. Bland målsättningarna i strategin framkommer att produktion av matfisk i havsområden ska styras till områden så att miljön och vattnets kvalitet inte försämras. Nuvarande produktionsenheter ska också koncentreras till större enheter för att ge bättre lönsamhet och minska motsättningar mellan olika aktiviteter och påverkan på omgivningen. I strategin konstateras också att öppna havsområden och vindkraftsparker i havsområden är lämpliga framtida produktionsområden vilket i sin tur också kräver utveckling av tekniska lösningar. I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas inte områden för fiskodling. Placering och förverkligande av nya fiskodlingsenheter i havsområdet förverkligas lokalt genom mer detaljerade utredningar och miljö tillstånd.

Österbottens landskapsplan 2040 skapar goda förutsättningar för fiskerinäringen bl.a. genom att ett tillräckligt antal fiskehamnar med behövlig infrastruktur anvisas i landskapsplanen. Dessa fiskehamnar ska utvecklas och ge förbättrade förutsättningar för utvecklingen av fiskerinäringen (se kapitlet om båthamnar).

I Finland har uppgörandet av tre havsplaner påbörjats. Planerna ska vara godkända 2021. En havsplan för norra delen av Bottenhavet, Kvarken och Bottenviken uppgörs i samarbete med Mellersta Österbottens, Norra Österbottens och Lapplands landskapsförbund. I havsplanen kommer fiske och vattenbruk att ingå som ett tema.

Växthusnäringen och dess behov av områden

Växthusområden utanför tätorter har sällan en regional betydelse och finns oftast på privatägd mark. Växthusodlingen har inte heller nämnvärda negativa konsekvenser för annan markanvändning. Med hänsyn till pälsdjursuppfödningen bör växthus med konstljus ändå inte placeras nära pälsdjursfarmer. Diskussioner med intresseorganisationer och andra sakkunniga resulterade i att växthusnäringen inte presenteras med en egen planbeteckning i Österbottens landskapsplan 2040, förutom tätortsnära produktionsenheter som anvisas med en beteckning för industri och lagerområden.

Pälsdjursnäringen och dess behov av områden

För att undersöka möjligheterna för potentiella nya pälsfarmsområden gjordes en nej-analys. Det innebär att områden som inte lämpar sig för näringen eller är för nära t.ex. bebyggelse togs bort.

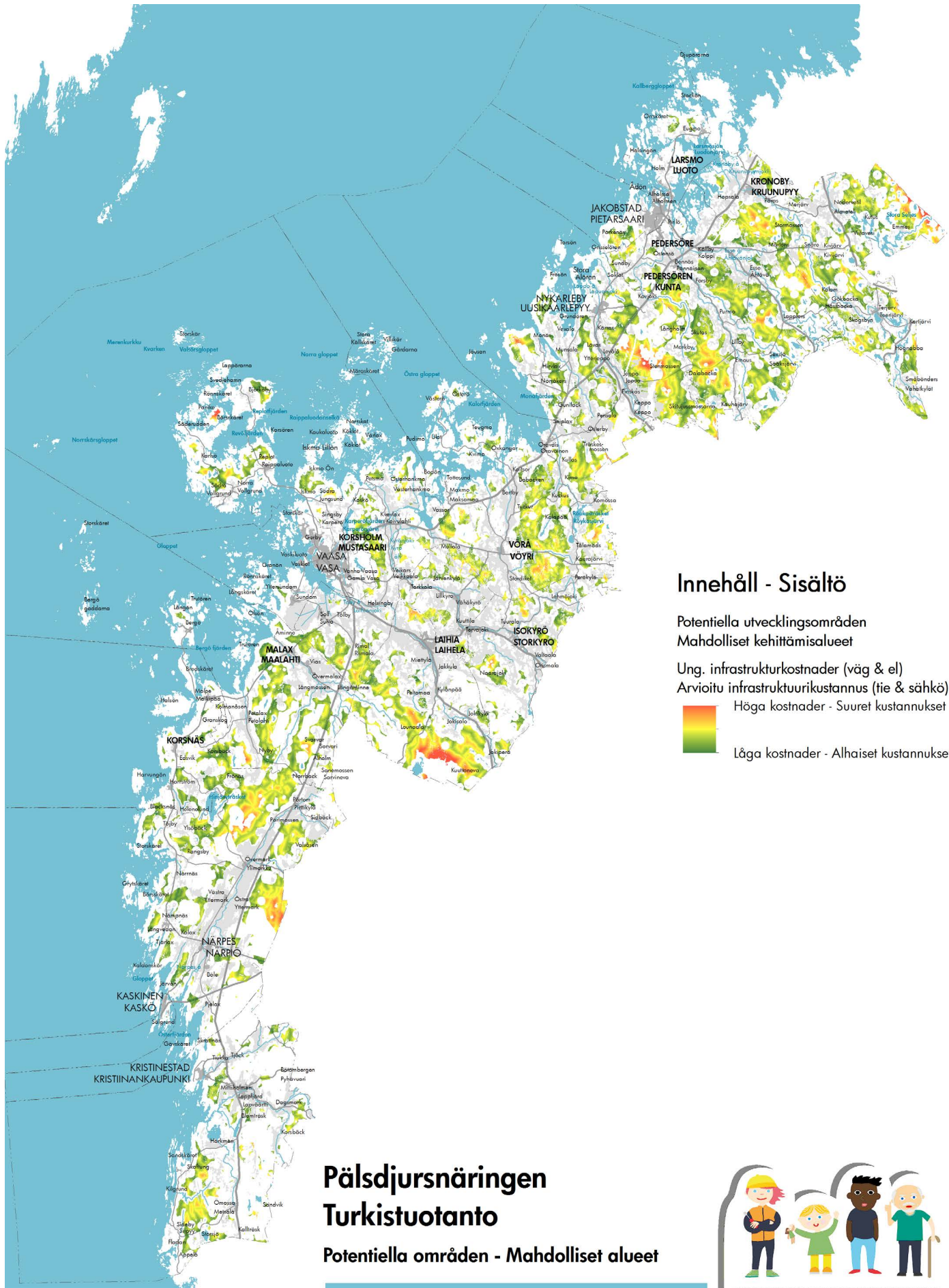
I följande lista presenteras den markanvändning som beaktats i nej-analysen.

Områden med bebyggelse:

- ▶ bostads-, fritids- och offentliga byggnader gavs en buffertzona på 750 m
- ▶ Industri- och lagerbyggnader
- ▶ Växthus: För 10 000 – 20 000 m² stora växthus gavs en buffertzona på 500 m,

Gurkväxthus i Närpes. Foto: Christine Bonn

Innehåll - Sisältö

Potentiella utvecklingsområden
Mahdolliset kehittämisalueet

Ung. infrastrukturkostnader (väg & el)
Arvioitu infrastruktuurikustannus (tie & sähkö)

Höga kostnader - Suuret kustannukset

Låga kostnader - Alhaiset kustannukset

Pälldjursnäringsen Turkistuotanto

Potentiella områden - Mahdolliset alueet

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakaarta: Maanmittauslaitoksen maastokarta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

för 20 000 – 30 000 m² stora växthus gavs en buffertzona på 750 m och för 30 000 m² stora växthus eller större gavs en buffertzona på 1000 m (Konstljus & Pältdjur, YA 2011).

Skyddade områden:

- ▶ Natura-områden
- ▶ Naturskyddsområden
- ▶ Grundvattenområden
- ▶ Fornlämningsområden
- ▶ Kulturmiljöer
- ▶ Värdefulla moränbildningar

Annan markanvändning

- ▶ Flygfält och deras bullerområden med gränsvärdet 55 dB.
- ▶ Järnvägar och deras bullerområden med gränsvärdet 55 dB.
- ▶ Mark- och bergtäkter samt deras bullerområden med gränsvärdet 55 dB.
- ▶ Skjutbanor och deras bullerområden med gränsvärdet 55 dB.
- ▶ Parker och rekreationsområden. För rekreationsområden och – objekt i landskapsplanen gavs en buffertzona på 1000 m.
- ▶ Trafikområden och vägar
- ▶ Begravningsplatser
- ▶ Avstjälningsplatser
- ▶ Högspänningsledningar
- ▶ Enhetliga åkerområden
- ▶ För landskapsplanens vindkraftsområden samt övriga byggda och planerade vindkraftverk gavs en buffertzona på 750 m.

Terräng

- ▶ Vattendrag: hav, sjöar och åar med ett avstånd på 300 m
- ▶ Översvämningsområden, upprepning på minst en gång per 100 år.
- ▶ Havsöversvämningsområden eller hög havsnivå, dvs. områden under 2 m.ö.h. Enligt senaste forskning kan havsnivån variera med 2 m i Österbotten i framtiden.
- ▶ Öppna och svårframkomliga myrar
- ▶ Terräng där lutningen överstiger 5 grader
- ▶ Berg i dagen
- ▶ Öar utan vägförbindelse

Kartmaterialet som användes i nej-analysen kom från Lantmäteriverkets terrängdatabas, från Finlands miljöcentrals öppna data och från Österbottens landskapsplan 2030. Bulleranalyserna gjordes som egen kartanalys. Se närmare under kapitlet om tysta områden.

För att hitta kostnadseffektiva etableringsplatser kombinerades resultatet från nej-analysen med en analys om infrastrukturkostnader. I analysen beaktades närheten till väg och el. Avståndet till infrastrukturen mättes genom ett rutnät med rutstorleken 50 x 50 m. Avståndet till vägar viktades med 5000 per ruta. Avståndet till högspän-

ningsledning viktades med 1500 per ruta. Rutor där det inte finns någon transformatorstation inom 400 m viktades med 10 000. Resultatet ger en bild av kostnaderna för väg- och elinfrastruktur. Data över vägar och elinfrastrukturen kommer från Lantmäteriverkets terrängdatabas. Tillgång till vattenledning hade gett ett mervärde till analysen men det finns inget enhetligt data-material över vattenledningarna i Österbotten. Viktningen för avståndet till vattenledning hade varit 1250 per ruta, d.v.s. lägre än för vägar och elledningar. Viktningen står i direkt relation till kostnaderna.

Resultatet från kartanalyserna presenteras på temakartan över potentiella pältsfarmsområden. Analysen visar att det i landskapet Österbotten finns rätt många områden som är lämpliga som pältsfarmsområden.

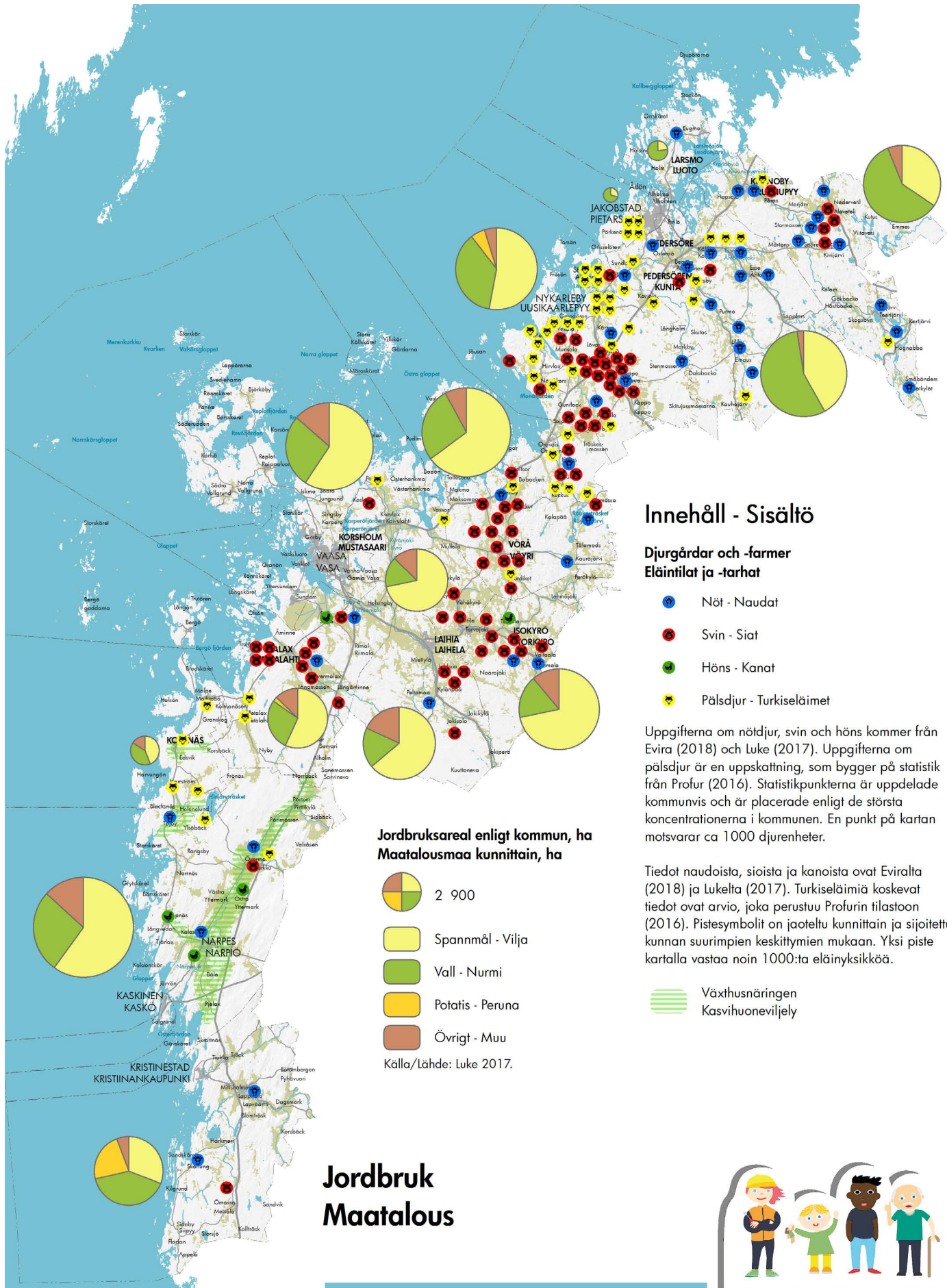
Pältdjursfarmer har sällan en regional betydelse och finns oftast på privat mark. Lokaliseringen av nya farmer bestäms i miljöanvisningarna. Diskussioner med intresseorganisationer och andra sakkunniga resulterade i att pältdjursnäringen inte presenteras med en egen planbeteckning i Österbottens landskapsplan 2040. Temakartan med potentiella områden lämpliga för nya farmer kan ändå med fördel användas som planeringsunderlag i den mer detaljerade planeringen.

Regionalt betydelsefulla områden för kreatursbesättning

En nulägesanalys av djurgårdar i Österbotten gjordes med hjälp av statistik från livsmedels-säkerhetsverket Evira och kommunstatistik från Naturresursinstitutet Luke. I analysen användes statistik över nötkreatur, svin, pältdjur och fjäderfän. Analysen har sammanställts på en temakarta som visar de största koncentrationerna enligt djurenheter. Djurenheter beräknas genom att använda en koefficient, som anger hur mycket gödsel djuren producerar. Enligt Landsbyggsverkets koefficienter motsvarar en mjölkko två suggor eller 71 hönor. I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas inte kreatursbesättningar med en planbeteckning men temakartan kan användas som planeringsunderlag i den mer detaljerade planeringen.

Regionalt betydelsefulla mark- och bergtäktsområden

Mark- och bergstäktsverksamhet bedrivs i stor utsträckning på andra områden än de som är anvisade för ändamålet i Österbottens landskapsplan 2030. Därför beslutades att inga mark- och bergtäktsområden anvisas i Österbottens landskapsplan 2040. Mark- och bergtäkt kommer att utredas vid uppdaterandet av Österbottens landskapsplan 2040.

Innehåll - Sisältö

Djurgårdar och -farmer Eläintilat ja -tarhat

- Nöt - Naudat
- Svin - Siat
- Höns - Kanat
- Pälsdjur - Turkiseläimet

Uppgifterna om nötdjur, svin och höns kommer från Evira (2018) och Luke (2017). Uppgifterna om pälsdjur är en uppskattning, som bygger på statistik från Profur (2016). Statistikpunkterna är uppdelade kommunvis och är placerade enligt de största koncentrationerna i kommunen. En punkt på kartan motsvarar ca 1000 djurenheter.

Tiedot naudoista, sioista ja kanoista ovat Eviralta (2018) ja Lukelta (2017). Turkiseläimiä koskevat tiedot ovat arvio, joka perustuu Profurin tilastoon (2016). Pistesymbolit on jaoteltu kunnittain ja sijoitettu kunnan suurimpien keskittymien mukaan. Yksi piste kartalla vastaa noin 1000:ta eläinyksikköä.

- Växthusnäringen
Kasvihuoneviljely

Jordbruksareal enligt kommun, ha Maatalousmaa kunnittain, ha

- 2 900
- Spannmål - Vilja
- Vall - Nurmi
- Potatis - Peruna
- Övrigt - Muu

Källa/Lähde: Luke 2017.

Jordbruk Maatalous

Ditt Sinun
ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakaarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.11 ARBETSPLATSER OCH INDUSTRI I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Näringslivet i Österbotten är samtidigt både diversifierat och mycket specialiserat. Jämfört med näringsstrukturen i hela landet är produktionen fokuserad på i synnerhet industri och primärproduktion. Idag jobbar en fjärdedel av österbottningarna inom industrin medan nästan en tredjedel arbetar inom den privata tjänstesektorn. Arbetsplatsstrukturen inom industrin domineras av energiteknologins viktigaste näringsgrenar (maskiner, elapparatur och basmetall), inom vilka ungefär hälften av landskapets industrianställda arbetar. Andra stora industriarbetsgivarbranscher är skogsindustrin, livsmedelsindustrin, den kemiska industrin samt tillverkning av fordon. Näringslivet beskrivs mer ingående i kapitel 3.6.

Utgångspunkter

Markanvändnings- och bygglagen samt de riksomfattande målen för områdesanvändningen

I markanvändnings- och bygglagens 28 § anges att när en landskapsplan utarbetas ska särskild vikt fästas vid att verksamhetsbetingelser för näringslivet i landskapet ordnas. Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen bör förutsättningar skapas för att utveckla närings- och företagsverksamheten. Tillgängligheten till arbetsplatser för olika befolkningsgrupper bör främjas och betydande nya områden för arbetsplatsfunktioner placeras så att de lätt kan nås med kollektivtrafik, till fots och med cykel. Anläggningar som orsakar fara för storolyckor bör anvisas på betryggande avstånd från bostadsområden, områden avsedda för allmänheten och områden med en känslig natur.

Österbottens landskapsstrategi

I landskapsöversikten 2040, som är en del av landskapsstrategin, är visionen för landskapet: "Ny energi i Österbotten". Målsättningen för näringslivet är att vara diversifierat i hela landskapet. Därtill ska det finnas en gedigen kompetens inom forskning och utbildning samt en internationell verksamhetsmiljö. Målet är 96 900 arbetsplatser år 2040 vilket betyder 16 000 nya arbetsplatser.

Österbottens landskapsplan 2030

Österbottens landskapsplan 2030 innehåller beteckningar och bestämmelser för industri- och lagerområden samt för områden med kemisk industri och lagring. Dessa användes som utgångspunkter vid uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040.

Seveso III -direktivet

EU-direktivet 2012/18/EU eller det s.k. Seveso III -direktivet behandlar bekämpningen av storolyckor p.g.a. farliga ämnen och dess artikel 13 behandlar markanvändningsplanering. Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) har uppgjort en lista över möjliga objekt som kan orsaka storolyckor.

Landskapsplanens målsättningar

Österbottens landskapsplan 2040 strävar efter att i områdesanvändningen ge förutsättningar för att det finns tillräckliga områden reserverade för industri och arbetsplatser. God tillgänglighet och infrastruktur är viktigt vid etablering av nya industri- och arbetsplatsområden.

Planeringsprocess

Med kommunernas planläggare hölls under planprocessens gång möten, där befintliga och planerade arbetsplats- och industriområden diskuterades. Avgränsningarna för de i Österbottens landskapsplan 2030 anvisade industri- och lagerområden granskades och nya industriområden identifierades. Även en GIS-analys gjordes där befintliga industriområden med minst 100 arbetsplatser identifierades.

Eftersom det i landskapet Österbotten finns ett behov av till arealen omfattande industriområden gjordes en lokaliseringsanalys. I analysen togs fram stora enhetliga områden som lämpar sig för industri och som inte påverkas av annan närliggande markanvändning samt som ligger fördelaktigt i relation till befintlig infrastruktur såsom hamnar, järnväg, flygplats, huvudvägar och kraftledningar. De flesta områden som analysen resulterade i hade redan tidigare uppmärksammats i planeringsprocessen men Åsen i Kronoby visade sig vara ett nytt potentiellt stort industriområde.

Planlösning

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas regionalt betydande områden för arbetsplatser utanför områden för centrumfunktioner samt industri- och lagerområden som områdesreserveringar. De områden som på grund av landskapsplanens skala inte kan anvisas som områden anvisas med en objektsbeteckning. De industri- och lagerområden där det finns anläggningar som omfattas av Seveso III -direktivet och har en konsultationszon på minst 1 km har erhållit tilläggsbeteckningen / kem. I planlösningen har särskild vikt lagts på att tillgängligheten till arbetsplats- och industriområden är god och att de ligger i närheten av större trafikleder. I varje pendlingsområde anvisas nya områden för industrins utvidgningsbehov. I planlösningen har också vikt fästs vid att det ska finnas industriområden i närheten av varje tätort.

Som arbetsplatsområden anvisas i Österbottens landskapsplan 2040:

Arbetsplatsområde	Kommun
Korsnäs (Dermoshop)	Korsnäs
Fågelbergets arbetsplatsområde	Korsholm
Granholmsbacken	Korsholm
Laihela, arbetsplatsområde	Laihela
Vasklot, arbetsplatsområde	Vasa
Airport Park (Runsor)	Vasa
Strömberg Park	Vasa

Som industriområden anvisas i Österbottens landskapsplan 2040:

Industriområde	Kommun
Karviken	Jakobstad
Pirilö industriområde	Jakobstad
Alholmen T/kem, konsultationszon 1,5 km	Jakobstad
Alholmen (OSTP) T/kem, konsultationszon 1 km	Jakobstad
Peders / Granholmen industriområden	Jakobstad / Pedersöre
Kaskö industriområde	Kaskö
Metsäboard, T/kem, konsultationszon 1,5 km	Kaskö
Kevlax industriområde	Korsholm
Replot industriområde	Korsholm
Smedsby industriområde	Korsholm
Fågelbergets industriområde	Korsholm
Vikby industriområde	Korsholm
Granholmsbacken T/kem, konsultationszon utreds	Korsholm
Korsnäs industriområde	Korsnäs
Lappfjärdsvägens industriområde	Kristinestad
Björnön	Kristinestad
Tjockvägens industriområde	Kristinestad
Åsändans industriområde	Kristinestad
Bjölas (Rani)	Kronoby
Flygfältsområdet	Kronoby
Kronoby industriområde	Kronoby
Terjärv industriområde	Kronoby
Åsen	Kronoby
Maunula industriområde	Laihela
Miettylä (Laihian Mallas)	Laihela
Gammelhagens industriområde	Larsmo
Bosund industriområde	Larsmo
Vidmossens industriområde	Larsmo

Petalax industriområde	Malax
Brinkens industriområde	Malax
Ytterjeppo	Nykarleby
Jeppo industriområde (Mirka)	Nykarleby
Rödslan	Nykarleby
Nykarlebys industriområden	Nykarleby
Övermark	Närpes
Slottsback industriområde	Närpes
Pörtom industriområde	Närpes
Närko	Närpes
Närpes industriområde	Närpes
Esse industri	Pedersöre
Edsevö industriområde	Pedersöre
Lövö industriområde	Pedersöre
Källby industriområde	Pedersöre
Bennäs industriområde	Pedersöre
Källby (Ekeri)	Pedersöre
Sandsund industriområde	Pedersöre
Ytteresse industriområde	Pedersöre
Storkyro industriområde	Storkyro
Vedenoja industriområde	Vasa
Merikart industriområde	Vasa
Sunnanviks industriområde	Vasa
Tidigare Kemira området	Vasa
Vasklot T/kem, konsultationszon 1 km	Vasa
Långskogen T/kem, konsultationszon utreds	Vasa
Öjskog teollisuusalue	Vörå
Oravais industriområde	Vörå
Maxmo industriområde	Vörå
Vörå industriområde	Vörå
Kaitsor industriområde	Vörå

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

TP

Område för arbetsplatser

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas arbetsplatsområden utanför områden för centrumfunktioner. Nya eller till arealen mindre områden för arbetsplatser anvisas med en objektsbeteckning.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen ska uppmärksamhet fästas vid områdets tillgänglighet särskilt med kollektivtrafik, med cykel och till fots, vid trafikarrangemang samt vid kulturmiljö-, landskaps- och naturmiljövärden. På området ska ingen betydande bösättning anvisas och verksamheten får inte vara störande för närliggande bostäder.

T

Industri- och lagerområde

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas industri- och lagerområden. Nya eller till arealen mindre industri- och lagerområden anvisas med en objektsbeteckning.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen ska fästas uppmärksamhet vid områdets tillgänglighet och trafikarrangemang samt kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden. Vid planering av ett område som ligger inom

eller intill tätort ska stads- och tätortsbilden beaktas och tillräcklig skyddszon till bostads- och rekreationsområden anvisas. På området kan i den mer detaljerade planeringen på grundval av noggrannare utredningar anvisas industrianläggningar med betydande miljökonsekvenser och anläggningar som hanterar farliga kemikalier. Betydande miljöolägenheter ska förhindras genom att tillräckliga skydds zoner anvisas eller med tekniska lösningar. Om det i området lagras eller tillverkas bränsle eller andra farliga ämnen, ska de miljörisker som lagringen eller tillverkningen orsakar beaktas vid planeringen av området och dess närmiljö. På området får inget nytt boende anvisas.

T/kem

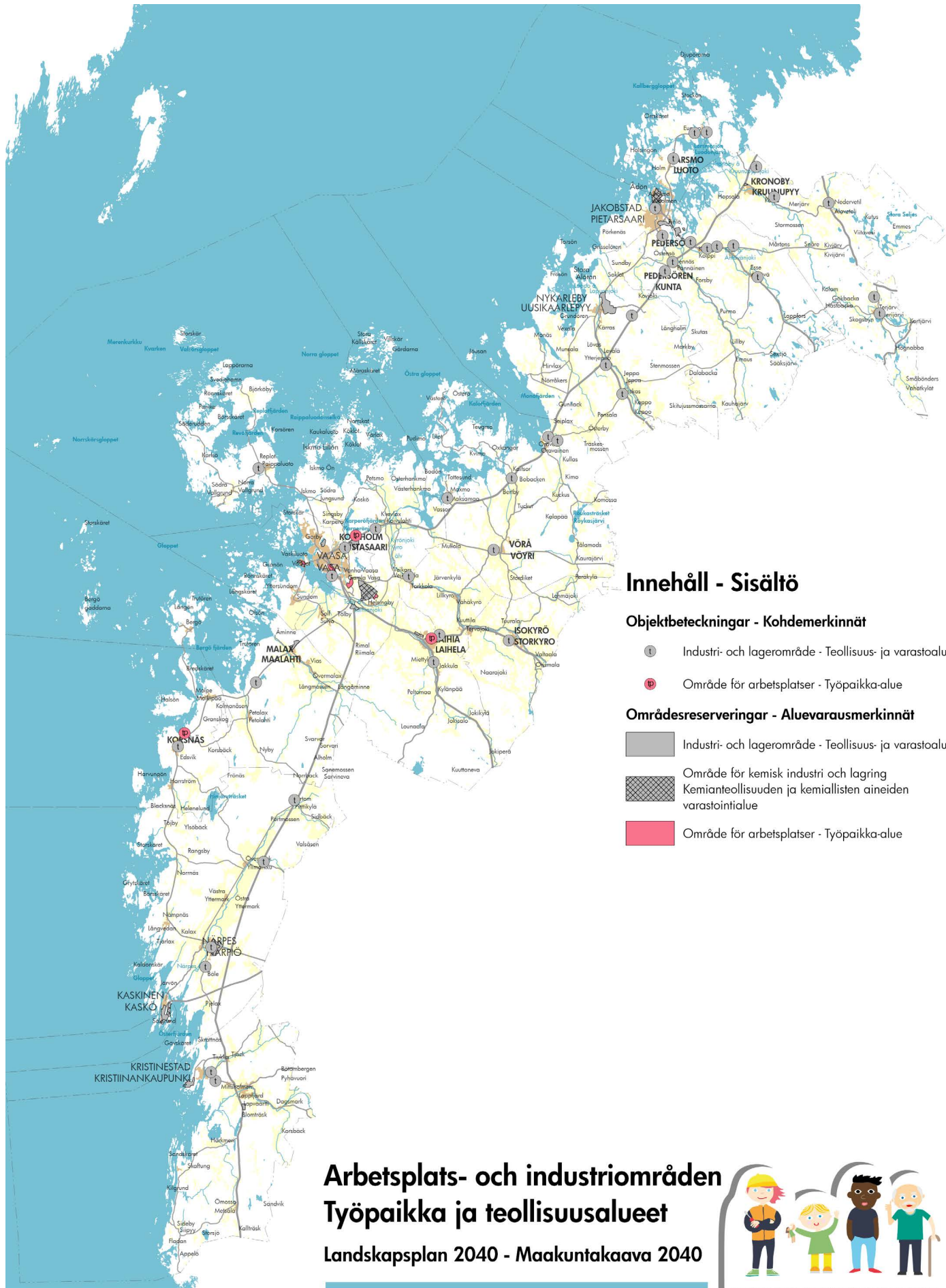
Område för kemisk industri och lagring

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas industri- och lagerområden som använder eller hanterar farliga ämnen och omfattas av EU-direktivet 2012/18/EU (Seveso III-direktivet). Objektens konsulteringszon är minst 1 km.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen bör anläggningens konsulteringszon samt de risker som transport och lagring av farliga ämnen medför beaktas. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid anläggningens utvidgningsbehov och evakueringsbehov samt vid räddningsverkets verksamhetsförutsättningar.

Alholmens kraft. Foto: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

Objektbeteckningar - Kohdemerkinnät

- I Industri- och lagerområde - Teollisuus- ja varastoalue
- P Område för arbetsplatser - Työpaikka-alue

Områdesreserveringar - Aluevarausmerkinnät

- Industri- och lagerområde - Teollisuus- ja varastoalue
- Område för kemisk industri och lagring
Kemianteollisuuden ja kemiallisten aineiden varastointialue
- Område för arbetsplatser - Työpaikka-alue

Arbetsplats- och industriområden Työpaikka ja teollisuusalueet

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

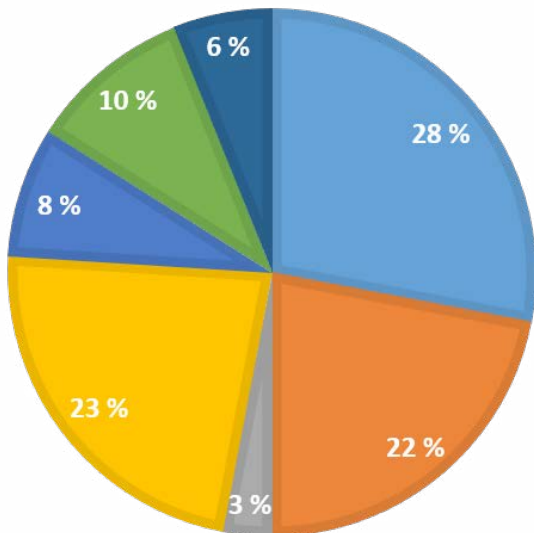
6.12. ENERGIFÖRSÖRJNING I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Den totala elförbrukningen i Finland var år 2018 87,4 TWh. Hur förbrukningen delades upp mellan olika sektorer visas i bilden nedan.

FÖRBRUKNING AV ENERGI SÄHKÖN KOKONAISKÄYTTÖ 2018

- Boende och lantbruk - Asuminen ja maatalous
- Service och byggande - Palvelut ja rakentaminen
- Förluster - Häviöt
- Skogsindustri - Metsäteollisuus
- Kemisk industri - Kemian teollisuus
- Metallförädling - Metallinjalostus
- Övrig industri - Muu teollisuus

År 2018 var den totala energiförbrukningen i Finland 87,4 TWh. Av det förbrukade industrin 47 %.

I dagens läge är den största energikällan i Finland kärnkraft. Andelen energi som produceras med kol och olja har under de senaste åren minskat till förmån för ökad produktion av vindkraft och annan förnybar energi.

I Österbotten finns idag tre stora vindkraftsparker: Ömossa, Torkkola och Svaskulla. Sammanlagt har de 55 vindkraftverk. Utöver de här tre vindkraftsparkerna finns även sju enskilda vindkraftverk större än 1 MW samt ett fåtal mindre vindkraftverk.

I Österbotten finns det totalt ca 35 vindkraftsprojekt av varierande storlek och i olika skeden av byggande, planering eller utredning. I dessa vindkraftsprojekt planeras totalt cirka 500 vindkraftverk. 500 vindkraftverk med en kapacitet på 3,5 MW ger en elproduktion på cirka 5,5 TWh.

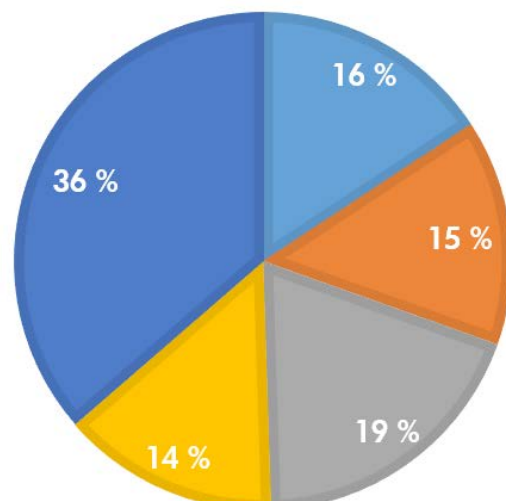
De planerade vindkraftsprojekten uppfyller därmed målet på 5 TWh som ställts i Österbottens landskapsplan 2030 etapp 2 (se texten längre fram).

Elnätet i Finland består av det nationella 110 – 400 kV stamnätet, ett flertal 110 kV regionnät samt distributionsnät som styrs av lokala elbolag. Kraftledningsnätet i Österbotten är relativt välutbyggt med tanke på dagens elförsörjning och -produktion. Det befintliga elnätet täcker landskapet väl och säkerställs med ledningar för ringmatning. De viktigaste högspänningslinjerna sträcker sig från Kristinestads elstation via Toby elstation och vidare till Ventusneva elstation i Mellersta Österbotten. På detta avsnitt finns förutom en kraftledning som är dimensionerad för en spänning på 400 kV också kraftledningar med en spänning på 110 kV. Det ökande intresset för decentraliserad och förnybar energiproduktion ställer dock nya krav på infrastrukturen i landskapet Österbotten. De många nya planerade vindkraftsparkerna i landskapet innebär ett ökat behov av överföringskapacitet i de befintliga kraftledningarna.

Bioenergins andel av energiproduktionen i landskapet Österbotten har under senaste år ökat på

ENERGIPRODUKTION ÖSTERBOTTEN 2018 ENERGIATUOTANTO POHJANMAA 2018

- Vattenkraft - Vesivoima
- Vindkraft - Tuulivoima
- CHP - Industri/Teollisuus
- CHP - Fjärrvärme/Kaukolämpö
- Separat värmekraft - Erillinen lämpövoima

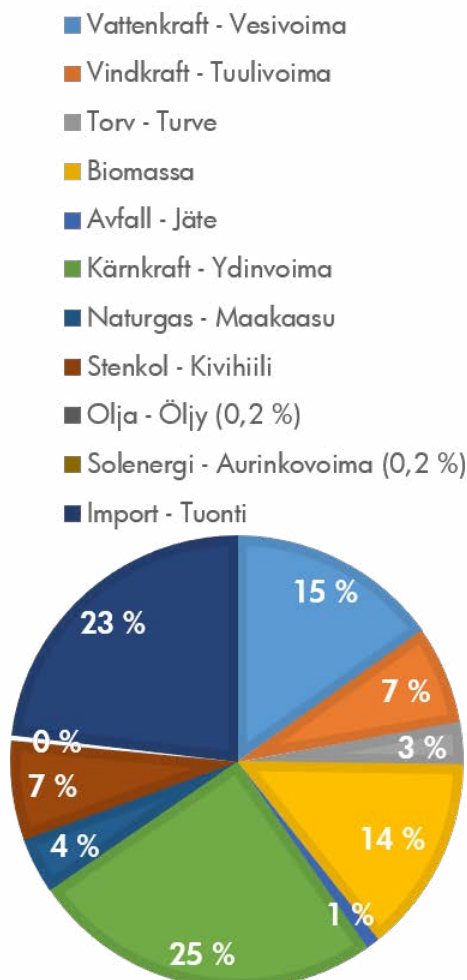
grund av övergång från användning av kol till användning av trä- och biomassa. Landskapets största kraftverk i Vasa och Jakobstad har ökat förbränningen av trä och biomassa vilket minskat användningen av importerad kol. Också avfallsförbränningen och produktionen av biogas ökar i produktionsenheterna Westenergy i Korsholm och Jeppo Biogas i Nykarleby.

Utgångspunkter

De riksomfattande målen för områdesanvändningen

Ett av huvudmålen i de riksomfattande målen för områdesanvändningen är en energiförsörjning med förmåga att vara förnybar. I områdesanvändningen är det nödvändigt att bereda sig på en betydande ökning av produktionen av förnybar energi, särskilt produktion och användning av bioenergi samt på ett storskaligt utnyttjande av vindkraftspotentialen och de logistiska lösningar detta förutsätter. Vindkraftverken placeras i första hand i enheter som består av flera kraftverk.

ELPRODUKTION ENLIGT ENERGIKÄLLA SÄHKÖNTUOTANTO ENERGIÄLÄHTEITTÄIN 2018

Möjligheterna att realisera de linjedragningar som behövs för kraftledningarna som har betydelse för den nationella energiförsörjningen ska säkerställas. För kraftledningarna utnyttjas i första hand redan befintliga ledningsgator.

Den nationella klimat- och energistrategin 2030

Målsättningen för energiförbrukningen i Finland har beskrivits i den av statsrådet år 2013 godkända klimat- och energistrategin för år 2030. Målsättningen är ett koldioxidneutralt samhälle 2030. I strategin granskas också möjligheten att år 2050 övergå till en ekonomi som helt grundar sig på förnybar energi.

De politiska linjedragningarna i den nationella klimat- och energistrategin förespråkar en ökning av förnybar energi samt självförsörjning vad gäller energiproduktionen i Finland samt att energi- och värmeproduktionen ska decentraliseras. Den förnybara energins andel av använd energi ska under 2020-talet öka till över 50 %. Användningen av mineralbaserad importolja inom energiproduktionen ska halveras till slutet av 2020-talet i jämförelse med år 2005 och användningen av stenkol ska avslutas år 2030. Torv ämnas användas även i fortsättningen och anses bidra till minskad användning av fossilt bränsle.

Ökad vindkraftsproduktion ingår som ett mål i den nationella klimat- och energistrategin. Strategins mål är 9 TWh vindkraftsproducerad el år 2025. Detta motsvarar cirka 3000 MW eller tusen 3 MW:s kraftverk.

Österbottens klimatstrategi

Energikusten – Österbottens klimatstrategi, lyfter fram en vision om Österbotten som ett landskap som är självförsörjande gällande energi och där all energi produceras med förnybara energikällor. Österbotten har ett hållbart energisystem som baseras på ökad energieffektivitet och minskad energiförbrukning, smarta elnät för att möjliggöra decentraliserad energiproduktion samt ett nätverk av tankstationer för biobränsle.

Österbottens landskapsplan 2030

Målsättningen i Österbottens landskapsplan 2030 etapp 2 är att Österbotten år 2030 ska vara självförsörjande på energi och att all energi ska produceras ur förnybara energikällor. Hälften dvs. ca 5 TWh med vindkraft och en tredjedel med bioenergi.

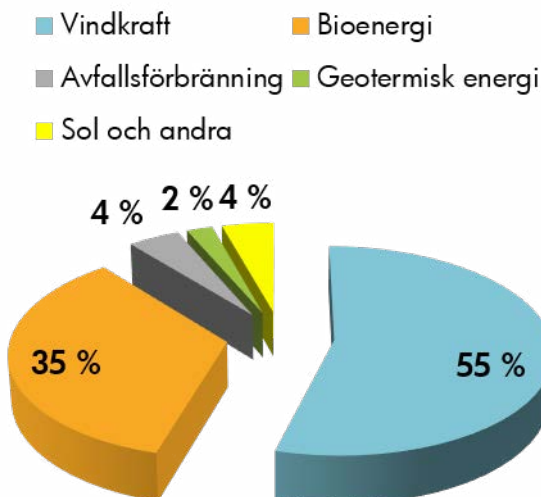
I Österbottens landskapsplan 2030 finns totalt 28 regionalt betydelsefulla vindkraftsparker anvisade. Tre i helhetslandskapsplanen och 25 i etapplandskapsplan 2. Enligt etapplandskapsplanen är den undre gränsen för en vindkraftspark av regional betydelse 10 vindkraftsverk.

Landskapsplanens målsättning

Målsättning gällande förnybar energi diskuterades i planens referensgrupp och resultatet blev att målsättningen i Österbottens landskapsplan 2030, etapp 2 och i Österbottens klimatstrategi omformulerades. Den nya målsättningen lyder på följande sätt: År 2040 är Österbotten en konkurrenskraftig region med en energiproduktion där andelen förnybar energi täcker det egna energibehovet. Det är också en region med långsiktiga lösningar för klimatanpassning och begränsad klimatpåverkan.

Enligt de utredningar som gjordes till grund för etappplanskapsplanen kunde fördelningen av energiproduktionen i Österbotten enligt produktionstyp se ut som i grafen nedan. I detta scenario kunde hälften av energin i Österbotten produceras med vindkraft och en tredjedel med bioenergi.

Vision: Österbotten 9 TWh

För att möjliggöra ökad produktion av förnybar energi krävs en välutbyggd infrastruktur. Österbottens landskapsplan 2040 strävar till att möjliggöra en mångsidig och effektiv energiproduktion från i första hand förnybara energikällor.

Planeringsprocess

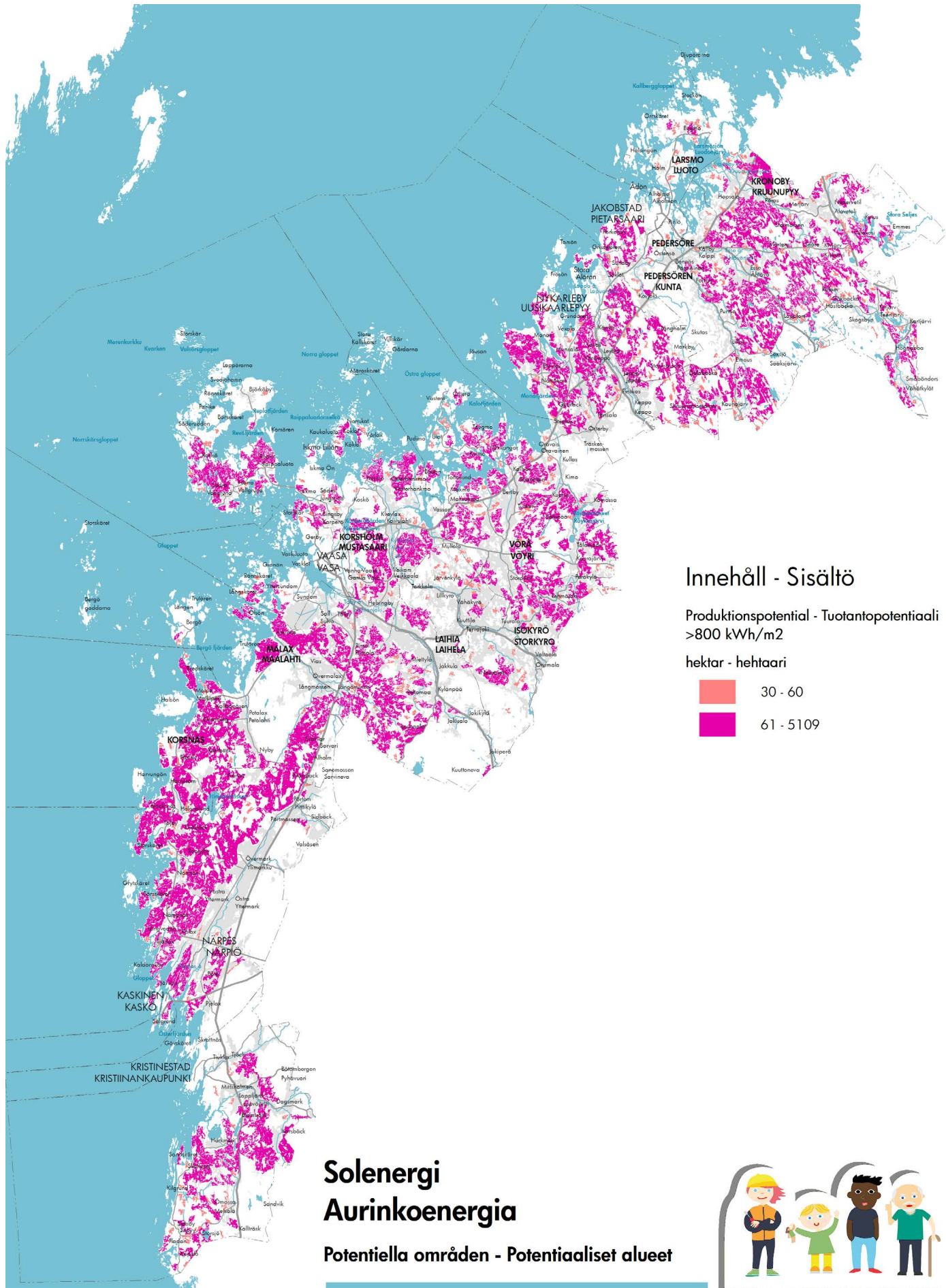
De vindkraftsområden som anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 har granskats i ett flertal olika utredningar som gjordes för Österbottens landskapsplan 2030, etapp 2, vilken fastställdes av miljöministeriet i december 2015. Utöver de vindkraftsområden som fastställts i etappplanskapsplanen överförs också två vindkraftsområden från den fastställda helhetslandskapsplanen 2030 samt Torkkola vindkraftspark. Torkkola vindkraftsområde fanns anvisat i den godkända Österbottens landskapsplan 2030, etapp 2 men lämnades utan fastställelse. Orsaken till miljöministeriets fastställelsebeslut var att vindkraftsområdets konsekvenser för kulturlandskapet Kyro älvdal inte bedömts i tillräcklig om-

fattning. Torkkola vindkraftsområde i Österbottens landskapsplan 2040 är till sin avgränsning mycket mindre och omfattar endast det område där vindkraftverken förverkligats i enlighet med en godkänd delgeneralplan. Vindkraftsområdet omfattas således av de utredningar och den miljökonsekvensbedömning som uppgjordes som grund för delgeneralplanen.

Vindkraftsteknologin är under ständig utveckling och kraftverken är idag avsevärt större och effektivare än de vindkraftverk som låg till grund för utredningarna för Österbottens landskapsplan, etapp 2. NTM-centralen i Södra Österbotten lyfte i sitt utlåtande om planförslaget fram att det därför borde göras en bedömning av påverkan på landskap samt av buller och blinkkonsekvenser.

En utredning uppgjordes för att på allmän nivå utreda buller-, blink- och landskapskonsekvenser utgående från vindkraftverk med en totalhöjd på 300 meter. Från utredningen framkommer att vindkraftverkens landskapspåverkan är mest betydande i närheten av vindkraftverken medan skillnaden till mindre kraftverk inte upplevs lika märkbar på längre avstånd. Bullerkonsekvenserna är inte relaterade till vindkraftverkens höjd och bullernivån kan till och med minska då avståndet mellan granskningspunkten och vindkraftverkets rotor ökar. Blinkeffekterna ökar då vindkraftverken blir större men konsekvensernas betydelse är relaterade till kraftverkens placering, vilket avgörs i den mer detaljerade planeringen. I de utredningar som gjordes för Österbottens landskapsplan, etapp 2 lämnades buffertzoner med beaktande av annan markanvändning och kringbosättning användes en buffert på 1000 meter. I utredningen observerades inte sådana betydande skillnader till följd av kraftverkens höjd som skulle medföra behov av ändringar i buffertzonerna och därmed en ändring i planlösningen.

Kraftöverföringen från de i Österbottens landskapsplan 2030, etapp 2 anvisade vindkraftsområdena till det regionala eller nationella elnätet utreddes 2015-2016 i en separat utredning uppgjord av Österbottens förbund samt FCG Finland Oy. I utredningen granskades vindkraftparker med planerad elanslutning eller klarlagd anslutningspunkt. Därtill utreddes var i det regionala elnätet behoven av nya kraftledningar eller höjd kapacitet finns. Resultatet av utredningen visar på behov av förbindelser för kraftledningar och dessa anvisas i Österbottens landskapsplan 2040. Då rapporten över utredningen var klar diskuterades den med intressenter och sakkunniga. Rapporten behandlades därefter i Österbottens landskapsstyrelse 21.11.2016. Diskussioner fördes även med de regionala elbolagen för att precisera förbindelsebehoven, planerade anslutningar och eventuella förbättringar av befintliga ellinjer och elstationer.

Innehåll - Sisältö

Produktionspotential - Tuotantopotentiaali
>800 kWh/m²

hektar - hehtaari

- 30 - 60
- 61 - 5109

Solenergi Aurinkoenergia

Potentiella områden - Potentialiset alueet

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

En utredning över solenergi och möjligheter att etablera solenergiparker i Österbotten gjordes av Vasa universitet på uppdrag av Österbottens förbund. Utredningen kartlägger solenergins möjligheter, utveckling och behov både i Österbotten och på ett nationellt plan. Utredningen grundar sig på intervjuer av sakkunniga samt en sammanställning av befintligt material. Under en workshop för sakkunniga diskuterades solenergins förutsättningar i Österbotten. Dessutom uppgjorde Österbottens förbund en kartanalys över potentiella områden för produktion av solenergi i Österbotten. Som grund för den analysen användes Vasa universitets rapport samt Satakunta landskapsförbunds utredning över potentiella områden för solenergi.

I samband med uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2030 etapp 2 gjordes en utredning över bioenergi och logistik. Samtidigt utreddes även bioenergins utvecklingsmöjligheter i landskapet. Utredningen visar att målsättningen att täcka 30 % av allt energibehov med bioenergi är fullt möjlig. Utredningen visade också att det inte finns behov av att i landskapsplanen anvisa områden för bioenergianläggningar.

Planlösning

Av de vindkraftsområden som anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 är två områden från Österbottens landskapsplan 2030 och 26 områden från etapplandskapsplan 2. Utöver dessa anvisas även Torkkola vindkraftspark, som har förverkligats enligt en godkänd delgeneralplan och har 16 vindkraftverk. Den utgör således ett vindkraftsområde av regional betydelse och anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 med en avgränsning för det område vars lämplighet för vindkraftsproduktion har utretts i den mer detaljerade planeringen. Det totala antalet vindkraftsområden som anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 är således till antalet 29. Dessa vindkraftsparker anvisas med en beteckning för områdets särdrag och medför ingen bygginstränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Vindkraftparkerna anvisas med fyra olika beteckningar:

- ▶ tv - de två vindkraftsparker som anvisas i Österbottens landskapsplan 2030
- ▶ tv1 - de vindkraftsparker som anvisas i Österbottens landskapsplan 2030 och inte innehåller luo-områden
- ▶ tv2 - de vindkraftsparker som anvisas i Österbottens landskapsplan 2030 etapp 2 och innehåller luo-områden
- ▶ tv3 – Torkkola vindkraftspark

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas de nationellt eller regionalt betydande kraftledning-

ar i 110-400 kV:s elnätet samt förbättringsbehov av dessa. Det befintliga elnätet kompletteras med nya kraftledningar samt förbindelsebehov, dvs. behov av förbindelse mellan två knutpunkter för att förbättra överföringskapaciteten eller för att möjliggöra en ny överföring från en punkt till en annan. Ett förbindelsebehov för kraftledning anvisas i landskapsplanen endast då anslutningspunkten för överföring av producerad el från en vindkraftspark under planering till det nationella eller regionala nätet är fastslagen. I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas 22 sådana förbindelsebehov. Nya kraftledningar påverkar annan markanvändning. Därför bör nya kraftledningar i första hand dras i anslutning till befintliga ledningar för att minska de negativa konsekvenserna i landskapet. I mån av möjlighet ska också jordkabel användas för att minska de negativa konsekvenserna för exempelvis kulturlandskap, skogsområden och bosättning.

Finlands stamnätsbolag Fingrid Oyj har tillsammans med Sveriges stamnätsbolag Svenska kraftnät utrett möjligheten att ersätta Fenno-Skan 1-förbindelsen antingen i samma sträckning som den nuvarande förbindelsen från Raumo till Sverige eller alternativt i en ny sträckning, som går mellan Finland och Sverige i Kvarken. Den sträckning som undersöktes i de preliminära utredningarna går från Toby elstation till Murtoinen i Kurikka i samma ledningsgata som de nuvarande kraftledningarna på 400 och 110 kilovolt. Från Murtoinen till Korsnäs är förbindelsen tänkt att gå i en ny ledningsgata.

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas också befintliga och planerade elstationer samt stora transformatorstationer, vilka fungerar som knutpunkter och kopplingspunkter i elnätet.

Bioenergins andel av produktionen av förnybar energi i Österbotten ska enligt målsättningarna öka. Österbottens förbund uppgjorde ett flertal utredningar över bioenergin och dess förutsättningar. Enligt resultaten av utredningarna förväntas mindre enheter, som inte har regional betydelse, öka andelen bioenergi. Befintliga stora kraftverksenheter kan också uppgraderas till att förbränna en större mängd biobränsle. I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas därför inga nya stora produktionsenheter för bioenergi.

Solenergins andel av producerad energi i Österbotten förväntas också öka. Enligt visionen om förnybar energiproduktion i Österbotten så är solenergins andel under 5 % av den totala produktionen år 2030. Den tekniska analysen över potentiella solenergiområden visar att Österbotten har stor potential för produktion av solenergi, speciellt när den tekniska utvecklingen av solceller och batterier går framåt. Decentraliserad och småskalig produktion, exempelvis för egna hem,

djurgårdar och industritomter, har stor potential. Små lokalt betydande produktionsenheter kan tillsammans bidra med en betydande energiproduktion av regional och till och med nationell betydelse. Solenergiutredningen och diskussionerna med sakkunniga gav dock vid handen att det inte finns något behov av att i Österbottens landskapsplan 2040 anvisa områden för regionalt betydande solenergiområden. Dessutom kan relativt stora områden för solenergi förverkligas genom kommunal planläggning. Däremot ingår i landskapsplanen en allmän bestämmelse för solenergi.

Genom att med både centraliserad, såsom den nuvarande energiproduktionen med större kraftverk, samt genom decentraliserad och småskalig produktion av bioenergi, solenergi och vindkraft kan energiproduktionen i Österbotten övergå till en koldioxidneutral produktion.

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

Område för vindkraftverk (tv)

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas områden som lämpar sig för vindkraftsparker av regional betydelse. Dessa är ett havsområde utanför Korsnäs och ett område på Bergö.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av området ska man beakta konsekvenserna för fast boende, fritidsboende och rekreation samt för landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden och sträva efter att förhindra negativa konsekvenser. De begränsningar som sjö- och flygtrafikens samt försvarsmaktens verksamhet medför ska också beaktas.

I den mer detaljerade planeringen ska uppmärksamhet fästas vid att betydande bullerkonsekvenser inte uppstår för boende samt vid att kulturmiljöernas värden, fåglarnas livsbetingelser och förutsättningarna för primärnäringar tryggas.

Område för vindkraftverk (tv1)

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas markområden som lämpar sig för vindkraftsparker av regional betydelse.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av området ska man beakta konsekvenserna för fast boende, fritidsboende och rekreation samt för landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden och sträva efter att förhindra negativa konsekvenser. De begränsningar som flygtrafiken och försvarsmaktens verksamhet medför ska också beaktas.

I den mer detaljerade planeringen ska uppmärksamhet fästas vid att betydande bullerkonsekven-

ser inte uppstår för boende samt vid att kulturmiljöernas värden, fåglarnas livsbetingelser och förutsättningarna för primärnäringar tryggas.

Område för vindkraftverk (tv2)

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas markområden som lämpar sig för vindkraftsparker av regional betydelse.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av området ska man beakta konsekvenserna för fast boende, fritidsboende och rekreation samt för landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden och sträva efter att förhindra negativa konsekvenser. De begränsningar som flygtrafiken och försvarsmaktens verksamhet medför ska också beaktas.

I den mer detaljerade planeringen ska uppmärksamhet fästas vid att betydande bullerkonsekvenser inte uppstår för boende samt vid att kulturmiljöernas värden, fåglarnas livsbetingelser och förutsättningarna för primärnäringar tryggas.

Åtgärderna i området ska planeras och genomföras så att bevarandet av områdets biologiska mångfald och naturvärden främjas.

Område för vindkraftverk (tv3)

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas Torkkola vindkraftspark.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av området ska man beakta konsekvenserna för fast boende och fritidsboende, rekreation, landskap och kulturmiljöer, natur och fåglar samt sträva efter att förhindra negativa konsekvenser. De begränsningar som flygtrafiken och försvarsmaktens verksamhet medför ska också beaktas.

I den mer detaljerade planeringen ska uppmärksamhet fästas vid att betydande bullerkonsekvenser inte uppstår för boende samt vid att kulturmiljöernas värden, fåglarnas livsbetingelser och förutsättningarna för primärnäringar tryggas.

Kraftledning

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas kraftledningar med en spänning på 110 eller 400 kV. På ledningsområden gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Förbindelsebehov för kraftledning

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas förbindelsebehov för kraftledningar på minst 110 kV. Ledningarnas exakta sträckning bestäms i den mer detaljerade planeringen.

Planeringsbestämmelse: Nuvarande kraftledningsgator bör i första hand användas vid förstärkning och byggande av kraftledningar. I fortsatta planeringen bör landskaps-, kulturmiljö- och naturvärdena beaktas samt förutsättningarna för primärnäringar tryggas.

Planeringsrekommendation: Jordkabler bör användas i mån av möjlighet.

Förbindelsebehov för kraftledningar som anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 är:

- Rajavuori vindkraftspark till Miettylä elstation samt till Brändskogen
- Långmossa vindkraftspark till Petalax elstation
- Ribäcken vindkraftspark till Petalax elstation
- Norrskogen vindkraftspark till Närpes-Vasklot elledning
- Kalax vindkraftspark till Nixback elstation
- Lappfjärd-Lakiakangas vindkraftsparker till Kristinestad elstation
- Perälä vindkraftspark till Kristinestad elstation
- Björkbackens vindkraftspark till Oravais
- Gerby till Westenergy
- Westenergy till Kvevlax elstation
- Strömberg Park till Sandviken
- Vasa till Sandviken
- Gamlahamnen till Tölby
- Petalax till Korsnäs
- Övermark till träskböle
- Kristinestad till Petalax
- Alskat till Replot
- Mullola till Kvevlax
- Sandviken till Bobäck
- Långskogen/Granholmsbacken storindustriområde till Toby elstation

Utöver dessa anvisas även ett förbindelsebehov över Kvarken till Sverige.

en Område för energiförsörjning (en)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas transformator- och elstationer som hör till elnätet med en spänning på 110 kV. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

Planeringsbestämmelse: Vid byggandet av en transformator- eller elstation bör landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden beaktas.

en-s Stor transformatorstation (en-s)

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas de stora transformatorstationerna i Toby och Kristinestad som hör till elnätet med en spänning på 400 kV. På området gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas följande stora transformatorstationer:

- Toby, 400 kV, Fingrid
- Kristinestad, 400 kV, Fingrid

Allmän planeringsbestämmelse för solenergi

Vid planering av vidsträckta områden för produktion av solenergi bör områdena i första hand placeras i närheten av behövlig infrastruktur. Vid planering av området ska man beakta konsekvenserna för boende, primärnäringarna och rekreation samt för landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden.

Norrpigg i Vörå. Foto: Christine Bonn

6.13. VATTENFÖRSÖRJNING I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

I Österbotten har vattendistributionsnätet en heläckande uppbyggnad men tillförlitligheten kan ännu förbättras. 98 % av bebyggelsen har anslutits till sådana vattenledningsnät som står under regelbunden tillsyn. Av hushållsvattnet i området är ca 50 % grundvatten och ca 50 % ytvatten. Vasa vattenverk använder vattnet i Kyrö älv som sitt råvatten och Jakobstad vattenverk använder vatten från Esse å. Att gå över till grundvatten är målet både i Vasa och i Jakobstad.

Grundvattentillgångarna är ojämnt fördelade i kustområdet. Grundvattnet är rikligast i Nykarleby, Kronoby och Kristinestad. I de övriga kommunerna i landskapet är grundvattentillgångarna betydligt mindre. Till Kaskö och Närpes leds vatten från Kauhajoki som ligger i landskapet Södra Österbotten. Också Laihela tar sitt vatten huvudsakligen från grannlandskapet, nämligen från Poronkangas i Kurikka. Därifrån leds vatten också till Korsholms södra delar.

I Österbotten har tätorterna avloppsnät men det finns ännu behov av att utvidga avloppsnätet. Andelen som anslutit sig till avloppsnätet varierar från kommun till kommun mellan 30 % och 100 %. Glesbebyggelsen är beroende av fastighetens egen avloppsvattenhantering.

Inom landskapet ligger fyra avloppsvattenreningsverk som behandlar avloppsvatten från flera kommuner. Till Alheda reningsverk i Jakobstad leds avloppsvatten för hantering inte enbart från Jakobstad utan även från Larsmo, Pedersöre och Nykarleby. Till Påttiska reningsverket i Vasa leds avloppsvatten för hantering från Vasa stadsområde samt från Korsholm och Malax. Till Metsä Boards vattenreningsverk i Kaskö leds avloppsvatten för rening från Kaskö stad samt från Närpes och Östermark i grannlandskapet. I reningsverket i Kristinestad behandlas inte bara avloppsvatten från Kristinestad utan även från Bötom.

I reningsverken i Korsnäs, Kronoby, Laihela och Vörå behandlas utöver avloppsvattnet från kommuncentret även avloppsvattnet från ett eller två byacentrum. Byacentren i Bergö, Kvelax, Oravais, Petalax, Replot och Lillkyro har sina egna avloppsvattenreningsverk.

Utgångspunkter

Markanvändnings- och bygglagen

Enligt markanvändnings- och bygglagen ska när landskapsplanen utarbetas fästas särskild vikt vid att arrangemangen för trafik och teknisk service är hållbara med tanke på miljö och ekono-

mi och vid att vattentillgångarna används på ett hållbart sätt.

Västra Finlands miljöprogram

I Västra Finlands miljöprogram för 2006 har man som mål för vattenförsörjningen att trygga tillgången på hushållsvatten av god kvalitet för bebyggelsens och industrins behov under alla omständigheter, även i krislägen. Målet är att kunna leda vatten till huvuddelen av vattenkonsumtionsställena från minst två olika råvattenkällor.

Målet för avloppsvattenhanteringen är att i hela landskapet minska de olägenheter som förorsakas av avloppsvattnet. Avloppsvattnet från samhällena ska renas bättre än tidigare, varvid tillståndet hos recipienten (det mottagande vattendraget) förbättras. En permanent höjning av reningseffekten kräver att avloppsvattnet koncentreras till ännu större, effektivare reningsverk och att överföringsavlopp byggs.

Regionala översiktsplaner för vattenförsörjning

Av de uppgjorda regionala översiktsplanerna hann man beakta utvecklingsplanen för vattenförsörjningen i Sydösterbotten från år 2004 då Österbottens landskapsplan uppgjordes 2030. Översiktsplanen för vattenförsörjningen i Jakobstadsregionen från 2009 och den regionala översiktsplanen för Vasaregionen från år 2010 har tagits i beaktande i uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040.

Österbottens landskapsplan 2030

Utgångspunkten för Österbottens landskapsplan 2030 var att trygga vattenförsörjningen för hela landskapet. Det långsiktiga målet var att Vasa och Jakobstad övergår från att använda ytvatten till att använda grundvatten.

I Österbottens landskapsplan 2030 anvisades samtliga grundvattenområden av klass I (viktiga grundvattenområden för vattentäkt) och klass II (grundvattenområden som lämpar sig för vattentäkt), befintliga regionalt betydande vattentäkter, stomvattenledningar, förbindelsebehov för stomvattenledningen, befintliga regionalt betydande centraliserade vattenreningsverk, överföringsavlopp och överföringsavloppens förbindelsebehov samt ytvattenområden som är värdefulla för vattenförsörjningen.

Landskapsplanens mål

Målen för Österbottens landskapsplan 2040 är de samma som målen i Västra Finlands miljöprogram. Målet med landskapsplanen är att skapa förutsättningar för en utvidgning av vattenförsörjningsnätet och en övergång till grundvatten i vattenförsörjningen i Vasa och Jakobstad.

Planprocessen

Inför Österbottens landskapsplan 2040 granskades de beteckningar om vattenförsörjningen som finns i den befintliga landskapsplanen. Österbottens landskapsplan 2030 har för vattenförsörjningens del förverkligats till stor del. Vattenförsörjningens tillförlitlighet har ökat av flera genomförda vattenledningslinjer, som i landskapsplanen anvisades med beteckningen förbindelsebehov för stomvattenledning mellan olika vattenledningsnätverk. Även överföringsavloppsnätverket har utvidgats. Överföringsavlopp har byggts och avloppsvatten letts för hantering till centraliserade reningsverk, vilket har lett till att mindre reningsverk har kunnat stängas.

Inom området för NTM-centralen i Södra Österbotten granskas avgränsningarna för och klassificeringarna av grundvattenområdena. I förslaget till landskapsplanen används Finlands miljöcentrals numeriska grundvattenmaterial (2019). Grundvattenområden helt eller delvis belägna i Österbotten hittas på adressen <https://www.obotnia.fi/dmsdocument/581>

Vasa Vatten gav ett utlåtande om programmet för deltagande och bedömning för Österbottens landskapsplan 2040 och framställde att förbindelsebehovet för den vattenledningslinje som eventuellt byggs mellan Kurikka och Vasa beaktas i landskapsplanen. Målsättningen är att år 2030 leda 16 000 m³/d grundvatten till Vasa. Mängden grundvatten som leds från Kurikka till Vasa klarläggs i samband med vattentäktstillståndet. Dragningen av vattenledningslinjen kommer i huvuddrag att följa befintliga vägar.

Under planläggningsprocessen ordnades ett arbetsmöte tillsammans med NTM-centralen i Södra Österbotten och de största vattenverken. Utkastet till temakartan för vattenförsörjningen i Österbottens landskapsplan 2040 presenterades i samband med utvecklingsdagarna för vattenförsörjningen i Österbotten. Temakartan kompletterades och preciseras utifrån den respons som gavs.

Planlösning

Jakobstadsregionen

Målet är att få grundvatten till Jakobstad. Sandåsen har en ny grundvattentäkt och ett vattenreningsverk. De nya vattenledningarna som byggts enligt nätverksmodellen (Pensala-Jeppo, Hirvlax-Munsala, Edsevö-Kronoby) ökar på vattenförsörjningens tillförlitlighet. För att säkerställa vattenförsörjning under krisperioder anvisas ett behov av en förbindelse över landskapsgränsen mellan Larsmo (Bosund) och Karleby (Öja). Dessutom anvisas ett behov av en vattenledningsförbindelse från Kronoby (centrum och Jolkka) till Karleby vattenledningsnätverk.

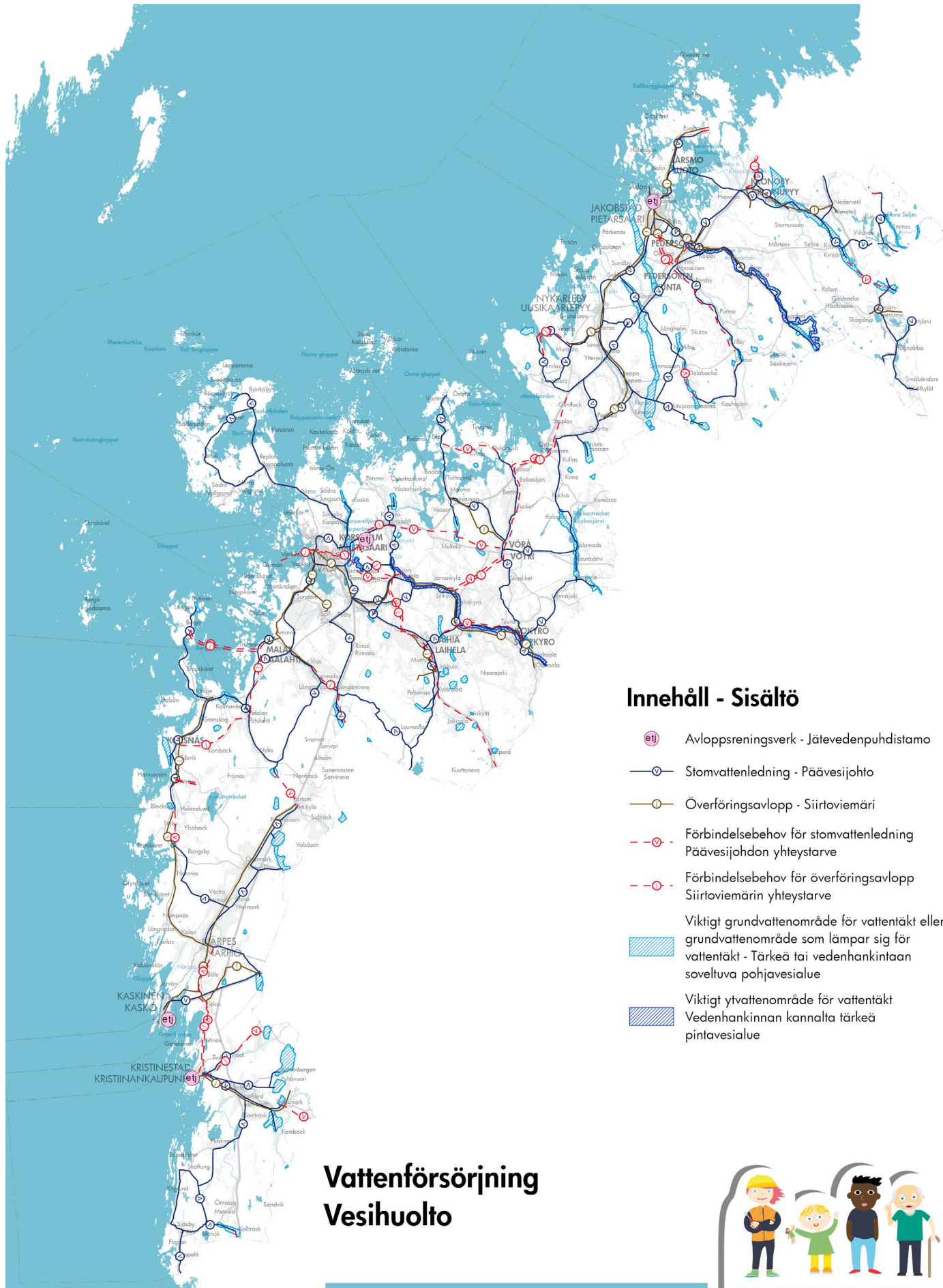
Rörstorleken i vattenledningslinjen mellan Ytterjeppo och Oravais förstoras. Det långsiktiga målet är att förena Jakobstadstraktens och Vasatraktens vattenledningsnätverk, och detta anvisas på plankartan med en beteckning för förbindelsebehov för stomvattenledning mellan Nykarlebys och Oravais vattenledningsnätverk.

Till Alheda reningsverk som är betydande för Jakobstadsregionen leds avloppsvatten från Jakobstads centrumområde och dessutom från Nykarleby (från Vexala och Munsala och ända från Pensala och Jeppo), från Larsmo (ända från Eugmo) samt från Pedersöre (ända från Lappfors, Bennäs, Esse och Lepplax). Ett förbindelsebehov för överföringsavlopp anvisas från Lillby via Purmo och Forsby till Alheda reningsverk. Då överföringsavloppet förverkligas kan tre små avloppsvattenreningsverk invid Purmo å stängas. Kronoby reningsverk föreslås stängas i fortsättningen och då leds avloppsvattnet från flygplatsen, Nedervetil och centrum till Karleby reningsverk i Mellersta Österbottens län. Ett förbindelsebehov för överföringsavlopp över landskapsgränsen anvisas mellan Larsmo och Karleby samt mellan Kronoby och Karleby.

Vasaregionen

Målet är att få grundvatten till Vasa. I landskapsplanen anvisas ett förbindelsebehov för en stomvattenledning från landskapsgränsen i Laihela genom kommunen till Vasa vattenverk. Ett förbindelsebehov för en stomvattenledning anvisas mellan Korsholm (Kvevlax) och Vörå vattenledningsnätverk. För att säkerställa vattenförsörjningen anvisas ett förbindelsebehov för stomvattenledning mellan vattenledningsnätverken i Vasaregionen (Vasa, Lillkyro-Vörå) och Jakobstadsregionen (Nykarleby). För att säkerställa vattenförsörjningen i Bergö anvisas ett förbindelsebehov för vattenledning och ett förbindelsebehov för överföringsavlopp från ön till fastlandet.

Till området Stormossen i Korsholm anvisas ett nytt regionalt betydande centralreningsverk som i framtiden behandlar avloppsvatten från Vasa, Korsholm, Malax, Korsnäs, Laihela, Storkyro och Vörå. Centraliseringen sker stegvis med beaktande av reningsverkens tekniska livscykel. Ett förbindelsebehov för en utvidgning av överföringsavlopp anvisas från landskapsgränsen i Malax till Övermalax, från Petalax och Bergö till Öjna samt från Korsnäs till Petalax. Ett förbindelsebehov för överföringsavlopp anvisas mellan Vasa centrum och Stormossens nya reningsverk samt mellan Kvevlax och Stormossens nya reningsverk. Behovet av ett utvidgat överföringsavlopp anvisas ända från Oravais via Vörå och Vasa samt Lillkyro till Stormossens nya reningsverk. Då kunde man stänga tre mindre reningsverk, nämligen reningsverken i Oravais, Vörå och Lillkyro.

Innehåll - Sisältö

- Avloppsreningsverk - Jätevedenpuhdistamo
- Stomvattenledning - Päävesijohto
- Överföringsavlopp - Siirtoviemäri
- Förbindelsebehov för stomvattenledning
Päävesijohdon yhteistarve
- Förbindelsebehov för överföringsavlopp
Siirtoviemärin yhteistarve
- Viktigt grundvattenområde för vattentäkt eller grundvattenområde som lämpar sig för vattentäkt - Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue
- Viktigt ytvattenområde för vattentäkt
Vedenhankinnan kannalta tärkeä pintavesialue

Vattenförsörjning Vesihuolto

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Sydösterbotten

För att öka säkerheten i vattenförsörjningen anvisas i planen ett förbindelsebehov för stomvattenledning mellan vattenledningsnäten i Närpes och Kaskö, Närpes och Korsnäs, Närpes och Malax samt Kaskö och Kristinestad samt ett förbindelsebehov för vattenledningar över landskapsgränsen mellan vattenledningsnäten i Kristinestad och Sastmola samt Kristinestad och Storå. Dessa förbindelsebehov för vattenledning över landskapsgränsen anvisades redan i Österbottens landskapsplan 2030.

I landskapsplanen anvisas reningsverken i Kaskö och Kristinestad som reningsverk av regional betydelse. Till reningsverket i Kristinestads leds avloppsvatten från Karijoki i grannlandskapet och från Kristinestad (Dagsmark-Lappfjärd-Centrum, Tjock-centrum). Till reningsverket i Kaskö leds avloppsvatten inte bara från Kaskö stad utan även från Östermark i grannlandskapet och från Närpes (ända från Pörtom och Helenelund). På lång sikt kunde avloppsvattnet från Kristinestad ledas till Kaskö eller tvärtom. I planen anvisas detta med förbindelsebehov för överföringsavlopp.

De vattentäkter som anvisats i Österbottens landskapsplan 2030 anvisas inte i planförslaget.

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

← -v- → Förbindelsebehov för stomvattenledning

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas de vattenledningsförbindelser mellan olika vattenledningsnät som behövs för att säkerställa hushållsvattnets tillräcklighet och distributionen också i undantags- och krislägen. Ledningarnas exakta sträckning bestäms i den mer detaljerade planeringen.

Planeringsbestämmelse: I den fortsatta planeringen bör det mest ändamålsenliga alternativet för ledningen utredas med beaktande av övrig markanvändning samt landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden.

← -o- → Förbindelsebehov för överföringsavlopp

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas förbindelsebehov för överföringsavlopp. Ledningarnas exakta sträckning bestäms i den mer detaljerade planeringen.

Planeringsbestämmelse: I den fortsatta planeringen bör det mest ändamålsenliga alternativet för ledningen utredas med beaktande av övrig markanvändning samt landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden.

pv Viktigt grundvattenområde eller grundvattenområde som lämpar sig för vattentäkt

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas grundvattenområden som är viktiga för vattentäkt (I klass) och grundvattenområden som lämpar sig för vattentäkt (II klass).

Planeringsbestämmelse: Markanvändning och åtgärder i området och i dess närhet bör planeras så att de inte riskerar grundvattenområdets användning samt vattnets kvalitet och mängd.

Planeringsrekommendation: För grundvattenområdet bör uppgöras en skyddsplan.

av Viktigt ytvattenområde för vattentäkt

Beskrivning av beteckningen: Med egenskapsbeteckningen anvisas de ytvattenområden som är viktiga med tanke på vattentäkt. Kyro älv, Molnträsket och Esse å anvisas med denna beteckning.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av markanvändning och åtgärder längs Kyro älv och Esse å samt kring Molnträsket bör speciellt vattenvårdsaspekter beaktas. Åtgärder i avrinningsområdet bör främja förbättring av vattenkvaliteten.

eti Avloppsreningsverk

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas avloppsreningsverk.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av åtgärder bör konsekvenserna för miljön uppmärksammas.

v Stomvattenledning

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas stomvattenledningar.

o Överföringsavlopp

Beskrivning av beteckningen: Med linjebeteckningen anvisas överföringsavlopp.

6.14 AVFALLSHANTERING I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Österbottens landskap har ett heltäckande avfallshanteringsystem. I landskapet finns tre regionala avfallshanteringsbolag som samarbetar inom avfallshanteringen: Stormossen, Botniarosk och Ekorosk. Alla kommuner i landskapet Österbotten med undantag av Laihela, som har en egen biogasanläggning, hör till de regionala avfallshanteringsbolagen. Avfallshanteringsområdena har dessutom ett omfattande nätverk av ekopunkter och återvinningsstationer.

Ab Avfallsservice Stormossen Jätehuolto Oy sköter avfallshanteringen för sex kommuner i Vasaregionen, Vasa, Korsholm, Storkyro, Korsnäs, Malax och Vörå. I området för Stormossens avfallscentral ligger en biogasanläggning som utgör kärnan i Stormossens avfallscentral, ett gaslager, en sorteringsstation, en återvinningsstation, ett fält för kompostering, en avstjälpningsplats för farligt avfall, en avstjälpningsplats, ett område för hantering av förorenad mark och ett lakvattensreningsverk. Avfallscentralen tar emot s.k. vått avfall och bioavfall även från andra avfallsbolag. Stormossen började tillverka biogas av avfall redan år 1990 som andra anläggning i Europa. Den mekanisk-biologiska hanteringsanläggningen producerar biogas och kompostjord av bioavfall. År 2018 var nyttoanvändningsgraden för det kommunala avfall som Stormossen tog emot över 98,7 %, vilket är ett av de högsta talen i Finland. Förädlingsverket för biogas och tankstationen för fordonsgas stod klara i början av år 2017. En andra tankstation öppnas i Runsor 2019.

År 2012 byggdes Westenergys avfallsförbränningsanläggning invid Stormossens avfallscentral. Avfallsförbränningsanläggningen utnyttjar avfall som inte kan återvinnas men som är brännbart och källsorterats. Westenergy ägs av Stormossen och Botniarosk samt Lakeuden Etappi, Millespakka och Vestia i grannlandskapen. Westenergys anläggning kompletterar den fungerande avfallshanteringsenheten genom att utnyttja den energi som finns i det avfall som inte kan återvinnas.

Oy Botniarosk Ab:s verksamhetsområde omfattar åtta kommuner i Sydösterbotten och Kauhajokiregionen. I bolaget är Kristinestad, Kaskö och Närpes med från landskapet Österbotten samt fem kommuner i landskapet Södra Österbotten. Avfallscentralen ligger i Östermark i grannlandskapet och där finns bl.a. en omlastningsstation och en slutförvaringsplats för sedvanligt avfall. Det brännbara avfallet samlas in från hushållen och skickas till Westenergys avfallsförbränningsanläggning.

Ab Ekorosk Oy sköter avfallshanteringen i Jakobstadsregionen. I avfallsbolaget deltar Jakobstad, Larsmo, Kronoby, Pedersöre och Nykarleby samt fem kommuner från landskapen Södra Österbotten och Mellersta Österbotten. Centrum för verksamheten är en optisk sorteringsanläggning i Pirilö industriområde i Jakobstad. Anläggningen fungerar som sorterings- och omlastningsstation för samhällsavfall. Inom Ekorosks område sorteras avfallet i våt- och torravfall. Våtavfallet levereras till biogasanläggningen i Stormossen, medan torravfallet förs till Ewapowers intilliggande pelleteringsanläggning. Pelleten förs sedan till Oy Alholmens Kraft Ab för förbränning. Slutdeponering finns i Karleby i Mellersta Österbottens landskap.

Också i Laihela baserar sig avfallshanteringen på källsortering. För tillfället hanterar biogasanläggningen i Laihela det kommunala bioavfallet, avfallet från livsmedelsindustrin och slammet från reningsverket. För övriga avfallsfraktioner än bioavfallet köper Laihela kommun tjänsten av Lakeuden Etappi, som har sin avfallscentral i Ilmajoki.

Utgångspunkter

Markanvändnings- och bygglagen samt de riksomfattande målen för områdesanvändningen

Enligt markanvändnings- och bygglagen ska när landskapsplanen utarbetas fästas särskild vikt vid att arrangemangen för trafik och teknisk service är hållbara med tanke på miljö och ekonomi. Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändning ska markanvändningsplaneringen skapa förutsättningar för en kolsnål och resurseffektiv samhällsutveckling samt för bioekonomin och den cirkulära ekonomin.

EU:s mål för cirkulär ekonomi

Lagstiftningspaketet om kretsloppssamhället, eller den cirkulära ekonomin, fastställer ambitiösa återvinnings- och avfallshanteringsmål för EU. Enligt lagstiftningen godkänd av parlamentet 18.4.2018 ska minst 55 % av avfall från hushåll och företag återvinnas år 2025. Målet kommer att öka till 60 % år 2030 och 65 % år 2035. År 2035 borde deponering av det kommunala avfallet vara högst 10 %. En del av EU-länderna, däribland Finland har redan uppnått detta mål.

Avfallsplanen för Södra och Västra Finland fram till år 2020

Syftet med avfallsplanen för Södra och Västra Finland fram till år 2020 (Finlands miljö 43/2009) är att 90 % av allt kommunalt avfall ska utnyttjas.

Österbottens klimatstrategi "Energikusten 2040"

Ett av målen i Österbottens klimatstrategi är "Inget avfall - Allt är en resurs".

Landskapsplanens mål

Målet med Österbottens landskapsplan 2040 är att skapa förutsättningar för att Södra och Västra Finlands avfallsplan samt Österbottens klimatstrategi förverkligas.

Planläggningsprocess och planlösning

Avfallshanteringen har uppdaterats utifrån de arbetsmöten som ordnades under kommunrundan år 2016. Som ett nytt område föreslog Laihela kommun Pöpelikkö. I området ligger Laihela kommuns biogasanläggning och en ny pyrolysanläggning. Dessutom kommer en granuleringsanläggning för plast att anläggas.

Under utkastskedet föreslog Kristinestads stad att Björnön skulle anvisas som ett område för cirkulär ekonomi.

Eftersom målet är att det inte ska finnas något avfall i framtiden anvisas fem områden för cirkulär ekonomi i Österbottens landskapsplan 2040. Dessa är Stormossen i Korsholm och Pirilö i Jakobstad samt Pöpelikkö i Laihela, Jeppo biogasanläggning i Nykarleby och Björnö i Kristinestad.

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

EKO

Område för cirkulär ekonomi

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas områden för cirkulär ekonomi: Stormossen i Korsholm och Pirilö i Jakobstad. Nya eller till arealen mindre områden för cirkulär ekonomi anvisas med en objektsbeteckning: Pöpelikkö i Laihela, Jeppo biogasanläggning i Nykarleby och Björnö i Kristinestad.

Planeringsbestämmelse: Vid planering av markanvändning och åtgärder bör utvecklandet av funktioner för den cirkulära ekonomin möjliggöras och nödvändig infrastruktur säkerställas samt kulturmiljö-, landskaps- och naturvärden beaktas. I den mer detaljerade planeringen ska en dagvattenhanteringsplan uppgöras för området och uppmärksamhet fästas vid behovet att ordna hanteringen av släckvatten.

Stormossens biogastankningsstation. Foto: Gustav Nygård.

6.15 REGIONALT NÄTVERK AV SKJUTBANOR I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Utgångspunkter

De riksomfattande målen för områdesanvändning

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändning ska i markanvändningsplaneringen lämnas ett tillräckligt stort avstånd mellan verksamheter som orsakar olycksrisker och verksamheter som är känsliga för effekterna. De behov som gäller samhällets övergripande säkerhet, i synnerhet försvarets behov ska beaktas.

Österbottens förbunds utredning över skjutbanor

Österbottens förbund uppgjorde en utredning över skjutbanor tillsammans med Södra Österbottens och Mellersta Österbottens förbund år 2015. Det blev nödvändigt att göra upp en skjutbaneutredning i och med den nya lagen om skjutbanor (763/2015). Målet med den nya lagen om skjutbanor är att främja ett tryggt hobbysskytte, säkerheten på skjutbanor och i omedelbar närhet av dem samt en planmässig utveckling av ett nätverk av skjutbanor i varje landskap. Enligt definitionerna i lagen om skjutbanor avses med **sportskyttecentrum** en skjutbana som har banor för flera grenar och där man får avfyra mer än 300 000 skott per år. **Skjutbanor** är banor där antalet skott är 10 000–300 000 per år och **småskaliga skjutbanor** är banor där antalet avfytrade skott är högst 10 000 skott per år.

Enligt utredningen finns det sammanlagt 22 skjutbanor i Österbotten. Av dessa är sex skjutbanor och 16 småskaliga skjutbanor. Det finns inga sportskyttecentrum i Österbottens landskap. De närmaste sportskyttecentrumen ligger i Kauhajoki och Ylistaro i Södra Österbottens landskap. Utredningen finns som [bilaga](#).

På Österbottens skjutbanor avfyras över 500 000 skott per år (på skjutbanorna sammanlagt över 400 000 och på de småskaliga skjutbanorna cirka 100 000 skott per år). Det är oftast möjligt att skjuta inom flera olika grenar på banorna. Skyttehobbyn kan grovt delas in i sportskytte och jaktsskytte. Största delen av de småskaliga skjutbanorna är banor som underhålls av små jaktföreningar och har därmed lokal betydelse. De till skottmängderna största skjutbanorna är Spituholmens skjutbana i Jakobstad och Stenträsk skjutbana i Vasa.

Landskapsplanens mål

Målet är att utveckla ett täckande nätverk av skjutbanor i Österbotten och att anvisa skjutbanorna av regional betydelse i Österbottens landskapsplan 2040.

Planläggningsprocess och planlösning

Under planläggningsprocessen ordnade Södra Österbottens, Mellersta Österbottens och Österbottens förbund en gemensam workshop för områdets centrala jakt- och sportskytteorganisationer där man kartlade skytteutövarnas åsikter om landskapens skjutbanenätverk. Nästan alla banor ansågs vara regionalt viktiga oavsett deras klassificering.

Lämplighetsbedömningen av skjutbanornas placering gjordes som en GIS-analys. Klassificeringskriterierna bestämdes tillsammans med Södra Österbottens och Mellersta Österbottens förbund. Kriterierna var:

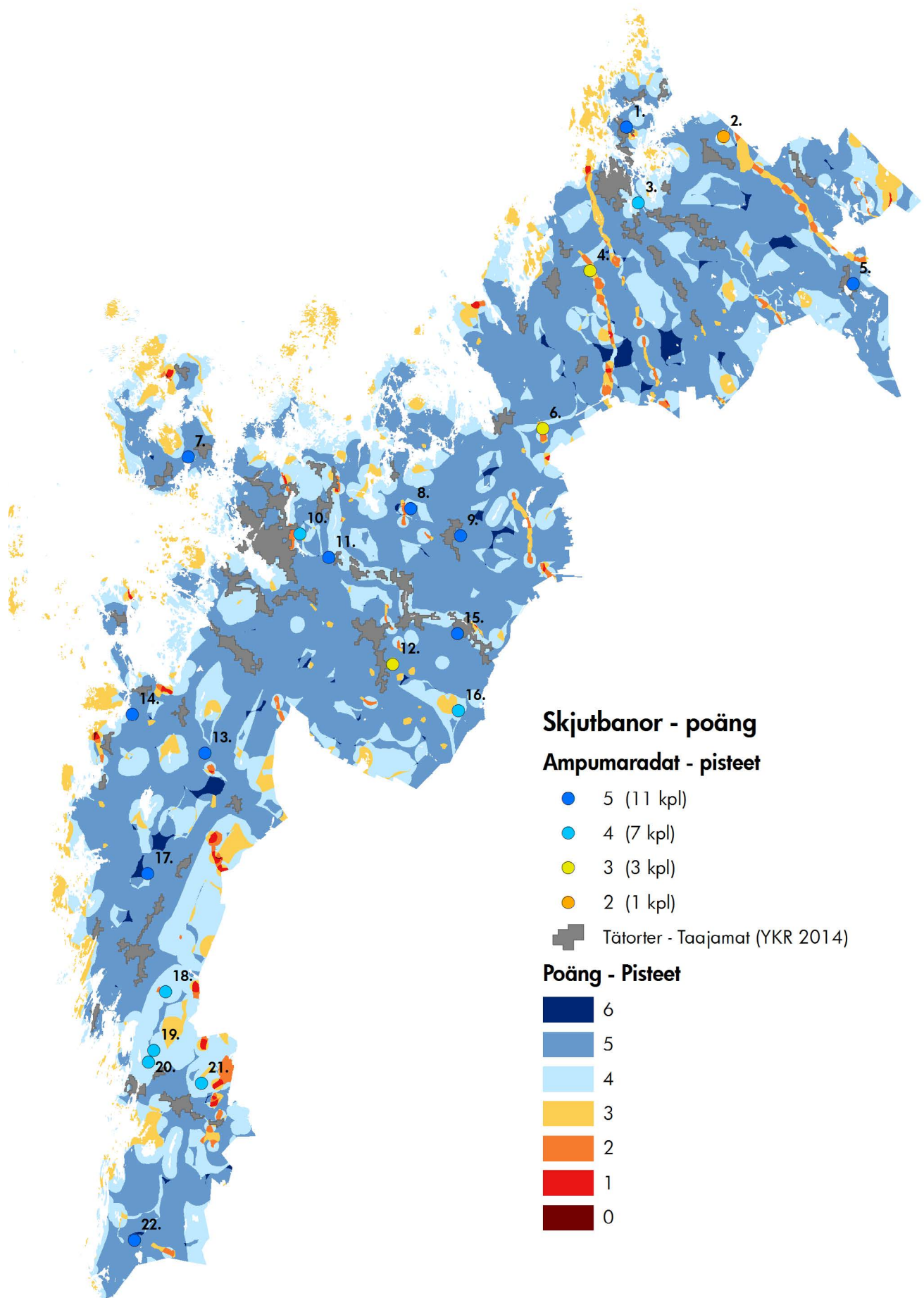
- ▶ skjutbanans avstånd till bosättning eller semesterbosättning (> 2 km)
- ▶ placering utanför grundvattenområde, avstånd till vattentäkt (> 2 km)
- ▶ avstånd till Natura-område, luo-område eller annat skyddsområde (> 1 km)
- ▶ närhet till vägar (< 2 km).

Skjutbanan gavs 2 poäng om den inte låg i ett grundvattenområde och de övriga kriterierna gav ett poäng (max 6 poäng). Klass 1 var de lämpligaste objekten (6 poäng). Enligt analysen är ingen skjutbana i klass 1. Klass 2 var objekt som kräver mer utmanande utveckling (4–5 poäng) och 18 skjutbanor placerade sig i den här klassen. Klass 3 var objekt som passar dåligt för utveckling (< 4 poäng) och 4 skjutbanor placerade sig i den här klassen.

De regionala skjutbanorna valdes ut enligt ovan nämnda klassificeringar. Eftersom småskaliga skjutbanor inte är skjutbanor av regional betydelse avgränsades de från bedömningen av skjutbanornas regionala betydelse. Utifrån klassificeringen valdes sju regionala skjutbanor: Larsmo skidskyttecenter i Larsmo, Spituholmens skjutbana i Jakobstad, Skärgårdens skjutbana i Korsholm, Stenträsk skjutbana i Vasa, Lapinmäkis skjutbana i Storkyro, Tallmossens skjutbana i Malax och Eidets skjutbana i Närpes.

En ny skjutbana har byggts vid Vargberget i Närpes. Enligt de uppskattade årliga skottmängderna får Sparbanken Biathlon Arena beteckningen skjutbana. Enligt lämplighetsbedömningen av skjutbanornas lokalisering ligger den i klass 2. Utifrån de tidigare nämnda klassificeringarna är den nya skjutbanan en regional skjutbana. Den kommer att öka skjutbanornas närbarhet i landskapets södra delar där skjutbanenätverket har sämst täckning.

I försagsskedet togs Waterloo skjutbana med i planen som en ny beteckning, eftersom skjutbanan uppfyller kriterierna för en skjutbana av regional betydelse. Österbottens skjutbanenätverk

Lämplighetsbedömning för skjutbanornas läge.

I landskapsplanen anvisas nio regionalt betydande skjutbanor:

Namn	Kommun	Antal skott / år	Användning	Yta
Larsmo skjutbana	Larsmo	50 000	skid- och löpskytte, tävlingar	ca 2 ha
Spituholmens skjutbana	Jakobstad	200 000	sportskytte, träningar, älgprov, tävlingar	ca 10 ha
Skärgårdens skjutbana	Korsholm	12 000	älgprov, träningar, tävlingar	2 ha
Lapinmäkis skjutbana	Storkyro	10 000	sportskytte, reservistverksamhet	1 ha
Stenträskets sportskyttecentrum	Vasa	100 000	sportskytte, skytteprov, träningar, utbildning, reservistverksamhet, myndigheters skjutningar	12 ha
Eidets skjutbana	Närpes	32 000	sportskytte (sommar och vinter)	3 ha
Sparbankens Biathlon Arena	Närpes	55 000	sportskytte (sommar och vinter)	2 ha
Tallmossens skjutbana	Malax	10 000	skytteprov, träningar, tävlingar	3 ha
Waterloo skjutbana	Korsnäs	15 000	skidskytte och -löpning, sportskytte, skytteprov, träningar, tävlingar	2 ha

består därmed av nio regionala skjutbanor. Två av skjutbanorna ligger i Jakobstadsregionen, tre i Vasaregionen och fyra söder om Vasa.

Skjutbanornas nåbarhet bedömdes genom GIS-analys (nåbarhet på 30 min och 40 min). Bedömningen omfattade skjutbanor och sportskyttecenter i tre landskap. Från Österbottens landskap ingick åtta regionala skjutbanor i bedömningen. Enligt analysen har skjutbanorna en god nåbarhet inom Österbottens landskap. 96,8 % av landskapets befolkning kan nå en skjutbana inom 30 minuter och 99,7 % kan nå en skjutbana inom 40 minuter. (Nåbarheten på 40 minuter baserar sig på ett brev skidskytteförbundet skickat ut till landskapsdirektörerna där denna målstatus presenteras.)

Med tanke på skjutbanenätverkets täckning är även små och till karaktären lokala banor viktiga bl.a. med tanke på skytte- och jaktutövarna. Det lokala skjutbanenätverket består av 16 småskaliga skjutbanor.

För tillfället ligger de två närmaste sportskyttecentren som är av betydelse för landskapet Österbotten ligger i Södra Österbottens landskap i Kauhajoki (Sotka skidskyttestadion) och i Ylistaro (Järviranta sportskyttecentrum). Stenträskets sportskyttecentrums betydelse för landskapet utvärderades på nytt under planprocessens gång

och den anvisas i Österbottens landskapsplan 2040 som ett regionalt sportskyttecentrum.

En närmare beskrivning av skjutbanorna finns i objektkortet i utredningen.

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

ea Skjutbana

Beskrivning av beteckningen: Med objektsbeteckningen anvisas utomhusskjutbanor.

Byggbestämmelse: Vid förverkligandet av skjutbanan bör tillräckliga skyddsområden reserveras eller tekniska lösningar användas för att förhindra betydande miljöstörningar och eliminera säkerhetsrisker.

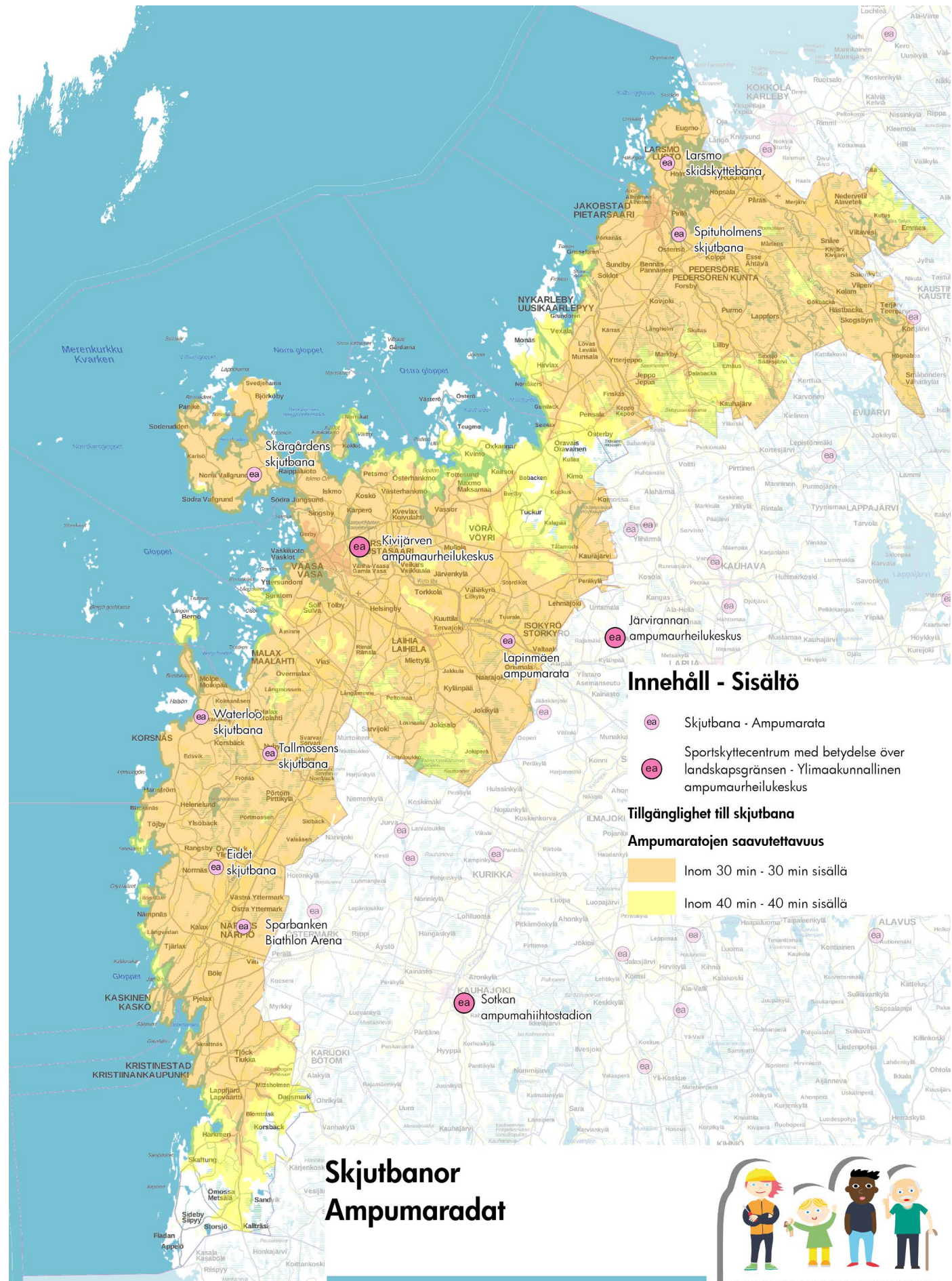
EP Försvarsmaktens område

Beskrivning av beteckningen: Med områdesreserveringsbeteckningen anvisas ett område i Malax kommun som är i försvarsmaktens användning och till vilket allmänheten inte har tillträde.

Planeringsbestämmelse: I den mer detaljerade planeringen ska förutsättningarna för försvarsmaktens verksamhet tryggas och den allmänna säkerheten samt miljövärden beaktas.

Spituholmen i Jakobstad. Foto: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

- Skjutbana - Ampumarata
- Sportskyttecentrum med betydelse över landskapsgränsen - Ylimaakunnallinen ampumarheilukeskus

Tillgänglighet till skjutbana

- Ampumaratojen saavutettavuus**
- Inom 30 min - 30 min sisällä
  - Inom 40 min - 40 min sisällä

Skjutbanor Ampumaradat

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN I POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakarta: Maanmittauslaitoksen maastokarto 05/2015.

6.16 DATAKOMMUNIKATION I LANDSKAPET ÖSTERBOTTEN

Inledning

Målsättningen i Österbottens förbunds bredbandsstrategi 2006-2010 var tillgång till snabba bredbandsnät med en kapacitet på 100 Mbit/s - 1 Gbit/s. Enligt Kommunikationsverkets statistik (2016) angående tillgång till fast bredband på 100 Mbit/s ligger landskapet Österbotten i täten i Finland. 75 % av hushållen i Österbotten har tillgång till bredband motsvarande 100 Mbit/s.

Utbyggnaden av nya nät av optisk fiber har förbättrat utbudet av snabbt bredband både i fasta nät och i mobilnät. Operatörernas stam- och regionnät baserar sig på optisk fiber och utbudet av den snabbaste möjliga bredbandsuppkopplingen kräver en abonnentförbindelse som också till en så stor del som möjligt har genomförts med optisk fiber. Mobilnätets basstationer kräver också fiber för tillhandahållandet av snabba 4G-uppkopplingar.

Utgångspunkter

Konnektivitet för en konkurrenskraftig digital inre marknad – mot ett europeiskt gigabitsamhälle

I Europeiska kommissionens meddelande 14.9.2016 redogörs för tre strategiska mål fram till 2025:

Gigabit-konnektivitet för alla viktiga socioekonomiska drivkrafter såsom skolor, transportknutpunkter och viktiga tillhandahållare av offentliga tjänster samt starkt digitaliserade företag. För att optimera investeringar i nya nät med mycket hög kapacitet är det viktigt att klargöra prioriteringarna. Fysiska platser eller mötesplatser online där människor träffas eller går in för att lära, arbeta och få tillgång till offentliga tjänster främjar socioekonomisk utveckling och utgör grundstommen för tillväxt, innovation och sammanhållning i Europa. Utöver företag handlar det vanligtvis om skolor och bibliotek samt forskningscentrum och olika offentliga tjänster. I en digital värld måste dessa ligga i framkanten av gigabitkonnektiviteten, för att ge EU-medborgarna tillgång till de bästa tjänsterna och applikationerna.

Alla tätortsområden och alla större marktransportvägar bör ha kontinuerlig 5G-täckning. Vid sidan av de ökande konnektivitetskraven för medietillämpningar kommer yrkesmässig kommunikation inom industri- och tjänstesektorer samt nästa generations säkerhets- och nödtjänster att kräva sammanhängande, gemensamma fasta och trådlösa infrastrukturer som erbjuder en tillförlitlighet hos och kvalitet på tjänster. 5G-kommunikation kommer att bygga dels på konnektivitet i 4G-nät för mobildata och dels på fasta nät – vilket gör det möjligt för infrastrukturer som för närvarande är separata att

integrera sina tjänster i högkvalitativa, globala, ubikvitära och programmerbara "virtuella nät".

Alla hushåll ska ha tillgång till internet med en hastighet på minst 100 Mbit/s nedlänk, uppgraderingsbar till gigabithastighet. I de flesta landsbygdsområden och avlägsna områden kan tillgången till internet spela en viktig roll för att motverka isolering och avfolkning. En minskning av kostnaderna för både varor och tjänster kan delvis kompensera de långa avstånden. Företag kan sänka sina kostnader genom videokonferenser, tillgång till online-administration, e-handel och datalagring i moln. Landsbygdsutvecklingen och det moderna jordbruket förlitar sig i allt större utsträckning på online-tillämpningar såsom sensorstyrd övervakning av grödor och användning av drönare.

Mellanliggande mål för 2020: 5G-konnektivitet bör finnas som en fullvärdig kommersiell tjänst i minst en större stad i varje medlemsstat.

Österbottens målsättningar

Eftersom Österbotten redan har mycket god bredbandstäckning med hög hastighet kan målet uppgraderas från hög kapacitet till mycket hög kapacitet och tidigareläggas till 2021. Målet för heltäckande 5G-utbud ska vara uppnått 2025.

Österbottens strategiska mål för 2021 är:

- Alla viktiga samhällsekonomiska funktioner (skolor, transportknutpunkter och serviceproducenter inom offentlig sektor samt digitalintensiva företag) har tillgång till gigabit-bredband.
- Alla hushåll har tillgång till bredband med mycket hög kapacitet på minst 100 Mbit/s som kan uppgraderas till 1 Gbit/s.
- Alla större tätorter och större vägar har en obruten 5G-täckning år 2025.

Planlösning

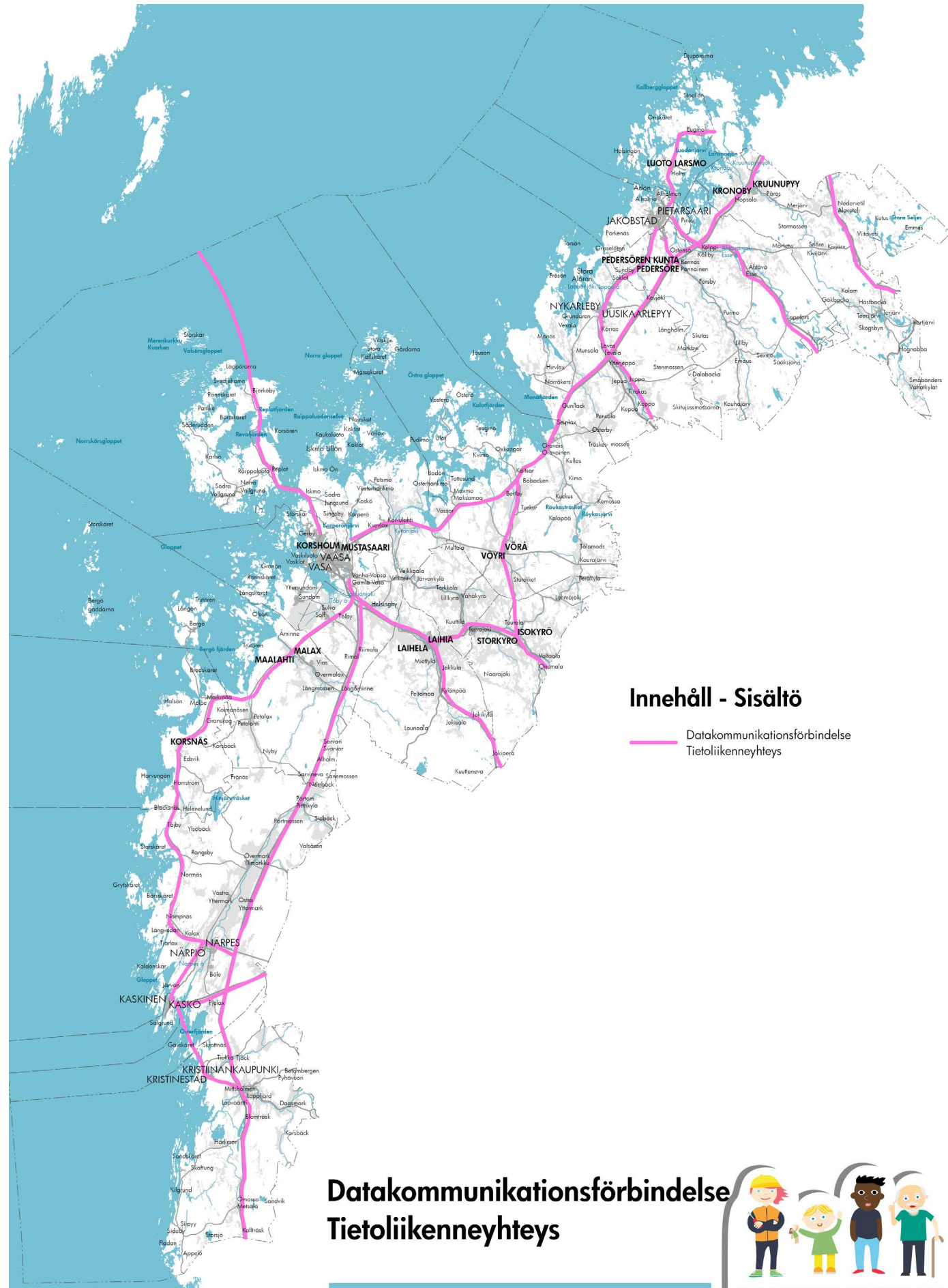
I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas en kvalitetssäkrad, uppgraderad och robust infrastruktur för bredband med mycket hög kapacitet som möjliggör trafik i enlighet med de tre strategiska målen.

Planbeteckningar och planeringsbestämmelser

—●— Datakommunikationsförbindelse

Beskrivning av beteckningen: Med utvecklingsprincipsbeteckningen anvisas ett datakommunikationsnät med mycket hög kapacitet som sammanbinder kommuner och orter inom landskapet och som ansluts till nationella och internationella knutpunkter.

Planeringsrekommendation: Handlingsplaner på både regional och lokal nivå för att nå de strategiska målen bör uppgöras.

Innehåll - Sisältö

— Datakommunikationsförbindelse
Tietoliikenneyhteys

Datakommunikationsförbindelse Tietoliikenneyhteys

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjarkarta: Maanmittauslaitoksen maastokarta 05/2015.

 Östergötlands förbund
Pohjanmaan liitto

6.17 MILJÖUTMANINGAR I ÖSTERBOTTEN

Klimatförändring och översvämning

Enligt FN:s klimatpanel IPCC kommer klimatförändringen att för Finlands del öka medeltemperaturen, öka nederbörden speciellt vintertid men samtidigt förkorta snösäsongen, förändra den termiska tillväxtperiodens längd samt i allmänhet ändra väderfenomenens styrka och/eller frekvens. Översvämningar kommer sommartid att orsakas av lokala skyfall, och vintertid av förändringar i smältningstidpunkter och vinterregn. Temperaturökningen förutspås bli 1,5–2 gånger snabbare i Finland än globalt och nederbörds-mängderna väntas öka en aning snabbare i norra Finland än i landets södra delar. Förutom att medeltemperaturen ökar kommer också dygnets högsta och lägsta temperatur att förändras.

Aalto-universitetet, Finlands miljöcentral och Meteorologiska institutet upprätthåller tillsammans webbplatsen www.klimatguiden.fi där forskningsinformation om klimatförändringen presenteras. Klimatet förutspås enligt tre olika scenarier; ett pessimistiskt scenario med en långsam övergång från fossila bränslen till utsläppsfria energikällor och stora konsekvenser för samhället, ett optimistiskt scenario med snabba och effektiva åtgärder samt små konsekvenser för samhället och ett scenario mitt emellan.

Planering av hanteringen av översvämningsrisker och Österbottens översvämningsområden

På basis av lagen (620/2010) och förordningen (659/2010) om hanteringen av översvämningsrisker genomfördes en preliminär bedömning av översvämningsriskerna i Finland för första gången år 2011. Under den andra planeringsomgången år 2018 gjordes en ny granskning av den preliminära bedömningen och uppgifterna uppdaterades. När det gäller översvämningar från vattendrag och havet är det närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna) som har planeringsansvaret och när det gäller dagvattenöversvämningar ligger ansvaret på kommunerna. Som ett resultat av den preliminära bedömningen angav Jord- och skogsbruksministeriet områdena med betydande översvämningsrisk 20.12.2018. På NTM-centralen i Södra Österbottens område angavs fem områden med betydande översvämningsrisk:

- ▶ Lappo å: Lappo
- ▶ Kyro älv: Ylistaro-Kvevlax
- ▶ Kyro älv: Ilmajoki-Seinäjäki
- ▶ Toby-Laihela å: Laihela-Toby-Runsor
- ▶ Lappfjärds å: Lappfjärd

För områden med betydande översvämningsrisk grundas översvämningsgrupper som uppdaterar målen och planerna för hanteringen av översvämningsrisker. Dessutom uppdateras översvämningskarteringarna som utarbetades under

Scenarier för det österbottniska klimatet fram till 2100

Temperatur	Enligt det optimistiska scenariot kan temperaturökningen i Österbotten begränsas till 7–8 grader och enligt det pessimistiska scenariot är ökningen 9 grader. Enligt det pessimistiska scenariot kommer temperaturökningen att vara störst på vintern.
Nederbörd	Enligt det optimistiska scenariot kommer nederbörden i Österbotten att öka med 15 % medan det pessimistiska scenariot innebär en ökning på 20 %. Enligt båda scenarierna är nederbördsökningen störst i Sydösterbotten. Den största ökningen kommer att ske på vintern.
Snötäcke	Enligt det optimistiska scenariot beräknas antalet dygn/år med snötäcke att minska med 20–60 %. De största förändringarna väntas i norra Österbotten och Kyroland. Enligt det pessimistiska scenariot kommer minskningen att vara upp till 80 % i hela landskapet.
Avrinning	Enligt det pessimistiska scenariot kommer avrinningen att öka med upp till 80 % längs så gott som hela den österbottniska kusten. Enligt det optimistiska scenariot är ökningen mindre men avrinningen kommer fortfarande att öka på vintern med upp till 80 % i de norra delarna av Österbotten. Avrinningen på övriga årstider kommer också att öka men ökningen är inte lika dramatisk som på vintern.
Kylbehov	Enligt det pessimistiska scenariot kommer nedkylningsbehovet så gott som i hela Finland att öka med över 450 %. Enligt det optimistiska scenariot kommer behovet av nedkylning att öka mest längs kusten och inom Österbotten framför allt i Sydösterbotten där det ökade behovet kan uppgå till 400 % medan behovet i mellersta och norra delarna av Österbotten ökar något mindre.
Uppvärmningsbehov	Uppvärmningsbehovet beräknas enligt det pessimistiska scenariot minska med upp till 45 % i hela landskapet och enligt det optimistiska scenariot med upp till 15 %.

Källa: www.klimatguiden.fi

första planeringsomgången och utvidgar dem så att de omfattar de nya områdena med betydande översvämningsrisk. Följande gång genomförs den preliminära bedömningen av översvämningsrisker före slutet av år 2024.

I den preliminära bedömningen har man också strävat efter att identifiera andra områden med översvämningsrisk. Dessa områden uppfyller inte lagens kriterier för områden med betydande översvämningsrisk, men är regionalt viktiga. Även dessa områden bedömdes på nytt under år 2018. Med hjälp av avgränsningarna strävar man efter att påvisa de tätortsområden där det eventuellt finns ett behov av att göra noggrannare översvämningskarteringar för att identifiera riskerna. Dessa områden har dock inte avgränsats på enhetliga grunder på nationell nivå. I Österbotten är dessa områden:

- ▶ Kronoby å: Kronoby tätort
- ▶ Esse å: Äminne (Jakobstad) - Ytteresse (Pedersöre)
- ▶ Lappo å: Nykarleby tätort
- ▶ Kimo å: Kimo-Oravais (Vörå)
- ▶ Vörå å: Vörå tätort
- ▶ Malax å: Övermalax (Malax)

Utöver områdena med betydande översvämningsrisk har översvämningskartor utarbetats och utarbetas även i fortsättningen för andra översvämningsområden med beaktande av kommunernas behov.

I de riksomfattande målen för områdesanvändningen sägs följande om översvämningsrisker: "Man bereder sig på extrema väderförhållanden och översvämningsrisker samt på verkningarna från klimatförändringen. Nytt byggande placeras utanför områden med översvämningsrisk eller också säkerställs hanteringen av översvämningsriskerna på annat sätt." Ett område med översvämningsrisk kan anses omfatta alla översvämningskänsliga områden, även sådana, där det inte finns egentliga riskobjekt t.ex. byggnader. Ett översvämningshotat område kan dock ändras till ett område med översvämningsrisk, om översvämningskartorna inte beaktas i planeringen av markanvändningen. Materialet med översvämningskartor finns på webbtjänsten www.ymparisto.fi/tulvakartat och kan laddas ner på Finlands miljöcentrals webbtjänst för nedladdningsbar geografisk information (LAPIO).

Allmän planeringsbestämmelse för beaktande av översvämningsrisken

Vid planering av och åtgärder i anslutning till markanvändning bör minimeringen av risker på grund av extrema väderförhållanden och översvämningsrisker uppmärksammas. Ny bebyggelse bör inte placeras på områden med översvämningsrisk. Från detta kan avvika ifall översvämnings-

ningsriskerna bevisligen kan kontrolleras. Vid planering av och åtgärder i anslutning till markanvändning rekommenderas det att Översvämningscentrets tjänst över översvämningskartor används. Planer för dagvattenhantering bör utarbetas i samband med den noggrannare planläggningen.

Ytvattens tillstånd

Åarna och älvarna är ganska närings- och humusrika i Österbotten. Förutom eutrofieringen förekommer försurningsproblem och metallbelastning i åarnas och älvarnas nedre lopp, främst på grund av dränering av sura sulfatjordar. Åar och åmynningar har även genomgått fysiska förändringar med rensningar och invallningar för att skydda intilliggande områden mot översvämningsrisker. Enligt den senaste ekologiska klassificeringen som utfördes 2013 är kvaliteten på ytvattnet i åarna och älvarna huvudsakligen otillfredsställande.

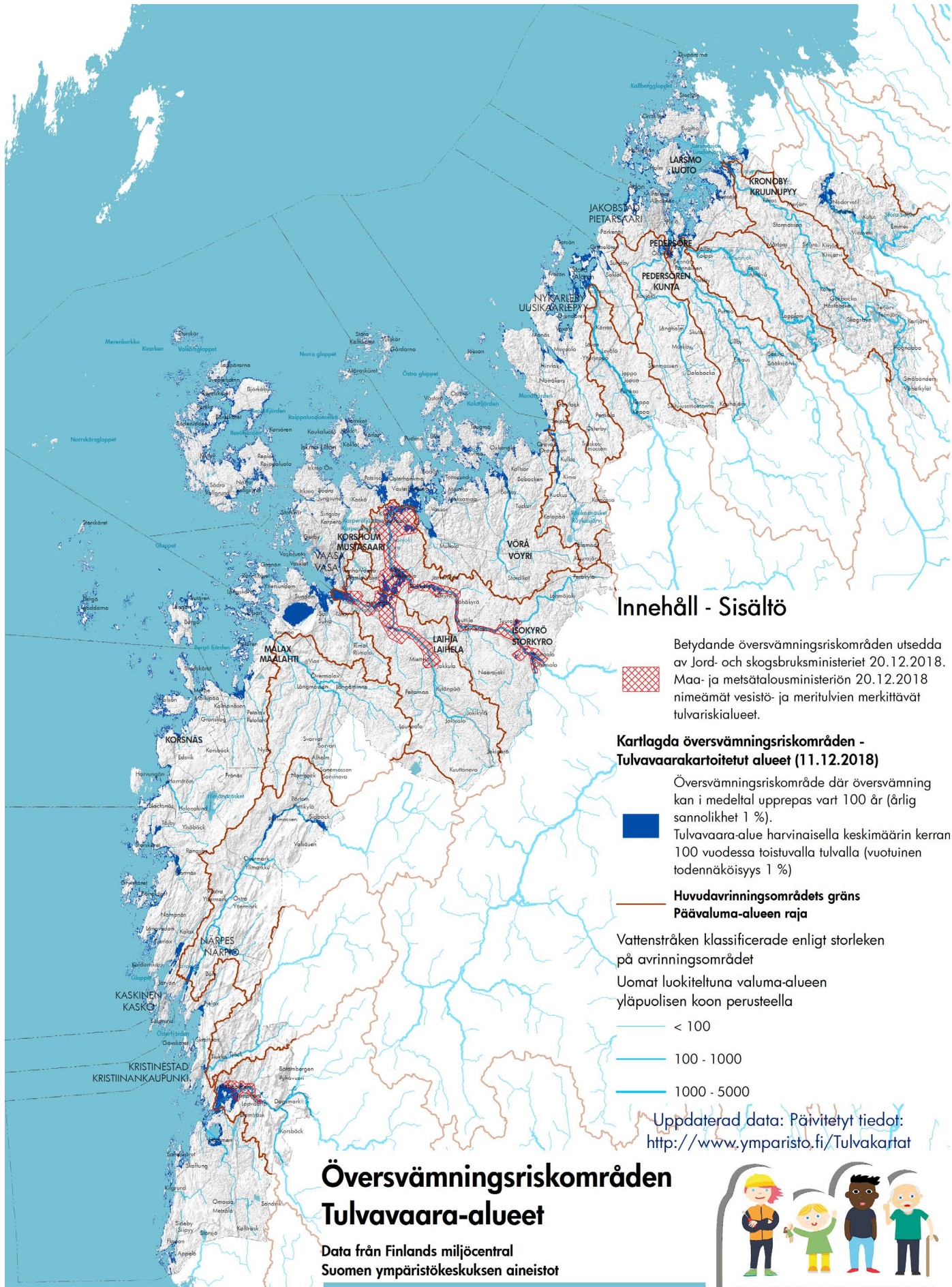
Merparten av belastningen på kustvattnen kommer med å- och älvvattnen och härstammar från jordbruket. Dessutom belastas havet av renat avloppsvatten från bosättning och industri men även lokalt av glesbebyggelse och pälsdjurs-hushållning. Industrins och samhällenas punktutsläpp i vattendragen har med tiden minskat och också en minskning av diffusa utsläpp är skönjbar. Nya utmaningar ger däremot klimatförändringen vars inverkan på transporten av näringsämnen och partiklar via älvarna till våra kustvatten hotar öka. Enligt den senaste ekologiska klassificeringen som utfördes 2013 är kvaliteten på kustvattnet vid å- och älvmyningarna otillfredsställande, i inre skärgården måttlig och i yttre skärgården och i öppna havet god. De öppna havsområdena i Kvarken och Bottniska viken hör till de renaste i Östersjön.

I Finland är områdena med sura sulfatjordar de största i Europa. Områdena ligger huvudsakligen längs väst- och sydvästkusten. Jordarna ger upphov till skadliga följder i och med att försurningsprocessen startar när de sulfidhaltiga markskikten lyfts upp ovanför grundvattenytan och syresätts. Problemen i vattenmiljön förvärras när skadliga ämnen som lösts upp av regnen transporteras ut i vattnet.

Markdränering inom jord- och skogsbruket och för andra syften är en central faktor när det gäller uppkomst av försurning. Därför är det viktigt att man tar hänsyn till de sura sulfatjordarna när typ av dräneringssystem väljs och då dräneringssystemen används och upprätthålls liksom även i annan markanvändning.

År 2011 drog jord- och skogsbruksministeriet tillsammans med miljöministeriet upp riktlinjer för minskning av olägenheterna från sura sulfatjor-

Innehåll - Sisältö

Betydande översvämningsriskområden utsedd av Jord- och skogsbruksministeriet 20.12.2018. Maa- ja metsätalousministeriön 20.12.2018 nimeämät vesistö- ja meritulvien merkittävät tulvariskialueet.

Kartlagda översvämningsriskområden - Tulvavaarakartoitetut alueet (11.12.2018)

Översvämningsriskområde där översvämnning kan i medeltal upprepas vart 100 år (årlig sannolikhet 1 %).
Tulvavaara-alue harvinaisella keskimäärin kerran 100 vuodessa toistuvalla tulvalla (vuotuinen todennäköisyys 1 %)

Huvudavrinningsområdets gräns Päävaluma-alueen raja

Vattenstråken klassificerade enligt storleken på avrinningsområdet
Uomat luokiteltuna valuma-alueen yläpuolisen koon perusteella

- < 100
- 100 - 1000
- 1000 - 5000

Uppdaterad data: Päivitettyt tiedot:
<http://www.ymparisto.fi/Tulvakartat>

**Översvämningsriskområden
Tulvavaara-alueet**

Data från Finlands miljöcentral
Suomen ympäristökeskuksen aineistot

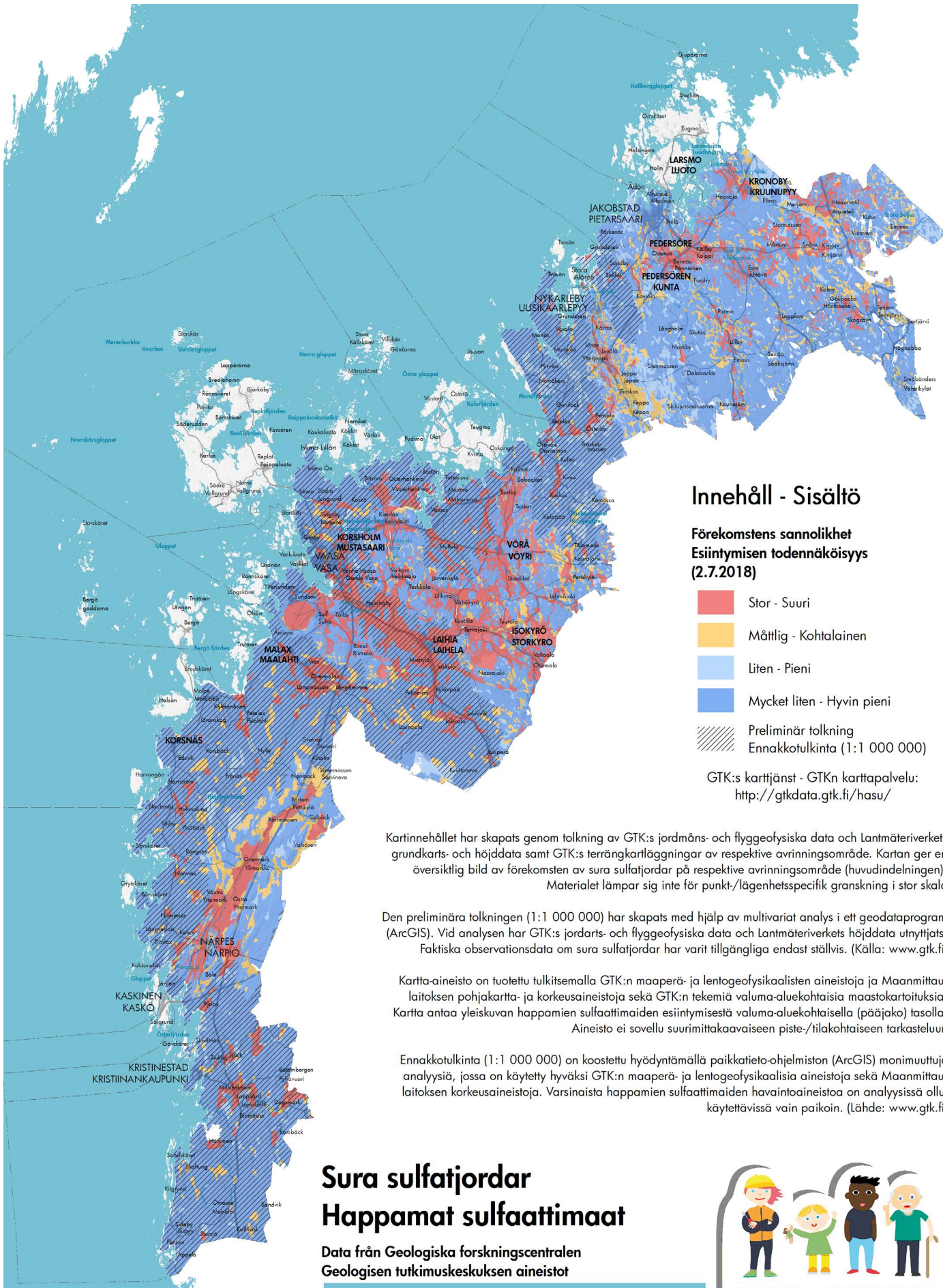

Ditt Sinun

ÖSTEBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
3askarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjaskarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Innehåll - Sisältö

Förekomstens sannolikhet Esiintymisen todennäköisyys (2.7.2018)

- Stor - Suuri
- Mättlig - Kohtalainen
- Liten - Pieni
- Mycket liten - Hyvin pieni
- Preliminär tolkning
Ennakkotulkinta (1:1 000 000)

GTK:s karttjänst - GTK:n karttapalvelu:
<http://gtkdata.gtk.fi/hasu/>

Karttinehålltet har skapats genom tolkning av GTK:s jordmäns- och flyggeofysiska data och Lantmäteriverkets grundkarts- och höjddata samt GTK:s terrängkartläggningar av respektive avrinningsområde. Kartan ger en översiktlig bild av förekomsten av sura sulfatjordar på respektive avrinningsområde (huvudindelningen).
Materialet lämpar sig inte för punkt-/lägenhetsspecifik granskning i stor skala.

Den preliminära tolkningen (1:1 000 000) har skapats med hjälp av multivariat analys i ett geodataprogram (ArcGIS). Vid analysen har GTK:s jordmäns- och flyggeofysiska data och Lantmäteriverkets höjddata utnyttjats.
Faktiska observationsdata om sura sulfatjordar har varit tillgängliga endast ställvis. (Källa: www.gtk.fi.)

Kartta-aineisto on tuotettu tulkitsemalla GTK:n maaperä- ja lentogeofysikaalisten aineistojen ja Maanmittauslaitoksen pohjakartta- ja korkeusaineistojen sekä GTK:n tekemiä valuma-aluekohtaisia maastokarttoja. Kartta antaa yleiskuvan happamien sulfatimaiden esiintymisestä valuma-aluekohtaisella (pääjako) tasolla.
Aineisto ei sovellu suurimittakaavaiseen piste-/tilakohtaiseen tarkasteluun.

Ennakkotulkinta (1:1 000 000) on koostettu hyödyntämällä paikkatieto-ohjelmiston (ArcGIS) monimuuttuja-analyyysiä, jossa on käytetty hyväksi GTK:n maaperä- ja lentogeofysikaalisia aineistoja sekä Maanmittauslaitoksen korkeusaineistojen. Varsinaista happamien sulfatimaiden havaintoaineistoa on analyysissä ollut käytettävissä vain paikoin. (Lähde: www.gtk.fi.)

Sura sulfatjordar Happamat sulfaattimaat

Data från Geologiska forskningscentralen
Geologisen tutkimuskeskuksen aineistot

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

dar fram till 2020. Riktlinjerna fokuserar särskilt på att förebygga uppkomsten av och bekämpa olägenheterna från de sura sulfatjordarna, samt att kartlägga och klassificera sura sulfatjordar. De områden som Geologiska forskningscentralen kartlagt finns tillgängliga i följande karttjänst: <http://gtkdata.gtk.fi/hasu/index.html>.

Allmän planeringsbestämmelse för sura sulfatjordar

Planering av markanvändning ska basera sig på tillräcklig information om sura sulfatjordar, var de finns, deras kvalitet och de risker som de ger upphov till. Ny verksamhet bör placeras så att man undviker att öka dräneringsbehovet i synnerhet i de områden som är mest problematiska.

Buller och bullerolägenheter

Buller är en av de mest kända miljöolägenheterna och har även identifierats som ett betydande hälsoproblem. Buller är ljud som till sin kvalitet upplevs som störande, obehagligt eller på annat sätt skadligt för hälsan och välmåendet. Buller som förekommer i människans levnadsmiljö kallas miljöbuller. Miljöbullret påverkar kvaliteten på livsmiljön och trivselsn, människans hälsa och övrigt välmående och man vet även att buller inverkar på djur och natur.

Cirka en miljon människor utsätts för miljöbuller i Finland. Den största källan till bullret är vägtrafiken. Antalet utsatta förväntas ännu öka.

Bullerkällor

De vanligaste miljöbullerkällorna är trafiken, industrin, byggarbete, utomhusevenemang samt bullriga fritidsverksamheter såsom skjutbanor och motorsportsbanor. Trafikbuller omfattar buller som orsakas av väg-, flyg-, järnvägs- och vattentrafik. De vägar som orsakar det mest betydande trafikbullret i Österbotten är riksväg 3, riksväg 8 och Strandlandsvägen.

Järnvägstrafiken orsakar ett konstant bakgrundsbuller som även om det inte är enhetligt hörs länge och kan bära lika långt som vägtrafiken på de mest trafikerade riksvägarna. Järnvägstra-

fiken orsakar även stora vibrationer.

Flygtrafiken orsakar regelbundet upprepat buller som förekommer dagtid och särskilt under veckoslut. Typen av plan, antalet flygningar, flygruttens läge och flygets stigningar och landningar påverkar flygtrafikens buller. Överflygningar påverkar störningarna i hög grad. Överflygningar som sker nu som då motsvarar en bil som kör 60–80 km/h och bryter tystnaden i landsbygdsliknande miljö. Det finns två flygplatser i Österbotten, dessa är Karleby-Jakobstads flygplats och Vasa flygplats.

De livligaste hamnarna orsakar konstant bakgrundsbuller där bullret uppstår från fartygens maskiner och fläktar samt från lastningen. Regelbundna bullerkällor är fartygen och motorbåtarna som trafikerar de livligaste fartygs- och båtlederna. Under semestersäsongen är vattentrafiken som livligast. Buller färdas långt över vattnet. Vintertid används vattendragen för snöskoteråkning och isvägarna används även av bilar.

Industribullret beror på typen av verksamhet, till exempel orsakar processindustrin ständigt bakgrundsbuller och sågindustrin orsakar buller som regelbundet upprepas. Vanligtvis orsakas bullret av olika blåsare och ventilationsmaskiner, pumpar, motorer, trafik och bankningar som uppstår i verksamheten.

Att placera vindkraftverk i miljöer som tidigare varit bullerfria ökar upplevelsen av deras buller som störande redan vid låga ljudnivåer jämfört med andra bullerkällor. Vindkraftverkens buller uppstår då bladen roterar samt i det ljud som maskineriets delar orsakar. Ljudets egenskaper såsom dess styrka, frekvens och tidvisa variation beror på antalet vindkraftverk, deras avstånd och vindens styrka. Det ljud som vindkraftverken orsakar har även en låg frekvens.

Skjutbanorna orsakar regelbundet upprepat buller som är impulsliknande till sin karaktär. Skjutbanorna används oftast kvällstid och under veckoslut.

Allmänna riktvärden för bullernivåer	LAeq dagtid kl. 7–22	LAeq natttid kl. 22–7
Områden som används för boende, rekreationsområden i tätorter eller i tätorternas omedelbara närhet samt områden som betjänar vård- och läroanstalter	55 dB	45 – 50 dB
Områden som används för fritidsboende, campingområden, rekreationsområden utanför tätorterna och naturskyddsområden	45 dB	40 dB
Riktvärden för vindkraftverkens utomhusbuller		
Bestående bosättning, fritidsbosättning, vårdanstalter, läroanstalter (inget nattligt värde), rekreationsområden (inget nattligt värde), campingområden	45 dB	40 dB
Nationalparker	40 dB	40 dB

Statsrådets beslut från år 1992 om riktvärden för bullernivåer samt förordningen om riktvärden för utomhusbuller från vindkraftverk från år 2015.

Även samhällsstrukturen orsakar buller. En betydande bullerolägenhet i tätortsmiljöerna är byggandet som orsakar tillfälligt buller. I landsbygdsmiljöer förekommer buller som orsakas av jord- och skogsbrukets verksamheter samt av marktäkt och bergkross, detta buller är tillfälligt och beroende av årstiderna.

Allmän planeringsrekommendation för tysta områden

Vid planering och förverkligande av markanvändning och åtgärder bör de tysta områden som finns anvisade på temakartan samt deras närområden beaktas så att det är möjligt att njuta av naturens ljud och tystnaden. Upplevelsen av tystnaden i rekreationsområden som ligger i tätorter eller i deras närhet bör sättas i relation till de omkringliggande verksamheternas art.

Ljutföroreningar

Ljutföroreningar uppstår då platser upplyses mer än det är nödvändigt eller då ljuskällor riktas så att de tidvis eller konstant bländar. Någon vedertagen definition finns inte för ljutföroreningar men då ljuset från konstgjord belysning blir för starkt, störande eller skadligt benämns det som ljutförorening.

Kunskapen om ljutföroreningar är än så länge rätt knapp men forskning pågår på olika håll i världen, och så småningom kommer mer och bättre fakta om konsekvenserna av ljutföroreningar.

Ljuskällor

Det är främst den nattliga belysningen som orsakar ljutföroreningar vilket medför att natthimlen blir diffus så att stjärnhimlen och skymningsljuset inte går att uppleva.

Trafiken längs upplysta landsvägar och gator är en av de största ljutföroreningskällorna. Trafiken till havs förorenar havsområden med ljus även på grund av fyrarna, som sänder ut sitt bländande strålkastarljus.

Städernas och tätorternas upplysta byggnader är en annan av de största ljutföroreningskällorna. Enligt de senaste studierna har den del av jordytan som belyses på natten ökat med 2,2 % per år. Samtidigt har ljusintensiteten ökat i samma takt. Trots LED-belysningens intåg har inte ljutföroreningarna minskat utan ökat. Detta på grund av att upplysning av byggnader, gårdar och vägar ökat.

Regionala ljutföroreningskällor i Österbotten är t.ex. växthus, som är starkt upplysta, och vindkraftverk, som med sina blinkande lampor verkar störande för boende.

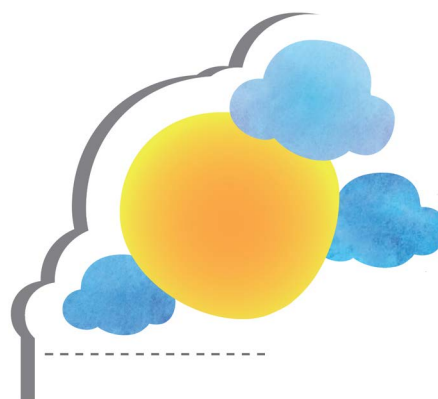
Finland är ett av de länder där ljutföroreningar har ökat snabbast och det är 34 % av befolkningen som inte alls upplever nattmörker. Bara en procent av Europas och USAs befolkning kan se natthimlen utan störning av ljutföroreningar.

Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen ska ett tillräckligt stort avstånd lämnas mellan verksamheter som orsakar skadliga hälsoeffekter och verksamheter som är känsliga för effekterna eller också ska riskerna hanteras på annat sätt. Ljutföroreningarna kan räknas till verksamheter som kan orsaka skadliga hälsoeffekter eftersom störande ljus nattetid kan orsaka sömnproblem, vilket i sin tur ger ökad benägenhet för andra sjukdomar.

Ljutföroreningar påverkar även djur- och växtriket. Speciellt djurens orienteringsförmåga påverkas av ljutföroreningar.

Allmän planeringsrekommendation för mörka områden

Vid planering och utveckling av områden som finns inom zonerna med typisk mörk himmel eller landsbygdshimmel på temakartan över mörka områden bör uppmärksamhet fästas vid den upplevelsepotential som mörkret erbjuder. Sådana områden finns i yttre delarna av Kvarkens skärgård och skogsområden i östra delen av Pedersöre kommun.

7 Konsekvensbedömning

Enligt markanvändnings- och bygglagens 9 § ska en plan grunda sig på planering som omfattar bedömning av de betydande konsekvenserna av planen och på sådana undersökningar och utredningar som planeringen kräver. När en plan utarbetas ska miljökonsekvenserna, inklusive de samhällsekonomiska, sociala, kulturella och övriga konsekvenserna av planen utredas i nödvändig omfattning. Utredningarna ska omfatta hela det område där planen kan tänkas ha väsentliga konsekvenser.

Enligt markanvändnings- och byggförordningens (MBF) 1 § ska tidigare gjorda utredningar samt andra omständigheter som inverkar på behovet av utredningar beaktas. Utredningarna ska innehålla tillräckliga uppgifter för att det ska vara möjligt att bedöma vilka betydande direkta och indirekta konsekvenser som genomförandet av planen har för:

- ▶ människors levnadsförhållanden och livsmiljö
- ▶ marken och berggrunden, vattnet, luften och klimatet
- ▶ växt- och djurarter, naturens mångfald och naturresurserna
- ▶ region- och samhällsstrukturen, samhälls- och energiekonomin och trafiken
- ▶ stadsbilden, landskapet, kulturarvet och den byggda miljön
- ▶ utvecklingen av en fungerande konkurrens inom näringslivet.

Konsekvenserna bedömdes i planprocessens samtliga faser och på den nivå och den noggrannhet som landskapsplanen förutsätter i egenskap av översiktlig plan. Konsekvensbedömningen gjordes av Ramboll Finland Oy i samarbete med landskapsplanens referensgrupp, konsekvensbedömningsgrupp och planarbetsgrupp samt med medborgarforumet.

7.1 SAMMANDRAG ÖVER BEDÖMNINGEN

Konsekvensbedömningen av landskapsplanen gjordes i två steg. Under den första fasen hösten 2017 gjordes en preliminär bedömning, som baserade sig på material från arbetet med att göra planutkastet (denna rapport). I förslagsfasen kompletterades bedömningen till vissa delar.

I konsekvensbedömningen bedömdes alla beteckningar och bestämmelser som presenteras i planen. Särskild uppmärksamhet fästes vid sådan markanvändning som ändras eller precis-

ras i förhållande till de gällande landskapsplanerna. Även konsekvenserna av beteckningar som tas bort ur planen beaktades. Vad gäller sådana planlösningar som bevaras oförändrade till sina områdesreserveringar och bestämmelser förlitade bedömningen sig i hög grad på befintliga konsekvensbedömningar som gjorts i samband med tidigare landskapsplanprocesser. I konsekvensbedömningen fästes särskild uppmärksamhet vid hur landskapets strategiska mål uppfylls i planlösningen.

De ändringar som planbeteckningarna möjliggör identifierades under en gemensam workshop för konsulten och beställaren 31.8.2017. Som ett resultat av workshoppen gjordes ett ramverk för bedömningen, och utifrån det kunde bedömningen riktas in på de planbeteckningar som mest sannolikt kommer att orsaka konsekvenser för var och en av de sex olika ämnesområden som bedömdes.

Konsekvenser för människors levnadsförhållanden och miljön:

Kriterierna för bedömningen av konsekvenserna för människors levnadsförhållanden och miljön var rekreativitet, attraktivitet som bostadsområde och tillgång till service. Den bebyggelsestruktur som eftersträvas i Österbotens landskapsplan och utvecklingen av stadsregionerna som täta områden som stöder sig på kollektivtrafik har en gynnsam inverkan på samordningen av service, boende, arbetsplatser och trafik. Särskilt Vasa och Jakobstads stadsutvecklingszoner kan genom en mera detaljerad kommunal planläggning på ett betydande sätt förhindra en splittring av samhällsstrukturen, vilket omvänt innebär att tillgängligheten till service ökar. Rekreativitetens areal har mer än fördubblats i den nya landskapsplanen, så tillgängligheten till rekreativitetens areal är utmärkt. I landskapsplanen främjas landskapets attraktivitet som bostadsområde särskilt genom att utveckla stadsregionerna med hjälp av olika beteckningar för områdesreserveringar och utvecklingsprinciper. I landskapsplanen finns en för hela landskapet gällande allmän bestämmelse för tysta områden, vilket ökar boendetrivseln i landskapet. Planlösningen främjar landskapsstrategins mål om en god livsmiljö.

Konsekvenser för marken och berggrunden, vattnet, luften och klimatet:

Den tätare markanvändning som anvisas i planen orsakar lokalt lindriga negativa konsekvenser för marken och eventuellt på ytvattnen i och med att arealen ogenomtränglig mark ökar, vilket i

Replotbron. Foto: Christine Bonn.

sin tur leder till ökat dagvatten. Sammantaget är miljökonsekvenserna av en tätare samhällsstruktur i landskapet positiva, eftersom konsekvenserna drabbar den befintliga bebyggda miljön och en mindre areal. Jämfört med nuläget möjliggör planlösningen ett trafiksystem som i högre grad är uppbyggt kring kollektivtrafik och främjar ambitionen att minska resande med personbil, vilket har positiva klimateffekter. Planlösningen möjliggör också en ökad kolfri energiproduktion.

Konsekvenser för naturens mångfald och naturresurserna:

De nya betydande områdesreserveringar som anvisas i landskapsplanen är i huvudsak placerade invid befintlig samhällsstruktur, och inga betydande nya områdesreserveringar har anvisats i vidsträckt enhetliga skogsområden, områden som är skyddade eller avsedda att skyddas med stöd av naturvårdslagen eller i områden som i övrigt är känsliga med tanke på naturvärden. För att säkerställa de ekologiska förbindelserna fokuserade bedömningen särskilt på den tätare markanvändningen i Vasa stadsregion. På plankartan anvisas runt Vasa stadsregion en ring för att visa den ekologiska förbindelse som behöver säkerställas. Planlösningen hjälper till att värna om naturens mångfald och bidrar till att vattnets status kan bevaras på god nivå eller förbättras. Med tanke på en hållbar användning av naturresurserna är planlösningen positiv och i enlighet med de österbottniska landskapens miljöstrategi, eftersom den siktar på koldioxidsnålhet. I planen anvisas heller inga områden för sådant utnytt-

jande av icke-förnybara naturresurser som vore av betydelse på landskapsnivå. Även en mer sammanhållen och tätare bebyggelse- och samhällsstruktur främjar en hållbar användning av naturresurser.

I fråga om områden i nätverket Natura 2000 har det i närheten av 12 Natura-områden anvisats sådan ny markanvändning som föranledde en mer detaljerad behovsprövning av Natura-bedömning: Bötomborgen, Kvarkens skärgård, Vedahugget, Fänäsabban, Kristinestads skärgård, Vassorfjärden, Södra Stadsfjärden-Söderfjärden-Ojen, Lappo åmyning-Bådaviken, Sandsundsfjärden, Larsmo skärgård, Gubbträskberget och Esse å. Enligt behovsprövningen kommer planlösningen i landskapsplanen sannolikt inte att medföra någon betydande försämring av de naturvärden som utgör grunden för skyddet av Natura-områdena.

Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen samt trafiken:

Konsekvenserna för regionstrukturen gäller främst landskapets tillgänglighet på en landskapsöverskridande, nationell och internationell nivå. De utvecklingskorridorer som anvisas i landskapsplanen gagnar de tätare banden i en nätverksliknande regionstruktur, vilket ökar samarbetet mellan områdena både inom pendling och allmän näringslivsutveckling till exempel genom effektivare logistik, bättre transportförutsättningar samt uppkomst av regionala branschkluster. En effektivare markanvändning ger bättre möjlig-

heter att utveckla kollektivtrafiken mellan olika centrum, vilket möjliggör bättre tillgänglighet till service och arbetsplatser samt tillgodoser invånarnas jämlikhet. Österbottens landskapsplan stöder uppnåendet av målen i landskapsstrategin genom att utveckla Vasa stadsregion samt de övriga region- och kommuncentrumen i landskapet. De beteckningar för utvecklingszoner som finns anvisade i landskapsplanen stöder utvecklingen i Vasa och Jakobstads stadsregioner i fråga om boende, kommersiell service, företagsverksamhet och kompetens samt internationella förbindelser.

Inom utvecklingen av trafiksystemet är en grundlig reparation av Sydbottenbanan och Vasabanan samt förbättring av riksväg 3 och 8 viktiga med tanke på företagets konkurrenskraft, landskapets attraktivitet, industrietableringar, bättre trafiksäkerhet och tillgänglighet mellan landskapens centralorter. Åtgärderna för att förbättra trafiksystemet stöder även utvecklingen av energiklustret i Österbotten. Den nu bedömda landskapsplanlösningen stöder förutsättningarna för kollektivtrafiken och förbättrad konkurrenskraft i Österbotten, vilket bidrar till landskapsstrategins mål om en god livsmiljö. Planlösningen är även förenlig med målen i Österbottens trafiksystemplan.

Konsekvenser för stadsbilden, landskapet, kulturarvet och den byggda miljön:

Landskapsplanen beaktar fullt ut Österbottens särdrag och värden, och strävan att bevara dem är ett led i utvecklingen av landskapet. Värdefulla

objekt och objekt av intresse anges i landskapsplanen jämte planeringsbestämmelser. Inom utvecklingszonerna och utvecklingsområdena samt i övrig markanvändning ses områdenas värden också som en resurs, som man både vill utnyttja och värna om. Landskapsplanen skapar förutsättningar för att bibehålla och skapa en god stadsbild samt bevara och hantera förändringar i landskapets, kulturarvets och den byggda miljöns värden.

Konsekvenser för utvecklingen av en fungerande konkurrens inom näringslivet:

Landskapsplanen möjliggör betydande direkta och indirekta ändringar i näringslivet i Österbotten och indirekta multiplikatoreffekter i övriga Finland. Den årliga totala produktion som planbeteckningarna möjliggör i Österbotten i en situation där målbilden i landskapsstrategin har uppnåtts är cirka 3,4 miljarder euro mer än år 2014, vilket innebär en ökning på cirka 25 %. Den ökade totala produktionen skapar bl.a. nya arbetsplatser, och år 2040 kommer efterfrågan på arbetskraft i Österbotten att på årsnivå vara 26 000 fler årsverken än år 2014, som är det senaste året som det finns officiell statistik om. I en situation enligt landskapsstrategin betalar invånarna i Österbotten årligen 140 miljoner euro mer i kommunalskatt och det kommer 550 miljoner euro mer i investeringar till landskapet än år 2014. Vidare växer den årliga värdeökningen i landskapet med 1,7 miljarder euro eller 29 % från år 2014.

Tisskärssand, Nykarleby. Foto: Christine Bonn.

Landskapsplanens rättsverkningar

8.1 ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR LANDSKAPSPLANERS RÄTTSVERKNINGAR

Landskapsplanens rättsverkningar berör:

- ▶ utarbetande och ändring av general- och detaljplaner samt andra åtgärder enligt markanvändnings- och bygglagen för att reglera områdesanvändningen,
- ▶ myndigheternas verksamhet då åtgärder som rör områdesanvändningen planeras och beslut om deras genomförande fattas,
- ▶ genom skyddsbestämmelser, andra åtgärder som gäller byggande eller områdesanvändning.

Landskapsplanen är en översiktlig plan över områdesanvändningen i landskapet eller ett delområde i landskapet (MBL 4§). Landskapsplanens karaktär framgår även av 25 § i MBL som definierar uppgifterna för planeringen på landskapsnivå och av 28 § som behandlar kraven på landskapsplanens innehåll.

Tolkningen av planen utgår ifrån att planen är översiktlig. Landskapsplanen tillåter i allmänhet en viss rörelsefrihet i mer detaljerad planläggning eller i andra åtgärder.

Grundläggande krav på innehållet i en landskapsplan kan anses vara att de riksomfattande målen för områdesanvändningen ska beaktas och konkretiseras samt att mål som beror på förhållandena och utvecklingsbehoven i landskapet eller regionen ska beaktas och lösningar för områdesanvändningen beträffande dem ska anges. Vid tolkningen av landskapsplanen betonas speciellt tryggheten av dessa mål.

8.2 LANDSKAPSPLANENS UTFORMNING, PLANBETECKNINGAR OCH PLANBESTÄMMELSER

Landskapsplanen presenteras på en karta. Till planen hör också planbeteckningar och planbestämmelser. Planbeskrivningen och konsekvensbedömningen som hör till landskapsplanen fastställs inte och har därmed inte direkta rättsverkningar.

Landskapsplanens innehåll och utformning påverkar planens styreffekt. Med landskapsplanbeteckningar uttrycker man landskapsplanens innehåll. Beteckningarna preciseras genom planbestämmelser som med beaktande av planens

syfte och de krav som ställs på dess innehåll behövs när landskapsplanområdet planeras eller bebyggs. Planbestämmelser ska med hänsyn till landskapsplanens översiktliga karaktär tolkas allmänt.

I 10 § i MBF anges innehållet i planbeskrivningen. Planbeskrivningen förtydligar och preciserar plankartan och de beteckningar och bestämmelser som hör samman med den. Även om planbeskrivningen saknar direkta rättsliga verkningar, är den av stor betydelse vid tolkningen av planens innehåll och ofta även av dess rättsverkningar.

Enligt 9 § i MBL ska en plan grunda sig på planering som omfattar bedömning av de betydande konsekvenserna av planen. I 1 § i MBF anges vilka konsekvenser som bör utredas.

8.3 LANDSKAPSPLANENS STYRANDE VERKAN FÖR OMRÅDEPLANERINGEN

Landskapsplanen ska tjäna till ledning när generalplaner och detaljplaner utarbetas och ändras samt när åtgärder annars vidtas för att reglera områdesanvändningen (MBL 32.1§). På området för en generalplan med rättsverkningar eller för en detaljplan gäller en landskapsplan inte, utom i fråga om verkan enligt 1 mom. när en plan ändras (MBL 32.3§).

Allmänna principer för planstyrningen

De centrala principerna i landskapsplanen och de planlösningar för landskapet som anges i landskapsplanen är utgångspunkten för den kommunala planläggningen. De principer för områdesanvändningen och områdesreserveringar som anges i landskapsplanen preciseras i den kommunala planläggningen genom general- och detaljplanläggningen.

Eftersom landskapsplanen bara tar upp sådana områdesanvändningsfrågor som är av betydelse åtminstone över kommungränserna har landskapsplanområdet "vita områden". Ett "vitt område" i landskapsplanen styr då kommunplanläggningen och den övriga markanvändningen genom att visa att det på området inte finns några intressen på riksnivå, landskapsnivå eller regionnivå.

Godtagbar avvikelse från landskapsplanen

Omfattningen och placeringen av områdesre-

Larmsö fiskehamn. Foto: Christine Bonn.

serveringar som angivits i landskapsplanen kan ändras eller frångås i en mer detaljerad plan förutsatt att de centrala lösningarna och målen tryggas i samma plan där man gör en avvikelse från lösningen i landskapsplanen. Grunderna för lösningen bör anges i planbeskrivningen. En godtagbar avvikelse kan dock inte avse en avvikelse från de centrala principerna i landskapsplanen och inte heller en avvikelse från ett läge som särskilt undersökts i landskapsplanen. Till de viktigaste principerna i landskapsplanen hör bl.a. i planen visade konkretiseringar av de riksomfattande målen för områdesanvändningen.

Lösningar som kräver ändringar i landskapsplanen

En planlösning som strider mot en lösning som angivits i landskapsplanen är inte genomförbar utan att landskapsplanen ändras. Undantag är en gemensam generalplan. Planlösningen kan anses strida mot landskapsplanen, om det inte är fråga om en precisering av landskapsplanen eller en godtagbar avvikelse.

8.4 LANDSKAPSPLANENS STYRANDE VERKAN FÖR ANNAN OMRÅDESPLANERING OCH MYNDIGHETSVERKSAMHET

Enligt 32 § i MBL tjänar landskapsplanen till ledning när åtgärder vidtas för att reglera områdesanvändningen. Bestämmelsen gäller beslutsfattande med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Markanvändnings- och bygglagen

förutsätter att myndigheterna beaktar landskapsplanen då de planerar åtgärder som gäller områdesanvändningen och beslutar om att vidta dessa åtgärder och försöka främja genomförandet av planen. Dessutom ska myndigheterna se till att åtgärderna inte försvårar genomförandet av planen. Landskapsplanens verkan för myndigheterna betonas i synnerhet då ändamålsenlighetsprövning ingår i myndighetens behörighet.

Landskapsplanens verkan för myndigheterna är i enlighet med 32.3 § i MBL inte i kraft på området för en generalplan med rättsverkningar eller för en detaljplan. En ny markanvändningslösning som anges i landskapsplanen kan vara en central grund då kommunplanernas aktualitet bedöms. I synnerhet det att något i kommunplanen står i konflikt med de i landskapsplanen tolkade riksomfattande målen för områdesanvändningen visar att kommunplanen inte längre är aktuell.

8.5 LANDSKAPSPLANENS FÖRHÅLLANDE TILL BESLUTFATTANDE ENLIGT ANNAN LAGSTIFTNING

Mål och planer enligt markanvändnings- och bygglagen ska beaktas då man med stöd av annan lagstiftning planerar och fattar beslut om regleringen av markanvändningen enligt vad som föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen och i speciallagar. De viktigaste lagarna i detta avseende är miljöskyddslagen, lagen om skyddande av byggnadsarvet, naturvårdslagen,

lagen om fornminnen, väglagarna, vattenlagen, skogslagen, marktäktslagen, avfallslagen och lagen om skjutbanor.

Möjligheten att beakta landskapsplanen i myndigheternas beslutsfattande enligt speciallagstiftning varierar beroende på lagstiftningsområde. Ju större prövningsrätt den berörda lagen ger myndigheten, desto större möjlighet har den att beakta landskapsplanen och främja dess genomförande i beslutsfattande enligt annan lagstiftning.

Myndigheterna ska anpassa lösningar för områdesanvändningen på landskapsnivå till landskapsplanen. Landskapsplanen kan också vara en grund då ändring söks i ett beslut som fattats med stöd av en speciallag. Landskapsplanen kan inte innehålla planbestämmelser som strider mot annan lagstiftning.

8.6 INLÖSNINGSRÄTT

Bestämmelser om inlösningsrätt för genomförande av en landskapsplan ingår i 99 §.

Lagen gör det möjligt att använda inlösningsrätt för att anskaffa ett område när det är nödvändigt för att genomföra landskapsplanen för statens, regionens, samkommunens eller kommunbefolkningens gemensamma behov. Enligt 99.1 § i MBL kan dessutom miljöministeriet bevilja kommunen

inlösningsrätt när det allmänna behovet så kräver, bl.a. för kommunens planmässiga utveckling redan innan området planläggs.

Markanvändnings- och bygglagen förpliktar inte till inlösningsrätt. De i landskapsplanen anvisade områdena kan bli föremål för inlösningsrätt även på grundval av speciallagstiftning, t.ex. naturvårdslagen.

8.7 GODKÄNNANDE AV LANDSKAPSPLANEN

Landskapsplanen godkänns av det högsta beslutande organet för landskapsförbundet.

Landskapsstyrelsen kan efter besvärstidens utgång på grundval av 201 § i MBL bestämma att en landskapsplan ska träda i kraft innan den vunnit laga kraft. Landskapsplanen träder sålunda i kraft för det område som berörs av bestämmelsen omedelbart efter landskapsfullmäktiges godkännandebeslut. I fråga om ett område som ikraftträdelsebestämmelsen inte gäller vinner landskapsplanen laga kraft efter att besvärstiden hos förvaltningsdomstolen har gått ut eller om beslutet om godkännande dom överklagas, efter att förvaltningsdomstolen har fattat sitt beslut. Förvaltningsdomstolen kan också förbjuda att beslutet verkställs antingen på överklagandens begäran eller på domstolens eget initiativ.

Kronoby å. Foto: Christine Bonn.

Förverkligandet och uppföljning av landskapsplanen

Systemet för planering av landskapet består av fyra delar: en landskapsöversikt, ett landskapsprogram, en landskapsplan och en genomförandeplan. Landskapsöversikten definierar den utveckling som eftersträvas i landskapet och utvecklingslinjerna på ca 20–30 års sikt. Landskapsplanen ger de fysiska förutsättningarna och möjligheterna att förverkliga strategierna och den eftersträvalda utvecklingen i landskapsöversikten. Landskapsprogrammet är i sin tur ett åtgärdsriktat genomförandeprogram som utarbetas för varje fullmäktigeperiod, dvs. vart fjärde år. Genomförandeplanen, som utarbetas vartannat år, syftar till att påverka finansieringen av de viktigaste projekten och få med dem i statsbudgeten. Österbottens landskapsstrategi där landskapsöversikten och landskapsprogrammet slagits ihop till ett enda dokument utgör utgångspunkten för Österbottens landskapsplan 2040.

Enligt markanvändnings- och bygglagen förverkligas landskapsplanen i första hand genom general- och detaljplanläggning samt genom myndigheters planer och åtgärder. Enligt lagen ska landskapsplanen tjäna till ledning när generalplaner och detaljplaner utarbetas, och myndigheterna ska i sina planer och åtgärder försöka främja genomförandet av landskapsplanen.

Österbottens förbund har ansvaret för att utarbeta Österbottens landskapsplan och är skyldig att följa upp genomförandet av planen och ge anvisningar för tolkningen av planen. I praktiken sker uppföljningen och ges anvisningarna genom samarbets- och utlåtandeförfarande. Ett aktivt samarbete med kommunerna och de regionala myndigheterna vid uppgörandet av planer ger den bästa garantin för planens styrande verkan och genomförande.

I 2 § i markanvändnings- och byggförordningen fastställs att de aktörer som står för uppföljningen av områdesanvändningen är Miljöministeriet, Närings-, trafik- och miljöcentralerna, landskapsförbunden samt kommunerna. I förordningen konstateras: "Miljöministeriet ska svara för uppföljningen av områdesanvändningen och den byggda miljöns tillstånd och utveckling och se till att det finns behövliga datasystem för detta. Närings-, trafik- och miljöcentralen främjar och styr ordnandet av uppföljandet av områdesanvändningen och den byggda miljöns tillstånd och utveckling inom sitt verksamhetsområde samt svarar för sin del för ordnandet av nödvändig uppföljning. Förbundet på landskapsnivå ska inom sitt område svara för den uppföljning av områdesanvändningens, region- och samhällsstrukturens, den byggda miljöns samt kultur- och naturmiljöns tillstånd och utveckling som planering på landskapsnivå förutsätter. Kommunen ska inom sitt område svara för den uppföljning av områdesanvändningens, byggandets och den byggda miljöns samt kultur- och naturmiljöns tillstånd och utveckling som skötseln av planläggnings- och byggnadsväsendet förutsätter."

Miljöförvaltningen har tagit fram och upprätthåller ett system för uppföljning av samhällsstrukturen (YKR). Systemet baserar sig på geografiskt lägesbunden data och det främjar uppfyllandet av markanvändnings- och bygglagens bestämmelser om uppföljning av den byggda miljön. YKR är avsett för uppföljning och analys av de förändringar som sker i samhällsstrukturen på lång sikt och det är därför mycket användbart inom landskapsplanläggningen och regionutvecklingen.

Universitetsområdet på Brändö. Foto: Christine Bonn.

10 Källförteckning

- ▶ Arbets- och näringsministeriet (2017): [Stadsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030](#).
- ▶ Arbets- och näringsministeriet. <http://www.tem.fi>
- ▶ Birkalands miljöcentral (2009): [Avfallsplanen i södra och västra Finland till året 2020](#). Miljön i Finland 45sv/2009.
- ▶ Botnjarosk (2016): [Årsberättelse 2015](#).
- ▶ Ekorosk (2016): [Årsberättelse 2015](#).
- ▶ Falchi, Fabio; Cinzano, Pierantonio; Duriscoe, Dan; Kyba, Christopher C. M.; Elvidge, Christopher D.; Baugh, Kimberly; Portnov, Boris; Rybnikova, Nataliya A.; Furgoni, Riccardo (2016): [Supplement to: The New World Atlas of Artificial Night Sky Brightness](#). GFZ Data Services.
- ▶ Fingrid Oyj. <http://www.fingrid.fi>
- ▶ Finlands lag: [Lag om skjutbanor 763/2015](#).
- ▶ Finlands lag: [Lag om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten 7/2014](#).
- ▶ Finlands lag: [Markanvändnings- och bygglagen 132/1999](#).
- ▶ Finland lag: [Naturvårdslagen 1096/1996](#).
- ▶ Finsk Energiindustri. <https://energia.fi/>
- ▶ Handprint, Bortle Dark Sky Scale: <http://www.handprint.com/ASTRO/bortle.html>
- ▶ Hellman, Patrik (2015): [Utredning över Kaskö-Seinäjäoki järnvägens utvecklingsmöjligheter](#).
- ▶ Helminen, Nurmio, Rehunen, Ristimäki, Oinonen, Tiitu, Kotavaara, Antikainen och Rusanen (2014): [Kaupunki-maaseutu-alueluokitus: Paikkatietoihin perustuvan alueluokituksen muodostamisperiaatteet](#). Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014.
- ▶ Holmstedt, Linn (2012): [Ekologiska effekter av ljusföroreningar](#), Institutionen för biologisk grundutbildning, Uppsala universitet.
- ▶ Jord- och skogsbruksministeriet (2014): [Vattenbruksstrategi 2022 - en konkurrenskraftig, hållbar och växande näring](#), Statsrådets principbeslut 4.12.2014.
- ▶ Jord- och skogsbruksministeriet (2015): [Finlands nationella skogsstrategi 2025: Statsrådets principbeslut 12.2.2015](#).
- ▶ Jord- och skogsbruksministeriet (2017): [Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014-2020](#).
- ▶ Jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet (2011): [Riktlinjer för minskning av olägenheterna från sura sulfatjordar fram till år 2020](#).
- ▶ Jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet (2014): [Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma](#).
- ▶ Jord- och skogsbruksministeriet, EU:s gemensamma jordbrukspolitik. <http://mmm.fi/sv/eu-och-internationala-fragor/gjp>

- ▶ Kekäläinen, Hannele ja Molander Lise-Lotte, Västra Finlands miljöcentral (2003): Ängar, hagmarker och skogsbeten i Södra Österbotten och Österbotten. Regionala miljöpublikationer 250.
- ▶ Kvarkenrådet (2017): Systemanalys E12 Atlantica Transport, Ramboll Finland och Sverige.
- ▶ Lappalainen, Miika (2015): Pohjanmaan maakunnan kala- ja venesatamaselvitys. Vamk 2016.
- ▶ Larsson, Anna (2018): [Mörka himlar allt mer sällsynta – LED-lampor bakom ökade ljusföroreningar](#), artikel.
- ▶ Lyytimäki, Jari ja Rinne, Janne (2013): [Valon varjopuolet](#), Gaudeamus.
- ▶ Miljo.fi, Nationellt värdefulla landskapsområden. http://www.ymparisto.fi/sv-FI/Natur/Landskap/Vardefulla_landskapsomraden
- ▶ Miljo.fi, Programmet för inventeringen av den marina undervattensmiljön - VELMU. <http://www.ymparisto.fi/sv-FI/VELMU>
- ▶ Miljöministeriet (2002): Markanvändnings- och bygglagen 2000 -publikationsserie:Handledning 6, Landskapsplanens innehåll och utformning.
- ▶ Miljöministeriet (2002): Markanvändnings- och bygglagen 2000 -publikationsserie:Handledning 7, Landskapsplanens rättsverkningar.
- ▶ Miljöministeriet (2002): Markanvändnings- och bygglagen 2000 -publikationsserie:Handledning 8, Deltagande och bedömning av konsekvenser i landskapsplanläggningen.
- ▶ Miljöministeriet (2003): Markanvändnings- och bygglagen 2000 -publikationsserie:Handledning 9, Tillämpning av de riksomfattande målen för områdesanvändningen i samband med planläggningen.
- ▶ Miljöministeriet (2003): Markanvändnings- och bygglagen 2000 -publikationsserie:Handledning 10, Beteckningar och bestämmelser i landskapsplaner.
- ▶ Miljöministeriet (2009): Nu fattas besluten om framtidens områdesanvändning, reviderade riksomfattande mål för områdesanvändningen, broschyr.
- ▶ Miljöministeriet (2014): [Kulturmiljöstrategi 2014-2020](#).
- ▶ Miljöministeriet (2015): [Ett möjliggörande Finland som har en förmåga att förnya sig. En utvecklingsbild av regionstrukturen och trafiksystemet 2050](#).
- ▶ Miljöministeriet, Naturens mångfald. http://www.ymparisto.fi/sv-FI/Natur/Naturens_mangfald
- ▶ Museiverkets, Finlands kommunförbunds och miljöministeriets promemoria om beaktandet av kulturmiljöer på olika plannivåer daterad 23.12.2009.
- ▶ Museiverket. <http://www.nba.fi/sv/index>
- ▶ Museiverket, Bygda kulturmiljöer av riksintresse RKY. http://www.kulturmiljo.fi/read/asp/rsv_default.aspx
- ▶ Naturresursinstitutet. <https://www.luke.fi/sv/>
- ▶ Naturresursinstitutet, Lukes statistiktjänster. <https://stat.luke.fi/sv/>
- ▶ Nylands förbund (2011): [Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Uudellamaalla, Uudenmaan liiton julkaisuja E 115 – 2001](#), Helsingfors.
- ▶ NTM-centralen, Fiskerinäring. <https://www.ely-keskus.fi/sv/web/ely/elinkeinokalatalous>
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland (2015): [Valtatie 3 Tampere-Vaasa: Palvelutasolähtöinen kehityskäytäväselvitys](#), Sito Oy och Ramboll Finland Oy.

- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten, Vasa stad, Storkyro, Korsnäs, Laihela, Malax, Korsholm, Oravais, Lillkyro och Vörå-Maxmo kommuner (2010): Översiktsplan för vattentjänsterna i Vasaregionen.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2013): [Regional vägvisningsplan för serviceanläggningar: Österbotten](#), Rapporter 81/2013, Ramboll Finland Oy.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2013): [Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan joukkoliikenteen palvelutasomääritys: Palvelutasosuunnitelma vuosille 2014-2018](#). Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Raportteja 91/2013, Sito Oy
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2015): [Miljöstrategi för Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten 2014–2020 – Mot en europeisk föregångsregion för hållbar utveckling: Del 1](#), Rapporter 52/2015.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2015): [Miljöstrategi för Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten 2014–2020 – Mot en europeisk föregångsregion för hållbar utveckling: Del 2](#), Rapporter 53/2015.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2015): [Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan vähäliikenteisen tieverkon priorisointi](#), Raportteja 121/2015, Sito Oy.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2016): [Rv 8 delen Kuni – Martois, Korsholm: Lokaliseringsutredning](#), Ramboll Finland Oy.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2017): [Laihia–Seinäjoki –kehittämiselvitys: Valtatien 18 palvelutasoanalyysi ja parantamistoimenpiteet](#). Raportteja 42/2017, Sito Oy.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (2017): Vaasan satamatien ympäristövaikutusten arviointi.
- ▶ Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten, Österbottens-, Mellersta Österbottens- och Södra Österbottens förbund (2015): [Logistiikka ja tienpito Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen kaupunkiseutujen ulkopuolella](#), Sito Oy.
- ▶ ProFur (2018): [Statistik 2018](#).
- ▶ Ristimäki, M.; Tiitu, M.; Helminen, V.; Nieminen, H.; Rosengren, K.; Vihanninjoki, V.; Rehunen, A.; Strandell, A.; Kotilainen, A.; Kosonen, L.; Kalenoja, H.; Nieminen, J.; Niskanen, S.; Söderström, P. (2017): [Yhdyskuntarakenteen tulevaisuus kaupunkiseuduilla – Kaupunkikudokset ja vyöhykkeet](#), Suomen ympäristökeskuksen raportteja 4/2017.
- ▶ Räisänen, J.; Teeriaho, J.; Kananaja, T. och Rönty, H. (2019): [Valtakunnallisesti arvokkaat kivikot - Osa 1](#), Finlands miljö 2/2018, Miljöministeriet, Helsingfors.
- ▶ Satakuntaförbundet (2016): [Esiselvitys aurinkoenergian tuotantoalueista](#), Pöyry Finland Oy.
- ▶ Skogscentralen (2016): Österbottens skogsprogram 2016-2020.
- ▶ Skogscentralen (2017): Kunnittaiset metsävaratiedot 15.2.2017, Exceltabell.
- ▶ Stormossen (2016): Årsberättelse 2015. <http://www.stormossen.fi>.
- ▶ Taipale, J. (2011): [Slutrapport för projekt Konstljus & Pälsdjur](#), YA! Yrkesakademierna i Österbotten.
- ▶ Trafikverket (2014): [Suomen satamien takamaatutkimus](#), Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 23/2014, Sito Oy.
- ▶ Trafikverket (2017): [Underhåll av allmänna farleder: Anvisning för farledshållare](#), Trafikverkets anvisningar 10/2017.

- ▶ Vasa stad, Landhöjning. <https://www.vaasa.fi/sv/landhojning>
- ▶ Vasek (2015): [Vaasan teollisuusraide](#), jatkoselvitys, Sito Oy.
- ▶ Vilen, Kohtala (2015): [Ampumarataseelvitys Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla](#). Vamk 2015.
- ▶ Västra Finlands Miljöcentral, Jakobstad, Karleby, Nykarleby, Kronoby, Pedersöre och Larsmo (2009): Regional generalplan för vattentjänster, Ramboll Finland Oy.
- ▶ Österbottens fiskarförbund (2014): [Nulägesanalys och utvecklingsmål 2014-2020 för fiskerinäringen i Österbotten](#).
- ▶ Österbottens förbund (2010): Österbottens landskapsplan 2030, planbeskrivning.
- ▶ Österbottens förbund (2012): Etapplandskapsplan 1: Lokalisering av kommersiell service i landskapet Österbotten.
- ▶ Österbottens förbund (2012): [Förnybara energikällor och deras placering i Österbotten](#), Ramboll Finland Oy.
- ▶ Österbottens förbund (2014): [Österbottens landskapsstrategi 2014–2017](#).
- ▶ Österbottens förbund (2014): [Österbottens trafiksystemplan 2040](#), Ramboll Oy.
- ▶ Österbottens förbund (2014): [Utredning av bioenergi och logistik i Österbotten](#). Ramboll Finland Oy.
- ▶ Österbottens förbund (2015): [Energikusten - Österbottens klimatstrategi 2040](#).
- ▶ Österbottens förbund (2015): Österbottens välfärdsstrategi 2014-2017.
- ▶ Österbottens förbund (2017): [Centrumnätverket i Österbotten](#).
- ▶ Österbottens förbund (2017): [Vindkraftsprojekten i Österbotten och deras anslutning till stamnätet](#).
- ▶ Österbottens förbund (2017): [Österbottens landskapsprogram 2018-2021](#).
- ▶ Österbottens förbund (2019): [Arviointi tuulivoimaloiden koon muutoksista](#), Ramboll Finland Oy.
- ▶ Österbottens förbund (2019): [Österbottens landskapsplan 2040: Konsekvensbedömning](#), Ramboll Finland Oy.
- ▶ Österbottens förbund och Trafikverket (2015): [Kehityskäytävä välillä Vaasa-Seinäjoki](#), esiselvitys, Sito Oy.
- ▶ Österbottens förbund och Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur: Kulturprogram Österbotten 2014–2017.
- ▶ Österbottens-, Södra Österbottens- och Mellersta Österbottens förbund (2016): [Matkaketjuseelvitys: Vaasa-Seinäjoki-Kokkola](#), Ramboll Oy.
- ▶ Österbottens svenska producentförbund r.f. (2017): Trädgårdsstatistik 2016, powerpointserie.
- ▶ Östman, Magnus (2015): Ljus som förorenar, artikel, Finlands Natur 3/2015.
- ▶ Översiktsplan för vattentjänster i Sydösterbotten (2004).

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Sandögatan 6 B - Hietasaarencatu 6 B
PB - PL 174, 65101 Vasa - Vaasa

www.obotnia.fi
www.facebook.com/obotnia
info@obotnia.fi